

Deset godina od međunarodnog priznanja

Sabor Republike Hrvatske je 28. prosinca 1991. godine donio zaključak kojim "podržava zahtjev predsjednika Republike Hrvatske za međunarodno priznanje neovisnosti Republike Hrvatske koji je predsjednik Republike Hrvatske podnio Ministarskom vijeću Europske zajednice". Istoga dana Sabor je donio odluku da priznaje - kao suverene i samostalne države - Rusku Federaciju i još 10 država nastalih raspadom SSSR-a.

Sveta Stolica priznala je Hrvatsku kao suverenu i samostalnu državu 13. siječnja 1992., a dan kasnije to je učinilo još devetnaest država. Napokon, 15. siječnja 1992. članice Europske zajednice objavile su zajedničku odluku kojom priznaju suverenitet i neovisnost Hrvatske, a istoga dana je Njemačka, kao prva zemlja koja je uspostavila diplomatske odnose s Hrvatskom, u Zagrebu otvorila svoje veleposlanstvo.

Te večeri na Trgu bana Josipa Jelačića spontano se okupilo mnoštvo građana. Oduševljeno su slavili međunarodno priznanje Hrvatske vidjevši u tom činu uspjeh nastojanja za samostalnošću i znak pobjede u obrani domovine od agresije.

Hrvatski sabor će desetu obljetnicu međunarodnog priznanja Republike Hrvatske obilježiti svečanom sjednicom 15. siječnja 2002. godine na kojoj će govoriti predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, predsjednik Hrvatskoga sabora Zlatko Tomčić i predsjednik Vlade Republike Hrvatske Ivica Račan.

Ž.S.

- Uvodnik urednika	2
- Konačni prijedlog zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu	3
- Konačni prijedlog zakona o društveno poticajnoj stanogradnji	17
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prijevozu u cestovnom prometu	23
- Konačni prijedlozi zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnim porezima na: kavu; pivo; bezalkoholna pića; alkohol; duhanske proizvode; naftne derivate te osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	27
- Prijedlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	31
- Prijedlog zakona o dospjelim, a nenaplaćenim porezima, carini, doprinosima i državnim jamstvima	43
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	52
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o javnim cestama	55
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika; Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika	58
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti	59
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o dopuni Zakon o regulaciji energetske djelatnosti	61
- Prijedlog za pokretanje pitanja povjerenja Radimiru Čačiću, ministru u Vladi Republike Hrvatske	62

PRIKAZ RADA :

- 18. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 14, 15, 16, 21, 22, 23, 27, 28, 29. I 30. STUDENOGA TE 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13. I 14. PROSINCA 2001.

Prije početka rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu Zlatko Tomčić, predsjednik Hrvatskog sabora, zastupnicima je objavio dobru vijest. Europski parlament ratificirao je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s Republikom Hrvatskom. Tu su vijest zastupnici popratili pljeskom. Dakako, rekao je Zlatko Tomčić, predstoji nam dug put ratifikacije u svih 15 zemalja članica Europske unije. Dva dobra poteza su napravljena, ratifikacija u Hrvatskom saboru i Europskom parlamentu.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O UDŽBENICIMA ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU

Nakon 23 godine novi Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu

Nakon opširne rasprave Hrvatski sabor većinom glasova donio je Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu. Pri tome jednoglasno je usvojen zaključak Kluba zastupnika SDP-a kojim se obvezuje Vlada Republike Hrvatske da udžbeničke standarde koje predloži Vijeće za udžbenike podnese na potvrdu Hrvatskom saboru i da ih objavi u "Narodnim novinama". Zastupnički dom većinom glasova odbacio je prijedlog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, Odbora za zakonodavstvo i Kluba zastupnika HDZ-a da se zakon uputi na treće čitanje. Na temelju rasprave Vlada je podnijela amandmane koji su došli nakon Poslovnikom utvrđenog roka. Nakon što je većinom glasova odlučeno da se razmotre amandmani Vlade, oni su i prihvaćeni. Time su u znatnoj mjeri uvažene primjedbe zastupnika iz rasprave.

O PRIJEDLOGU

Izrada udžbenika, uvjeti za njihovo izdavanje, postupak odobravanja te njihovo korištenje u školskim ustanovama uređeni su Zakonom o udžbenicima iz 1978. godine, kaže se u obrazloženju ovoga zakona. Od tada

do danas Zakon nije mijenjan ili dopunjavani. Većina je njegovih odredbi derogirana odnosno isključna od primjene praksom. Osobito posljednjih šest godina izdavanje i odobravanje udžbenika provodilo se prema više odluka Ministarstva prosvjete i športa. Prema tim odlukama postupak pribavljanja udžbenika za osnovne i srednje škole bio je slijedeći. Ministarstvo prosvjete i športa objavljuje natječaj za rukopise udžbenika po važećem nastavnom programu, zadaje opseg udžbenika te utvrđuje uvjete i način prijave za natječaj. Potom ocjenu rukopisa udžbenika daju stručna povjerenstva. U postupku odobravanja udžbenika sudjeluje i stručni izvjestitelj, službenik Ministarstva.

Praktična primjena odluka Ministarstva u nekim slučajevima pogodovala je diskrecijskim ocjenama administracije. To je, uz ostale uzroke, rezultiralo nekvalitetnim udžbenicima. Nedostatak udžbeničkih standarda otežava otklanjanje brojnih primjedbi u vezi s udžbenicima kao što su preopširnost, psihološka nepripravnost dobi i spoznajnim mogućnostima učenika, nerazumljivost jezika, grafička i likovna neatraktivnost. U dosadašnjem sustavu odobravanja i kontrole udžbenika nije postojao institut praktične

provjere kvalitete udžbenika niti je bilo stručne ustanove koja bi se trajno bavila istraživanjem i unapređivanjem proizvodnje udžbenika.

Iz svega ovoga vidljivi su razlozi i potreba za donošenje novoga zakona kojim će se cjelovito urediti postupak odobravanja školskih udžbenika. Zakonom se uređuje pojam udžbenika, uvjeti i postupak odobravanja udžbenika za osnovnu i srednju školu, prava i obveze nakladnika, te izbor udžbenika u osnovnoj i srednjoj školi.

Pitanja koja se uređuju zakonom

Zakonom se utvrđuje pojam udžbenika. Udžbenik je nastavno sredstvo namijenjeno učeniku a koje omogućuje postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva i standarda znanja utvrđenih nastavnim programom odnosno katalogom znanja. Člankom 3. propisuje se da se u osnovnim i srednjim školama mogu koristiti samo udžbenici odobreni u skladu s uvjetima i u postupku propisanim ovim Zakonom. U tom članku propisuju se i zahtjevi koje udžbenik mora ispunjavati. Riječ je o znanstvenim, pedagoškim, psihološkim, didaktičko-metodičkim, etičkim,

jezičnim, likovno-grafičkim i tehničkim zahtjevima. U vezi s uvjetima i postupkom odobravanja udžbenika člankom 4. propisuje se da zahtjev za odobrenje udžbenika može podnijeti ovlaštena nakladnik. Ujedno, propisuje se sadržaj zahtjeva. Člankom 5. propisuje se da za predmet odnosno nastavno područje za koji ne postoji udžbenik niti zahtjev nakladnika za njegovo odobrenje, Ministarstvo prosvjete i športa može pribaviti rukopis udžbenika i priručnika natječajem te sufinancirati njegovo objavljivanje. Člankom 6. osniva se Vijeće za školske udžbenike, a radi izrade udžbeničkog standarda. Vijeće je stručno savjetodavno tijelo ministra prosvjete i športa. Članove Vijeća imenuje ministar na temelju javnog natječaja. Člankom 7. propisuje se sastav i djelokrug rada stručnih povjerenstava koja utvrđuju usklađenost udžbenika i priručnika s udžbeničkim standardima, nastavnim sadržajima i ciljevima odgojno-obrazovnog rada. Člancima 8. i 9. propisuje se sadržaj i način donošenja rješenja o odobrenju udžbenika. Člancima 11, 12, 13. i 14. uređuju se prava i obveze nakladnika. Slijedi poglavlje o uporabi i vrednovanju udžbenika. Među ostalim propisuje se da učitelj odnosno nastavnik slobodno odlučuje koji će se odobreni udžbenik koristiti. Nadalje, propisuje se način vrednovanja kvalitete udžbenika te uvjeti i način povlačenja udžbenika iz uporabe. Konačno, propisuju se novčane kazne za školske ustanove i nakladnike.

Za provođenje ovog zakona potrebno je osigurati sredstva u državnom proračunu u iznosu od oko 450.000 kuna. U odnosu na prvo čitanje predlagatelj je prihvatio načelno opredjeljenje izraženo u saborskoj raspravi da treba izbjeći pretjeranu normiranost u području koje se uređuje. Polazeći od zahtjeva u raspravi, predlagatelj je promijenio naziv zakona u Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu. Prema Konačnom prijedlogu zakona moguće je trajno podnošenje zahtjeva za odobrenje udžbenika. Zadržano je zakonsko rješenje o osnivanju Vijeća za školske udžbenike. Nadležnosti i djelokrug Vijeća u odnosu na Prijedlog zakona su suženi. Članovi Vijeća biraju se javnim natječajem. Konačnim prijedlogom zakona utvrđena su prava i obveze nakladnika, što Prijedlogom zakona nije bilo regulirano. Preciznije je uređen i

način uporabe i vrednovanja kvalitete udžbenika.

RADNA TIJELA

Na **Odboru za obrazovanje, znanost i kulturu** istaknuto je da je područje koje tretira ovaj Zakon strateški važno. U raspravi dovedena je u pitanje primjerenost rješenja koja nudi ovaj Konačni prijedlog zakona. Istaknuto je da učenici, roditelji, nastavnici i Ministarstvo prosvjete i športa danas nisu zadovoljni kvalitetom i cijenom udžbenika te brojnošću udžbenika za isto područje. Nadalje, upitne su predložene mjere u području slobode tržišta udžbenika, slobode izdavanja i pisanja udžbenika te je li potrebno Vijeće za školske udžbenike. Zato se postavlja pitanje hoće li ovako koncipiran Zakon to riješiti. Vlada Hrvatske je dužna zbog općeg interesa to što hitnije riješiti. Temeljem rečenoga, nakon rasprave provedeno je glasovanje. Većinom glasova odlučeno je da Konačni prijedlog zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu ide u treće čitanje.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona. Na tekst Konačnog prijedloga zakona iznesene su brojne primjedbe i prijedlozi. Zbog toga Odbor predlaže Hrvatskome saboru da donese zaključak da se o Konačnom prijedlogu zakona provede treće čitanje. Odbor je dao više primjedbi i prijedloga. Tako uz članak 1. određuje sadržaj Zakona utvrđeno je uže nego što jest njegov sadržaj. U članku 2. nije razvidno jesu li standardi utvrđeni nastavničkim programom ili katalogom znanja. Neprimjereno se rabi pojam "razgranati" udžbenik. Upitan je i pojam "praćenja" udžbenika priručnikom za učitelje i nastavnike. U članku 3. govori se o standardima utvrđenim na temelju ovoga Zakona, iako takvih odredaba u njemu nema. U članku 4. nedovoljno su određeni pojmovi "priređivanje udžbenika", "cijena" kao i "dostupnost knjižarskoj mreži". Članak 5. nužno je doraditi. Nadalje nije razvidno da li se Vijeće osniva ovim Zakonom ili odluku o osnivanju donosi ministar. Također neodređeno je što je "udžbenička problematika". Nije razvidno o kakvim se "obveznim elementima zahtjeva" radi kada ih Vijeće treba razmotriti i predložiti ministru. U

članku 7. neprimjerena je uporaba pojma "stručnjak praktičar". Nije razvidno o čemu Vijeće daje mišljenje (o natječaju za sastav povjerenstva, o kandidatima ili o listi predloženih kandidata). Na neprimjeren način govori se i o "stručnjaku iz reda nacionalne manjine". U cijelom tekstu Zakona valja dosljedno rabiti iste riječi za iste pojmove jer se govori o uporabi, upotrebi, korištenju, primjeni i zastupljenosti udžbenika. U članku 9. sadržaj valja doraditi uz izostavljanje tuđica. U članku 10. glede "objave" valja odrediti što se smatra objavom, a što tiskanjem udžbenika. Uz članak 11. valja imati na umu da se članovi stručnog povjerenstva imenuju na temelju javnog natječaja i da nije predviđeno imenovanje zamjenika članova, pa je upitno da li je moguće da do izuzeća dođe, jer tada dva člana ne čine povjerenstvo. U članku 12. rok je neodređen, nije razvidno za što banka daje garanciju, a ne navodi se i vrsta škole. Dalje, govori se o "predlošku" a ne odobrava se predložak već vjerojatno "rukopis". U tom članku nije razvidno što znači "učiniti dostupnim knjižarskoj mreži". Govori se o "utvrđenom iznosu cijene", no nije vidljivo radi li se o veleprodajnoj ili maloprodajnoj cijeni. U članku 13. ne radi se o rješenju o odobrenju već o rješenju po zahtjevu za odobrenje. Nužno je utvrditi da nakladnik ne može mijenjati udžbenik, jer je to novi udžbenik, a ne može ni izmjenjivati pojedine dijelove prije nego što dobije odobrenje za namjeravane promjene. U članku 14. govori se o autorima za razliku od članka 10. koji navodi skupinu autora. Pored toga nije razvidno gdje se katalog objavljuje, te kome i pod kojim uvjetima je dostupan. Konačno, odredbe ovog Zakona nužno je nomotehnički urediti. Ako predlagatelj podnese amandmane kojima bi se otklonile spomenute manjkavosti Odbor će razmotriti te amandmane i preispitati svoj prijedlog zaključka o trećem čitanju ovoga Zakona, stoji u Izvješću Odbora za zakonodavstvo.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina podržao je donošenje zakona. U raspravi na Odboru upozoreno je da škole za pripadnike nacionalnih manjina nisu u stanju ostvarivati program na razini u kojoj je to moguće u školama za većinski narod. Ovo iz razloga što još uvijek nije riješeno pitanje osiguranja školskih udžbenika kao i

odgovarajućih priručnika za obavljanje nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Škole za manjine su u procjepu budući da udžbenika nema, a prijevodi nisu osigurani. Stoga te škole nisu u mogućnosti ostvarivati funkciju koja im je zakonom namijenjena. U vezi s tim Odbor ocjenjuje vrlo dobrom odredbu ovog zakona prema kojoj u povjerenstvu koje ocjenjuje udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine mora biti i stručnjak iz reda nacionalne manjine. Možda bi trebalo istaknuti da taj stručnjak bude iz reda one nacionalne manjine za potrebe koje se udžbenik ocjenjuje. U školama za pripadnike nacionalnih manjina ostvaruje se program kao i u školama većinskog naroda. Postavljeno je pitanje na koji način će se osigurati prijevod udžbenika i priručnika. Upozoreno je i na potrebu osiguravanja za to potrebnih sredstava u državnom proračunu.

AMANDMANI KLUBOVA I ZASTUPNIKA

Klub zastupnika SDP-a predložio je Hrvatskome saboru da donese zaključak kojim se obvezuje Vlada Hrvatske da udžbeničke standarde, koje predlaže Vijeće za udžbenike Ministarstva prosvjete i športa, podnese na potvrdu Hrvatskome saboru i da ih objavi u "Narodnim novinama".

Klub zastupnika HDZ-a predložio je Hrvatskome saboru zaključak kojim se konačni prijedlog zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu upućuje u treće čitanje.

Klub zastupnika HSLs-a predložio je amandman na članak 14. kojim se riječi "do kraja travnja" zamjenjuju riječima "do kraja ožujka". Objavlivanjem Kataloga odobrenih udžbenika mjesec dana ranije nastavnici i učenici dobili bi dovoljno vremena da se opredijele koji će od odobrenih udžbenika rabiti u sljedećoj školskoj godini. Amandmanom drugim HSLs predlaže novi članak koji glasi: "Udžbenicima kojima rok odobrenja istječe u školskoj godini 2001./02. odobrit će se uporaba u školskoj godini 2002./03., osim za udžbenike koji se povlače iz uporabe temeljem članka 17. ovog zakona". Ovim amandmanom predloženo je da se udžbenicima kojima istječe rok

automatski odobri uporaba samo za sljedeću školsku godinu. Naime, postupak ponovnog odobravanja prema odredbama ovog zakona bio bi jednak postupku odobravanja novih udžbenika. Kako je riječ o približno 500 udžbenika, realna je procjena da prema standardima koji će tek biti utvrđeni nije moguće obaviti odobravanje tih udžbenika do kraja ožujka.

Klub zastupnika HSS-a podnio je četiri amandmana. Prvim se predlaže izmjena članka 3, tako da stavak prvi glasi: "Udžbenik mora ispunjavati znanstvene, pedagoške, psihološke, didaktično-metodičke, etičke, jezične, likovno-grafičke i tehničke zahtjeve utvrđene udžbeničkim standardom koji se donosi na temelju ovog zakona". Amandmanom drugim predloženo je da se u članku 4. riječi "četiri primjerka" zamjenjuju riječima "šest primjeraka". Naime, predlaže se povećanje broja članova povjerenstva s tri na pet, pa je potrebno povećati broj primjeraka udžbenika i priručnika koje nakladnici dostavljaju uz zahtjev za odobrenje. Amandmanom trećim Klub zastupnika HSS-a predlaže da se članak 8. stavak 2. mijenja i glasi: Udžbenik se odobrava zajedno s priručnikom na rok od 4 godine. U postupku sljedećeg odobravanja udžbenik se odobrava na rok od 4 godine". Nadalje u članku 8. u stavku 3. riječi "zastupljenost manja od 5 posto" zamjenjuju se riječima "zastupljenost manja od 10 %". U istom članku dodaje se i stavak 4. koji glasi: "Rješenje o odobrenju udžbenika i priručnika donosi se najkasnije u roku od 90 dana od dana urednog primitka zahtjeva". Amandmanom četvrtim predloženo je da se briše članak 16. Naziv poglavlja pod točkom IV. mijenja se i glasi: "UPORABA UDŽBENIKA".

Klub zastupnika HSP-HKDU-a amandmanom je predložio da se u članku 4. a/ u stavku 1. riječi "podnosi nakladnik" mijenjaju riječima "podnosi nakladnik ili autor", b/ u stavku 4. dodaje nova točka - planirana cijena udžbenika ili priručnika". Amandmanom drugim u članku 7. u stavku 6. iza riječi "da u roku od 15 dana ispravi utvrđene propuste i doradi udžbenik ili priručnik" dodaju se riječi "ako je riječ o predmetu ili nastavnom programu za kojeg ne postoje školski udžbenici ili priručnici". Amandmanom trećim Klub zastupnika HSP-HKDU-a predlaže da se u članku 8. broj 5 % mijenja brojem

20%. Ako je 5 postotna zastupljenost udžbenika dovoljna, to znači da je teorijski moguće imati 20 udžbenika i priručnika za jedan predmet. Ako je pak uvjet 20 postotna zastupljenost, što se ovim amandmanom predlaže, to znači kako je za jedan predmet moguće imati najviše 5 različitih udžbenika. Amandmanom četvrtim u članku 17. stavci 1. i 2. se brišu budući da je besmislen dopunski rok za doradu udžbenika. Udžbenik se ili uklapa u zahtjeve propisane od Vijeća ili se ne uklapa. Amandmanom petim predlaže se da se u članku 18. doda novi stavak 3. koji glasi: "Novčanom kaznom od 20.000 do 40.000 kuna kaznit će se za prekršaj nakladnik koji odobrene školske udžbenike i priručnike ne distribuiraju prije početka školske godine".

Klub zastupnika Demokratskog centra predložio je amandman kojim se u članku 3. dodaje novi stav koji glasi: "U okviru Ministarstva prosvjete i športa organizirat će se stručna tijela koja će nakladnicima pružati usluge dizajniranja, te savjetovanja o standardima koje školski udžbenik treba zadovoljiti". Amandman drugi odnosi se na članak 6. gdje se mijenjaju stavci 3. i 4, te dodaje stavak 5. U stavku 3. se među nabrojene predstavnike interesa raznih skupina koji će biti zastupljeni u Vijeću uvrštava i predstavnik ženskih prava. U stavku 4. među pitanjima koja Vijeće razmatra i predlaže ministru, dodaju se i standardi dizajna udžbenika, te programi za međusobnu usklađenost sadržaja udžbenika. U stavku 5. propisuje se obveza objavljivanja standarda i kriterija koje je predložilo Vijeće. Amandmanom trećim Klub zastupnika DC-a predlaže da se u članku 8. mijenjaju stavci 2. i 3. Stavak 2. glasi: "Udžbenik se odobrava zajedno s priručnikom na rok od četiri godine. U postupku sljedećeg odobravanja udžbenik se odobrava na rok od 8 godina, pri čemu se obvezno uzimaju u obzir zastupljenost udžbenika u školama i rezultati njegove primjene u nastavi". Stavak 3. glasi: "Udžbenik čija je zastupljenost manja od 10 % od broja učenika kojima je namijenjen neće se ponovno odobriti". U vezi s člankom 15. predložen je amandman tako da stavak 1. glasi: "Učitelj odnosno nastavnik predlaže, a nastavničko vijeće odlučuje koji će se udžbenici koristiti. Odluka o izboru udžbenika ne može se mijenjati u toku školske godine". Amandmanom petim

u članku 17. mijenjaju se stavci 1. i 2. Predlaže se da stavak 1. glasi: "Za udžbenik koji nije u suglasnosti s utvrđenim nastavnim programom odnosno katalogom znanja te ne zadovoljava standarde i uvjete iz članka 3. stavaka 1. i 2. ovoga zakona, od nakladnika će se zatražiti da u roku od 6 mjeseci doradi ili popravi udžbenik". Stavak 2. glasi: "Ako nakladnik ne doradi ili ne popravi udžbenik u zadanom roku iz stavka 1. ovoga članka, ministar odmah nakon isteka roka izdaje rješenje kojim se udžbenik povlači iz uporabe". Amandmanom šestim predlažu se sankcije nakladnicima ako se ne pridržavaju obveza. U vezi s tim u članku 18. dodao bi se novi stavak koji glasi: "Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 kuna kaznit će se za prekršaj nakladnik koji prekrši obveze iz članka 12. ovoga zakona".

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** amandmanom je predložio da se u članku 3. stavku 2. iza riječi "u pogledu" dodaju riječi "nacionalnih vrijednosti hrvatskoga naroda". Prihvatanje ovog amandmana nužno je zbog usklađenosti ovoga članka s važećim nastavnim planom i programom. Amandmanom drugim predloženo je u članku 6. brisanje alineje 2. "obvezne elemente zahtjeva za odobrenje udžbenika i priručnika". Nadalje u članku 8. brojka "5" zamjenjuje se brojkom "15". Prihvatanjem ovog amandmana, kaže u obrazloženju Drago Krpina, spriječilo bi se postojanje pretjerano velikog broja udžbenika za pojedini predmet. Amandmanom četvrtim predlaže se brisanje članka 11. U članku 12. alineja 4. riječi "najkasnije mjesec dana prije početka školske godine" zamjenjuju se riječima "najkasnije pet mjeseci prije početka nove školske godine. To je sadržaj petog amandmana. U šestom amandmanu Drago Krpina predlaže da se u članku 19. brojka "30" zamjenjuje brojkom "90". U obrazloženju ovog amandmana upozoreno je kako je potpuno nemoguće očekivati, ma koliko članovi Vijeća za udžbenike bili genijalni, da je moguće sve propisane akte stručno pripremiti u predloženom roku od 30 dana.

Zastupnik **Vedran Lendić (SDP)** predložio je amandman kojim se mijenja u članku 2. stavak 1. Iz predloženog teksta zakona potrebno je brisati katalog znanja jer on propisuje činjenice koje učenici moraju zapamtiti i reproducirati. U

članku 3. stavak 2. mijenja se i glasi: "Neće se odobriti udžbenik čiji je sadržaj neprimjeren razvojnim mogućnostima učenika te načelima ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i odnosa među spolovima i odgoju za demokratsko društvo". Amandmanom u članku 4. dodaje se alineja: "- izjava stručnjaka o primjerenosti udžbenika jezično-komunikacijskim sposobnostima učenika". U članku 8., predloženo je slijedećim amandmanom, stavak 3. mijenja se i glasi: "udžbenik koji je ocijenjen nekvalitetnim na temelju objektivnih pokazatelja o rezultatima njegove primjene u nastavi neće se ponovno odobriti". Predloženo je također da se u članku 13. stavak 1. briše te da se briše članak 18. U članku 15, stavak 2. mijenja se i glasi: "U odlučivanju o izboru udžbenika koji će biti u uporabi tijekom sljedeće školske godine škola je dužna na primjeren način uključiti i roditelje učenika te obavijestiti Ministarstvo do kraja svibnja tekuće godine. U prijelaznim i završnim odredbama, upozorava Vedran Lendić, nije naveden rok u kojem Ministarstvo mora ocijeniti udžbenik, računajući od dana kada ga je nakladnik ponudio na ocjenu.

AMANDMANI VLADE

Vlada Hrvatske u listopadu 2001. godine podnijela je četiri amandmana od kojih su dva tehničke prirode. Uz to predložila je da se mijenja članak 17. tako da glasi: "Rješenje o povlačenju udžbenika iz uporabe donosi ministar. Rješenje iz stavka 1. ovoga članka obvezno sadrži obrazloženje o jasnim razlozima koji su bili odlučni za donošenje rješenja". Iza članka 18. Vlada predlaže da se doda novi članak 19. koji glasi: "Novčanom kaznom od 30.000 do 50.000 kuna kaznit će se za prekršaj nakladnik koji postupi protivno članku 12. ovoga Zakona, a odgovarajući udžbenik brisat će se iz kataloga iz članka 14. stavka 2. ovoga Zakona. Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba kod nakladnika novčanom kaznom od 5.000 do 10.000 kuna."

Nakon provedene saborske rasprave o konačnom prijedlogu zakona Vlada je podnijela više amandmana, koji su glasovanjem i usvojeni. Kako je obrazložio ministar prosvjete i športa dr. **Vladimir Strugar**

amandmani Vlade idu za tim da uvažavaju što više primjedaba zastupnika. Izmjenama koje se nalaze u Vladinim amandmanima želi se smanjiti normativizam i administriranje. Mr. **Mato Arlović (SDP)** izvjestio je da Klub zastupnika SDP-a predlaže da se amandmani Vlade prihvate. Pri tome zahvalio je predsjedniku Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Anti Simoniću te zastupnicima Zlatku Šešelju, Mariji Lugarić i posebno Ministarstvu prosvjete i športa da su uložili napore i da su ovim amandmanima značajno popravili tekst zakona.

Prvim Vladinim amandmanom definira se što Zakon sve obuhvaća. Amandmanom drugim predlaže se u članku 6. sastav Vijeća za školske udžbenike koji će osigurati veću zastupljenost učitelja i profesora iz osnovne i srednje škole, te preciznije utvrđuje postupak izbora i imenovanja njegovih članova i djelokrug Vijeća. Amandmanom broj 3. u članku 7. predlaže se sastav stručnog povjerenstva koji će osigurati veću zastupljenost učitelja i profesora, te preciznije uređuje postupak izbora i imenovanja njegovih članova kao i djelokrug. Na osnovi saborske rasprave predloženo je da stručno povjerenstvo umjesto 3 ima 5 članova. Amandmanom četvrtim Vlada predlaže da se članak 8. mijenja i glasi: "Rješenje o odobrenju udžbenika donosi ministar na temelju ocjene i prijedloga stručnog povjerenstva. Udžbenik čija je zastupljenost nakon trogodišnje uporabe manja od 10 % od broja učenika kojima je namijenjen briše se iz kataloga odobrenih udžbenika". Vlada također predlaže da se u članku 10. stavku 1. podstavci 5. i 6. brišu. Iza članka 11., predlaže Vlada, dodaje se novi članak koji glasi: "Prije donošenja ocjene o udžbeniku i priručniku stručno povjerenstvo može zatražiti od nakladnika da u roku od 15 dana ispravi utvrđene propuste i doradi udžbenik ili priručnik. Ocjena stručnog povjerenstva s obrazloženjem obvezno se dostavlja nakladniku. Obrazloženje mora sadržavati jasne razloge donošenja ocjene, osobito ako se ne predlaže odobrenje udžbenika ili priručnika". Ovaj članak predlaže se premjestiti u poglavlje PRAVA I OBVEZE NAKLADNIKA. Amandmanom broj 7. Vlada predlaže da se u članku 12. izostavlja obveza nakladnika da dostavi Ministarstvu bankov-

nu garanciju za svaki odobreni udžbenik, te se tekst odredbe usklađuje s člankom 8., s obzirom na to da se predloženim zakonom ne propisuje rok na koji se udžbenik odobrava. Amandman 8. tehničke je prirode. Amandmanom broj 9. u članku 15. dodaje se novi stavak koji glasi: "Učitelji odnosno nastavnici u osnovnim i srednjim školama s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine odlučuju koji će udžbenik koristiti u skladu s odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina ("Narodne novine", broj 51/2000) i odredbama ovoga Zakona." Konačno, amandmanom desetim u članku 20. dodaje se novi stavak koji glasi: "Postupci rješavanja o zahtjevima za odobrenje udžbenika prema odredbama ovoga Zakona započet će nakon proteka roka iz članka 19. stavka 3. ovoga zakona".

RASPRAVA

Uvodno o Konačnom prijedlogu zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu govorio je dr. **Vladimir Strugar**, ministar prosvjete i športa. Rekao je da je nakon prvog čitanja i saborske rasprave u Konačni prijedlog zakona ugrađena većina prijedloga koji su bili jasno formulirani. Nastojalo se uvažiti primjedbe i prijedloge Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu i Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. U predloženim rješenjima nema natječaja za udžbenike, nego se udžbenici na odobranje podnose tijekom cijele godine. Utvrđuje se što nakladnik predaje uz zahtjev za odobranje udžbenika i priručnika za nastavnike. Stručna povjerenstva za pojedina nastavna područja, odnosno predmete ocjenjuju je li udžbenik i priručnik za nastavnike usklađen s udžbeničkim standardom, nastavnim sadržajima i ciljevima odgojno-obrazovnog rada.

Udžbenici koji su namijenjeni manjem broju učenika, za programe uglavnom strukovnih škola, te imaju manju nakladu i za njih nakladnici ne pokazuju interes, moći će se naručiti ako nedostaju. Njihovo će se objavljivanje sufinancirati, dakle poticati od države. Uvažen je i prijedlog o izbjegavanju dvostrukog recenziranja te širem sastavu stručnog povjerenstva za ocjenu

udžbenika. Prihvaćen je i prijedlog da se uvede registar odobrenih udžbenika, te objavljuje katalog odobrenih udžbenika. Udžbenike obvezno prati priručnik za nastavnike. Time će se pooštriti kriteriji za odobranje udžbenika i pomoći nastavnicima da bolje razumiju karakter udžbenika te da stručno metodički unaprijede nastavu.

Vlada je dala amandmane kako bi se osigurala veća zastupljenost i utjecaj struke te preciznije utvrdile zadaće i odgovornosti sudionika u procesu nastanka, odobravanja i distribucije udžbenika. U prijedlog je ugrađena i obveza nakladnika da na vrijeme objavi i učini dostupnim knjižarskoj mreži odobreni udžbenik, te da cijena udžbenika za koju je nakladnik odgovoran bude ona koja je u katalogu odobrenih udžbenika. Konkurencija na tržištu neće dopustiti divljanje cijena udžbenika i ona će se postupno snižavati. Učitelji i roditelji znat će cijenu udžbenika prije odabira, a ne tek onda kada se udžbenik kupuje. Novina je ustrojanje Vijeća za udžbenike čiji se članovi imenuju na temelju javnog natječaja. Glavna zadaća Vijeća za udžbenike je utvrđivanje udžbeničkih standarda. To znači znanstvenih, psiholoških, didaktično-metodičkih, etičkih, jezičnih, likovno-grafičkih i tehničkih zahtjeva koji su stručna podloga prema kojoj se recenziraju, odnosno odobravaju udžbenici. U svom sastavu to će tijelo imati stručnjake, a ne činovnike niti osobe koje imaju vlastiti interes na ovom području. Nesporna je uloga učitelja i profesora u odabiru udžbenika. Njima prepuštamo izbor udžbenika, a oni su za taj izbor odgovorni u školi, pred učenicima i roditeljima. Držimo da je pri izboru recenzenta, odnosno članova povjerenstva ključna struka i demokratska procedura. Prema svemu navedenom predloženi model unosi više reda i sustavnosti u odobranju i odabiru udžbenika te sređuje područje koje je djelovalo prema zakonu starom 23 godine i više parcijalnih odluka, zaključio je ministar Vladimir Strugar.

Smanjiti broj udžbenika

Potom je dr. **Ante Simonić**, predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu izvijestio Hrvatski sabor o stavovima toga radnog tijela, što smo već prikazali u ovom rezimeu. Isto je učinio **Borislav Graljuk** u ime

Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, čije izvješće je također rezimirano. Potom je u ime Kluba zastupnika HSS-a dr. **Ante Simonić (HSS)** ocijenio aktualnu situaciju u ovom području u Hrvatskoj. Rekao je da su nezadovoljni svi, učenici, njihovi roditelji, nastavnici, prosvjetne vlasti. Drugo, mreža knjižara i izdavača u Hrvatskoj je dobrim dijelom devastirana. Treće, zakonodavstvo koje tretira ovu problematiku je nedostatno i neprikladno. Temeljni zakon donesen je još 1978. godine, a zatim su slijedile odredbe koje jedna drugu suspendiraju. Ovdje se okreće velika količina novca. Udžbenici i priručnici su i roba. Za njih vrijede zakoni tržišta. U ovom području obrće se oko 300 milijuna kuna. Na tržištu je enorman broj udžbenika. To stvara zabunu i probleme đacima, roditeljima i nastavnicima. Primjerice u sustavu osnovnog školstva koristi se 269 udžbenika. Zahtjevi svih su za kvalitetnim, jeftinim i dostupnim udžbenicima.

Udžbenici i priručnici su i roba. Tu se okreće velik novac. Obrće se oko 300 milijuna kuna.

Država preko resornog ministarstva mora ponuditi kvalitetna rješenja. Valja uvesti red. U pisanju zakona za ovo područje neminovno je smanjiti normiranost. Brojne aktivnosti treba prepustiti slobodnoj regulaciji. Treba učiniti sve da se broj udžbenika smanji. Time će oni biti jeftiniji, ostvarit će se veća kvaliteta udžbenika i oni će biti dostupniji. Pri tome treba poštivati kriterije slobode tržišta, pisanja, izdavanja i korištenja udžbenika. Osim ovoga važno je poticati i kontrolirati kvalitetu.

Pretpostavka kvalitetnom zakonu je sloboda struke. Struka mora biti autonomna u kreiranju i odlučivanju što u tom području treba činiti. Učitelj mora birati udžbenik i priručnik. Sloboda struke iskazuje se u slobodi recenziranja. Recenzenti su znalci. Sloboda struke sagledava se i u postojanju Vijeća za udžbenike. To je stručno, savjetodavno tijelo pri Ministarstvu. Potom slijede eksperti iz različitih područja vezanih uz izdavanje udžbenika. Odvaja se administrativni postupak od stručnog u prihvaćanju udžbenika. Odvaja se administrativni od stručnog i u

postupku odobravanja i praćenja uporabe udžbenika. To je izuzetno značajno jer se time štiti sloboda struke.

Roditelji, nastavnici i učenici traže kvalitetan, jeftin i dostupan udžbenik.

Vijeće za udžbenike mora predlagati znanstvene, pedagoške i druge standarde, kriterije i pravila, način rada i zadaće recenzentata, te elemente i instrumentarij za usklađenost udžbenika i priručnika s nastavnim sadržajima i ciljevima. Sloboda struke iskazuje se u principu da je natječaj za udžbenike otvoren cijele godine. Ovaj zakon štuje princip poštenja. Naime, tko vodi postupak odobravanja udžbenika ne smije biti niti autor udžbenika o kome je riječ, niti autor bilo kojeg udžbenika te vrste. Važno je i vođenje registra odobrenih udžbenika i priručnika te evidencija o njihovoj uporabi. Objavljuje se i katalog u kojem su rangirani udžbenici temeljem njihove vrsnosti. Na znanje se daju učiteljima i roditeljima kako bi se mogli odlučiti za korištenje udžbenika. Za čuvanje vrsnosti zadužena je struka, recenzenti. Za čuvanje kvalitete zaduženi su učitelji. Oni odabiru udžbenik koji će se koristiti. Čuvanje kvalitete ostvaruje se i kroz Vijeće za udžbenike. Čuvanje kvalitete ostvaruje se i kroz slobodu tržišta udžbenika i priručnika, gdje će u principu isplivati najbolji. Valja istaknuti i princip dostupnosti udžbenika i priručnika. Partner državi u tom poslu je izdavač. Izdavač garantira da će knjigu dostaviti u knjižaru na vrijeme, da će poštivati dogovorenu cijenu i kriterije vrsnosti u smislu kvalitete tiska, grafičke obrade i tome slično. Izdavač mora biti partner državi. Stoga je neophodno definirati kriterije za izbor nakladnika.

Ovaj zakon štuje i princip jeftinoće. Cilj je smanjiti broj udžbenika i priručnika na tržištu. Tako će tiraža udžbenika i priručnika biti veća, a cijena manja. Zalažemo se da se s tržišta povuče 10 posto udžbenika. Dakle, da se povuku oni udžbenici koji se primjenjuju manje od 10 posto u generaciji ili razredima kojima su namijenjeni. Ako bi se taj princip poštivao od 269 udžbenika za osnovnu školu povuklo bi se 58 udžbenika. Ako bi se taj postotak digao na 15 posto valjalo bi povući 90 udžbenika. U

školskoj godini 2001/2002. ističe rok uporabe za još 75 udžbenika.

Sloboda struke iskazuje se i na način da je natječaj za udžbenike otvoren cijele godine.

U ovom području od golemog općenacionalnog interesa situacija je teška. Školstvo i roditelji su siromašni. Stoga valja uvesti red. Stav je Kluba zastupnika HSS-a da aktualni problemi u ovom području nisu posljedica prevelike normiranosti sustava nego anarhije koju potpiruju različiti interesi. Knjiga, udžbenik, priručnik je roba. Zakon na primjeren način miri sve spomenute interese, zaključio je Ante Simonić.

Redovi pred knjižarama

Ova materija zakonski je regulirana prije 23 godine i od tada nije doradivana, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a **Želimir Janjić (HSLŠ)**. Iz godine u godinu to se uređivalo pravilnicima i drugim aktima Ministarstva. Takvim načinom nije moguće kvalitetno urediti pitanje odobravanja i tiskanja udžbenika. Svjedoci smo kašnjenja udžbenika na početku školske godine, gužvi i velikih redova pred knjižarama. Posljednjih deset godina uglavnom kasnilo je natječaj za autore udžbenika. Nakon toga kasnilo je odobravanje udžbenika. Onda su odobreni udžbenici kasnili profesorima koji su među nekoliko ponuđenih trebali odabrati jedan po kojem će raditi. Na koncu kasnilo je tiskanje, a zbog svega toga i distribucija.

Vijeća za školske udžbenike i stručna povjerenstva najvažnija su tijela u postupku odobravanja udžbenika.

Želeći kvalitetno urediti pitanje udžbenika predlagatelj je već u prvom čitanju zakona posebno naglasio svoju otvorenost za sva dobra rješenja koja će se čuti u raspravama na odborima, klubovima, a i u saborskoj raspravi. Naziv Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu precizniji je od naziva u prvom čitanju. Ponudena je i znatno bolja definicija udžbenika. Kad je riječ o postupku odobravanja udžbenika predlagatelj

se odlučio za utemeljenje Vijeća za udžbenike. Ono bi imalo predsjednika i 12 članova. Imenovao bi ih ministar na temelju javnog natječaja. Mandat članova Vijeća bio bi četiri godine. Uz Vijeće predviđa se i stručna povjerenstva, za razna područja. Ona bi imala po 5 članova. Vijeće za školske udžbenike i stručna povjerenstva najvažnija su tijela u postupku odobravanja udžbenika. Sam postupak odobravanja udžbenika je u odnosu na još uvijek važeći zakon i ostale akte bitno pojednostavljen. Na temelju utvrđenog udžbeničkog standarda koje propisuje Vijeće za udžbenike nakladnik podnosi zahtjev za odobrenje udžbenika s potrebnim priložima. Povjerenstvo daje svoju ocjenu i predlaže ministru da izda ili uskrati rješenje o odobrenju. Ministar izdaje rješenje o odobrenju. U postupku ponovnog odobrenja udžbenik mora imati zastupljenost veću od 10 posto.

S obzirom na to da nakladnici najčešće nisu zainteresirani za izdavanje udžbenika s malim nakladama otvorena je mogućnost da Ministarstvo pribavi rukopis udžbenika natječajem, a ujedno da sufinancira njegovo objavljivanje. To je doista nužno. Inače bi učenici nekih srednjih strukovnih škola bili bez udžbenika. U trećoj glavi zakona utvrđena su prava i obveze nakladnika. Obveze nakladnika precizno su utvrđene. Nakladnik ima obvezu tiskati udžbenik prema odobrenom predlošku. Udžbenik mora u određenom roku biti dostupnim knjižarskoj mreži. Nadalje, mora se pridržavati utvrđene cijene udžbenika, to jest jamčiti da će njegova cijena na čitavom prostoru Hrvatske biti ista. Ukoliko se nakladnik ne pridržava obveza u kaznenim odredbama predviđene su visoke kazne i za nakladnika i za odgovornu osobu.

U glavi četvrtoj utvrđena je uporaba i vrednovanje kvalitete udžbenika. Ministarstvo vodi registar svih odobrenih udžbenika i evidencije o zastupljenosti udžbenika u osnovnim i srednjim školama. Za svaku školsku godinu Ministarstvo objavljuje katalog odobrenih udžbenika. Učitelji odnosno nastavnici slobodno odlučuju koji će udžbenik koristiti u slijedećoj školskoj godini. Klub zastupnika HSLŠ-a smatra da je to u redu, jer učitelji i nastavnici su ti koji preuzimaju odgovornost za uspješno poučavanje.

Na kraju je Želimir Janjić obrazložio amandmane Kluba zastupnika HSLŠ-a, što je već rezimirano te ustvrdio kako se ne zanose iluzijom da će se nakon donošenja ovog zakona stanje s udžbenicima urediti kako bismo željeli već iduće školske godine. To će biti proces koji će potrajati još nekoliko godina.

Klub zastupnika SDP-a, rekla je **Marija Lugarić (SDP)** predlaže da se Konačni prijedlog ovoga zakona uputi u treće čitanje. Naime, već je nakon prvog čitanja na odborima, plenarnoj sjednici i u stručnoj javnosti bilo jasno da je konceptualna osnovica ovoga zakona naišla na više-manje opće nezadovoljstvo. Izvješće Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu taksativno je nabrojalo sve konceptualne zablude prvotnoga prijedloga. Bilo je za očekivati da će predlagatelj uzeti u obzir vrlo ozbiljne prigovore koji su se uputili tekstu zakona. No, predlagatelj je u svoj tekst unio tek manji broj prijedloga ne uvažavajući temeljnu poruku saborskih odbora i zastupnika na plenarnoj sjednici da moderna rješenja ovog pitanja vode prema deregulaciji i smanjenju administrativnog uplitanja u cijeli proces izrade i distribucije udžbenika. Konačni prijedlog zakona upravo taj zahtjev nije prihvatio.

Model s jasnim pravilima igre

Do sada je u praksi iskušan model totalne državne kontrole udžbenika i to u cijelom procesu njihove proizvodnje i distribucije. Što je taj model pokazao? Udžbenici su sve gori, a za sve se okrivljuju ministar prosvjete. Ako je taj model propao onda ga treba zamijeniti modelom u kojem će se odrediti jasna pravila igre, dakle standarde kojih se udžbenik mora pridržavati te samo ta pravila braniti. Pravo učitelja da bira udžbenik realizirat će se tek onda kada učitelj postane odgovoran za svoj proizvod, a to je učenikovo znanje. Potrebe roditelja da udžbenici budu jeftiniji, da se isti udžbenik koristi više godina, mogu se obraniti sudjelovanjem roditelja u vijećima i školskim odborima.

Ako želimo autonomnu i odgovornu školu, školu kreativnosti i inovativnosti, ako ne želimo da nam djeca budu papagaji koji "biflaju" napamet i kazuju tekstove bez razumijevanja, ako ne želimo učenike izbezumljene gomilama termina koje ne razumiju i hrpama sadržaja koje ne trebaju, onda

nam uz promjenu nastavnih programa trebaju udžbenici do kojih će dovesti sloboda autorskog i stvaralačkog čina a ne birokratska sterilnost činovnika. Na kraju je Marija Lugarić ponovila da zakon treba uputiti u treće čitanje uz želju zastupnika SDP-a da sudjeluju u izradi jednog zajedničkog prijedloga zakona.

Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice zadovoljan je što je promijenjen naziv ovog zakona te što je ugrađen institut permanentnog podnošenja zahtjeva za odobravanje udžbenika, rekao je u ime Kluba **Nevio Šetić (HDZ)** te dodao da je vrlo teško govoriti o ovom zakonu jer ima nekoliko dvojbi. Prvo, dva su izvješća Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu. U jednom se kaže da se predlaže Hrvatskome saboru da donese Zakon o udžbenicima. U drugom predlaže se da se taj zakon uputi u treće čitanje.

U vladajućoj koaliciji trajao je udžbenički rat. I današnja rasprava to pokazuje. Danas je svima jasno kako ova Vlada nema koncepcije školskih udžbenika, kao što nema ni koncepciju razvoja hrvatskoga školstva. Kolika konfuzija danas vlada u donošenju Zakona o udžbenicima najbolje govori ponašanje koalicijskih partnera koji se u gotovo dvije godine nisu uspjeli koncepcijski usuglasiti i donijeti zakon. Klub zastupnika HDZ-a drži kako treba odbaciti politički diktat u donošenju Zakona o udžbenicima te uputiti ga u treće čitanje, gdje se može bitno popraviti njegove odredbe.

Hiperinflacija udžbenika

O kakvoj je hiperinflaciji udžbenika danas riječ govori podatak kako su, primjerice, za prvi razred osnovne škole ove školske godine učitelji, roditelji, učenici imali na raspolaganju sedam paralelnih početnica i šest paralelnih udžbenika iz matematike. Matematika je uvijek matematika. Preko oglasnih knjiga u školama često ide obavijest da se ne smiju fotokopirati dijelovi udžbenika i da će učenik kod kojega se zateče fotokopija na primjer zadataka iz kemije, fizike ili matematike, biti kažnjen. Što rade učenici? Ostavljaju kod kuće fotokopirani udžbenik i idu bez knjige u školu. Cijena koštanja udžbenika morala bi biti poznata naciji. Na nekim udžbenicima na unutrašnjoj stranici korica za

osnovnu i srednju školu piše slijedeće: "Intelektualno je vlasništvo poput svakog drugog vlasništva neotuđivo, zakonom zaštićeno i mora se poštovati. Ni jedan dio ove knjige ne smije se preslikavati, niti umnožavati na bilo koji način bez pismenog dopuštenja nakladnika". Znači i nastavnici za nastavne listiće ne mogu se poslužiti kopijom iz zbirke zadataka. Ovo govori dokle sežu apetiti monopola. Stoga je potpuno

Neprihvatljivo je prebacivanje odgovornosti za kvalitetu udžbenika isključivo na učitelje i nastavnike.

štetno te s ekonomskog i moralnog stajališta neprihvatljivo da se o cijeni udžbenika ne govori u članku 4. Zakona o udžbenicima kao sastavnici ponude ili zahtjeva za odobrenje. Kasnije u članku 12. kaže se: "Po primitku rješenja o odobrenju udžbenika nakladnik će dostaviti Ministarstvu obavijest o cijeni udžbenika." To znači naknadno. Stvarna konkurencija među autorima i nakladnicima će se otvoriti ako sastavni dio zahtjeva bude i cijena. Ako ostane ovako da se udžbenici odobravaju prije, a cijena se formira naknadno otvaraju se vrata manipulacijama, monopolu i ekstraprofitu.

Konačni prijedlog zakona ne rješava pitanje hiperinflacije udžbenika. Čak ni podizanjem zastupljenosti pojedinog udžbenika sa 5 na 10% to se neće popraviti. Zašto? Zato jer postoci uporabe nisu nikakvo mjerilo kvalitete. Po tome modelu za jedan predmet moguće je istodobno imati odobreno najviše devet udžbenika, što je doista besmislica. Dodatno je neprihvatljivo prebacivanje odgovornosti za kvalitetu udžbenika isključivo na učitelje. A trebalo bi na Ministarstvo. Možemo zamisliti kakvom će pritisku biti izloženi učitelji i nastavnici od onih koji će biti zainteresirani da budu odabrani pojedini udžbenici. Tu se ne može zanemariti utjecaj ravnatelja, nakladnika, savjetnika, Ministarstva. Ovaj model ne rješava ni pitanje linije manjeg otpora, odnosno navike učitelja i nastavnika na stari udžbenik. Model ne pruža konkurentnost udžbenika. Ovo i dalje potiče sustav uravnilovke.

Bitna zamjerka i razlog za treće čitanje nalazi se i u činjenici što zakon ne uređuje mogućnost obvezne dostu-

pnosti udžbenika cjelokupnoj knjižarskoj mreži. Zapravo ne postavlja nikakve uvjete niti sankcije nakladnicima glede toga. Zakon neće otkloniti gužve pred pojedinim knjižarama na početku školske godine. Nije kvalitetno razrađen niti obrazac za pozitivnu selekciju udžbenika. Način kako to utvrđuje članak 7. vrlo je dvojben i ostavlja sumnje kako su moguće razne zloporabe. Istodobno ne garantira kvalitetu. Klub zastupnika HDZ-a pozitivnu selekciju udžbenika glede kvalitete gleda drugačije. Držimo kako je potrebno nakon recenzije udžbenika od nakladnika, što je normalno, uvesti još jednu neovisnu recenziju od Ministarstva. I to na sljedeći način. Na temelju dviju tajnih, neovisnih recenzija, odnosno supervizora, recenzente ministar izabire ždrijebom s liste od deset priznatih stručnjaka za pojedine predmete, odnosno nastavno područje. Liste supervizora javno se objavljuju. Nakladnik ne bi mogao utvrditi koji će od desetorice njih ocijeniti taj udžbenik. Time se smanjuje mogućnost zloporaba i utjecaja na recenzente. Dvostruka recenzija ima i te kako smisla. Konačno trebalo bi urediti, ozakoniti pitanje udžbenika za hrvatske dopunske škole u inozemstvu. Moramo biti jako zainteresirani kakvi će ti udžbenici biti. Zbog svih ovih razloga Klub zastupnika HDZ-a predlaže uputiti Konačni prijedlog zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu u treće čitanje. Ako ne bude tako HDZ će biti protiv.

Za repliku se javila **Mirjana Ferić-Vac (SDP)** ustvrdivši da je svakodnevna praksa u školama fotokopiranje ili umnožavanje. Međutim, svaki udžbenik mora biti zaštićen. To je autorsko pravo i udžbenik mora sadržavati da je umnožavanje zabranjeno. A što se tiče hrvatskih dopunskih škola trebali bismo dobiti uvid o tome u cjelovitom materijalu. Pojedine zemlje gdje se nastava u hrvatskoj dopunskoj školi realizira to drugačije reguliraju. U odgovoru na repliku **Nevio Šetić** rekao je da je nelogično da se iz drugi put tiskanog udžbenika ne može fotokopirati. A što se tiče dopunskih škola i udžbenika to treba biti vezano uz program. Koristeći se ispravkom netočnog navoda **Mirjana Ferić-Vac** ustvrdila je kako korištenje udžbenika drugačije regulira svaka pojedina zemlja.

Udžbenici nacionalnih manjina

Sama činjenica da su Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu i Odbor za zakonodavstvo odlučili da ovaj zakon pošalju u treće čitanje trebala bi biti dovoljna činjenica da i mi zastupamo takvu tezu, rekao je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina dr. **Furio Radin**. Ali da i nema toga naš bi Klub predložio da ovaj zakon ide u treće čitanje. Ako pročitamo članak 15. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina pročitat ćemo da se na izdavanje udžbenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina primjenjuju opći propisi o udžbenicima. To

Škole nacionalnih manjina imaju ogromnih problema s udžbenicima.

bi trebalo značiti da bi u ovom Zakonu o udžbenicima trebao biti set članaka koji određuje načine kako jedna takva specifična materija kao što je izdavanje, odobravanje, tiskanje, prevodenje udžbenika za potrebe nacionalnih manjina, kako će biti ona obrađena i kako će biti regulirana. Međutim, toga ovdje nema. Upozorili smo na tu činjenicu, ali općenito su se spominjale riječi nacionalne manjine. Kako će se vrlo specifične potrebe nacionalnih manjina da imaju svoje udžbenike regulirati toga uopće u ovom zakonu nema. Nereguliranje ovog područja dovelo je do toga da škole nacionalnih manjina imaju ogromnih problema što se tiče udžbenika. U školama nacionalnih manjina redovito se fotokopiraju udžbenici. Izdavačka kuća talijanske manjine Edit možda najviše tiska udžbenike za nacionalne manjine, odnosno za talijansku nacionalnu manjinu i zajednicu. Talijanska manjina možda je najbolje regulirala to područje. Što znači to najbolje? Od prvog do četvrtog razreda svi su predmeti bili pokriveni udžbenicima osim predmeta prirode za 3. razred. Za 5. i 6. razred bili su također pokriveni gotovo u potpunosti. Za 7. i 8. razred nedostaju svi udžbenici osim iz matematike. Za srednje škole nedostaju svi udžbenici osim matematike i zemljopisa.

Očekivali smo u ovom zakonu da će biti jasno naznačeno na koji način će se regulirati financiranje udžbenika nacionalnih manjina. Zalažemo se da ovaj zakon dođe u treće čitanje. Upozoravamo javnost da za škole

nacionalnih manjina ovo područje apsolutno nije regulirano ili je vrlo loše regulirano. Edit iz Rijeke da bi barem djelomično zadovoljio potrebe za prijevodima i tiskanjem udžbenika za talijansku nacionalnu manjinu zadužio se u Riječkoj banci za 200.000 kuna. Digli su kredit kako bi tiskali udžbenike za talijansku nacionalnu manjinu. Time su praktički preuzeli na sebe ono što bi Ustavni zakon o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina trebao osigurati svakom pripadniku nacionalnih manjina. Srbi, rekao mi je kolega Milan Đukić, nemaju ništa. Druge nacionalne manjine imaju vrlo malo i slabo regulirano ovo područje.

Eksperimentalna provjera udžbenika

U ime Kluba zastupnika Liberalne stranke govorio je dr. **Zlatko Kramarić (LS)** Upozorio je da je pohvalno da Vlada donosi Prijedlog ovog zakona upravo zbog zastarjelosti Zakona o udžbenicima. Poznati je problem nedostatka udžbenika u stručnim školama. Provođenju ovoga zakona mora prethoditi široka rasprava o preispitivanju, reduciranju i osuvremenjavanju nastavnih programa. Ne smije se zanemariti donošenje potrebnih standarda za sve predmete u školama koje bi bile prilagođene novim generacijama koje odrastaju na novim tehnologijama.

Suočeni smo s poplavom udžbenika za isti predmet i razred.

Ovim zakonom uspostavlja se zakonska i stručna podloga za stvaranje, izdavanje, uporabu odnosno odobravanje, distribuciju, vrednovanje, unapređivanje udžbeničke literature i odgojno obrazovnog procesa. Treba postaviti jasne ciljeve obrazovanja. Ne možemo tražiti u svim školama enciklopedijsko obrazovanje. Važno je tražiti specijalizirano obrazovanje posebice u onim stručnim školama koje pripremaju učenike za njihovo prvo zanimanje. Udžbenike treba tim standardima prilagoditi. Udžbenici trebaju osigurati kreativne, istraživačke i znanstvene pristupe ovisno o mogućnostima učenika kao i zanimanjima za koja se on priprema.

Suočeni smo s poplavom udžbenika za isti predmet i razred koji su odobreni za uporabu bez ikakve

eksperimentalne provjere. Budući da se u zakonu govori o alternativnosti bilo bi dobro odrediti sam taj pojam. Naime, treba znati da se alternativni udžbenici razlikuju po metodičkoj koncepciji. Zakon predviđa eksperimentalnu provedbu samo onih udžbenika koji promoviraju alternativni pristup nastavi i učenju. Treba znati da u mnogim zemljama svi udžbenici prolaze eksperimentalnu provjeru prema znanstvenoj metodologiji koju praktično ostvaruje stručni tim u sklopu institucionalnih projekata za praćenje i vrednovanje samih udžbenika. Kod nas nažalost zakon ne predviđa eksperimentalnu provjeru udžbenika.

Ovaj zakon mora stimulirati pisanje udžbenika za predmete koji do sada nemaju nikakav udžbenik. Još dandanas imamo slučajeve diktiranja ili fotokopiranja iz priručnika ili stručne literature koja je namijenjena studentima, a nikako ne srednjoškolicima. Nadalje, zakonodavac mora osigurati barem jedan udžbenik za svaki predmet. Nije isto napisati po pet udžbenika za isti predmet ili prvi put za stručni predmet koji mora pratiti suvremena kretanja u struci i tehnologiji. U zakonu bi trebala stajati definicija da je udžbenik obvezatna školska knjiga. Ako ga tako definiramo onda se ne bi moglo dogoditi da postoji čitav niz predmeta, posebice stručnih, koji još do danas nisu pokriveni udžbenicima. Nadalje, mora se razriješiti i odnos autora i nakladnika. On se uređuje ugovorom. Autori udžbenika moraju udovoljiti zahtjevima što ih određuju udžbenički standardi. Zakon nažalost ne predviđa recenzente koji ocjenjuju rukopis udžbenika što se upućuje Ministarstvu, niti utvrđuje parametre za recenziranje. Navodi samo recenzente u stručnom povjerenstvu koje imenuje ministar. Krajnje je vrijeme da se uvede i recenzent metodičar. To je znanstvenik koji ocjenjuje utemeljenost udžbenika na spoznajama metodičke znanosti, teorije učenja i poučavanja. Veći broj odobrenih udžbenika u prošlom natječajnom postupku odobren je bez metodičke recenzije.

Zakonodavac mora obvezati Ministarstvo prosvjete i športa na izradu višegodišnjih planova dinamike izdavanja udžbenika, koje će sve učenike dovesti u ravnopravni položaj, te osigurati sredstva koja će stimulirati pisanje i praćenje u primjeni udžbenika koji imaju

prioritet, posebice ona koja se prvi put objavljuju. Postupak odobravanja udžbenika nije sporan. Sporni su uvijek udžbenici. Oni se iz godine u godinu mijenjaju. S obrazovnog i socijalnog stajališta to se nikako ne bi smjelo dopustiti.

Treba obvezati Ministarstvo prosvjete i športa na izradu višegodišnjih planova dinamike izdavanja udžbenika.

Potom je u ime Kluba zastupnika Liberalne stranke Zlatko Kramarić podnio nekoliko amandmana. U članku 6. predlaže se da i roditelji i to po jedan predstavnik iz svake županije budu članovi Vijeća za školske udžbenike. U članku 7. umjesto tri člana stručnog povjerenstva predlaže se pet članova. U članku 15. prva rečenica se briše, a nova bi glasila: "Učitelj odnosno nastavnik uz konzultacije s predstavnicima vijeća roditelja škole odlučuje koji će udžbenik koristiti u tekućoj godini". Ako bi u definiciji udžbenika pisalo da je namijenjen učenicima, što jest, ovi amandmani imaju i dobivaju puni smisao. Na taj bi se način skinula i sumnja na dio nastavnika da primaju proviziju od pojedinih nakladnika zbog izbora baš njihovog udžbenika, a ne nekoga drugoga. Zato je vrlo važno da se suzi prostor pedagoške diskriminacije.

Izostanak znanstvenog pristupa

U ime Kluba zastupnika Hrvatske stranke prava i Hrvatske kršćanske demokratske unije govorio je dr. **Anto Kovačević (HSP-HKDU)** zapitavši se zašto i od kuda tolike gužve pred Školskom knjigom, Mladosti, antikvarijatima čega smo bili svjedoci i ove godine. Treba definirati tko može biti nakladnik. Nakladnik može biti onaj koji može dokazati svoj profesionalni, stručni i financijski bonitet. Cijena mora biti iskazana u katalogu. Konkurencija je potrebna i to stručna. Ne mogu savjetnici za određeni predmet u Ministarstvu biti autori udžbenika tog istog predmeta. Naš je prijedlog da u ovaj zakon treba ugraditi slijedeće: savjetnici u Ministarstvu prosvjete i športa, odnosno Zavoda za školstvo ne mogu biti autori udžbenika za predmet u kojem su savjetnici. Udžbenik je javna roba. U ovom se prijedlogu zakona

jasno pokazuje nedostatak mišljenja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Odjela za školstvo, Matice hrvatske, Hrvatskoga pedagoškog zbora, najstarije pedagoške institucije u zemlji, Školske knjige kao najvećeg izdavača školskih udžbenika te barem jedan model načina procjene kvalitete školskog udžbenika iz susjednih nam zapadnoeuropskih kršćanskih zemalja. U takvom izostanku znanstvenog pristupa pred nama je osiromašen prijedlog koji ne zadovoljava ambicije da se konačno i u Hrvatskoj školski udžbenici izrađuju, odobravaju, financiraju i stavljaju u uporabu prema zapadnoeuropskim standardima. Prijedlog ide u korist više centralističkog, administrativnog odobravanja udžbenika za osnovnu i srednju školu. Ne motivira desetine tisuća prosvjetnih djelatnika, mentora i savjetnika na stvaralački podvig pisanja udžbenika.

Udžbenička politika ovisi o školskoj reformi, a ona se provodi sporo i nesistematski.

Klub zastupnika HSP-HKDU-a ne može prihvatiti ovaj konačni prijedlog zakona, jer ne akceptira dovoljno znanstveno pedagoški pristup, ne uvažava interes učenika, te omogućuje i dalje postojanje kriterija podobnosti. Ovakav prijedlog zakona u kojem je izostala demokršćanska svrha poučavanja mladeži ne može biti kvalitetan temelj za obrazovanje naše djece, zaključio je dr. Anto Kovačević.

Već duže vrijeme udžbenici su kritičko mjesto našeg obrazovanja. Klub zastupnika Demokratskog centra smatra da se ovakvim prijedlogom zakona neće znatnije popraviti situacija u udžbeničkoj politici, rekla je **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. To govorimo i mislimo iz više razloga. Prvo, jer ta politika ovisi o ukupnoj školskoj reformi, a ona se provodi vrlo sporo i nesistematski. Drugo, jer rezultati te politike ovise o ekonomskom i uopće strateškom pristupu obrazovanju, a taj pristup je u Hrvatskoj takav da je obrazovanje na zadnjem mjestu prioriteta čemu je dokaz i usvajanje proračuna za iduću godinu. Treće, jer ovakav prijedlog nije razriješio ključne probleme u udžbeničkoj problematici. Vrijeme je da se obrazovanje prestane gledati kao trošak i da se na široko raspravlja o tome kako privući strane investicije.

Dizajn udžbenika

Jedan od razloga zašto udžbenici nemaju onu svrhu koju bi trebali imati je u samom načinu njihova korištenja. Nastavnici se moraju slijepo držati programa koji su sami po sebi prilično loši. Takav pristup odražava se na nastavu na način da nastavnik ima obvezu uvijek na isti način organizirati sat i istu priču ponavljati na svakom predavanju. Drugi problem je da se nastavniku ograničava sloboda da izabere metode i sredstva kako da se ostvari obrazovni cilj. Treći uvjet za kvalitetnu udžbeničku politiku je kvalitetna pravna regulativa za njezinu primjenu. Važnost udžbenika očituje se u tome da su oni najmasovnije knjige za djecu, da su obvezne i da su to modeli za obrazovni rad. Iz toga slijedi da udžbenici moraju zadovoljavati kriterije kvalitete i cijene.

Udžbenici su najmasovnije knjige za djecu.

Glavna novina koju ovaj zakon donosi u članku 6. je Vijeće za školske udžbenike. Uloga mu je isključivo savjetodavna. Pitanje je zašto je uopće potrebno osnivanje još jednoga novog tijela čija se uloga svodi samo na savjetovanje ministra. Što će to Vijeće predložiti ministru? Najprije znanstvene, pedagoške i druge standarde. Određenje što je to znanje a što nije znanje ne mogu dati samo stručnjaci za pojedina područja nego to treba biti i stvar društvenog konsenzusa. Osim potrebnog sadržaja znanja izrada udžbenika zahtijeva da to znanje bude predstavljeno na odgovarajući način. Dakle, da bude pregledno, dobro strukturirano, kompletno i sistematično. Tu se javljaju problemi o kojima je ovaj prijedlog zakona morao voditi računa. Postavlja se pitanje da li naše izdavačke kuće imaju stručnjake koji bi dizajnirali udžbenike na pravi način. Za učenike je bitno da postoji standard dizajniranja. Na primjer za pronalazak nepoznatih ili ključnih riječi, za sažetke, prikaze tablica i slično i to za sve udžbenike bez obzira na područje. Time bi se postigla daleko veća učinkovitost i čitljivost za učenike. Dakle, dizajn bi trebao biti standardiziran. Trebalo bi postaviti i kriterije povezivanja sadržaja udžbenika iz različitih područja.

Što se tiče sastava Vijeća za udžbenike treba odrediti da predstavnici interesa roditelja, manjina i učenika s posebnim potrebama moraju biti u njemu zastupljeni s najmanje jednim članom. Među takve predstavnike interesa treba uvrstiti i članak koji će zastupati ženska prava. Postavlja se pitanje kako će nakladnici znati za predložene kriterije i standarde po kojima će se ocjenjivati njihovi udžbenici. Zato predlažemo da kada Vijeće predloži potrebne standarde i kriterije ministru, oni budu i javno objavljeni. Klub zastupnika Demokratskog centra predlaže da mandat na koji se odobravaju udžbenici bude 4, a drugi 8 godina. Mišljenja smo da postotak zastupljenosti udžbenika kod broja djece kojima je namijenjen, a koji bi se tražio za ponovno odobravanje udžbenika, treba biti 10 %. Kod alternativnih udžbenika rok za eksperimentalnu uporabu trebao bi biti 4 godine. Trebalo bi voditi računa da su potrebni udžbenici i za naprednije učenike.

Posebno spornim smatramo članak 17. u kojem se propisuje da će se od nakladnika zatražiti dorada ili popravak udžbenika u slučaju da taj udžbenik nije u skladu s nastavnim programom, odnosno katalogom znanja. U slučaju da nakladnik to ne može napraviti ministar može ili povući iz uporabe udžbenik prije isteka roka ili uskratiti pravo na ponovno odobravanje. Ovako nejasno oblikovana odredba ostavlja mogućnost manipulacije kod ocjenjivanja udžbenika. Stoga je potrebno odrediti rokove do kada se udžbenik treba ispraviti ili doraditi i jasno reći da se u slučaju da to nakladnik ne uradi u zadanom roku, udžbenik obvezno povlači iz uporabe.

Klub zastupnika Demokratskog centra, rekla je **Vesna Škare-Ožbolt**, podržava veću ulogu nastavnika u odabiru udžbenika. Da bi se izbjegla potpuna anarhija i moguće štetne posljedice zbog krivo odabranog udžbenika potrebno je odrediti da nastavnik predlaže koji će se udžbenik koristiti, a da konačnu odluku donosi nastavničko vijeće. Osim kvalitete korisnici udžbenika zahtijevaju da njihova cijena bude prihvatljiva te da udžbenici budu na vrijeme dostupni. Jedan od razloga povećanja cijena je i povećan broj udžbenika. Tako je ove godine odobreno oko 350 novih naslova. Uzrok visokoj cijeni treba tražiti i u nedostatku prave konkurencije među nakladnicima budući da se u ovom poslu godišnje okrene između 100 i 150 milijuna kuna. Trebalo bi pronaći mehanizme kako postići odgovarajuću cijenu udžbenika. Jedan od načina na koji se to donekle može postići i ovim zakonom jest da se konačno propišu i kazne za nakladnike. Kada bi sankcije postojale onda bi se izbjeglo naknadno podizanje cijena, postigla bi se pravovremenost i dostupnost knjiga korisnicima. Mišljenja smo da bi bilo najbolje da ovaj zakon ide na ozbiljnu doradu i na treće čitanje, rekla je Vesna Škare-Ožbolt.

rencije među nakladnicima budući da se u ovom poslu godišnje okrene između 100 i 150 milijuna kuna. Trebalo bi pronaći mehanizme kako postići odgovarajuću cijenu udžbenika. Jedan od načina na koji se to donekle može postići i ovim zakonom jest da se konačno propišu i kazne za nakladnike. Kada bi sankcije postojale onda bi se izbjeglo naknadno podizanje cijena, postigla bi se pravovremenost i dostupnost knjiga korisnicima. Mišljenja smo da bi bilo najbolje da ovaj zakon ide na ozbiljnu doradu i na treće čitanje, rekla je Vesna Škare-Ožbolt.

Rad učitelja i nastavnika

Marija Lugarić (SDP) osvrnula se na dio izlaganja gdje je zastupnica Vesna Škare-Ožbolt ponudila kratku elaboraciju rada učitelja i njihove kreativnosti u školi. Prvo, izmjenama Zakona o osnovnom i srednjem školstvu zajamčeno je pravo učitelja da slobodno bira metode odnosno načine rada na koji će raditi. Drugo, ono što učitelja i nastavnika obvezuje je nastavni plan i program. Obvezuje ga kao javnog službenika, a ne udžbenik. Udžbenik predstavlja jednu od izvedbenih varijanti zacrtanog nastavnog plana i programa. Naši zakoni jasno propisuju da u uporabi u školama smiju biti samo oni udžbenici koje je odobrilo Ministarstvo. Nigdje, međutim, ne postoji propis da učitelj u školi mora koristiti udžbenik. On ako koristi udžbenik mora koristiti onaj udžbenik koje je Ministarstvo odobrilo, ali ga ne mora koristiti. Ovdje u Saboru možemo donijeti školske zakone kakve hoćemo, reforme kakve hoćemo, možemo pričati o čemu god hoćemo, ali na kraju sve završava na učitelju i djeci u razredu. Na repliku je odgovorila **Vesna Škare-Ožbolt**. Ustvrdila je kako je jedan od razloga zašto udžbenici nemaju onu svrhu koju bi trebali imati upravo u samom načinu njihova korištenja, jer se nastavnici slijepo moraju držati programa. Takav pristup odražava se na nastavu. Nastavnik ima obvezu uvijek na isti način organizirati sat. I to je osnovni problem. Nije točan navod, rekla je **Marija Lugarić**, da nastavnik na isti način mora održati sat. Nastavnik ako obrađuje jednu te istu nastavnu jedinicu u više razrednih odjela mora ostvariti isti cilj sata. Put do tog cilja je sasvim drugačiji, ovisi o izabranim metodama, ovisi o djeci.

Uči se iz 1.119 udžbenika i priručnika

Udžbenici moraju biti jeftiniji, pristupačniji, razumljivi prije svega i nadasve upotrebljivi, naglasila je **Jadranka Kosor (HDZ)**. Udžbenici moraju biti pristupačni na način da se uistinu mogu pribaviti i kupiti na vrijeme. Neshvatljivo je da ne možemo

Neshvatljivo je da se ne mogu spriječiti i izbjeći kilometarski redovi pred knjižarama.

naći načina da spriječimo i izbjegnemo kilometarske redove pred knjižarama. Svake godine ponavlja se ista scena. Sasvim sigurno je da valja osigurati pogodnije uvjete za nabavu knjiga roditeljima koji imaju više djece. To upravo obiteljima koje imaju mnogo djece postaje ponekad nesavladiva prepreka na početku školske godine. Hrvatski učenici uče iz 1.119 udžbenika i priručnika. Za jedan predmet nudi se i po devet udžbenika i priručnika. Čuli smo i danas da se godišnje u tom području vrti oko 300 milijuna kuna. Trinaest nakladnika ove godine izdalo je 490 naslova za osnovne škole, a od toga 167 novih. Petnaest nakladnika za srednje škole izdalo je 629 naslova. Najviše različitih udžbenika za isti predmet jest iz matematike, hrvatskog jezika i povijesti. Čak 20 udžbenika iz matematike, 14 za hrvatski jezik. U osnovnim školama rekord drže udžbenici za hrvatski jezik u drugom i trećem razredu gdje nastavnici biraju između devet udžbenika. Rezultat svega toga su zbunjeni i katkada izbezumljeni roditelji, preopterećeni učenici i temeljna konstatacija da reda nema, a da bi ga moralo biti.

Učenici u Hrvatskoj uče iz 1.119 udžbenika i priručnika. Od toga je 490 naslova za osnovne i 629 za srednje škole.

U vezi s konkretnim primjedbama na pojedine članke ovog zakona **Jadranka Kosor** podsjeća da se u članku 3. govori kakve uvjete udžbenik mora ispunjavati. Kaže se da mora ispunjavati znanstvene, pedagoške, psihološke, didaktično metodičke, etičke, jezične i likovno grafičke standarde utvrđene temeljem ovog

Zakona. Međutim, ti standardi nisu utvrđeni ovim zakonom. U članku 4. govori se o uvjetima i postupku odobravanja udžbenika. Tu se nabroja što se u zahtjev za odobrenje mora obvezno priložiti. Bilo bi nužno među uvjetima pobrojati i potrebu od najmanje dvije recenzije od kojih jedan recenzent mora biti znanstvenik za određeni predmet ili stručno područje. I da udžbenik može ući u postupak odobravanja samo ako su obje recenzije pozitivne. Članak 5. prilično je neodređen i nejasan. U članku 8. prvi rok na koji se odobrava udžbenik trebao bi biti pet, a drugi tri godine. Predviđene kazne za školske ustanove u kojima se koriste neodobreni udžbenici su previsoke. Možda treba razmisliti da se članak 18. briše. Istraživanja kazuju da je nastavni program pretežak za otprilike 30 % učenika. Djeca uglavnom cijeli dan provode ili u školi ili u aktivnostima koja su vezana uz školu. Naravno i poslije svega učeći kod kuće. Slažem se sa svim prijedlozima da zakon ide u treće čitanje, jer ne rješava temeljno pitanje hiperinflacije udžbenika, rekla je na kraju **Jadranka Kosor**.

Tko je odgovoran za redove pred knjižarama?

Marija Lugarić (SDP) u replici osvrnula se na problem redova u knjižarama. Za pitanje redova pred knjižarama zapravo Ministarstvo i nije odgovorno. Ministarstvo određuje rok do kada udžbenici moraju biti u knjižarama. I tu priča prestaje što se Ministarstva tiče. Zaista dalje nije njihova odgovornost. Teško je odgovoriti na pitanje zašto imamo redove u knjižarama. Nakladnik odgovara za distribuciju. Nekada smo u školu dolazili po pakirane kompletne knjige. Bio je monopol na izdavanje školskih knjiga. Bio je jedan jedini nakladnik. Protiv toga monopola glasali smo na izborima 1990. godine. Tijekom deset godina vladavine HDZ-a i odnosa prema knjizi općenito devastirana je kompletna knjižarska mreža.

U odgovoru na repliku **Jadranka Kosor (HDZ)** upozorila je da za redove nije optužila nikoga pa ni Ministarstvo. To naprosto treba riješiti. Ako redovi ne postoje u drugim zemljama pred knjižarama pred početak školske godine, onda valjda postoji neki model koji bismo

mogli i mi prihvatiti i riješiti taj problem.

Zastupnica **Jadranka Kosor** navela je da se u članku 3. ne zna što su psihološki standardi, upozorila je u replici **Mirjana Ferić-Vac (SDP)**. Međutim, zna se što su psihološki standardi jednog udžbenika kao što se zna što su i pedagoški. Potom se za ispravak netočnog navoda javio dr. **Anto Kovačević (HKDU)**. Redova ima, rekao je, zato jer nismo definirali pojam nakladnika. Nakladnici su uglavnom krivi zašto knjige ne stižu na vrijeme. Potrebni su nakladnici koji imaju stručniji, profesionalniji i financijski bonitet.

Ljerka Mintas-Hodak (HDZ) željela je ispraviti netočan navod zastupnice **Marije Lugarić** u dijelu gdje je rekla kako Ministarstvo nije ni na koji način odgovorno za redove pred knjižarama. To je stanovište predstavnika SDP-a koje se bitno promijenilo nakon 3. siječnja. Kada je HDZ bio na vlasti i kada su bili isti takvi redovi pred knjižarama tada su SDP i druge oporbene stranke tražile smjenjivanje tadašnjeg ministra kao odgovornog za nastale redove i za nemogućnost roditelja da na vrijeme kupe knjige. Tadašnja HDZ-ova vlast zatražila je ostavku ministra. Danas eto vidimo da to više nije odgovornost ministra, pa ni aktualnog ministra. **Jure Radić (HDZ)** ispravlja istu tezu zastupnice **Marije Lugarić**. Svi roditelji u ovoj zemlji i svi uposleni građani plaćaju porez. Iz tog poreza plaćaju Ministarstvo prosvjete i športa. I zbog toga zahtijevamo da vodi brigu o svakom segmentu ovog školstva upravo Ministarstvo prosvjete i športa, a ne lovačko društvo, ne Biskupska konferencija, ne nakladnici. Potom se **Mirjana Ferić-Vac (SDP)** osvrnula na problem redova pred knjižarama i veze s nekim drugim zemljama. Rekla je da jedan broj zemalja to rješava udžbenicima koje učenici dobivaju u školi. Ne znači da je to dobro rješenje. Znači jedan je udžbenik deset godina u upotrebi. Pitanje je da li je to ono najbolje rješenje. Udžbenik kao takav nije Bogom dan i svaki prosvjetni djelatnik koji ga ne dopuni iz života, novina, časopisa, paralelnog udžbenika onda je mrtvo slovo na papiru.

Marija Lugarić (SDP) naglasila je da je puno očekivala od konačnog prijedloga zakona. Međutim, tekst nije opravdao očekivanja i to zbog toga što niti jedna bitna primjedba izrečena u raspravi prilikom prvog

čitanja nije usvojena prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona. Dosta je bilo govora o Vijeću za školske udžbenike. Vlada je u dva navrata uputila dva amandmana na članak 6. To je dokaz da o tome treba još diskutirati. Teško je uopće razgovarati o problemu udžbenika i udžbeničkih standarda, jer se još uvijek nije riješilo pitanje promjena ustroja škola, pa ni pitanje promjena nastavnih planova i programa. Promjene su potrebne, ali promjene koje će smanjiti stupanj kontrole države i staviti težište na struku. Taj opći princip odgovara i konceptu decentralizacije školstva. Decentralizacija podrazumijeva autonomiju, a onda i deregulaciju.

Treba promijeniti postojeći sustav. Zakon treba omogućiti slobodu stvaranja udžbenika. Struka, a to znači recenzenti trebaju odgovarati za sadržaj udžbenika. Nakladnici trebaju odgovarati za proizvodnju, cijenu i distribuciju udžbenika. Ministarstvo treba odgovarati za donošenje pedagoških standarda, a u okviru njih i udžbeničkih standarda. Popis udžbenika treba biti dostupan kako bi učitelji mogli na vrijeme odabrati udžbenike za iduću školsku godinu. Takav sustav treba uspostaviti dva ključna mehanizma. Prvi mehanizam po kojem društvo, a to znači roditelji mogu zadovoljiti svoju potrebu i naći odgovore na neka svoja pitanja. Drugi izuzetno važan mehanizam je sustav unutarnjeg i vanjskog vrednovanja temeljen na struci koji treba biti nezavisan od autora, nakladnika i Ministarstva. Nepotrebno je da Ministarstvo, Vijeće ili povjerenstvo uzimaju sebi za pravo da arbitriraju i odlučuju o svemu. Jer dozvolit ćete da diploma diplomiranog učitelja daje za pravo da se između udžbenika koje znanost potvrdi, izabere ili ne neki udžbenik, bez obzira ima li taj udžbenik biljeg podobnosti.

Kamikaze izdavaštva

U vezi s konkretnim primjedbama u članku 2. za udžbenik se daje pomalo zastarjela pedagoška definicija, jer udžbenik je prvenstveno knjiga namijenjena uporabi u školama. U našoj pedagoškoj raspravi općenito nejasno je što je katalog znanja. U vezi sa standardima bolje je reći da udžbenički standard sadržava znanstvene, psihološke, didaktično metodičke, etičke, jezične, likovne, grafičke i tehničke sastavnice

udžbenika. Dalje, kad je riječ o davanju zahtjeva za odobrenje udžbenika primjerenije je da nakladnik na natječaj odnosno zahtjev za odobrenje daje gotovu knjigu. Gotova knjiga znači otiskani jedan dio naklade, znači formiranu cijenu. Time bi izbjegli kamikaze izdavaštva. Članak 4. treba dopuniti odredbom o tome koliki je vremenski rok u kojem je Ministarstvo dužno donijeti nekakvo rješenje po zahtjevu. U članku sedmom kaže se da priručnik ocjenjuju stručna povjerenstva. To je vrlo neprimjerena definicija. Bolja je formulacija da usklađenost udžbenika i priručnika s udžbeničkim standardom i osnovnim ciljevima i temama nastavnog plana i programa utvrđuju stručna povjerenstva. U vezi s člankom 8. vrlo je loše da se ograničava rok uporabe udžbenika s obzirom na velike zahtjeve da udžbenik treba biti dostupan, da se ne treba svake godine mijenjati. Zato bi trebalo malo proširiti stavak 3. članka 8. tako "da ministar donosi rješenje o povlačenju udžbenika iz uporabe ako je udžbenik nakon tri godine uporabe zastupljen s manje od 10 % udjela, odnosno ako ga nadomješta izmijenjeno izdanje". Vezano uz ocjenu kvalitete taj članak treba izbaciti, jer nije jasno kada se ide na ocjenu kvalitete i kojom svrhom.

U replici **Josip Sesar (HDZ)** rekao je da je prva zadaća Ministarstva prosvjete i športa bila analizirati i napraviti raščlambu nastavnog plana i programa od kojega sve polazi, a nakon toga izrađivati udžbenike. Prema tome greška je u koracima što ne biramo nastavni plan i program. To je trebalo prvo uraditi, a onda nakon toga ovaj posao koji slijedi. U odgovoru na repliku **Marija Lugarić (SDP)** u potpunosti se složila sa zastupnikom Josipom Sesarom. Uslijedila je replika dr. **Zrinjke Glovacki-Bernardi (HSL)**. Ovaj zakon, rekla je, pokazuje da se u jednom potezu ne može riješiti nekoliko različitih problema. Ovaj zakon trebao je regulirati tržište u Hrvatskoj na kojem se obrću velike svote. Ako samo za jedan predmet postoji nekoliko stotina tisuća učenika, a prosječan udžbenik stoji 50 kuna, onda izračunajte o kojoj se svoti radi i o kakvim se interesima radi. Drugo, ono što bismo svi željeli riješiti jest ideologizacija udžbenika. Treće, kod udžbenika želimo kreativnost. Možemo zajedno krenuti od kataloga znanja koji otvara veće mogućnosti

nego program koji ograničava. Konačno, tekst zakona nam stoji na raspolaganju od srpnja ove godine. Pravu raspravu započinjemo u prosincu, na koncu zadanog roka.

Za jedan predmet i razred treba samo dva udžbenika

Marija Bajt (HDZ) podupire treće čitanje zakona kako bi se u međuvremenu razbila sprega interesa pojedinih autora, akvizitera i nakladnika te izašlo iz stanja opće zbruke u kojoj udžbenici ne ulaze u sustav nacionalnog dobra, nego postaju roba za tržište. Da bi se Zakonu o udžbenicima moglo zajamčiti mirno i stabilno donošenje, a kasnije i provedba, nužno je isključiti svaku politiku i sve interese, prvenstveno materijalne te posao prepustiti isključivo stručnim osobama. U članku 2. trebalo bi razmisliti da li je predložena definicija školskog udžbenika najprimjerenija. U članku 3. uz sve nabrojene standarde koje udžbenik mora ispuniti trebalo bi dodati moralne i domoljubne. U

Prebacivanje odgovornosti na učitelje i nastavnike nije pedagoška demokracija nego pedagoška demagogija.

članku 4. natječaj za odobravanje udžbenika trebao bi biti stalno raspisan. U članku 6. teško je vjerovati da osam članova Vijeća i predsjednik mogu dati sve stručne odgovore i to iz različitih školskih predmeta. U članku 7. u sastavu stručnog povjerenstva ne smije biti ni autor udžbenika kojem je udžbenik odobren ili je u postupku odobravanja. U članku 8. rokovi bi trebali biti po četiri godine koliko traju u sustavu hrvatskog školstva ciklusi. Postoci uporabe udžbenika nisu mjerodavno mjerilo kvalitete udžbenika. Prebacivanje odgovornosti na učitelje i nastavnike nije pedagoška demokracija, nego pedagoška demagogija. Zar će postoci, pita Marija Bajt, ponekad agresivno dobiveni i nerealni, služiti kao mjerilo i jedan od najboljih načina za donošenje odluke o kvaliteti udžbenika? Troškovi za roditelje učenika u Hrvatskoj za osnovnoškolske udžbenike u samo nekoliko godina porasli su od oko 50 milijuna kuna na čak 250 milijuna kuna. Početkom

svake godine roditelji i učenici satima čekaju u redovima, kako bi kupili udžbenike, koji uz to i nisu dostupni u čitavoj knjižarskoj mreži. Objektivnim postupcima treba utvrditi kvalitetu udžbenika. Nakon njegovog puštanja u uporabu potrebno je sustavno stručno praćenje i vrednovanje udžbenika.

Marija Bajt podržala je prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a da za jedan predmet i razred postoje samo dva udžbenika. Interes struke i učenika trebao bi biti glavna misao vodilja Zakona o udžbenicima. Pitanje udžbenika u sustavu naobrazbe jedno je od ključnih pitanja. Puno toga nije u redu s udžbenicima i nastavom. Glavni problem mogle bi biti manipulacije i poslovni interesi. Onda ćemo imati ozbiljnih razloga da se zabrinemo ne samo nad školskim ozračjem, nego i nad budućnošću.

Različiti paketi

Pri govoru o Zakonu o udžbenicima čini se da ne pogađamo suštinu problema, rekao je **Zlatko Canjuga (HND)**. Dosta se okrećemo vanjštini kako distribuirati udžbenike tijekom školske godine da bi ih roditelji i djeca imali na vrijeme. Konceptualno zanemarujemo bitne stvari i suštinu procesa koje bi morao ovaj zakon riješiti. Zakon se bavi problemima koje Ministarstvo može rješavati pravilnikom. U istom paketu ne možete rješavati problem osnovnih i srednjih škola. Treba pristupiti drukčijem rješavanju problema izrade udžbenika. U osnovnoj školi treba se zalagati za, kolokvijalno rečeno, državnim intervencionizmom, odnosno intervencijom Ministarstva. Založio bih se čak, rekao je Zlatko Canjuga, da Ministarstvo određuje nakladnike, odnosno da jasno propisuje koji i kako nakladnici ulaze u određeni krug natjecanja prema Ministarstvu. Obvezao bih nakladnike kada su dužni dostaviti nove udžbenike, a ne bi im to ostavio tijekom cijele godine. Jer, onda dolazi do kaotične situacije. U osnovnoj školi treba daleko više propisivati udžbenike koji se mogu koristiti. Dali bi se jasni kriteriji pravilnicima o udžbenicima. Zakon ne rješava konceptualni problem udžbenika, posebice u određenim znanstvenim kategorijama i predmetima. Posljednjih godina puno smo se bavili ideologizacijom određenih problema. Važno bi bilo da Vlada ili Hrvatski

sabor imenuje savjet za školske udžbenike, koji bi se bavio i koji bi određivao kako će uopće hrvatski udžbenici izgledati. Ovako imate neprestane prigovore svih političkih stranaka - vi ste na jedan način obojili svoju izradu udžbenika, a vi ste na drugi način. Neki su se autori izbacivali iz udžbenika zbog nekakvih ideoloških razloga, posebice za razdoblje Drugoga svjetskog rata. Međutim, umjesto da su se pametno i mudro metodološki iskoristili, da budu primjer što ne treba djecu i kako treba djecu učiti. Onda dođe tobože znanstvenik koji izbacuje toga autora. Poteškoća kod udžbenika je što u vijeću za odobrenje imate jednog jedinog znanstvenika da o udžbeniku kaže svoju riječ. To je potpuno nedovoljno.

Kada je riječ o udžbenicima sveli smo cjelokupnu situaciju na pitanje hoće li oni doći na vrijeme ili neće. Robujemo pitanju je li ministar kriv što se ne pojavljuju udžbenici na vrijeme. Kakvi se udžbenici pojavljuju? Čime smo savjetodavnim tijelima dali odgovornost da budu krivi za ono što se pojavljuje u hrvatskim udžbenicima? Ničime. Kada se pojavi problem, ministar ih raspusti i time završava njihova odgovornost. Ministar je taj koji u javnosti jeftino kusa cjelokupnu situaciju odgovornosti.

Vedran Lendić (SDP) svoju je raspravu koncipirao amandmanski. Izložio je amandmane koje je podnio. O tome je ovdje već pisano u rezimeu amandmana, pa ih ovdje ne ponavljamo. Na kraju rasprave Vedran Lendić upozorio je da je bilo niz osvrta s različitih strana, pa i potpuno kontradiktornih. Poslije svega što se dešavalo ovih godina Ministarstvu u svemu tome nije lako da napravi nešto što će odgovarati svima. Najvažnije je da učenici u odgojno-obrazovnom procesu budu ti koji će od ovoga imati koristi, a sve drugo treba biti u njihovoj funkciji. Predlažem ipak da ovaj zakon ide u treće čitanje, jer je ipak potrebno da Ministarstvo dobije vremena da ovo uredi na drugačiji način, zaključio je Vedran Lendić.

Udžbenik nije salata

Dr. **Jure Radić (HDZ)** najavio je da će govoriti s pozicije roditelja. Rekao je da je njegovih petoro djece do sada završilo 53 razreda osnovne i srednje škole. Iz tog osobnog iskustva sa školom i udžbenicima nastoji prenijeti

stav mnogih roditelja. A oni su zajedno sa svojom djecom najdublje i

Najbolja ocjena udžbenika jest da li djeca uče iz njega ili iz bilježnica.

najprisnije povezani s udžbenicima u našim školama. Autori gledaju to s drugačije strane u odnosu na one koji s tim udžbenicima žive dane i mjesece. Ocjena udžbenika nije blistava. Uz rijetke iznimke su preopširni. U početnim razredima osnovnih škola imate udžbenika debljih no što su neki sveučilišni. U mnogome udžbenici su nesredeni i konfuzni, grafički i metodološki. Najčešće su neprilagođeni uzrastu kojem su namijenjeni. U većini slučajeva didaktički su neaktivni, a to znači neprivaćni. Udžbenici su između triju činitelja - nakladnika, Ministarstva te roditelja i djece. Te tri grupe međusobno su vrlo često i suprotno usmjerene. Nakladnicima je cilj zarada. Ministarstvo bi trebalo voditi brigu da udžbenici imaju razinu odgojnosti i pristojnu obrazovnu razinu. Uloga države i Ministarstva, pa i ovog zakona, je da presudi da cilj nakladnika za brzom i većom zaradom ne pobijedi cilj roditelja i djece. Udžbenik bi morao biti takav da ga učenik s veseljem i zadovoljstvom prihvaća. To bi morao ostvariti grafikom i sadržajem. Najbolja ocjena udžbenika jest da li djeca uče iz njega ili iz bilježnica. Udžbenik bi morao biti toliko sažet da je nemoguće nešto napraviti sažetije od njega. Svi skupa želimo postići privlačan, kvalitetan i jeftin udžbenik. To bi trebala biti zadaća i ovog zakona, što nije jednostavno. To se može postići kroz konkurenciju autora i izdavača. Zbog toga što u konkurenciji ima elemenata monopolističkog ponašanja mora biti jača kontrolna uloga Ministarstva i roditelja. Kroz više institucija trebaju

Moramo učiti djecu da udžbenik nije salata i potrošna roba već knjiga kao trajna vrijednost.

biti uključeni roditelji koji imaju iskustva, koji znaju. Naravno mora biti prisutno i znanstveno, didaktičko i pedagoško iskustvo. Samo prava kombinacija tih činitelja dovest će do pravog udžbenika.

Struka treba birati udžbenike, ali ne na razini razreda, nego na razini škole i ne za jednu godinu. Moramo učiti djecu da udžbenik nije salata. Dakle da nije potrošna roba, nego da je knjiga, a knjiga je trajna vrijednost. Udžbenik treba dopunjavati, usavršavati i ne može jedan udžbenik trajati 30 godina. U torbu prvašića tešku desetak kilograma smo nazivajući udžbenicima natrpali svega i svačega. Rezultat nije primjeren tome što smo u tu torbu utrpali. Bio bi puno bolji da smo utrpali manje ali kvalitetnije i pametnije, zaključio je Jure Radić.

Primjer Slovenije i Austrije

Josip Sesar (HDZ) izrazio je nezadovoljstvo Konačnim prijedlogom zakona te smatra da bi ga trebalo uputiti u treće čitanje. U dugom razdoblju od prvog čitanja svjedoci smo konfuzije i zbrke. Sada imamo amandmane Vlade koji bi trebali artikulirati stavove za suprotstavljene interese. HDZ je ustvrdio da se zakon uputi u treće čitanje s obrazloženjem da su nezadovoljni učenici, roditelji i učitelji. Zakonom se ne rješava da učenik koristi od starijeg brata ili sestre udžbenik. Ne rješavaju se ni pitanja distribucije i cijena udžbenika. Prvo bi trebalo definirati tko sve može biti nakladnik i pod kojim uvjetima te koliko on može u svemu solirati, a posebice u cijeni udžbenika. To posebice u ovoj gospodarskoj i socijalnoj situaciji kada se razmišlja i o besplatnim udžbenicima. U Sloveniji i Austriji roditelji participiraju s jednom trećinom ili 10 posto cijene udžbenika. Kod nas se za besplatne udžbenike nekad izdvajalo 50 milijuna kuna, a sada je cijena udžbenika gotovo 300 milijuna kuna. U pitanju je unosan posao, biznis, visoki honorari. Spominju se i do 300.000 kuna. Zamislite važnost izbora između sedam početnica za osnovnu školu u prvom razredu ili šest udžbenika za matematiku. I zato su i učitelji nezadovoljni, jer oni moraju birati, odlučiti se, što je vrlo odgovorno.

Trajna zaštita kakvoće udžbenika je njihov standard koji treba odrediti znanstvene, pedagoške, metodičke, likovne, jezične i druge norme. Time bi se izbjegla preopširnost, nerazumljiv jezik, materijalne pogreške, zastarjeli podaci i uopće "upitni" stručni, nametljivi stavovi autora. To treba riješiti. Pitanje je da li se to može

riješiti baš administrativno, putem Vijeća za udžbenike. Ovaj zakon trebao bi ići u treće čitanje. HDZ želi da postoji dvostruka, tajna, neovisna recenzija pod šifrom. Recenzenti trebaju biti iz redova znanstvenih, umjetničkih, stručnih institucija iz određenog područja. Nadalje, treba izbjeći hiperinflaciju udžbenika te da po predmetu budu ograničeni na najviše dva naslova, rekao je Josip Sesar.

Nasilje nad djecom

Milanka Opačić (SDP) upozorila je da u Hrvatskoj postoji problem nasilja nad djecom. Pokazao se kao veliki problem učenika, učitelja i nastavnika, kada spoznaju da je neko dijete zlostavljano u vlastitoj obitelji, kome se obratiti za pomoć. Zbog toga bi trebalo u udžbenicima štampati telefonske brojeve određenih institucija države, koje mogu pomoći djeci i nevladinih udruga koje se time bave. Možda bi se moglo naći rješenje da se na zadnjoj korici udžbenika ili bilo gdje u knjizi štampaju telefonski brojevi na koje se djeca mogu javiti kada imaju određeni problem i zatražiti pomoć.

Prije nekoliko godina gotovo svi psiholozi su pometeni iz naših škola. Nemamo više niti pedagoga. Dakle, nemamo stručnih osoba u školi koje mogu djeci pomoći. Tako u Vukovarsko-srijemskoj županiji postoji samo jedan defektolog na čitavoj županiji i tek nekoliko psihologa, što je premalo da bi se riješili problemi koje tamo djeca imaju. Zbog toga bi trebalo koristiti određene nevladine udruge koje su dosta dobro raspoređene u Hrvatskoj. Tamo su zaposleni dobri timovi, koji su stručni i educirani za ovu vrstu problema. Kako je bitno da se telefonski brojevi državnih službi ili nevladinih udruga objavljuju pokazuje jedan podatak. Na telefon udruge koja se bavi pomoći zlostavljanoj djeci ima 16 do 18 poziva tjedno. U trenutcima kada se telefonski broj pojavljuje u novinama ili na televiziji broj poziva se popeo na 99 tjedno, ustvrdila je Milanka Opačić.

Hrvatske dopunske škole

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) upozorila je na problem udžbenika i programa u hrvatskim dopunskim školama. Hrvatska nastava u

inozemstvu izvodi se temeljem članka 10. Ustava. Nastava hrvatskog jezika u inozemstvu vrlo je neophodna. Ona se mora i dalje poticati. Učiti hrvatski jezik, stvarati nacionalnu kulturu u zemlji domaćinu, stjecati znanja o povijesti i kulturi svoga naroda vrlo je potrebno i neophodno. Danas se nastava odvija u 17 europskih i svjetskih zemalja. U proteklih 11 godina priređeno je samo 4 udžbenika za potrebe takve specifične nastave. Hrvatska dopunska nastava počela je svojim radom godinu i pol dana prije priznanja Hrvatske. Taj je pravilnik, prvi koji je pripremljen, bio u rujnu 1990. godine. Na osnovu toga osnovane su prve hrvatske dopunske škole. U svibnju 1991. godine utemeljen je drugi pravilnik. Na osnovu njega odobrili su se i pripremali

U istom paketu ne može se rješavati problem osnovnih i srednjih škola.

učitelji i nastavnici za hrvatsku dopunsku školu u inozemstvu. U prosincu iste godine stvoren je treći pravilnik koji je utvrdio kriterije i mjerila za plaće i novčane naknade učitelja i nastavnika u tim školama. U kolovozu 1991. godine izašao je prvi udžbenik za hrvatsku dopunsku školu koji se zove "Riječ hrvatska". Programe koje imamo treba dopunjavati. Treba učiniti programe i udžbenike hrvatskih dopunskih škola modernijim. Hrvatske dopunske škole, njihovi udžbenici i programi trebaju dobiti mjesto u ovome zakonu. Postavlja se i pitanje zašto se broj djece smanjuje u hrvatskim dopunskim školama, zašto roditelji nisu zainteresirani, zašto se ponavljaju natječaji. Hrvatska bi trebala poticati rad dopunskih škola u inozemstvu i tako odgajati i pripremati nove generacije, a njih ima u cijelome svijetu, za politički i gospodarski lobi.

Nakon okončanja višesatne rasprave riječ je imao **Ivan Vavra**, zamjenik ministra prosvjete i športa. Osnovni je dojam, rekao je on, ako bi se sve diskusije pokušale pomiriti to bi bilo nemoguće. Svi govorimo o struci. S jedne strane ćemo reći da bi davanje povjerenja stručnjacima mogla biti demagogija ili prevelik teret za struku. S druge ćemo strane istu tu struku, kada je angažira Ministarstvo, proglasiti administracijom, činovnicima. Onda postavjemo svjesni

koliko je teško uskladiti mišljenja. A što se tiče iznesenih podataka o broju i cijeni udžbenika oni su malo pretjerani, rekao je na kraju Ivan Vavra.

Glasovanje

Sukladno prijedlozima Odbora te Kluba zastupnika HDZ-a Hrvatski sabor glasovao o tome da se zakon uputi u treće čitanje. **Za taj prijedlog glasovalo je 27 zastupnika, 60 je bilo protiv i 10 suzdržanih. Time je odbijen prijedlog da se zakon uputi u treće čitanje.**

Pošto su amandmani Vlade došli nakon Poslovníkom utvrđenog roka

zastupnici su većinom glasova - 91 glas "za" i 3 "suzdržana" odlučili da će razmotriti predložene amandmane, koji su potom pojedinačno i usvojeni. Slijedilo je izjašnjavanje o podnesenim amandmanima klubova zastupnika i pojedinih zastupnika. Nakon što je ministar prosvjete i športa **Vladimir Strugar** pojasnio da se intervencije i prijedlozi **Vedrana Lendića** zapravo nalaze u nekim rješenjima zakona zastupnik je povukao svoje amandmane. To su učinili u vezi s nekim amandmanima i klubovi zastupnika DC-a i HSP-HKDU-a. Drugi amandmani koji nisu povučeni glasovanjem nisu prihvaćeni. Predlagatelj

je u cijelosti ili djelomično prihvatio amandmane klubova zastupnika HSS-a i HSLŠ-a te amandman **Drage Krpine** na članak 19.

Potom je većinom glasova (67 "za", 20 "protiv" i jedan "suzdržan") donesen Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu. Jednoglasno je usvojen zaključak Kluba zastupnika SDP-a kojim se obvezuje Vlada Hrvatske da udžbeničke standarde koje predloži Vijeće za udžbenike Ministarstva prosvjete i športa podnese na potvrdu Hrvatskom saboru i da ih objavi u "Narodnim novinama".

A.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DRUŠTVENO POTICAJNOJ STANOGRADNJI

Stan dostupniji mladim obiteljima i pojedincima

Sustavno poticanje stanogradnje od strane društva, odnosno države i jedinica lokalne samouprave zbog zadovoljavanja stambenih potreba što šireg kruga građana Republike Hrvatske, čime se istovremeno unapređuje graditeljstvo kao bitan čimbenik razvoja cjelokupnog gospodarstva, glavne su značajke predloženog Zakona. Kupcu stana omogućuje se otplata javnih sredstava pod povoljnijim uvjetima od tržišnih u pogledu kamata i rokovima plaćanja. Zakon je donesen većinom glasova, a predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

O Prijedlogu zakona o društveno poticajnoj stanogradnji pisali smo u "IHS"-u, broj 301. na strani 22. pod naslovom: "Uz društveni poticaj do novog stana". U nastavku donosimo samo razlike u odnosu na prvo čitanje.

Provedbeni program društveno poticajne stanogradnje ne utvrđuje

Ministarstvo nadležno za javne radove i graditeljstvo već Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama uz prethodnu suglasnost ministra. Ne određuje se izričito najveća površina stana koji se gradi, jer će se to pitanje utvrditi posebnim nalogom ministra

Niska otplatna rata, niska kamatna stopa, dugi rok otplate uz izbjegavanje potreba za jamcem i hipotekom.

prema kojem će Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama izrađivati projektne zadatke, s time da će se tim nalogom usmjeriti izgradnja stanova određene veličine u odnosu na sobnost stana kako bi se ostvarila racionalizacija prostora i interes na kupnju. Etalonsku cijenu građenja ne utvrđuje Ministarstvo u provedbenom programu, već je utvrđuje ministar i taj podatak se objavljuje u "Narodnim novinama". Utvrđuje se osiguranje financijskih sredstava za pokriće troškova u visini od 25 do 35 posto etalonske cijene građenja po kvadratnom metru radi

pribavljanja odgovarajućeg zemljišta u slučajevima predviđenim zakonom. Predlaže se naknada za obavljanje investitorskih poslova Agenciji kako njen vlastiti prihod za pokriće troškova poslovanja. Obvezno vlastito učešće kupca se s 20 smanjuje na 15 posto cijene stana. Propisuje se da Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama kod stjecanja nekretnina ne plaća porez na promet nekretnina, iz razloga što Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama dobiva sredstva iz Državnog proračuna. Za jedinice lokalne samouprave određena je obveza utvrđivanja uvjeta i mjerila za utvrđivanje reda prvenstva na kupnju stana, za razliku od Prijedloga zakona prema kojem je ta obveza bila fakultativna i predviđala se objava poziva u javnom glasilu. Gornja granica cijene zemljišta po kojoj Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama može kupiti to zemljište je s limita "do 5 posto" etalonske cijene građenja po kvadratnom metru stana povećana na "do deset posto". Sredstva koja dobije Agencija po ovrsci dijele Republika Hrvatska i lokalna samouprava raz-

mjerno udjelu u cijeni. Nije više utvrđen rok zabrane otuđenja stana kupljenog uz obročnu otplatu, budući da je predviđeno da takav kupac stan može otuđiti ako prethodno otplati dug. Predlaže se mogućnost poticanja radova u graditeljstvu koji se poduzimaju radi poboljšanja kvalitete stanovanja i/ili osiguranja novog stambenog prostora i to korištenjem javnih sredstava za pokriće dijela troškova. Ta sredstva su također povratna uz iste kamate kao i kod kupnje stana uz obročnu otplatu (2 posto na početak i 5 posto kod otplate) na rok i pod uvjetima koji bi se utvrdili ugovorom ovisno o investiciji i visini poticajnih sredstava. To poticanje provodilo bi se prema posebnim programima koje utvrđuje Agencija uz prethodnu suglasnost ministra, što otvara mogućnost poticanja građevinskih radova manjeg opsega. To bi bilo naročito moguće ako i jedinica lokalne samouprave iskazuje interes te ciljano osigurava svoja sredstva (npr. uređenje starih gradskih jezgri). Predložena je i odredba prema kojoj su stanovi namijenjeni i na prodaju osobama koje koriste stan za nadstojnika zgrade.

RADNA TIJELA

Odbori za zakonodavstvo, za financije i Državni proračun, za gospodarstvo, razvoj i obnovu te za rad, socijalnu politiku i zdravstvo predložili su da Zakon o poticajnoj stanogradnji bude donesen.

AMANDMANI

Amandman **Darinke Orel (HSL)** odnosio se na definiranje kako bi prednost pri kupnji stana imali oni koji stan za potrebe stanovanja stječu prvi put.

Dva amandmana podnio je i **Josip Leko (SDP)**. Prvim je predložio dopunu stavka 2. u članku 20. riječima "i ne može se naknadno povećavati" čime bi se spriječilo povećavanje konačne prodajne cijene utvrđene ugovorom. Drugi amandman promijenio bi riječ "naputak" riječju "propis" jer podnositelj smatra kako je neprihvatljivo da se naputkom utvrđuju smjernice glede veličine, sobnosti i opremljenosti stanova.

Šest amandmana podnio je potom **Klub zastupnika HDZ-a**. Predložili su da se javna sredstva na zahtjev jedinica lokalne samouprave mogu koristiti i za izgradnju, dogradnju ili nadogradnju obiteljskih stambenih objekata. Drugi amandman definirao bi da se etalonska cijena građenja ne može mijenjati više od jedan puta godišnje, te da ta cijena bude identična u svim zakonima na koje se problematika stanogradnje odnosi. Slijedeće što su predložili je utvrđivanje mogućnosti da jedinice lokalne samouprave koja osigurava zemljište i komunalnu infrastrukturu osniva svoje neprofitne organizacije zbog jednostavnijeg i bržeg obavljanja poslova u svezi s izgradnjom stanova. Predložili su i da Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama posluje bez prava na naknadu za pokriće dijela troškova kod prodaje stanova te da kod prodaje poslovnog i garažnog prostora ima pravo na naknadu u iznosu od 6 posto od prodajne cijene. Peti amandman odnosio se na to da svaki kupac plaća 15 posto predračunske vrijednosti stana koji namjerava kupiti kao vlastito učešće, a ne 15 posto od najviše prodajne cijene stana. Posljednjim amandmanom Klub zastupnika HDZ-a predložio je da se obiteljima s troje i više djece omogući kupnja stana bez vlastitog učešća.

Dorica Nikolić (HSL) bila je mišljenja da Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama ne može dobivati naknadu u visini 3 posto vrijednosti stana jer je prema ovom Zakonu neprofitna organizacija te je predložila da se stavak 4. članka 10. u potpunosti briše. Predložila je brisanje i članka 16. s obrazloženjem kako u poticajnu stanogradnju ne mogu ulaziti poslovni prostori.

Amandman je podnijela i **Ljubica Lalić (HSS)**. Njime bi se u članku 3. stavku 2. brisale riječi "i drugim osobama" čime će se otkloniti dilema o tome tko osigurava stan zaštićenom najmoprimcu.

Amandman je podnijela i **Vlada Republike Hrvatske**. U članku 30. stavku 2. broj 20 zamjenjuje se brojkom 25, a u stavku 3. 10 godina mijenja se u 15 te dodaju riječi "uključivo mogući početak plaćanja do pet godina". Prvom izmjenom povećava se postotak u odnosu na vrijednost radova za poticanje gradnje, adaptacije i rekonstrukcije analogno visini financijskih sredstava države kojima se potiče izgradnja

stanova u višestambenim zgradama. Izmjenom u stavku 3. produljuje se najduži rok povrata javnih sredstava uz određivanje najdužeg mogućeg počeka plaćanja u tom roku radi poticanja takve vrste gradnje.

RASPRAVA

Zakon koji je predložen ima za cilj omogućavanje mladim ljudima kvalitetnijeg rješenja stambenog pitanja, rekao je uvodno ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo **Radimir Čačić**. Kao njegovu temeljnu značajku istaknuo je nisku otplatnu ratu, nisku kamatnu stopu, dugi rok otplate uz izbjegavanje potreba za jamcem i hipotekom. Smatra kako nije točno da u Hrvatskoj ne postoje mogućnosti i potrebe za kupnju stana. U Hrvatskoj je ta roba jednostavno preskupa za prosječnog građanina, zaključio je ministar Čačić. Zaključio je kako će ubuduće obitelji umjesto otplate novog automobila za isti iznos mjesečnih rata rješavati svoja stambena pitanja.

U ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo **Darinka Orel** je rekla kako predloženi Zakon omogućava rješavanje stambenih potreba uz prihvatljivo vlastito učešće i obročnu otplatu pod povoljnim uvjetima. Naglasila je da je Odbor stoga odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakon o društveno poticajnoj stanogradnji.

Za koga se donosi taj Zakon?

Klub zastupnika HDZ-a podržava ideju donošenja Zakona o društveno poticajnoj stanogradnji, podržava svaku novu izgradnju i svaki prijedlog za što brže rješavanje stambenih problema svakog građana.

Država ne bi trebala biti organizator izgradnje, već bi trebala samo utvrditi kriterije i kontrolirati sredstva koja ulaže u namjenske kredite.

nina, međutim na predloženi Zakon ima niz primjedbi, rekla je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Marina Matulović-Dropulić (HDZ)**. Kao prvo, kaže, postavlja se pitanje za koga se taj zakon donosi? Smatra da u ovako predloženoj stanogradnji mogu

sudjelovati samo oni koji imaju nešto više novaca i mogu doći do stana i na druge načine. Ukazala je i na to da se izgradnja organizira samo u većim ili velikim gradovima te pita što se s manjim sredinama gdje je nužno graditi ili nadograditi obiteljske kuće. Kao drugo osnovno pitanje istaknula je tko organizira i provodi izgradnju? U ovom zakonskom prijedlogu je to Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama, neprofitna organizacija koja posluje u svoje ime a za račun Republike Hrvatske. Upitala je, kako je moguće da onda ta neprofitna organizacija uzima 3 posto naknade od svakog kupca. Najveći apsurd je, kaže, to što će jedinice lokalne samouprave kupovati stanove od Agencije i plaćati tih 3 posto njene usluge umjesto da same grade tim više što su dale zemljište i izgradile komunalnu infrastrukturu za stanove. Neprimjerenim je ocijenila i to što lokalna samouprava ima samo pravo utvrditi kriterije za kupnju stana te utvrditi listu prvenstva, dok će sve ostalo određivati Agencija putem ministarstva. Dodala je kako se sukladno ovom Zakonu utvrđuje da lokalna samouprava sredstva od prodaje stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo može koristiti za kupnju zemljišta i izgradnju komunalne infrastrukture u svezi s društveno poticajnom stanogradnjom. Smatra da se tu javlja još jedno ključno pitanje, a to je, odakle će se onda graditi najamni stanovi u vlasništvu lokalne samouprave, ako ta samouprava i zemljište i infrastrukturu preda Agenciji. Upitala je i na koji će način jedinice lokalne samouprave osigurati navedeno zemljište i komunalnu infrastrukturu za stradalnike Domovinskog rata što su zakonski dužne. Drži dalje kako bi se država, ako stvarno želi potaknuti stambenu izgradnju trebala odreći PDV-a na izgradnju stanova te poticati stambenu štednju uz osiguranje sredstava za program subencioniranja stambenih kredita. Država ne bi trebala biti organizator izgradnje, već bi trebala samo utvrditi kriterije i kontrolirati sredstva koja ulaže u namjenske kredite, naglasila je zastupnica. Rekla je potom da Klub zastupnika HDZ-a smatra kako bi trebalo sve sada gotove stanove prodavati po istim uvjetima kao što će to ubuduće raditi Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama. Nejasnim je ocijenila i način na koji će ministar utvrditi etalonsku cijenu

gradnja, upitavši je li to njegovo diskreciono pravo te zašto nisu limitirane i kamate na uzete kredite kao što su limitirani i ostali parametri. Izlaganje je nastavila još jednim pitanjem, a to je, kako je moguće da mjesečne obročne otplate kroz razdoblje od 30 godina budu ujednačene i hoće li glavica i kamata biti fiksna ili promjenjiva? Na kraju se osvrnula i na članak 24. koji govori o tome da stanove može otkupiti svatko s time da prioritet imaju oni koji će cijenu platiti jednokratno. Na taj način, smatra, do stanova će doći oni koji imaju novaca, a ne oni kojima je stan najpotrebniji. Istaknula je da ima još puno nedorečenosti na koje treba ukazati, ali drži kako to i nema smisla budući da je Zakon već u primjeni. Rekla je i da će njen Klub podnijeti amandmane o čijoj sudbini će ovisiti stav zastupnika HDZ-a prilikom glasovanja.

Trebalo je već prije imati ovakav zakon

Ovakav zakon trebao je prije doći na dnevni red, jer se njime rješavaju najbitnija egzistencijalna pitanja, a to je stan i stambeni prostor, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLS-a **dr. Ivan Čehok (HSLS)**. Dodao je da Klub podržava njegovo donošenje, tim više što je do drugog čitanja predlagatelj uvažio mnogo primjedaba i prijedloga koje je njegov Klub iznio. Smatra da se ovim Zakonom na učinkovit način "tjera" jedinice lokalne samouprave, Agenciju za pravni promet i posredovanje nekretninama, Vladu i banke da tijesno surađuju. Dobrim je ocijenio to što će uvjete, mjerila i postupak za određivanje reda prvenstva na kupnju stana utvrđivati poglavarstva jedinica lokalne samouprave. Isto mišljenje imao je i spram toga što se točno navodi na koji način jedinica lokalne samouprave sudjeluje u pribavljanju i komunalnom opremanju zemljišta za stanove. Drži ipak da bi u članku 21. trebalo napraviti jednu izmjenu, a to je da na prvom mjestu prilikom kupnje stana budu oni građani koji prvi puta stječu stan u vlasništvo. Predloženim zakonom očekuje se stambeno zbrinjavanje oko 5 do sedam tisuća građana godišnje uz otvaranje oko 5 tisuća novih radnih mjesta, što su, drži, dovoljni razlozi da on bude donesen. Mišljenja je dalje da Zakon ne sprječava stambeno zbrinjavanje

socijalno najugroženijih građana. Predložio je potom Vladi da pronade mogućnost kako bi se stambeno zbrinuli i oni građani koji žele graditi vlastite objekte. U protivnom, kaže, bojim se da ćemo za dvije ili tri godine imati još veće migracije mladih ljudi u gradove. Na kraju izlaganja je zaključio da će Klub zastupnika HSLS-a podržati donošenje ovog Zakona poželjevši da iduće godine u svim većim hrvatskim gradovima ima što više dovršenih stanova kao rezultat ovog projekta.

U što kraćem roku do stana po pristupačnoj cijeni

Cilj predloženog zakona je u što kraćem roku po pristupačnoj cijeni uz subvencije države prosječnim građanima riješiti stambeno pitanje gradnjom kvalitetnog i funkcionalnog stana, rekao je u ime Kluba zastupnika HSS-a **Marijan Maršić (HSS)**. Dodao je kako je takva ideja naročito dobro primljena kod mladih osoba koje već samim zaposlenjem stječu mogućnost uzimanja dugoročnog kredita. Kao dobro istaknuo je to što se omogućuje useljenje u novi stan već nakon godinu dana od potpisivanja predgovora. Smatra kako je Zakon o društveno poticajnoj stanogradnji socijalan zakon, ali ipak nije projekt rješavanja stambenog pitanja

Zakon o društveno poticajnoj stanogradnji je socijalan zakon, ali ipak nije projekt rješavanja stambenog pitanja socijalnih slučajeva.

socijalnih slučajeva. Osvrnuo se potom na rad Agencije za pravni promet i posredovanje nekretninama te upitao nema li ta Agencija ipak previše ingerencija te ne postoji li zbog toga opasnost od donošenja pogrešnih odluka? Smatra kako se glede Zakona postavlja i pitanje treba li višak stanova prodavati građanima izvan liste prioriteta po netržišnim cijenama? Ukazao je potom na članak 31. koji govori o nadzoru nad poslovanjem i kontrolom financijskog poslovanja Agencije u primjeni ovog zakona koje provodi Ministarstvo financija i Državni ured za reviziju. Naglasio je da se Klub zastupnika HSS-a nada kako će taj nadzor biti dobar a greške u provođenju mini-

malne. Smatra da će poteškoće u provedbi ovog zakona predstavljati učešće koje je kupac dužan platiti 14 dana nakon sklapanja predugovora, unatoč svim ostalim pogodnostima koje Zakon nudi. Zaključio je da bi jedinice lokalne samouprave morale izdvojiti i dodatna sredstva kako bi zadržali što više zaposlenih koji bi se mogli maksimalno angažirati oko nabave ovih stanova. Klub zastupnika HSS-a podržava ovaj projekt, rekao je na kraju izlaganja.

Novi i kvalitetniji pristup stanogradnji

Zastupnici HNS-a, PGS-a i SBHS-a okupljeni u zajedničkom Klubu svjesni su izuzetne važnosti Zakona o društveno poticajnoj stanogradnji koji se nalazi pred nama, rekao je u ime Kluba **Darko Šantić (HNS)**. Stoga, kaže, Klub podržava donošenje ovog zakona koji predstavlja sasvim novi i bitno kvalitetniji pristup stano-

Predloženi zakon potiče na konkretnu aktivnost i predstavlja mjeru naše sposobnosti da lijepe želje, lijepe namjere i predizborna obećanja pretvorimo u realnost.

gradnji. Drži da predloženi zakon potiče na konkretnu aktivnost i predstavlja mjeru naše sposobnosti da lijepe želje, lijepe namjere i predizborna obećanja pretvorimo u realnost. Istaknuo je tada, kako je rekao, projekcije koje se vežu uz ovaj Zakon. Kao prvo naglasio je stvaranje organiziranog sustava stanogradnje na zdravim ekonomskim načelima kao preduvjet unapređivanja graditeljstva. Zatim dostupnost stana građanima prosječnih imovinskih mogućnosti, uključivanje lokalne i regionalne samouprave u kupnju tih stanova i davanje istih u najam ili zbrinjavanje socijalno ugroženih, te kupnju stanova od strane trgovačkih društava ili drugih pravnih osoba kako bi stambeno zbrinule svoje zaposlene. Iskazao je i određene rezerve oko nekih odredbi. Kao prvo to je prihod Agencije za pravni promet i posredovanje nekretninama u visini tri posto od cijene stana. Smatra da je određivanje tih troškova koje će Agencija imati malo preuranjeno i

realnost tih postotaka nema čvrstih argumenata. Predložio je stoga da Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo obrati pažnju na svrshodno korištenje tih sredstava. Druga opaska se odnosila na članak 30. u kojem se predviđa korištenje javnih sredstava za poticanje adaptacije i korištenje već postojećih stambenih jedinica. Mišljenja je da će zbog starosti i zapuštenosti stambenog fonda biti izuzetno veliki pritisak na ta sredstva te predlaže da se taj vid poticanja ne mijesha s izgradnjom novih stanova. Zaključio je da rijetko koji Zakon kao ovaj postavlja jasne i provjerljive ciljeve iskazavši još jednom podršku Kluba zastupnika u čije ime govori tom projektu.

Zakon će pozitivno utjecati na ekonomski rast

U ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** je rekla kako Klub gleda na ovaj zakonski prijedlog kao na jedan od poticaja razvoja stambene politike i stoga će podržati njegovo donošenje. Smatra da će u stanju ekonomske recesije, u kojoj se Hrvatska nalazi, ovaj Zakon utjecati na ekonomski rast i ujedno riješiti stambeno pitanje mnogim građanima. U situaciji kada je hrvatsko gospodarstvo daleko ispod svoje potencijalne mogućnosti nužne su aktivne mjere kojima bi se potaknuo rast bruto nacionalnog proizvoda, drži zastupnica. Mišljenja je da politika stanogradnje mora voditi računa o okolnostima u kojima se provodi i koje sve zahtjeve mora zadovoljiti u Hrvatskoj. Ona, kaže, mora biti sveobuhvatna, sadržavati više poticaja putem državnih subvencija, porezne politike i zakonske regulative. S druge strane, drži gđa Škare-Ožbolt, ta politika mora jasnije razraditi programe za pojedine društvene skupine, prvenstveno mlade. Zaključila je da to zahtijeva veću aktivnost države i stručnjaka te veća financijska sredstva. Dodala je i kako Klub zastupnika DC-a ima stav da bi i već izrađeni stanovi trebali biti uključeni u ovaj program društvene stanogradnje. Upozorila je i na nužnost mehanizama kontrole koji moraju posebno voditi računa o tome da se provođenje ovog modela stanogradnje ne bi iskoristilo za privatne svrhe građevinskih poduzeća. Tu je posebno naglasila izostavljanje odredbe o

zabrani otuđenja stana kupljenog uz obročnu otplatu što će, kaže, dodatno otvoriti prostora za mešetarenje. U tu svrhu je predložila da se obveže Vlada kako bi svakih šest mjeseci podnosila Saboru izvješće o stanju u stanogradnji koje bi obuhvatilo i informacije o rezultatima predloženog Zakona.

U Hrvatskoj je velika potreba za stanogradnjom

Ideju i projekt poticajne stambene stanogradnje Klub zastupnika ocjenjuje kao dobru, rekao je u ime Kluba **Josip Leko (SDP)**. Dodao je kako Klub ocjenjuje da je potreba za stanogradnjom u Hrvatskoj velika i očekivanja od nje su još veća. Stoga, kaže, ta očekivanja ne smiju biti iznevjerena, građani ne smiju biti prevareni i stanovi moraju biti kvalitetno građeni. Ukazao je na to kako će Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama imati proviziju u iznosu 3 posto od cijene stana, što drži upitnim, jer bi kaže moglo doći do toga da će cijene sredstava prelaziti bankarsku kamatu. Zamjerio je predlagatelju što u Zakonu nije definiran sam pojam cijene jer bi kupac morao znati koju cijenu stana ustvari plaća. U svezi s tim predložio je da se iz cijene stana isključi utjecaj promjene uvjeta građenja od zaključenja ugovora i plaćanja do predaje stana. Također drži da bi u članku 32. naputak Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo trebao biti zamijenjen pravilnikom koji će donijeti Vlada, a rješavao bi standarde građenja. Na kraju je zaključio da će stav Kluba zastupnika SDP-a prilikom glasovanja ovisiti o stavu predlagatelja glede amandmana koje je podnio.

Ovo je zametak poticanja stanogradnje

I Klub zastupnika IDS-a podržava donošenje Zakona o poticajnoj stanogradnji rekao je u ime Kluba **Valter Drandić (IDS)**. Posao i stan danas su najveći problemi hrvatskog građanina te stoga Klub zastupnika IDS-a vidi ovaj Zakon kao zametak poticanja stanogradnje, ustvrdio je zastupnik. Zamjerio je jedino tome što Zakon nije više orijentiran prema lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Smatra da bi na neki način trebalo probuditi interes i u gospodarskim

subjektima kako bi vlastitim programima pružali pomoć svojim zaposlenicima u rješavanju stambenih pitanja. Najvažnije je ipak, kaže, da predloženi Zakon počne djelovati u praksi kako bi se pokazale njegove dobre, ali i loše strane koje bi trebalo što prije ublažiti. Lošim je ocijenio i to što se mnogo zakonske materije rješava podzakonskim aktima, što je, naglašava, slučaj i kod ovog Zakona, te predlaže da se o tome povede računa i da sva problematika bude riješena zakonskim odredbama.

Ovim Zakonom ostvaruju se pretpostavke za izlazak graditeljstva iz recesije što znači otvaranje novih radnih mjesta te omogućavanje da građani s nižim i srednjim primanjima dođu do vlastitog stana.

Zaključio je da se tu ipak radi o Zakonu kojim se ide korak unaprijed, ne toliko u smislu pojeftinjenja stanova u Hrvatskoj, već u smislu povoljnijih uvjeta za kupnju. Stvarno rješenje problema hrvatskih građana vidi u otvaranju novih radnih mjesta.

Prvi se za pojedinačnu raspravu javio **Vladimir Šepčić (SDP)**. Smatra da predloženi Zakon bez obzira na primjedbe omogućuje investicije koje otvaraju nova radna mjesta. Najvažniji učinak Zakona ipak vidi u pružanju rješenja stambenog pitanja. Kao pozitivno istaknuo je i udruživanje sredstava koja dolaze od države, jedinica lokalne i regionalne samouprave, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba od pojedinaca do banaka. Zaključio je da se tu ustvari radi o Zakonu koji predstavlja način na koji Hrvatska mora krenuti dalje.

Ovaj Zakon može poslužiti postizanju više ciljeva, smatra **Ljubica Lalić (HSS)**. Kaže kako se njime ostvaruju pretpostavke za izlazak graditeljstva iz recesije što znači otvaranje novih radnih mjesta te omogućavanje da građani s nižim i srednjim primanjima dođu do vlastitog stana. Založila se za to da se sredstva koja se slijevaju od prodanih stanova ubuduće mogu koristiti samo za izgradnju novih stanova i to posebno za građane sa statusom zaštićenog najmoprimca. Kritiku je stoga uputila na stavak 2. članka 3.

koji, drži, ostavlja prostora za nejasnoće i ne daje realno optimističnu poruku ni vlasniku stana, a niti zaštićenom najmoprimcu. Rekla je da u svrhu podnosi i amandman, jer mora se poći od nepovredivosti vlasništva. Budući da Zakon rješava mnoga otvorena pitanja potrebno mu je dati potporu, zaključila je zastupnica.

Ovo je jedan od Zakona koji će pridonijeti razvoju koji potiče gospodarski rast, osigurava mladima spokojniju budućnost i jedan je u nizu čije donošenje će biti na dobrobit građana Hrvatske, rekao je **Ivan Ninić (SDP)**. Kao pozitivno istaknuo je i to što je predviđeno da gradovi i općine mogu koristiti sredstva ostvarena od prodaje društvenih stanova kako za kupnju novih stanova, tako i za pribavljanje građevinskog zemljišta, uređenje komunalne infrastrukture i podmirenje troškova priključka na tu infrastrukturu. Dodao je da će s radošću glasovati za Zakon o društveno poticajnoj stanogradnji.

Stanogradnja bi trebala biti intenzivnija u manjim sredinama

Miroslav Korenika (SDP) je bio mišljenja da se s društveno poticajnom stanogradnjom ide najviše u malim sredinama čime bi se komunalno rasteretili veliki gradovi. Osvrnuo se potom na članak 6. koji govori o sredstvima koje trebaju osigurati jedinice lokalne samouprave glede društveno poticajne stanogradnje. Tu je posebno naglasio brdsko-planinska područja u kojima ljudi žive u kućama, predloživši da bi trebalo u Proračunu predvidjeti dodatna sredstva kako bi se tamo potaknula izgradnja kuća. Složio se potom s odredbom da društvenu stanogradnju mogu poticati i trgovačka društva, te predložio da se za ta poduzeća omogući neka vrsta poreznih olakšica. Rekao je kako bi volio dobiti informaciju o tome poštuju li se zakoni o izgradnji kada je u pitanju toplinska i zvučna izolacija. Ukazao je i na tzv. socijalnu gradnju iznivejši ideju kako bi se takvi stanovi mogli graditi na periferiji gdje je zemljište jeftinije. Osvrnuo se i na problem ravnih krovova založivši se za to da se grade mansardni stanovi i zgrade s kosim krovom. Upitao je potom na temelju kojih parametara će se izračunati

etalonska vrijednost gradnje i hoće li ona biti podložna nekim promjenama. Drži kako je ovaj Zakon mali, ali značajan korak poticanja demografske politike i put prema nastojanjima zadržavanja mladih ljudi u Republici Hrvatskoj.

Jadranka Kosor (HDZ) je tada rekla kako će narušiti idiličnu sliku o predloženom zakonu koju je iznio gospodin Ninić. Kao prvo je upitala zašto se uopće o ovom Zakonu raspravlja, kada je on već u primjeni. Dodala je kako podupire amandman na članak 3. kojim se predlaže omogućavanje korištenja javnih sredstava i za izgradnju, dogradnju ili nadogradnju obiteljskih stambenih objekata. Smatra da će to sasvim sigurno omogućiti ljudima ostanak u malim mjestima i smanjiti naseljavanje velikih gradova. Poduprla je i amandman na članak 15. kojim se traži da se obiteljima s troje i više djece omogući kupnja stana bez učešća. Ako se ovi amandmani budu prihvatili glasovat će za predloženi Zakon, zaključila je zastupnica.

Za repliku se javio **Ivan Ninić**. Rekao je kako je zaista oduševljen ovim Zakonom oko kojeg je možda i stvorio idiličnu sliku. Ali, kaže, za one koji su bez stana i kojima će njihovih 50 kvadratnih metara na otplatu od 31 godine značiti rješenje stambenog pitanja.

Lijepo je to što govorite, ali mene zabrinjava što se kao zastupnik niste upitali zašto raspravljamo o Zakonu koji se već primjenjuje, odgovorila je **Jadranka Kosor**.

Ako je to jedina mana ovog Zakona, onda se gđa Kosor i ja ustvari slažemo, dodao je **Ivan Ninić**.

Za riječ se tada javio ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo **Radimir Čačić**. Pojasnio je neke nejasnoće koje su se javile u raspravi. Rekao je kako su u Državnom proračunu 2001. godine predviđena sredstva za socijalno poticanje stanogradnje u iznosu od 90 milijuna kuna. Isti projekt, dodao je, bio je predviđen i u Proračunu za 2000. godinu, čime se bivša vlast ne može pohvaliti u prijašnjih deset godina. Osvrnuo se i na iznos od cijene stana koji će dobiti Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama. Pojasnio je da je to daleko ispod realnog iznosa, ali da će prihvatiti sugestije te će tih 3 posto biti izostavljeno. To će, kaže, povećati troškove države, ali pojeftiniti stanove, a intencija njegovog ministarstva je da cijeli program bude

što povoljniji za hrvatske građane. Naglasio je također kako etalonska cijena građenja nije cijena stana već prosječna cijena koja se postiže na tržištu i statistički se evidentira. Odgovorio je i na primjedbu da bi u poticajnu stanogradnju trebalo uključiti i obnovu i nadogradnju obiteljskih objekata. Konstatirao je da to nije

Intencija Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo je da cijeli program bude što povoljniji za hrvatske građane.

tako obuhvatan zahvat kao gradnja novih stanova i to se pokušalo riješiti člankom 30. koji predviđa da se poticanje takvih radova provodi u iznosu od 20 posto. Istaknuo je i da ovaj zakon daje mogućnost sudjelovanja u stanogradnji svim profitnim ili neprofitnim organizacijama i lokalnoj samoupravi što je smatra vrlo značajnom kako bi se cijeli projekt dinamizirao.

Marina Matulović-Dropulić smatra da je netočna izjava gospodina Čačića kako se od 1990. nije ništa napravilo po pitanju stanogradnje. Pojasnila je da se 1997. donio Zakon temeljem kojeg je HBOR riješio 1100 stambenih problema. Dodala je kako se gradilo za socijalne slučajeve tzv. najamne stanove u čiju su se svrhu koristila sredstva državne revizije. Upitala je potom ministra Čačića gdje u zakonu piše da u društveno poticajnoj stanogradnji mogu sudjelovati neprofitne organizacije?

Pokušaj u vrijeme HDZ-a je postojao, ali on nije dao rezultate, odgovorio je ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo **Radimir Čačić**. Što se tiče subjekata koji mogu sudjelovati u stanogradnji, rekao je kako tu nema prepreka.

Netočni navod ponovno je ispravila **Marina Matulović-Dropulić**. Složila se s ministrom da se premalo gradilo spomenuvši rat koji je takve projekte bitno otežavao. Smatra da u Zakonu stoji kako sve investitorske poslove obavlja Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama. Ako te poslove može obavljati jedinica lokalne samouprave, zamolila je da se to u Zakonu i navede.

Očitovanje o amandmanima

Ministar **Radimir Čačić** tada se u ime predlagatelja očitovao o aman-

dmanima. Odbio je amandman Kluba zastupnika HDZ-a kojim su u članku 3. tražili da se u poticajnu stanogradnju uključi i izgradnja, dogradnja i nadogradnja obiteljskih kuća. Pojasnio je to time što je Vlada u svom amandmanu predvidjela rješenje iste problematike u sklopu članka 30.

S obrazloženjem se u ime Kluba složila **Marina Matulović-Dropulić** uz uvjet da se u poticajnu stanogradnju amandmanom Vlade uvrste i zgrade i obiteljski objekti.

Ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo tada je htio citirati Vladin amandman, na što je predsjednik **Zlatko Tomčić** rekao kako zastupnici taj amandman nisu dobili.

Za povredu Poslovnika tada se javio **Vladimir Šeks** pozvavši se na članak 171. Poslovnika zatraživši odgodu rasprave o amandmanima i glasanje o Zakonu dok Vlada u pisanoj formi ne dostavi zastupnicima svoj amandman.

Na članak 172. stavak 3. pozvao se i u ime Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav **mr. Mato Arlović** zatraživši također odgodu rasprave dok Vlada ne dostavi potrebni materijal.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** uvažio je prijedlog i odgodio izjašnjavaње o amandmanima.

U nastavku rasprave ministar **Radimir Čačić** pojasnio je Vladin amandman za koji je rekao da najviše odgovara na primjedbe Kluba zastupnika HDZ-a.

Ivan Milas (HDZ) je bio mišljenja da ovo predstavlja povredu Ustava RH i potpuno negiranje Sabora. Smatra da je to najgori oblik zlorabe amandmana kojim Vlada bez da je on prošao saborsku proceduru može nesmetano mijenjati i cijeli Zakon ako želi.

Mislim da vaša primjedba nije utemeljena, odgovorio je predsjednik **Zlatko Tomčić**, s obzirom na to da se Sabor može izjasniti prihvaća li uopće Vladin amandman.

Ivan Milas je i dalje bio istog mišljenja nakon čega mu je predsjednik Tomčić oduzeo riječ, rekavši kako mehanizmom prihvaćanja ili odbijanja ovog amandmana sve primjedbe ovog tipa postaju iluzorne.

Potom je **Marina Matulović-Dropulić** ponovno iznijela prijedlog da amandmanom Vlade budu obuhvaćene zgrade i obiteljski objekti, s čime se ministar Čačić složio.

Za riječ se javila i **Dorica Nikolić**. Naglasila je kako se dan ranije eksplicitno tražilo da u poticajnu stanogradnju budu uvrštene i obiteljske kuće, jer da nije tako mogao se već prije prihvatiti Vladin amandman.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je objasnio kako se tu radi o izvornom Vladinom amandmanu u koji su samo uvršteni obiteljski objekti i zgrade.

Glasovanjem je potom većinom glasova Vladin amandman prihvaćen, a ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo **Radimir Čačić** nastavio se izjašnjavati o ostalim amandmanima.

Kako je prvi amandman Kluba zastupnika sadržan u amandmanu Vlade Klub ga je povukao. Drugi amandman podnijela je **Ljubica Lalić**. Uz njegovo odbijanje ministar **Radimir Čačić** je rekao kako intencija Zakona nije sužavanje prava osobama koje koriste stanove u privatnom vlasništvu, nego obrnuto da se i njima omogući stan po povoljnijim uvjetima. Gđa Lalić se s obrazloženjem složila i povukla amandman. Nije prihvaćen ni amandman **Kluba zastupnika HDZ-a** koji govori o jedinstvenoj etalonskoj cijeni. Nakon dodatnog pojašnjenja podnositelja amandmana ministar je rekao kako shvaća nužnost jedinstvene etalonske cijene ali bi to trenutno hendikepiralo realizaciju predloženog Zakona. **Marina Matulović - Dropulić** i dalje je ustrajala na tom amandmanu što je rezultiralo i njegovim prihvaćen većinom glasova. **Ministar** za javne radove, obnovu i graditeljstvo je konstatirao kako će to usporiti cijeli projekt, na što mu je **mr. Arlović** rekao da će na taj način svi imati jednake uvjete pri kupnji stanova. I slijedeći amandman koji je ministar **Čačić** odbio podnio je Klub zastupnika HDZ-a, a odnosio se na to da nositelj investitorskih poslova u svezi s izgradnjom stanova može biti i neprofitna organizacija te da se obveze i prava Agencije prenose na tu organizaciju. Kao obrazloženje naveo je nužnost sigurnosti i kontrole kapitala. Ovoja puta ustrajnost **Marine Matulović-Dropulić** nije urodila plodom, amandman zastupnici nisu prihvatili. Potom je ministar **Čačić** prihvatio amandman **Dorice Nikolić**. Njime se briše stavak koji određuje da Agencija ima pravo na iznos od 3 posto od cijene stana kao naknadu za pokriće troškova. Slijedeći amandman bio je Kluba zastupnika HDZ-a i odnosio se također na

stavak 4. članka 10. s time što je predloženo da Agencija ne uzima proviziju samo od stanova, dok bi uzimala proviziju od prodaje poslovnih prostora. Nakon dodatnog pojašnjenja ministra Čačića, Klub zastupnika HDZ-a odustao je od njega. Promjenjivost iznosa učešća bila je glavna značajka slijedećeg amandmana kojeg je gospodin Radimir Čačić u ime Vlade također odbio. Zašto bi svi davali isti iznos učešća, ako ne kupuju stan u istom gradu i u istom iznosu, upitala je u ime podnositelja amandmana Marina Matulović-Dropulić. I ovaj amandman zastupnici su većinom glasova prihvatili. Ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo nije se složio ni s idejom Kluba

zastupnika HDZ-a da obitelji s troje i više djece ne plaćaju učešće, jer, kaže, ovo nije Zakon koji rješava socijalna pitanja. Tu se ne radi o socijalnim slučajevima, već o ljudima koji imaju mogućnosti kupiti takav stan, a država bi mu samo malo izašla ususret, pojasnila je Marina Matulović - Dropulić. Glasovanje je ipak pokazalo da taj amandman neće postati dijelom predloženog Zakona. Ministar se nije složio niti sa slijedećim amandmanom Dorice Nikolić o brisanju odredbe da u poticajnu stanogradnju uđu i poslovni prostori. Zastupnica je potom amandman povukla. Idući amandman ministar Čačić je u ime Vlade prihvatio. Radilo se o preciziranju da se nakon

utvrđene cijene stana taj iznos ne može povećavati, a podnio ga je Josip Leko. Ministar se složio i s Darinkom Orel koja je amandmanom definirala redosljed onih koji imaju prednost pri kupnji ovih stanova a to su oni koji u posjed stana dolaze prvi put. Prihvaćen je i zadnji amandman podnositelj kojeg je bio također Josip Leko. Smatra da bi propisom, a ne naputkom trebalo odrediti smjernice izgradnje stanova.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje i velikom većinom glasova (103 "za", 2 "protiv" i jedan "suzdržan") donijeli Zakon o poticajnoj stanogradnji.

M.S.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIJEVOZU U CESTOVNOM PROMETU

Usklađivanje s europskim standardima u cestovnom prijevozu

Zastupnici su prihvatili zaključak Odbora za zakonodavstvo kao i prijedloge koji su se čuli tijekom rasprave, te većinom glasova donijeli zaključak da se o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prijevozu u cestovnom prometu, provede rasprava u trećem čitanju. Sve primjedbe, mišljenja i prijedlozi iznijeti u raspravi dostavit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

U uvodnom je dijelu, Vlada Republike Hrvatske kao predlagatelj prvo objasnila razloge zbog kojih se Zakon donosi. Prvo se navodi, da je strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske, kao prvi dugoročni razvojni dokument prometnog sustava, donesena i objavljena u "Narodnim

novinama", broj 139/99. U Strategiji je posebna pozornost posvećena razvoju prometne infrastrukture u svim prometnim granama, dok je djelatnost prijevoza u tim granama gotovo zanemarena.

Istaknuto je da cestovni prijevoz predstavlja vitalnu prometna djelatnost, koja se razvijala znatno brže od drugih vidova prijevoza. Samim time teško je zamisliti ograničavanje cestovnog prijevoza u tržišnim uvjetima, kada je poznato da u ranijem razdoblju administrativna ograničenja nisu dala pozitivne ekonomske efekte.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova (Bilten sigurnosti prometa na cestama 2000.) na dan 31. prosinca 2000. godine, u Republici Hrvatskoj bilo je registrirano 113.134 teretnih automobila i 9.382 kombinirana vozila. Istovremeno je licencirano 247 prijevoznika (pravne i fizičke osobe) sa 867 autobusa za

obavljanje međunarodnog slobodnog prijevoza putnika. U odnosu na ukupni prijevoz tereta, cestovni prijevoz sudjeluje sa 9% u ukupnom prijevozu tereta, a u prijevozu putnika sa 71%.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, ukupno je u 2000. godini prevezeno domaćim teretnim vozilima 6.554.175 tona robe, od čega uvoz/izvoz 4.996.948 tona, a u tranzitu 1.557.277 tona. Istovremeno je ukupno prevezeno stranim teretnim vozilima 16.864.055 tona robe, od čega na uvozu/izvozu 5.418.484 tone, a u tranzitu 9.888.343 tone robe. Pri tome se naglašava da su gotovo sa svim europskim državama sklopljeni i potvrđeni bilateralni ugovori. Oni se zasnivaju na načelu uzajamnosti, a provode se posredstvom međunarodnih dozvola. Najbolji efekti se postižu kada se po jednoj dozvoli obavi maksimalni prijevoz robe u polasku/povratku (EKO vozilo najveće dopuštene mase od 40 tona - šleper).

Predloženim zakonskim tekstom predloženo je da se urede uvjeti za obavljanje cestovnog prijevoza i posebnog linijskog prijevoza putnika. U tom je dijelu predlagatelj naveo i definiciju svih stručnih termina koji se upotrebljavaju u djelatnosti javnog cestovnog prijevoza. Izvršena je i podjela u okviru unutarnjeg javnog cestovnog prijevoza na: linijski prijevoz putnika, slobodni prijevoz putnika i prijevoz autotaksijem. Utvrđuju se i starosni limiti osoba koje obavljaju prijevoz. Tako se primjerice navodi da prijevoznik smije povjeriti upravljanje vozilom zaposlenom vozaču, ne starijem od 65, niti mlađem od 21 godine života. Istovremeno su uređena i pitanja kojima se obavlja raspodjela dopusnica (dozvola) za prijevoz, te utvrđuju propisi za obavljanje prijevoza za vlastite potrebe. Dopusnica mora sadržavati podatke o nazivu linije, nazivu i sjedištu prijevoznika, vozni red, pravac i tarifu. Resorni ministar propisuje uvjete za dobivanje dopusnice, a njen obrazac, kao i visina naknade za izdavanje, tretira se kao prihod državnog proračuna. U nastavku predloženog zakonskog teksta uređuju se i pitanja oko javnog cestovnog prijevoza tereta koji se može obavljati kao linijski, ili slobodni prijevoz u unutarnjem i međunarodnom prometu. I u ovom slučaju dopusnice propisuje nadležno ministarstvo, a prijevoznik utvrđuje tarifu i dostavlja je teretnim kolodvorima koje koristi na liniji.

Na kraju predloženog zakonskog teksta donose se propisi za obavljanje agencijskih usluga u teretnom cestovnom prijevozu, kaznene, te prijelazne i završne odredbe. U okviru agencijske i otpremničke djelatnosti posebno je poglavlje posvećeno ugovorima u prijevozu. Tako se propisuje da se ugovorom o prijevozu putnika prijevoznik obvezuje putnika prevesti do ugovorenog mjesta, a putnik se obvezuje prijevozniku platiti odgovarajuću naknadu za prijevoz. Ugovor o prijevozu putnika sklapa se između prijevoznika i putnika ili između prijevoznika i naručitelja prijevoza. Putnik ima pravo odustati od ugovora prije nego što započne njegova provedba, a prijevoznik odgovara za štetu koja nastane zbog smrti, tjelesne ozljede ili duševne boli putnika, prouzrokovane nezgodom tijekom prijevoza, kao i za štetu nastalu zbog kašnjenja, prekida ili neizvršenja prijevoza.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo dao je potporu zakonskom prijedlogu uz više amandmana kojima se nomenklatički precizira podnijeti prijedlog i usklađuje izričaj u više članaka predloženoga teksta.

O predloženom zakonskom tekstu očitovao se i **Odbor za pomorstvo, promet i veze** koji je o predloženom tekstu raspravio kao matično radno tijelo. U tijeku rasprave konstatirano je da su primjedbe Odbora djelomično prihvaćene i da je dostavljena Analiza mogućnosti zapošljavanja u djelatnosti cestovnog prijevoza. Govoreći o uvjetima vezanim uz financijsku sposobnost prijevoznika, predstavnik predlagatelja odgovorio je da su predloženi uvjeti na razini polovice iznosa propisanog europskom direktivom. U raspravi su neki članovi Odbora izrazili nezadovoljstvo predloženim kaznenim odredbama kojima su upola smanjeni iznosi novčanih kazni za prekršaje pravnih i odgovornih osoba u pravnoj osobi, te vozača stranih vozila. Stoga su predložili predlagatelju da do rasprave i izjašnjavanja o amandmanima na Konačni prijedlog zakona razmotri mogućnost zadržavanja visine kazni na razini važećeg Zakona, uključujući i mogućnost sprječavanja izlaska iz zemlje stranog vozila i vozača dok ne plati kaznu.

Neki članovi Odbora skrenuli su pozornost na određene propuste i nepravilnosti, koji su u suprotnosti s propisima o javnim cestama te na neprimjerenu javnu polemiku. S tim u svezi, ministar je izvjestio Odbor da je već pokrenuo postupak za smjenu odgovarajućeg pomoćnika. Nakon provedene rasprave Odbor je predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o cestovnom prijevozu.

AMANDMANI

Uz Odbor za zakonodavstvo, na predloženi zakonski tekst pristiglo je 24 amandmana koje je uputila Vlada, zastupnici, kao i klubovi zastupnika. U prvom amandmanu **Vlada** je precizirala i promijenila odredbe sadržane u članku 41. predloženoga teksta. U obrazloženju je navedeno da se podnijetim amandmanom prihvaća zaključak Odbora za pomorstvo, promet i veze i prijedlog Odbora za

zakonodavstvo kojim se zadržava visina postojećih novčanih kazni. Drugim amandmanom, Vlada je predložila da se poveća visina onih kazni koje su sadržane u predloženom 42. članku. I slijedećim podnesenim amandmanom koji se odnosi na članak 43., Vlada je prihvatila zaključak Odbora za pomorstvo, promet i veze kao i prijedlog Odbora za zakonodavstvo oko visine novčanih kazni, a odnose se na odredbe oko korištenja autobusnog kolodvora. I slijedeća dva Vladina amandmana odnose se na korekcije oko plaćanja kazni sadržanih u člancima 44. i 45, sukladni su zaključcima i prijedozima nadležnih radnih tijela.

Budući da je uvažen prijedlog Odbora za zakonodavstvo, kao i prijedlozi koji su se čuli iz zastupničkih klupa, odlučeno je da se provede rasprava u trećem čitanju. Tada će svi amandmani biti ukratko predstavljeni prilikom očitovanja predstavnika predlagatelja. Inače, amandmani koje su podnijeli zastupnici ili njihovi klubovi vrlo su slični, jer su u izradi sudjelovali i predstavnici Hrvatske obrtničke komore. Najviše amandmana zajednički su podnijeli zastupnici **Dragutin Novina (SDP) i Miroslav Korenika (SDP)**. Amandmani se odnose na izmjene i dopune predloženih članaka kojima se: normira rad agencijskih usluga, raspodjela cestovnih dozvola, broj vozila u najmu ili vlasništvu, uvjeti oko polaganja stručnog ispita, zapošljavanja jedne osobe u slučaju prijevoza za vlastite potrebe, raspodjela stranih dozvola, obvezni petogodišnji nadzor nad prijevoznicima i djelatnost taksi - prijevoza na vozila do pet sjedala.

I klubovi zastupnika podnijeli su identične ili vrlo slične amandmane. **Klub zastupnika HSS-a** podnio je amandman kojim se u članku 3. mijenja stavak 5, Zakona o prijevozu u cestovnom prometu, a kojim se predlaže da: "Ministar pomorstva, prometa i veza po službenoj dužnosti svake pete godine obavlja provjeru uvjeta utvrđenih odobrenjem iz stavka 1. ovog članka". U obrazloženju se navodi da je međunarodnim konvencijama o prijevozu u cestovnom prometu, utvrđena obveza nadzora svakih pet godina. Ovaj se nadzor prije svega odnosi na provjeru oko ispunjavanja tehničkih uvjeta prijevoznika.

Ostalim se amandmanima predlaže mijenjanje, brisanje ili preciziranje

odredbi oko: broja vozila koje prijevoznik mora imati u najmu ili vlasništvu za međunarodni prijevoz tereta odnosno putnika (članak 9.), brisanje onih odredbi kojima se ograničava djelatnost taksi-prijevoza na vozila do pet putnika (članak 16.), raspodjelu stranih dozvola posredstvom povjerenstva (članak 32.), obvezu zapošljavanja jedne osobe (vozača) u slučaju prijevoza za vlastite potrebe (članak 34.), te detalje vezane za polaganje ispita o stručnoj osposobljenosti i oslobađanje od te obveze, a koji su sadržani u članku 48. predloženoga zakonskog teksta.

Vrlo su slični i amandmani koje je podnio **Klub zastupnika HSP-HKDU-a**, a **Klub zastupnika SDP-a** svoje je primjedbe uputio na već opisane odredbe sadržane u člancima: 3, 9. i 16. podnijetog zakonskog prijedloga.

RASPRAVA

U ime predlagatelja uvodno je govorio ministar pomorstva, prometa i veza mr. **Alojz Tušek**. Rezimirao je prihvaćene sugestije iz provedenog prvog čitanja, navodeći da je većina primjedbi prihvaćena i ugrađena u zakonski tekst. Djelomice je prihvaćena primjedba u pogledu uvjeta broja vozila u međunarodnom cestovnom prijevozu tereta. Radi što brže prilagodbe hrvatskih prijevoznika za uključivanje u međunarodne tokove pojedine se odrednice usklađuju s europskim smjernicama.

Zatim je u ime Odbora za pomorstvo, promet i veze govorio njegov predsjednik i zastupnik, dr. **Jure Radić**. Rezimirao je i prenio ostalim zastupnicima sve važnije akcente koji su se tijekom rasprave čuli na Odboru, a koji su već predstavljani u ovom tekstu. Na kraju je istaknuo da je Odbor odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prijevozu u cestovnom prometu.

Nakon njega govorili su i predstavnici klubova parlamentarnih stranaka, a prvi je riječ dobio zastupnik dr. Jure Radić, koji je prenio razmišljanja i poruke Kluba zastupnika HDZ-a.

Voditi računa i o gospodarskim teškoćama

Predloženi zakonski tekst ocijenio je iznimno važnim jer propisuje uvjete

odvijanja prometa za sve sudionike u prometu, uključujući i strane. Izrazio je čuđenje što veliki broj podnijetih amandmana ima slično ili isto obrazloženje, pa ocjenjuje da se Obrtnička komora obratila brojnim klubovima stranaka kako bi došlo do izmjena pojedinih važnih dijelova predloženog zakona. Istaknuo je da je i Kluba zastupnika HDZ-a dobio njihove prijedloge.

Zatim je opisao i primjedbe, navodeći da je potrebno voditi računa o gospodarskim teškoćama koje danas vladaju u Hrvatskoj. Smatra da treba pristupiti zaštiti naših poduzetnika, a ne postavljanju još težih odredbi. Pojedini prijedlozi, ocijenio je zastupnik, zapravo limitiraju njihove mogućnosti i obavljanje poduzetničke djelatnosti. Smatra da ne treba ograničavati taksi vozače s brojem sjedala, jer i vani ima mnogo prijevoznika s pet i više sjedala u vozilu. Podržao je stav nadležnog radnog tijela da se stranim prekršiteljima zadrži vozilo sve dok ne plate kaznu. Predložili su da se Zakon doradi prihvaćanjem predloženih amandmana ili da se uputi u treće čitanje.

Ministar **Tušek** ocijenio je da se slaže s inicijativama Odbora za pomorstvo, promet i veze, ali je ujedno i pojasnio određene stavove Vlade. Ocijenio je da postojanje tržišne klime, kao i broj teretnih cestovnih vozila mora biti uokviren zakonskim propisima. Smanjenje broja vozila uključuje dvogodišnji moratorij, tijekom kojega se potiče prilagodba i poticanje poduzetništva. Obrazložio je zatim i razloge zbog kojih se predlaže ograničavanje broja vozila za međunarodni prijevoz. Ocijenio je ujedno, da podnijeti amandmani neće moći promijeniti ovakvo opredjeljenje. Napomenuo je da neregistrirani prijevoznici u pojedinim dijelovima zemlje, uništavaju normalni autobusni prijevoz, pa se zato mora ograničiti broj sjedala u taksi vozilima. Ukoliko se želi registrirati vozilo koje ima više od pet sjedala onda se primjenjuju odredbe za osnivanje poduzeća, a ne kao za fizičku osobu, pojasnio je ministar.

Napomenuo je na kraju da je matični Odbor za zadržavanje sadašnjih novčanih kazni, dakle nije za smanjenje, ali niti za povećanje navedenih iznosa.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik dr. Jure Radić, ocjenjujući da se prijevoz putnika s

vozilima koja imaju više od pet sjedala može odgovarajuće riješiti primjenom boljeg inspekcijskog nadzora. Zatim je u ime Kluba zastupnika HSS-a govorio zastupnik **Josip Golubić**.

Sporna odredba o broju voznih jedinica

Neprihvatljivom ocjenjuje predloženu odredbu, prema kojoj međunarodni prijevoznik treba imati više voznih jedinica. Smatra da bi takva odredba mogla imati nepovoljne posljedice za prijevoznike koji svojim radom uzdržavaju obitelji. Ukoliko bi ostalo predloženo rješenje, bio bi ugrožen jedini izvor njihovih primanja. Potrebno je osigurati i zakoniti rad nadležnih inspekcijskih službi. S terena, konkretno iz Bjelovara, bilo je određenih nepravilnosti jer su kontrolama bili podvrgnuti domaći prijevoznici, dok su ostali bili pošteđeni zakonskog nadzora. Ne bi trebalo odbaciti ni mogućnost da se rečeni zakonski tekst uputi u treće čitanje, zaključio je zastupnik Golubić.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Miroslav Korenika**, koji je također predložio provođenje rasprave u trećem čitanju. I on je naglasio važnost cestovnog prometa, ali i upozorio da tehnološki i ekološki standardi ograničavaju broj teretnih vozila kojima se može u zapadnu Europu. Osvrnuo se zatim i na probleme s dopusnicama, kod kojih se primjenjuje pravilo reciprociteta. Zbog značajnih problema koji su se odrazili i na cestovnom transportu, određeni broj renomiranih tvrtki u zadnje je vrijeme otišlo ili su na pragu stečaja. Smatra da predloženi zakonski tekst nastoji smanjiti ili ukinuti brojne manjkavosti, te u cestovni promet nastoji uvesti europske standarde i običaje. Govorio je zatim o amandmanima koje je podnio Klub zastupnika SDP-a. Između ostalih prijedloga podsjetio je i na amandman kojim se predlažu promjene u članku 5, stavku 3. Amandmanom se sugerira smanjenje troškova prilikom poslova provjere utvrđenih odobrenja od nadležnog ministarstva. Dvojbena je i odredba kojom bi prijevoznik za obavljanje prijevoza u inozemstvu trebao imati više voznih jedinica, a više reda trebalo bi uvesti, upozorio je zastupnik, i oko distribucije dozvola. Govoreći o kaznenim odredbama,

upozorio je da naša vozila u prekršaju ne mogu izaći iz strane države dok ne podmire novčanu kaznu. Treba riješiti i one probleme koje rade neovlašteni cestovni prijevoznici iz susjedne Jugoslavije, na području istočne Slavonije. Mora se zaoštriti i inspekcijski nadzor, a plaćanje prometnih prekršaja treba provoditi kao i u svakoj drugoj europskoj zemlji. Zaključio je da se provedbom navedenih zakonskih propisa utječe na značajan broj radnih mjesta, pa Klub zastupnika SDP-a ocjenjuje najboljim da se provede treće čitanje.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a zatim je govorio zastupnik **Ante Đapić**. Predloženi zakonski tekst ocijenio je značajnim jer se njime uređuju vitalni interesi i za budući razvoj hrvatskog poduzetništva. Treba ujedno voditi računa da od cestovnog prijevoza živi veliki broj poduzetnika i djelatnika. Upozorio je da zakonske sankcije trebaju osjetiti pojedinci koji narušavaju pravne odredbe, a probleme oko dodjele dopusnica, treba riješiti osnivanjem odgovarajućeg povjerenstva. Pridružio se prijedlozima prema kojima bi se ovaj zakonski prijedlog trebao uputiti u treće čitanje.

Racionalnija organizacija cestovnog prometa

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je zastupnik **Jadranko Mijalić**. On smatra da se predloženim tekstom donosi niz novina koje su na tragu racionalnije organizacije cestovnog prijevoza. Njima se istovremeno otklanjaju pojave nelojalne konkurencije, do koje dolazi uslijed velikog broja prijevoznika i prevelikih kapaciteta. Detaljnije se uređuje i pitanje provođenja ispita o stručnoj osposobljenosti, a uklanjaju se i određene nejasnoće oko statusa obrtnika koji se bavi cestovnim prijevozom.

Smatra međutim da treba preispitati prihvatljivost brisanja odredbi kojima jedinice lokalne uprave propisuju broj sjedala u vozilu. Smatra da je postojeće zakonsko rješenje prihvatljivije od odredbi ponuđenih ovim prijedlogom. I on je ocijenio da bi lokalne jedinice samouprave trebale propisivati preduvjete, a prekršitelji bi se trebali sankcionirati pojačanim nadzorom i kontrolama nadležne inspekcije. Na kraju je ocijenio da predloženi zakonski tekst donosi niz poboljšanja koja će u konačnici pridonijeti i kvalitetnijem stanju u hrvatskom cestovnom prometu.

U pojedinačnoj raspravi koja je zatim uslijedila, za riječ se prvi javio zastupnik **Josip Leko (SDP)**. Zbog brzog razvoja, ovaj vid prijevoza potiče konkurenciju, ali se istovremeno bilježe i slučajevi kršenja zakonskih odredbi i nezakonitog postupanja. Predložio je ukidanje mogućnosti da ministri i ravnatelji državnih uprava donose podzakonske akte kojima se propisuje provedba pojedinih radnji. U konkretnom slučaju, ocijenio je da nije dobro ukoliko gospodarska i obrtnička komora donose pravilnike ili uređuju detalje oko polaganja stručnog ispita, te predlaže preispitivanje dosadašnjeg načina obavljanja teretnog cestovnog prijevoza. Upozorio je da bi se ova djelatnost trebala urediti sukladno međunarodnim normama i pravilima iz Zakona o obveznim odnosima. Prije nego se pristupi glasovanju o predloženoj zakonskom tekstu, ovi bi se detalji trebali na odgovarajući način urediti, zaključio je zastupnik.

Zastupnik **Dragutin Novina (SDP)** upozorio je na probleme prijevoznika koji će, ukoliko žele nastaviti posao, trebati nabaviti još jedno ili dva vozila. Smatra da većina prijevoznika neće moći ispuniti predložene uvjete, te predlaže da se preispita taj dio zakonskog prijedloga. Osim ovih ograničenja, zastupnik Novina smatra da treba pojasniti i obavljanje agencijskih usluga. Upozorio je da su agencije pravne i fizičke osobe koje se bave pružanjem odgovarajućih usluga i registrirane su kao trgovačka društva. Zbog ovih razloga, predložio je da se pružanje agencijskih usluga izuzme iz zakonskog prijedloga. Ukoliko resorno ministarstvo usvoji utemeljene primjedbe, smatra da je moguće jednoglasno donošenje.

Potrebna obnova voznog parka

Na podnijete primjedbe i prijedloge očitovao se zatim ministar pomorstva, prometa i veza, mr. **Alojz Tušek**. Smatra da ljude koji su se o predloženoj zakonskom tekstu očitovali iz strukovnih komora ili državnih uprava, treba promatrati kao stručnjake. Radi se o tijelima i osobama koje potiču rješavanje nagomilanih problema u cestovnom prijevozu. Upozorio je zatim, da je veliki dio postojećeg voznog parka koji obavlja i prijevoz u stranim zemljama od 1300 vozila zastario, a čak je 800 vozila starije od 12 godina. Takva vozila uskoro neće moći prelaziti granicu, pa će dvogodišnji moratorij pomoći ovim

prijevoznicima da obnove i prošire vozni park. Uskoro će biti onemogućen prijevoz vozilima koja zagađuju prirodni okoliš, a potrebno je i rigoroznije provjeravanje postojećeg broja registriranih vozila. Ministar je upozorio da pojedina vozila već odavno stoje nepomična, a serijski brojevi motora vozila, koriste se za nedopuštene malverzacije i preprodaje prava na dopusnice. Smatra da treba pojačati nadzor, a posredstvom inspekcija treba kontrolirati i dodjelu ograničenog broja dopusnica.

Osvrnuo se zatim i na status agencija koje bi prilikom deklaracija na Trgovačkom sudu, trebale precizirati djelatnost. Ukoliko se ocijeni moguće je provesti i treće čitanje, napomenuo je ministar Tušek, a matični odbor trebao bi razmotriti i sugestije iz strukovnih udruga.

Uslijedio je ispravak netočnog navoda, a za riječ se prvi javio zastupnik **Anto Đapić**, koji je ocijenio da je u zadnjem govoru apostrofirano u onom dijelu svoga izlaganja, u kojemu je razmatrao stručnost Hrvatske gospodarske komore. Za ispravak se odlučio i zastupnik **Dragutin Novina**, ponovno precizirajući zakonske detalje oko kontrola i nadzora koje nadležno ministarstvo obavlja svake 5. godine.

Ministar Tušek ocijenio je da iznijete primjedbe nisu sporne, jer treba surađivati s nadležnim službama, strukovnim udrugama i komorama, kao i s kontrolama inspekcijskih tijela.

Time je ujedno zaključena rasprava, a u nastavku rada Sabora pristupilo se glasovanju. Predsjedavajući je istaknuo da sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo i prijedlozima iz rasprave, predlaže da se o predloženoj zakonskom tekstu provede rasprava u trećem čitanju. Sve primjedbe, mišljenja i prijedlozi iznijeti u raspravi dostavit će se predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona. Većinom glasova zastupnici su donijeli predloženi zaključak. Ministar Tušek napomenuo je da je, uz Vladine, prihvatio i amandmane koje je uputio Odbor za zakonodavstvo. Ocijenio je ujedno da treba pronaći rješenje za predloženi, a sporni broj vozila, broj sjedala u taksi vozilima, te precizirati broj zaposlenika u tvrtkama koje se bave prijevozničkim djelatnostima.

V.Ž.

KONAČNI PRIJEDLOZI ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POSEBNIM POREZIMA NA: KAVU; PIVO; BEZALKOHOLNA PIĆA; ALKOHOL; DUHANSKE PROIZVODE; NAFTNE DERIVATE TE OSOBNE AUTOMOBILE, OSTALA MOTORNA VOZILA, PLOVILA I ZRAKOPLOVE

Povećane trošarine na pivo i na osobne automobile

Na sjednici u prosincu Hrvatski sabor je - hitnim postupkom - novelirao 7 zakona o trošarinama (na kavu, pivo, bezalkoholna pića, alkohol, duhanske proizvode, naftne derivate te osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove). Većina promjena odnosila se na usklađivanje sa Zakonom o carinskoj službi na koju od 1. siječnja 2002. godine prelazi nadležnost za naplatu i nadzor posebnih poreza te terminološko prilagođavanje odredbama Carinskog zakona. Povećavaju se jedino trošarine na pivo i osobne automobile te ostala motorna vozila. Naime, prema riječima predstavnika predlagatelja država je prisiljena povećanim trošarinama nadoknaditi manjak proračunskih prihoda od PDV-a, nastao zbog primjene nulte stope tog poreza na određene turističke usluge i dr. te očekivani podbačaj prihoda od carina koji će uslijediti ukidanjem carina na automobile uvezene iz EU.

Prebacivanjem nadležnosti s Porezne na Carinsku upravu trebala bi se postići bolja naplata i nadzor nad posebnim porezima.

Sudionici u raspravi uglavnom su podržali "tehničke" izmjene spomenutih zakona, uvjereni da će se prebacivanjem nadležnosti s Porezne na Carinsku upravu postići bolja naplata i nadzor nad posebnim porezima. Međutim, oporbeni zastupnici su bili protiv povećanja trošarina na pivo, jer smatraju da će to dovesti i do porasta maloprodajnih cijena te utjecati na pad konkurentnosti domaćih proizvođača piva. Upozoravaju, također, da će se zbog previsokih trošarina u idućoj godini osjetno

smanjiti uvoz automobila, što bi moglo dovesti i do stečaja poduzeća koja se bave tim poslom. Nakon što je Vlada, potaknuta amandmanskim zahtjevom Kluba zastupnika DC-a, vlastitim amandmanom ublažila progresiju oporezivanja, zastupnici su dali "zeleno svjetlo" izmjenama i dopunama Zakona o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove. Na inicijativu Kluba zastupnika HSP-HKDU-a zadužili su Vladu da do idućeg zasjedanja Hrvatskog sabora predloži izmjene i dopune Zakona o carinskoj tarifi kojima bi se ukinule carine na sve osobne automobile i ostala motorna vozila koja se uvoze u Hrvatsku.

Budući da predloženi zakonski propisi sadrže gotovo identične izmjene pravno-tehničke naravi, osim noveliranih zakona o trošarinama na pivo i osobne automobile, nećemo ih posebno prikazivati. Umjesto toga poslužiti ćemo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja.

UVODNO IZLAGANJE

Mr. Damir Kuštrak, zamjenik ministra financija, uvodno je pojasnio da je osnovna svrha predloženih izmjena i dopuna zakona o trošarinama usklađivanje s novim Zakonom o carinskoj službi kojim je ta služba dobila ovlasti za prikupljanje i naplatu tih posebnih poreza (od 1. siječnja 2002. godine). To je, inače, kaže, raširena praksa u EU. Podsjetio je na činjenicu da je kava uvozni proizvod te da u Hrvatskoj postoje svega dva proizvođača duhanskih proizvoda. Zakoni o posebnim porezima na te proizvode, kao i na alkohol i bezalkoholna pića te naftne derivate

noveliraju se isključivo zbog promjene nadležnosti između Porezne i Carinske uprave (prisilnu naplatu će i dalje obavljati Porezna uprava). Povećavaju se, međutim, trošarine na pivo (umjesto kunu i 20 lipa ubuduće će iznositi 2 kune po litri) s tim da porez na bezalkoholno pivo ostaje nepromijenjen. S obzirom na činjenicu da je pivarska industrija u Hrvatskoj izrazito profitabilna, te da je u cijelosti privatizirana, a od 1. siječnja iduće godine smanjuje se carina na uvoz piva za 6 posto, Vlada smatra da predloženo povećanje poreza neće bitno utjecati na maloprodajnu cijenu piva (osobito ne bi trebalo utjecati na cijenu tog pića u ugostiteljstvu).

Povećavaju se jedino trošarine na pivo i osobne automobile (zbog ukidanja carina na vozila uvezena iz EU).

Potaknut nekim napisima koji su se zadnjih dana pojavili u novinama o tome kako će se proizvodnja preseliti iz Hrvatske mr. Kuštrak je napomenuo da cijena proizvodnje piva nema nikakve veze s ovom trošarinom koja se obračunava na gotov proizvod. Spomenuo je, među ostalim, da trošarina na pivo indirektno pomaže i vinarima, budući da poseban porez na vina i dalje ostaje "0" (radi poticanja autohtone proizvodnje tog pića).

U nastavku je informirao zastupnike da su predložene i određene promjene u obračunu trošarina na automobile, zbog ukidanja carina na automobile proizvedene u EU koje će uslijediti od 1. siječnja 2002. godine (primjenom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju te privremenog trgovačkog sporazuma). Naime, računalo se da će u 2002. godini u Hrvatsku biti uvezeno oko 50 tisuća osobnih

automobila (oko 40 tisuća iz zemalja EU). Očekivani godišnji prihodi državnog proračuna od posebnog poreza na osobna vozila procjenjuje se na oko 471 mln. kuna. Ukidanjem carine na vozila uvezena iz EU proračunski bi se prihodi smanjili približno 160 mln. kuna, kaže Kuštrak. Pojasnio je da će, unatoč povećanju trošarina, automobili nabavne vrijednosti do 50 te od 50 do 100 tisuća kuna, zapravo, pojeftiniti (od 3 do 5 posto), a oni koji koštaju od 100 do 150 tisuća kuna neznatno poskupjeti jedan do dva posto). Poskupljenje će se znatnije osjetiti tek kod automobila više klase (nabavne vrijednosti iznad 150 tisuća kuna). Dakako, povećanje trošarina odrazit će se i na poskupljenje automobila koji se uvoze iz zemalja izvan EU.

U zaključnom dijelu izlaganja ministar je spomenuo da je od 1. siječnja od trošarina na automobile država uprihodovala 355 mln. kuna. Procjenjuje se da će ove godine biti uvezeno više od 70 tisuća novih i značajan broj rabljenih automobila. Ti podaci govore o tome da potražnja za automobilima ne jenjava bez obzira na visinu carine, trošarina i PDV-a, zaključio je.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je predloženi paket poreznih zakona bez primjedbi. Nije se usprotivio ni prijedlogu Vlade da se ti propisi donesu hitnim postupkom. Isto stajalište zauzeli su i **odbori za financije i Državni proračun te za gospodarstvo, razvoj i obnovu (ovaj posljednji upozorio je da će predloženo povećanje trošarina na pivo izazvati negativne posljedice na tržištu).**

Smanjiti predviđene trošarine, vodeći računa o kupovnoj moći građana te o odgovarajućem odnosu između raznih kategorija automobila, ali i o potrebama Proračuna.

Spomenimo i to da je **Klub zastupnika DC-a** uložio amandman na članak 1. Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila

i zrakoplove. Njime je zahtijevao smanjenje propisanih trošarina, na ovogodišnju razinu, vodeći računa o kupovnoj moći građana te o odgovarajućem odnosu između raznih kategorija automobila, ali i o potrebama proračunskih prihoda. Naime, zastupnici te stranke smatraju da bi izrazito visoke trošarine na skuplje automobile, koje predlaže Vlada, uzrokovale značajno smanjenje uvoza automobila iz EU, što bi moglo dovesti i do stečaja poduzeća koja se bave uvozom tih automobila (zapošljavaju oko 500 radnika). Zbog navedenih razloga predložili su da se na automobile koji koštaju od 50 do 100 tisuća kuna te od 100 do 150 tisuća kuna plaćaju upola manje trošarine od predviđenih (5 tisuća kuna plus 15 posto na iznos veći od 50 tisuća, odnosno 7,5 tisuća kuna plus 20 posto na iznos veći od 100 tisuća). Za nešto skuplje automobile (od 150 do 200 tisuća kuna) predvidjeli su više nego upola manje iznose posebnog poreza - 15 tisuća kuna plus 25 posto na iznos veći od 150 tisuća, a za one koji stoje od 200 do 250 tisuća - 25 tisuća kuna plus 30 posto na iznos veći od 200 tisuća. Prema njihovom prijedlogu posebni porez na automobile koji koštaju od 250 do 300 tisuća kuna trebao bi iznositi 37,5 tisuća kuna plus 35 posto na iznos veći od 250 tisuća, dok bi se vozila prodajne cijene od 300 do 350 tisuća oporezovala sa 52,5 tisuća kuna plus 40 posto na iznos veći od 300 tisuća. Kad je riječ o automobilima vrednijim od 350 tisuća kuna smatraju primjerenom trošarinu od 70 tisuća kuna plus 45 posto na iznos veći od 350 tisuća.

RASPRAVA

Država se olako riješila dijela prihoda od PDV-a

Prije početka rasprave **Baltazar Jalšovec**, potpredsjednik Hrvatskog sabora, podsjetio je zastupnike da su se kod utvrđivanja dnevnog reda složili s tim da se ovaj set zakona donese hitnim postupkom. **Drago Krpina (HDZ)** je prigovorio da je dan ranije napravljena poslovnika greška, budući da se o prijedlogu da se o poreznim zakonima vodi objedinjena rasprava nije glasovalo, kao što to nalaže Poslovnik. Predsjedatelj je pojasnio da to nije potrebno, s obzirom na to da su se svi predstavnici svih

klubova zastupnika izjasnili za takav način rada. **Krpina** je nato podsjetio da se prema članku 228. Poslovnika na prijedlog predsjedatelja može provesti objedinjena rasprava o dvije ili više točaka dnevnog reda, ali da je dosad bila praksa da se o tome glasovalo. Potpredsjednik je nato primijetio da to vrijedi samo za slučaj da se netko od zastupnika usprotivi objedinjavanju rasprave.

Govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Ivan Šuker** je izjavio da njegov stranački kolega podupiru tehničke izmjene zakona o trošarinama na kavu, duhanske proizvode te alkohol i bezalkoholna pića. Osvrnuvši se na obrazloženje predlagatelja uz Konačni prijedlog zakona o posebnom porezu

Povećanje poreznog opterećenja na pivo odrazit će se i na porast maloprodajnih cijena te smanjenje potrošnje, a utjecat će i na pad konkurentnosti domaćih proizvođača piva.

na pivo, konstatirao je da Ministarstvo financija prvi put priznaje da se država olako riješila sigurnih prihoda oslobodivši određene turističke usluge PDV-a. Naime, radi poticanja turističkog gospodarstva tijekom ove godine uvedena je nulta stopa PDV-a na organizirane posjete stranih turista. To je, prema navodima predlagatelja, uz primjenu ranije uvedene nulte stope na osnovne prehrambene proizvode, knjige, ortopedska pomagala i lijekove smanjilo planirano ostvarenje proračunskih prihoda od tog poreza (od oporezivanja je izuzet jedan dio krajnje potrošnje)

Zastupnik smatra da to nije bio pametan potez te da bi većina tih turista zasigurno došla na ljetovanje u Hrvatsku privučena ljepotom našeg mora a ne zbog porezne olakšice. S tim u svezi spomenuo je da, prema najavama na TV-u, strani turisti ubuduće neće plaćati PDV ni na neke druge usluge, počevši od rent-a-cara do izleta. Na kraju će ispasti da hrvatski građani povećanim trošarinama na pivo subvencionirati ljetovanje Englezima, Nijemcima, a i onima koji su do jučer razarali Hrvatsku, negodovao je Šuker. Kako reče, interesantno je to da će Hrvatska, izuzmu li se skandinavske zemlje ubuduće, imati daleko najveće troša-

rine na pivo. Ne radi se samo o povećanju od 80 lipa po litri, već tome treba dodati i 22 posto PDV-a te 3 posto poreza na potrošnju alkoholnih pića u ugostiteljskim objektima. U maloprodaji će pivo poskupjeti kunu po litri, odnosno 50 lipa po boci od pola litre, koja se najčešće prodaje u našim trgovinama.

Konstatirao je, nadalje, da se novelama Zakona o posebnom porezu na naftne derivate realiziraju rješenja donesena prije nekoliko mjeseci. Naime, od 1. siječnja 2002. godine smanjuju se posebni porezi na motorne benzine za 0,50 lipa, a sredstva prikupljena po toj osnovi uplaćivat će se kao naknada za financiranje građenja i održavanja javnih cesta prema izmijenjenom Zakonu o javnim cestama. S tim u svezi zastupnik je napomenuo da su navedena sredstva, koja su ranije bila prihod državne blagajne, totalno izmakla kontroli Sabora. Primijetio je, također, da se u obrazloženju uz Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnom porezu na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove tvrdi da se ovaj porez povećava radi toga da bi se kompenziralo smanjenje proračunskih prihoda zbog ukidanja carina na automobile uvezene iz EU. Međutim, u Prijedlogu proračuna za iduću godinu planirani su daleko veći prihodi od carina nego prošle godine. Kako reče, zanima ga i zbog čega država štiti proizvođače automobila iz zapadnoeuropskih zemalja na račun onih iz Japana i Koreje. Na kraju je izvijestio da Klub zastupnika HDZ-a, iz principijelnih razloga, neće glasovati za ova tri zakonska prijedloga.

Veće trošarine na pivo mogle bi imati negativne efekte

Marijan Maršić, u ime Kluba zastupnika HSS-a, izjavio je da zastupnici te stranke uvažavaju razloge zbog kojih Vlada predlaže noveliranje spomenutih zakona i podržavaju predložena rješenja. Izražavaju bojazan, međutim, da će se povećanje poreznog opterećenja po litri piva (sa 16 na 23,6 posto) odraziti i na porast maloprodajnih cijena te smanjenje potrošnje tog proizvoda. Samim time došlo bi do pada prihoda u pivarskoj industriji, pa i smanjenja planiranih poreznih prihoda u Državnom proračunu, a možda čak i

do povećanja nezaposlenost. Unatoč tome, kaže, skloni su podržati predloženo povećanje trošarina na pivo, iako bi bili zadovoljniji da je Vlada u obrazloženju navela za koje namjene se planira potrošiti prihod koji će se prikupiti po toj osnovi. S tim u svezi podsjetio je na to da su neki njegovi stranački kolege, pa i Klub zastupnika HSS-a, u više navrata predlagali da se sredstva o kojima je riječ usmjere za porodične naknade, isplatu dječjeg doplatka te pokrivanje troškova u poljoprivredi, školstvu, zdravstvu, itd.

Na kraju je rekao da će haesesovci poduprijeti i predloženo povećanje trošarina na automobile, budući da je Vlada vodila računa o tome da jeftiniji automobili i oni srednje kategorije i dalje budu dostupni građanima prosječne kupovne moći (njihova cijena bi u konačnici bila niža nego dosad).

Po riječima **Vesne Škare-Ožbolt** Demokratski centar ne protivi se noveliranju zakona o trošarinama po osnovi promjene nadležnosti s Porezne na Carinsku upravu te njihova terminološkog usklađivanja s Carinskim zakonom, ako će se time postići bolja naplata tih poreza i nadzor. Protivi se, međutim, povećanju trošarine na pivo koja je već sada viša nego u susjednim zemljama (osim Mađarske) i to iz više razloga. Spomenula je, među ostalim, da će promjena visine posebnog poreza na pivo utjecati i na povećanje prihoda od PDV-a, budući da posebni porez ulazi u osnovicu za obračun PDV-a. Spomenula je i podatak da se iduće godine očekuje povećanje potrošnje uvezenog i isporučenog domaćeg piva sa 3,9 mln. hl na 4,03 mln. hl. Činjenica da će se prema ugovorima o slobodnoj trgovini s 26 zemalja carina na pivo smanjiti sa 32 na 24 posto, dok će za EU iznositi 19,2 posto, rječito govori o tome koliko će pasti konkurentnost naših proizvođača piva, kaže zastupnica. Iz tog razloga, ali i zbog poskupljenja tzv. pića za siromašne, njeni stranački kolege protiv se prihvaćanju predloženih izmjena i dopuna Zakona o posebnom porezu na pivo.

Kad je riječ o povećanju trošarina na automobile, Klub zastupnika DC-a ne zadovoljava se demagogijom da najjeftiniji automobili neće poskupjeti, odnosno da će oni vrijedni do 50

tisuća kuna, uvezene iz Europe, pojeftiniti zbog ukidanja carina (za 4 do 5 posto), a oni do 200 kuna poskupjeti zbog povećanja trošarina u znatno većem iznosu od ukinute carine (za 3 do 7 posto). Ovakvo povećanje cijena čini se pravednim i opravdanim, posebice u kontekstu razmišljanja iz davno prošlog vremena, kaže zastupnica. Međutim, za pravu ocjenu učinaka primjene ovog zakonskog prijedloga trebalo bi imati podatke o prodaji pojedinih kategorija vozila, barem iz ove godine (ne računajući povećanu prodaju po osnovi povlastica ukinutih sredinom ove godine).

Smanjit će se uvoz automobila

Zastupnici DC-a procjenjuju da će se zbog takve porezne politike u sljedećoj godini osjetno smanjiti uvoz automobila, a posljedice mogu biti višestruke. U prvom redu neće biti ostvareni planirani prihodi u Državnom proračunu za 2002., a

Zbog ovakve porezne politike u sljedećoj godini će se osjetno smanjiti uvoz automobila, pa može doći u pitanje i zaposlenje većeg broja djelatnika u tvrtkama koje se bave uvozom automobila i motocikala.

može doći u pitanje i zaposlenje većeg broja djelatnika u trgovačkim tvrtkama koje se bave uvozom automobila i motocikala, upozorava zastupnica. Ne treba zanemariti ni to da neke tvrtke baziraju svoju proizvodnju i poslovanje na različitim oblicima kooperacije. Naime, dosad su po osnovi carinske olakšice za iznos isporučenih auto dijelova mogle smanjiti cijenu uvoznih automobila i na taj način pospješiti njihovu prodaju. Već samo ukidanje carine po osnovi Ugovora o slobodnoj trgovini sa zemljama iz Europe značajno je pogoršalo uvjete privređivanja tih tvrtki, a povećanjem trošarina koje će rezultirati poskupljenjem tih automobila, one će se naći u još lošijem položaju. Bez kompletnih računica i simulacija primjene ovog zakonskog prijedloga Klub zastupnika DC-a neće glasovati za ovaj zakonski prijedlog, zaključila je zastupnica.

Ukinuti carinu na sve uvozne automobile

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Tonči Tadić** je konstatirao da se predloženim izmjenama i dopunama, među ostalim, povećavaju trošarine na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, pod izlikom da se ukidaju carine na osobne automobile koji se uvoze iz zemalja EU. To je u najmanju ruku netočno, a i nekorektno prema svim ostalim vozilima koja se uvoze u Hrvatsku, kaže zastupnik. Naime, povećanjem posebnog poreza bit će pogođeni svi koji kupuju automobile proizvedene izvan Unije, primjerice u SAD-u, Japanu, Koreji ili čak Češkoj. Po mišljenju zastupnika HSP-a i

Povećanjem posebnog poreza bit će pogođeni svi koji kupuju automobile proizvedene izvan EU.

HKDU-a Sabor bi na ovakav zakonski prijedlog trebao reagirati donošenjem posebnog zaključka, kojim bi se zadužilo Vladu da do idućeg zasjedanja predloži izmjene i dopune Zakona o carinskoj tarifi kojima bi se ukinule carine na sve osobne automobile i ostala motorna vozila koja se uvoze u Hrvatsku. Taj prijedlog argumentirao je činjenicom da stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatske s EU carine neće biti ukinute u startu. Naime, od 1. siječnja 2002. bit će snižene samo na 60 posto, od 1. siječnja 2003. na 30 posto osnovne carine, a tek 2004. će doći na nulu. A mi odmah povećavamo trošarine na sva vozila, iako Hrvatska na svom području nema automobilsku industriju koju bi štutila carinama, nego dovao je zastupnik.

Udar na male pivare

Po mišljenju Kluba zastupnika HSP-HKDU-a drastično povećanje poreznog opterećenja na pivo (od 66 posto) izravan je udar na sve male hrvatske pivare. Osnovni razlog tome je manjak proračunskih sredstava zbog primjene nulte stope PDV-a na organizirane turističke posjete iz inozemstva i dr. Spomenuo je da su i zastupnici HDZ-a upozoravali na to da će takva porezna politika rezultirati neželjenim posljedicama, ako se ne

pristupi cjelovitoj promjeni PDV-a u turizmu. Osobno je, kaže, predlagao da se, po uzoru na Talijane, za tu djelatnost uvede međustopa PDV-a od 10 posto. Nema smisla, kaže, raditi parcijalne usporedbe pojedinog poreza s onima u drugim zemljama ako se ne uspoređuje kompletan porezni sustav a i standard u tim zemljama.

Pod krinkom prebacivanja nadležnosti s Porezne na Carinsku upravu faktično se povećava opseg duty free prodaje i državi nepotrebno otkida dio prihoda od poreza na duhan.

U nastavku je sugerirao da Vlada povuče odredbu članka 1. noveliranog Zakona o posebnom porezu na duhanske proizvode, kojim se brišu stavci 2. i 3. u članku 1. postojećeg Zakona. Razlog - spomenutim stavcima se precizira da se odredbe ovog zakona primjenjuju i na duhanske proizvode koji se prodaju u slobodnim carinskim prodavaonicama te specijaliziranim skladištima inozemne i robe domaće proizvodnje, ako se u njima opskrbljuju brodice i jahte, a iznimno i na one koji se prodaju u slobodnim zonama. Drugim riječima, pod krinkom prebacivanja nadležnosti s porezne na carinsku upravu faktično se povećava opseg duty free prodaje i posve nepotrebno otkida državi dio prihoda od poreza na duhan. Spomenuo je, među ostalim, da su prilikom uvođenja posebnog poreza na naftne derivate njegovi stranački kolege upozoravali na to da treba pripaziti da se danas-sutra iz tog poreza ne financira privatizirano poduzeće "Hrvatske ceste". Zatražio je i odgovor od predstavnika predlagatelja na pitanje je li moguće da brodski prijevoznici i "Hrvatske željeznice", kupujući gorivo, izdvajaju za izgradnju cesta.

Na kraju je najavio da će njihov Klub biti protiv cjelokupnog paketa zakona o trošarinama.

Govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, **mr. Zorko Vidiček** je konstatirao da se izmjenama zakona o posebnim porezima na kavu, cigarete, naftne derivate, alkohol i bezalkoholna pića ne predlaže povećanje poreznog tereta, pa o njima nema potrebe šire raspravljati.

Najgore će proći domaći proizvođači autodijelova

U nastavku se osvrnuo na novele Zakona o posebnom porezu na automobile i ostala motorna vozila, kojima manjak prihoda od carina država namjerava supstituirati povećanim trošarinama. Unatoč tome cijene automobila ne bi se puno promijenile, jedino bi najjeftiniji nešto pojeftinili a oni najskuplji poskupjeli. Pritom će, kaže, najgore proći hrvatski proizvođači autodijelova koji su od 1. srpnja 1999. godine koristili carinsku povlasticu na uvoz vozila u koja su bili ugrađeni dijelovi proizvedeni u Hrvatskoj (ti su se automobili uvozili bez carine). Budući da u ovom Zakonu nije predviđena supstitucija carinske povlastice trošarinskom povlasticom ova grupacija će doći u izuzetno težak položaja (90 posto svog izvoza plasira u zemlje EU). Zastupnik je, stoga, izrazio nadu da će Vlada imati razumijevanja za taj problem i umanjiti im gubitak povećanjem stavke potpora za aktivniju industrijsku politiku u okviru Fonda za razvoj i zapošljavanje.

Domaćim proizvođačima autodijelova trebalo bi pomoći povećanjem potpora za aktivniju industrijsku politiku u okviru Fonda za razvoj i zapošljavanje.

Po mišljenju zastupnika SDP-a povećanje trošarina na pivo sa 120 na 200 kuna po hl (s 3,35 na 3,80 kuna u maloprodaju) ne bi trebalo izazvati nikakve bitne potrebe na tržištu. Do takvog su zaključka došli - kaže Vidiček - uzimajući u obzir količinu prodanog piva u 2001. godini, cijenu uvezenog piva te profitabilnost pivarske proizvodnje. Na kraju je napomenuo da će njihov Klub podržati sve ove zakone o akcizama.

Nakon toga je predsjedatelj, **mr. Mato Arlović**, potpredsjednik Hrvatskog sabora, zaključio raspravu o predloženim zakonskim tekstovima.

IZJAŠNJAVANJE

Većinom glasova nazočnih zastupnika doneseni su novelirani zakoni o

posebnim porezima na kavu, pivo, bezalkoholna pića, alkohol, duhanske proizvode te na naftne derivate.

Odlučivanje o predloženim izmjenama i dopunama Zakona o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove potrajalo je nešto duže, zbog amandmanskog zahtjeva Kluba zastupnika DC-a da se predviđene trošarine smanje. Zastupnici te stranke su najprije predlagali da se o Konačnom prijedlogu ovog zakona provede treće čitanje, ali kako se većina zastupnika nije s tim složila uslijedilo je izjašnjenje o njihovu amandmanu. Očitujući se o tome predstavnik predlagatelja **Damir Kuštrak** izjavio je da Vlada ne može prihvatiti taj amandman u predloženom obliku, ali da je, vodeći računa o tome da je prosječna starost automobila na našim cestama gotovo 11 godina, vlastitim amandmanom na članak 1. ublažila progresiju oporezivanja u odnosu na prvobitni prijedlog. Pojasnio je da bi osnovica za posebni porez na automobile do 50 tisuća

kuna i dalje iznosila 10 posto. Na one čija je prodajna cijena od 50 do 100 tisuća kuna plaćao bi se porez od 5 tisuća kuna plus 15 posto na iznos veći od 50 tisuća, a na one koji koštaju od 100 do 150 tisuća kuna - 12,5 tisuća plus 20 posto (na iznos veći od 100 tisuća). Na automobile nabavne vrijednosti od 150 do 200 tisuća kuna plaćala bi se trošarina u iznosu od 22,5 tisuća kuna plus 25 posto (na iznos veći od 150 tisuća). Posebni porez na automobile koji stoje od 200 do 250 tisuća kuna iznosio bi 35 tisuća kuna plus 30 posto na iznos veći od 200 tisuća. Za vozila prodajne cijene od 250 do 300 tisuća kuna Vlada je predvidjela posebni porez od 50 tisuća kuna plus 35 posto na iznos veći od 250 tisuća. Za još skuplje automobile (od 300 do 350 tisuća kuna) plaćala bi se trošarina u visini 67,5 tisuća kuna plus 40 posto na iznos veći od 300 tisuća kuna, dok bi porez na one skuplje od 350 tisuća kuna iznosio 87,5 tisuća kuna plus 45 posto na iznos veći od 350 tisuća. Konstatiravši da je Vladin prijedlog

izvjesno poboljšanje ali još uvijek nedovoljno, **mr. Mate Granić** je zatražio da se glasuje o amandmanu Kluba zastupnika DC-a (nije dobio potrebnu većinu zastupničkih glasova). Zastupnici su se, međutim, složili s tim da se raspravlja i glasuje o Vladinom amandmanu. **Većina nazočnih dala mu je "zeleno svjetlo" (77), dok su 34 zastupnika bila protiv a 1 suzdržan. Isti odnos glasova bio je i kod izjašnjenja o Konačnom prijedlogu zakona. Zahvaljujući tome donesen je novelirani Zakon o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, korigiran spomenutim amandmanom predlagatelja.**

Na prijedlog Kluba zastupnika HSP-HKDU-a zastupnici su zadužili Vladu da do iduće sjednice Hrvatskog sabora izradi Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o carinskoj tarifi, kojim bi se ukinule carine na sve osobne automobile i ostala motorna vozila koja se uvoze u Hrvatsku.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O POSREDOVANJU PRI ZAPOŠLJAVANJU I PRAVIMA ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI

Zakonska opredjeljenja temeljito doraditi

Nakon što je njezin Prijedlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti prošao prvo saborsko čitanje, sigurno je samo jedno - Vladu tek očekuje opsežan posao. Naime, opširna je rasprava pokazala da u Prijedlogu gotovo i nema odredbe u koju zastupnici nisu uprli prstom tražeći da se doradi i da više vodi računa o hrvatskoj realnosti i teškoćama s kojima se svakodnevno suočavaju tisuće nezaposlenih.

Gotovo da nije bilo zastupnika koji nije upozorio na nedorečenost i nelogičnost nakane da se kazni nezaposlena osoba uhvaćena da radi na crno, ne i njen poslodavac ili

rješenja o obvezi prihvaćanja posla u struci u krugu od 80 kilometara ako postoji mogućnost prijevoza, a da u obzir nisu uzete sve prometne i geografske posebnosti Hrvatske.

Posebno su kritizirana rješenja po kojima bi se iz evidencije nezaposlenih brisale osobe koje izvan radnog odnosa mjesečno zarade oko 900 kuna, koje postanu vlasnici udjela u trgovačkom društvu, bez da se taj udjel limitira i ovisi o uspješnosti društva.

Zastupnici su Vladi poručili da se prava nezaposlenih moraju snažno zaštititi posebno kategorije kakve su invalidi, starije osobe, žene. Zatražili su i jasnije definiranje aktivne poli-

tike zapošljavanja, više pozornosti prekvalifikaciji i doškolovanju. Koliko će tih zahtjeva pasti na plodno tlo vidjet će se vrlo brzo - u Konačnom prijedlogu zakona.

O PRIJEDLOGU

Prijedlogom zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, što ga je podnijela Vlada, uređuje se posredovanje pri zapošljavanju, profesionalno usmjerenje, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, aktivno djelovanje na tržištu rada u cilju poticanja prostorne i

profesionalne pokretljivosti radne snage, osiguranje sredstava za djelatnost, te ustroj, upravljanje i provedba djelatnosti posredovanja u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (Zavod).

Po Prijedlogu, nezaposlenom osobom, smatrala bi se osoba sposobna ili djelomično sposobna za rad, u dobi od 15 do 65 godina koja nije u radnom odnosu, te koja, među inim, radom izvan radnog odnosa ne ostvari mjesečni dohodak veći od najviše novčane naknade utvrđene u članku 36. Prijedloga, dakle oko 900 kuna.

Precizno su pobrojane okolnosti, njih 20-ak, zbog kojih bi Zavod prestao u evidenciji voditi nezaposlenu osobu. Jedna od njih je ako osoba radom izvan radnog odnosa mjesečno zarađuje više od 900 kuna; ako se zatekne na radu bez ugovora; ako postane vlasnik ili suvlasnik udjela u trgovačkom društvu ili drugom pravnom subjektu; neopravdano se dva mjeseca za redom, odnosno ako prima novčanu naknadu dva tjedna za redom, ne javi Zavodu, a ne obavijesti ga o razlozima za to. Osoba zatečena da radi "na crno" mogla bi se ponovno prijaviti u Zavodu tek po proteku tri godine.

Kao nezaposlena prestala bi se voditi i osoba koja, u okviru svoje stručne spremlje, ne prihvati zaposlenje u krugu 80 kilometra od mjesta prebivališta, a postoji mogućnost prijevoza na posao i s posla. Isto bi se postupilo i prema osobi koja ne prihvati zaposlenje u okviru stečene stručne spremlje izvan mjesta prebivališta bez obzira na udaljenost, pod uvjetom da joj je osiguran odgovarajući smještaj. Što se smatra odgovarajućim smještajem pravilnikom bi propisao ministar nadležan za rad.

Prijedlog razrađuje i prava za vrijeme nezaposlenosti, među kojima je i novčana naknada. Pravo na nju stječe nezaposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima devet mjeseci neprekidnog ili 12 mjeseci rada s prekidima u posljednjih 18 mjeseci. Trajanje prava na novčanu naknadu može biti od 78 do 312 dana, a ovisi o vremenu provedenom na radu - 78 dana primala bi je osoba koja je radila od 9 mjeseci do 2 godine, a 312 dana osoba koja je radila više od 10 godina.

Nezaposleni muškarac koji je na radu proveo 35 godina, odnosno žena koja je odradila 30 godina imali bi pravo na novčanu naknadu sve do ponovnog zaposlenja.

Pravo na novčanu naknadu ne bi imala nezaposlena osoba kojoj je radni odnos prestao zbog pravomoćne presude o izrečenoj kazni zatvora.

Novčana naknada ne bi mogla biti niža od 20 posto iznosa prosječne plaće isplaćene u hrvatskom gospodarstvu, niti viša od iznosa koji utvrdi ministar nadležan za rad uz suglasnost ministra financija (članak 36.)

Poslove posredovanja pri zapošljavanju u zemlji i inozemstvu i dalje bi obavljao Zavod, s tim da bi u zemlji posredovati mogle i druge pravne i fizičke osobe koje dobiju suglasnost ministra nadležnog za rad uz prethodno mišljenje Zavoda.

Nezaposlena osoba zatečena na radu bez ugovora, odnosno rješenja briše se iz evidencije, a Zavodu se može prijaviti tek nakon tri godine.

Zavodom bi upravljalo Upravo vijeće od 9 članova koje bi imenovala Vlada - pet na prijedlog ministra rada i četiri člana, od kojih po dva predstavnika sindikata i poslodavaca na prijedlog Gospodarsko-socijalnog vijeća.

Predloženi zakon otvara mogućnost osnivanja Fonda za zapošljavanje kojeg osniva Vlada. Za provedbu mjera aktivne politike u zapošljavanju Fond mogu osnovati nadležno tijelo lokalne odnosno područne samouprave, udruge poslodavaca, sindikati, druge pravne i fizičke osobe.

Višak radne snage osnovni je problem tržišta rada

Prijedlog donosi niz podataka o kretanju nezaposlenosti, izdvajamo dio.

Osnovni problem tržišta rada u Hrvatskoj je višak radne snage. Nezaposlenost predstavlja dugotrajnu i pojavu prilično otpornu na reforme, reorganizacije i dr.

Registrirana nezaposlenost od početka 80-ih bilježi gotovo neprestani rast. Naime, 80-ih je rasla po prosječnoj godišnjoj stopi od 6,2 posto, a 90-ih po stopi od 9,8 posto. Stope rasta evidentirane nezaposlenosti bile su osobito visoke (preko 50 posto) potkraj 1990. i u 1991., što je, prije svega, posljedica velikog priliva radnika iz likvidiranih i poduzeća u stečajevima. Broj nezaposlenih registriranih u Zavodu u veljači 2000. iznosio je 388.861, a

stopa registrirane nezaposlenosti u siječnju iste godine 23 posto. Od studenoga 1996. postoje podaci o registriranoj nezaposlenosti iz Ankete radne snage Državnog zavoda za statistiku i bitno se razlikuju od administrativnih podataka. Po njima Hrvatska je u prvom polugodištu 2000. imala 272. 745 nezaposlenih i stopu nezaposlenosti od 15,1 posto.

U Zavodu su u 2000. godine prosječno mjesečno bile evidentirane 357.872 osobe što je 11,2 posto više od prosjeka 1999.

Trajanje nezaposlenosti vrlo je značajan pokazatelj stanja na tržištu rada. Potkraj 2000. od ukupnog broja nezaposlenih na posao do 3 mjeseca čekalo je njih 17,5 posto, od jedne do dvije godine 20,2 posto, od dvije do tri godine 11,1 posto, dok je na posao više od tri godine čekalo 21,1 posto nezaposlenih.

U 2000. u Zavodu je prosječno mjesečno bilo registrirano 63.396 korisnika novčane naknade ili 17,7 posto od ukupnog broja nezaposlenih, što je 16,8 posto više nego u istom razdoblju godinu prije.

U 2000. godini s evidencije Zavoda ukupno su zaposlene 118.032 osobe što je 11,7 posto više nego u istom razdoblju 1991.

RADNA TIJELA

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravlje raspravio je Prijedlog zakona kao matično radno tijelo. Njegovi su članovi podržali potrebu donošenja Prijedloga zakona koji bi na odgovarajući način regulirao pitanje aktivne politike zapošljavanja.

Iako je razvidno da je Prijedlog zakona samo dio ukupnog radnog i socijalnog zakonodavstva Hrvatske, a na to područje treba uvesti više reda, na sam tekst Prijedloga članovi Odbora u raspravi su iznijeli niz primjedbi.

U izradu Prijedloga, što se vidi iz primjedbi pristiglih na Odbor, zainteresirani socijalni partneri nisu bili odgovarajuće uključeni, pa do drugog čitanja svakako treba u suradnji sa njima postići čim veći stupanj usuglašavanja.

Povezivanje sustava zapošljavanja s drugim sustavima, međusobna koordinacija i usklađenost politika zapošljavanja, obrazovanja i sustava socijalne skrbi svakako su nužnost i jedan od načina dugoročnog sma-

njenja broja nezaposlenih, te uspješnije borbe protiv socijalne isključivosti.

Članovi Odbora upozorili su da nije dovoljna pažnja posvećena kategorijama nezaposlenih koji imaju najmanje izgleda za novo zapošljavanje. To su prije svega osobe s invaliditetom, nezaposlene osobe starije od 50 godina, a posebno žene.

Članovi Odbora upitnim drže opravdanost odredaba o obvezi tjednog javljanja nezaposlenih Zavodu, te navode da ju treba preispitati do Konačnog prijedloga zakona, uzevši u obzir i rješenje u susjednim državama.

Kako se Prijedlogom zakona utvrđuju značajne novine u politici zapošljavanja, a koje samim odredbama Zakona nisu jasno definirane, članovi Odbora su mišljenja da bi ista trebalo urediti samim Prijedlogom zakona, a ne podzakonskim aktima.

Imajući u vidu da je Hrvatski sabor usvojio Nacionalni program zapošljavanja kao podlogu za donošenje zakonskih propisa, bilo bi korisno taj Program uskladiti sa sadašnjim stanjem na području zapošljavanja i zakonskim propisima i drugim mjerama koje su do sada poduzete, istakli su članovi Odbora.

U raspravi su članovi Odbora podržali mogućnost da se obavljanje poslova posredovanja pri zapošljavanju omogućiti i drugim pravnim i fizičkim osobama. No, neprihvatljivim drže rješenje po kojemu Zavod daje svoje mišljenje, jer mu se time omogućava zadržavanje monopolističkog položaja. Umjesto toga predlažu odredbu koja bi upućivala na obvezu pribavljanja mišljenja odgovarajućih komora.

Nakon rasprave, članovi Odbora su većinom glasova (jedan suzdržan) predložili Hrvatskom saboru da donese zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona u prvom čitanju. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja dostavit će se predlagatelju da ih uzme u obzir kod izrade Konačnog prijedloga zakona.

Preispitati sadržaj i naziv Prijedloga zakona

Odbor za zakonodavstvo raspravio je i podupro donošenje Prijedloga zakona, a na njegov tekst dao je nekoliko primjedbi i prijedloga.

Načelno, predlaže preispitati kako sadržaj tako i naziv Prijedloga iz

razloga što se smatra da bi Zakonom valjalo obuhvatiti svaki oblik rada odnosno radnog angažiranja, a ne samo u obliku zasnivanja radnog odnosa ili prijama u službu.

Predlaže se preispitati rješenje po kojemu Zavod daje prethodno mišljenje glede mogućnosti posredovanja u traženju posla za druge pravne i fizičke osobe. S tim u vezi valja razmotriti odredbe koje uređuju posredovanje, profesionalno usmjerenje i drugo, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti, od drugih pravnih i fizičkih osoba glede mogućnosti da to i stvarno obavljaju.

Predlaže se preispitati i doraditi odredbe članaka 7. i 10. kako bi se isključila mogućnost diskrecijskog ocjenjivanja što se smatra aktivnim traženjem posla i raspoloživošću za rad. Pojedina rješenja su nedovoljno određena kao što je izdržavanje kazne zatvora ili pak pitanje stečene stručne spreme jer se u jednom slučaju govori o okvirima te spreme, a u drugom o odgovarajućoj spremi. Nadalje, nije razvidna opstojnost točaka 18. i 19. članka 10. Jednako tako valja nedvojbeno odrediti rješenja iz članka 7. stavka 1. točke 2. i članka 42. točaka 4. i 15. glede vlasničkog ili suvlasničkog udjela u trgovačkom društvu ili u drugoj pravnoj osobi.

Odbor drži da većinu odredaba valja jezično, pravno i nomotehnički urediti.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu o Prijedlogu je raspravljao kao zainteresirano radno tijelo, a raspolagao je mišljenjem Hrvatske gospodarske komore i Saveza samostalnih sindikata Hrvatske na predmetni Prijedlog zakona.

Članovi Odbora razmatrali su pitanja usklađenosti Prijedloga s europskim normama i s Gospodarsko-socijalnim vijećem. Ocijenjeno je da treba intenzivirati ulogu Zavoda za zapošljavanje u očuvanju postojećih radnih mjesta.

Na tekst Prijedloga izrazili su primjedbe, uz ostalo i na članak 7, držeći da treba preispitati iznos novčane naknade u smislu njena povećanja; razmotriti mogućnost utvrđivanja visine udjela u trgovačkom društvu ili drugoj pravnoj osobi do koje bi nezaposlena osoba mogla zadržati taj status.

Izrazili su primjedbu i na članak 10., navodeći da u stavku 1. treba brisati točku 3; točku 5. uskladiti s člankom 7. stavkom 1. točkom 2; točku 13. preispitati sa stajališta

opravdanosti tjednog javljanja Zavodu; u točki 14. definirati tko plaća troškove prijevoza na posao i s posla; stavak 2. brisati.

Glede članka 26, drže da stavak 1. treba dopuniti programima obrazovanja; a kad je riječ o članku 28. navode da treba preispitati opravdanost osnivanja Fonda za zapošljavanje, s obzirom na to da Zavod može obavljati predložene poslove Fonda.

Izrazili su i primjedbu na članak 41. ističući da treba preispitati obvezu javljanja Zavodu jedanput tjedno, držeći da je 30 dana primjeren rok za to.

Članovi Odbora smatraju da u članku 42. stavak 1. točku 3. treba preispitati i uskladiti s prijedlogom na članak 10. stavak 1. točku 3; da u članku 49. stavku 2. valja utvrditi najviši iznos naknade; u članku 57. propisati rok u kojem je nezaposlena osoba dužna vratiti primljeni iznos i definirati pitanje plaćanja kamate.

Nedovoljna je pažnja posvećena kategorijama s malim izgledima za zapošljavanje - osobama s invaliditetom, starijima od 50 godina, posebno ženama.

Iznijeli su i primjedbu na članak 63. ističući da treba razmotriti mogućnost jednake zastupljenosti članova Upravnog vijeća; predložili brisanje članaka 70. i 71. jer je njihov sadržaj reguliran drugim propisima; a u pogledu članka 80. drže da rokove za donošenje podzakonskih akata valja skratiti na 30 dana.

RASPRAVA

Dokidanje monopola Zavoda za zapošljavanje

O Prijedlogu zakona zastupnicima je govorio zamjenik ministra rada i socijalne skrbi **dr. Bože Borko Žaja**. Istaknuo je da se važeći zakon o toj materiji primjenjuje od srpnja 1996., a da se izradi novoga pristupilo imajući u vidu nekoliko dugoročnih procesa koji će djelovati na hrvatsko tržište rada - starenje stanovništva, globalizacija i nagli tehnološki napredak, veća fluktuacija na tržištu rada, smanjene mogućnosti utjecaja države na nacionalno gospodarstvo.

Prije nego je Sabor prešao na raspravu o Prijedlogu, u sabornici su se "lomila koplja" kada i pod kojim uvjetima o njemu raspravljati.

Sve je krenulo kad je **predsjedavajući mr. Mato Arlović** izjavio da se, s obzirom na obveze Vladinih predstavnika, planirana rasprava o analizi državnog portfelja i o interpelaciji Vladi s prijepodneva "prebacuje" za popodne, a umjesto toga zastupnici će, da ne gube vrijeme, započeti raspravu o Prijedlogu.

No, u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** tome se usprotivio **Vladimir Šeks**. Ustvrdio je da se time vrijeđaju poslovničke odredbe koje propisuju da se nakon utvrđivanja dnevnog reda o pojedinim temama raspravlja sukladno utvrđenom redosljedju, a da se on može mijenjati samo iznimno, npr. ako za neku temu nema izvješća odbora, Vlade.

Predlagatelj i Vlade ima, to što oni ne žele doći i što imaju neke druge vizije, potpuno je ignoriranje parlamenta, rekao je Šeks, zatražio i dobio stanku za Klub.

Nakon stanke, Šeks je Arlovića podsjetio da je večer prije najavio drugačiji plan rada od onoga koji sada predlaže zastupnicima. Sada ste najavili da se ide s Prijedlogom zakona o posredovanju pri zapošljavanju. Imamo dojam da se vrlo bitna tema o državnom portfelju pomiče za popodne kada neće biti tv-prijenosa, naglasio je Šeks, predbacujući Arloviću da s dnevnim redom izvodi "salto mortale" i da se nikada ne zna što će i kada biti na dnevnom redu. U ime Kluba, prosvjedovao je protiv takvog postupanja, pozvao da se Sabor drži dogovorenog ritma i da se ne izlazi ususret egoističnim zahtjevima Vlade i ministara, koji "štelaju" dolazak u Sabor.

Predlagatelj **mr. Arlović** je potom pozvao ostale zastupničke klubove da se izjasne treba li Sabor nastaviti raspravu po dnevnom redu (dakle o portfelju), neovisno o Vladinu zahtjevu da se rasprava o toj temi odgodi za popodne kada to odgovara Vladi.

Za Arlovićev, dakle prijedlog da se krene s raspravom o Prijedlogu zakona, a da se za popodne "pomakne" razmatranje državnog portfelja, izjasnili su se predstavnici vladajućih klubova, a u prilog takvom rješenju, koji je bio suprotan HDZ-ovu prijedlogu, glasovanjem se priklonila i većina zastupnika.

Žaja naglašava da je osnovni problem našeg tržišta rada od 80-ih godina višak radne snage, više od 20 godina Hrvatska bilježi opadanje zaposlenosti uz rast nezaposlenosti. No, uz masovnu nezaposlenost zamjetan je i manjak odgovarajućih radnika, primjerice, u brodogradnji, prosvjeti itd.

Jednim od ključnih rješenja u Prijedlogu zakona označio je mogućnost da poslove posredovanja pri zapošljavanju obavljaju i druge pravne i fizičke osobe izvan Zavoda i to za sva zanimanja. Time se, kaže, uvodi konkurencija i na to područje.

Glede pokretljivosti radne snage, predlaže se obveza prihvaćanja zaposlenja u okviru stručne spreme onih osoba kojima je ponuđeno mjesto rada do 80 kilometara od prebivališta, ukoliko postoji mogućnost prijevoza s posla i na posao. K tome, nezaposlene se obvezuje prihvatiti zaposlenje u okviru stručne spreme bez obzira na udaljenost, ako im je osiguran odgovarajući smještaj.

Vlada bi donosila godišnji plan zapošljavanja, a za njegovu bi se provedbu osnovala komisija koju bi činili socijalni partneri i interesne skupine s tržišta rada.

Vladi je cilj ovim Prijedlogom ići u prilog nezaposlenih, naglasio je Žaja.

Stajališta odbora za rad, zdravstvo i socijalnu politiku, za zakonodavstvo te za gospodarstvo prenijeli su **Snježana Biga-Friganović, Josip Leko** te **Dragica Zgrebec**.

Nezaposlenost se neće riješiti promjenom zakona

Vrijeme predviđeno za parlamentarne klubove prvi je iskoristio predstavnik **Kluba zastupnika HDZ-a Dario Vukić**.

Nezaposlenost, kaže, treba promatrati u njejoj ukupnosti, budući da se ona izražava i u drugim oblicima osim one evidentirane u Zavodu, ona je posljedica stanja u hrvatskom gospodarstvu pa je stoga nerealno očekivati da se to pitanje riješi samo promjenama zakona i bez zadiranja u gospodarstveni trend zemlje.

Primjećuje da se u članku 4. propisuje obvezno osiguranje i za slučaj nezaposlenosti svih osoba u radnom odnosu temeljem načela solidarnosti čime se, kaže, ponovno iz zakona izostavlja kategorija osoba koje samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost obrtnika, poljopri-

vrednika i sl., jer oni u slučaju prestanka s radom ne mogu ostvariti temeljna prava po osnovi nezaposlenosti, jer ne postoji zakonska obveza da plaćaju doprinose za zapošljavanje. Stoga traži da se i tim kategorijama omogući ostvarivanje prava po osnovi nezaposlenosti uz uvjet da doprinose plaćaju najmanje 9 mjeseci u posljednjih 12 prije prestanka rada.

Kritičan je prema definiciji po kojoj bi nezaposlene osobe trebale biti samo one koje mjesečno ne ostvare prihod veći od najniže neto plaće na razini države. Ističe da je iznos od 900 kuna nedovoljan za odgovarajuću razinu socijalne sigurnosti.

Klub je mišljenja da samo formalno egzistiranje trgovačkih društava ili druge pravne osobe ne mogu biti zaprekom stjecanju statusa nezaposlene osobe, odnosno da bi takav status trebalo limitirati ostvarivanjem prihoda.

Neprihvatljivom drži odredbu o obvezi prihvata zaposlenja u struci u krugu 80 kilometara i to stoga što je u našim prometnim uvjetima neprovediva mogućnost svakodnevnog prijevoza na posao i s posla. Uputnijim drži udaljenost smanjiti na 40 kilometara, uz uvjet da ponuđena mjesečna primanja budu dvostruko viša od novčane naknade, te da se izriekom utvrdi da je poslodavac obavezan plaćati troškove prijevoza.

Slično bi, naglašava, trebalo izmijeniti i odredbu o obvezi da se posao u svom zanimanju prihvati bilo gdje na području Hrvatske - izriekom bi trebalo utvrditi da takva obveza postoji samo kada su ponuđena mjesečna primanja u visini prosječnog primanja radnika iste stručne spreme na razini države.

Predlaže da se detaljnije razradi postupanje radnika koje bi moglo prouzročiti odbijanje njegove ponude od strane poslodavca, zatim da se izriekom predvide programi prekvalifikacije i dokvalifikacije za deficitarna zanimanja.

Novi bi Prijedlog zakona, ističe Vukić, trebalo težiti ukidanju siromaštva i garantiranju minimuma socijalnih prava za vrijeme nezaposlenosti, no umjesto toga on će mehanizmima restrikcija i sužavanja uvjeta za ostvarivanje materijalno-pravne zaštite pojačati glasove stotina tisuća onih koji opravdano izražavaju nezadovoljstvo.

Tvrdi da se to poglavito odnosi na članak 37. koji regulira trajanje i

primanje novčane naknade. Pritom naglašava da se Klub zastupnika HDZ-a zauzima za produljenje trajanja primanja naknade, konkretno na 365 dana ako je nezaposlena osoba radila više od 15 godina, odnosno na 540 dana ako je radila više od 20 godina.

Nezadovoljan je rješenjem da osoba zatečena na radu na crno gubi pravo na novčanu naknadu, bez obzira na zaradu. Tvrdi da se tako kažnjavaju ljudi koji teško žive, umjesto poslodavaca koji izigravaju svoje obveze spram države.

Prijedlog zakona u cijelosti je nedorečen i vodi brigu samo o statističkom smanjenju broja nezaposlenih i smanjivanju sredstava za pomoć nezaposlenima. Prijedlogu nedostaje humana i solidarna socijalna dimenzija, poručio je Vukić.

Zakon opterećen besparicom

S obzirom na podatak da polako, ali sigurno dostižemo brojku od 400 tisuća nezaposlenih, što je četvrtina radno sposobnog stanovništva, donošenje ovoga zakona predstavlja prioritetni i vrlo ozbiljni zadatak, istaknuo je u ime **Kluba zastupnika HSS-a Petar Žitnik**, dodajući da tu nema mjesta za improvizacije i brza, površna rješenja, jer se svaka greška teško reflektira u sferi tisuća nezaposlenih osoba.

HSS-ovci pozdravljaju donošenje predloženog zakona, no Žitnik se ne može oteti dojmu da je raden pod opterećenjem besparice i potrebe

Osnovni problem tržišta rada od 80-ih godina je višak radne snage, više od 20 godina Hrvatska bilježi opadanje zaposlenosti uz rast nezaposlenosti.

štednje na svakom koraku. Nije previše siguran da štednja na naknada za nezaposlenost može dati neke ozbiljnije financijske efekte, jer po sva tri osnova ukidanja prava na naknade uštedjet će se oko 57 milijuna kuna godišnje. Duboko vjeruje da se realno neće toliko uštedjeti i da bi bilo bolje da se od ponuđenih rješenja odustane.

Zastupnik je skrenuo pozornost na stvari koje bi trebalo mijenjati.

Naveo je tako, da je otvorena mogućnost osnivanja "privatnih" zavoda, no da je njihova financijska strana

ostala nedorečena, ispada da će raditi zabadava.

Doraditi treba i članak 7. koji propisuje tko se smatra nezaposlenom osobom, jer pitanje je što konkretno znači biti vlasnikom udjela u trgovačkom društvu kada njegove dionice godinama ne donose dobit, a društvo posluje s gubicima. Drugo i važno pitanje je što taj članak zanemaruje ulogu bračnog druga - teoretski, ali po prijedlogu je praktički provedivo da netko može biti uspješan biznismen i dolarski milijuner, a da mu žena ima pravo biti prijavljena kao nezaposlena osoba.

Doraditi treba i članak 10. čija točka 5. govori o stjecanju vlasništva ili suvlasništva u trgovačkom društvu. Žitnik se pita zašto nezaposlenog brisati iz evidencije ako mu, npr, stric pokloni određeni broj dionica poduzeća u stečaju.

Nedorečenom označava i točku 10. istog članka te pita zar će se iz evidencije nezaposlenih brisati nekoga tko je otišao na sedam dana zatvora u zamjenu za novčanu kaznu zbog prekršaja u prometu. Mišljenja je da se mora predvidjeti i najmanji rok trajanja zatvora koji bi, po njegovu mišljenju, mogao biti šest mjeseci.

Prestrogom drži i točku 13, dovoljno je kaže (javljati se Zavodu) jednom mjesečno, a neprihvatljivima točke 14. i 15. Dok su nam standard i plaće takvi kakvi jesu veliko je pitanje treba li radnika prisiljavati da prihvati zaposlenje izvan mjesta prebivališta, osim eventualno mjesta do kojega je osiguran gradski prijevoz. Upozorava i na neke sasvim praktične probleme - objektivno utvrđivanje udaljenosti između pojedinih mjesta, višesatna putovanja na posao i kod kraćih relacija. Nismo, kaže, u Japanu gdje vlakovi voze već 300 kilometara na sat i ne kasne.

Rigoroznim, ali samo prema radniku, ocjenjuje odredbu po kojoj se radnik zatečen da radi na crno tri godine briše iz evidencije. Pravno je sve u redu, ali što ako iza tog radnika stoji nezaposlena žena i troje maloljetne djece, pa takav mora raditi bilo što. U HSS-u nismo za tako rigorozna rješenja, poručuje Žitnik.

Zauzima se da pravo na novčanu naknadu dobiju završeni učenici srednje škole i fakulteta koji prvi put traže posao, a istodobno naglašava da u HSS-u plediraju na povećanu brigu o majkama s malom djecom. Po HSS-u, nezaposleno majci mora se dati

primjerena naknada i to dovoljno dugo da može othraniti zdravo dijete, optimalno bi bilo do polaska u školu ili barem tri godine. Godinu dana po našem je puno premalo, poručio je zastupnik Žitnik.

HSS najavljuje podršku predloženom zakonu, ali od predlagatelja traži da ozbiljno razmotri primjedbe svih klubova, odbora i zastupnika uvjeren da se na taj način za drugo čitanje može pripremiti dobar zakon.

Pravi je cilj zakona papirnato smanjiti nezaposlenost

Stavove **Kluba zastupnika DC-a** izložila je **Vesna Škare-Ožbolt**.

Podsjetila je da je po izjavama Vladinih dužnosnika, osnovni cilj Prijedloga borba protiv sive ekonomije i uvođenje u sustav aktivne politike zapošljavanja i uređenja tržišta rada. Klub zastupnika DC-a cijeni da se niti jedan od ciljeva zakona Prijedlogom neće ostvariti - naprotiv prođubit će se problemi najnezaštićenije skupine stanovništva.

Drži da je u obrazloženju trebalo jasno iznijeti da je osnovni razlog restriktivnog pristupa u određivanju prava i obveza nezaposlenih u smanjenju izdataka državnoga proračuna, a sukladno preuzetoj zadaći Vlade prema MMF-u.

Prema izračunima, smanjit će se sredstva potrebna za novčane naknade u ukupnom godišnjem iznosu od 58 milijuna kuna, iz evidencije nezaposlenih brisat će se oni koji zarađuju više od 900 kuna mjesečno, osobe zatečene da rade na crno kaznit će se trogodišnjom zabranom prijavljivanja Zavodu, iz evidencije će se brisati nezaposleni koji se u dva uzastopna mjeseca, odnosno dva tjedna ako primaju novčanu naknadu ne jave Zavodu itd.

Pravi cilj ovoga zakona, odnosno prava namjera je papirnato smanjiti broj nezaposlenih, ako sam u krivu neka me predstavnik Vlade demantira, pozvala je.

Drži da je ukidanje monopola Zavoda propisano samo formalno. Naime, iako je i drugim pravnim i fizičkim osobama data mogućnost posredovanja u zapošljavanju, financiranje nije regulirano.

Zastupnica je podsjetila da su mjere aktivne politike zapošljavanja naprasno ukinute 2000. s obrazloženjem da će se stvoriti takvi uvjeti privredivanja koji će toliko stimulirati

poduzetnika da se država neće trebati izravno miješati u zapošljavanje. Sada se, kaže, nude neka prethodna rješenja samo umotana u neke nove oblike, nastale štete nikoga ne zabrinjavaju i nitko nije odgovoran.

Glede fame o sivoj ekonomiji, navodi da je siva ekonomija prisutna i u razvijenim i nerazvijenim zemljama. U Kanadi je, primjerice, u različitim razdobljima iznosila od pet do 20 posto BDP-a, u Švedskoj od 4 do 13 posto, SAD-u od 16 do 22 posto itd. U Hrvatskoj je sada oko 20 posto uz stalnu tendenciju rasta.

Navodi i da su različite definicije sive ekonomije, no da se svi slažu da je u nekim razdobljima upravo ona onaj ublaživač socijalne sfere i dinamičan sektor poticanja rasta gospodarstva. Isto tako, dodaje, svi se slažu da u dužem roku, zbog nužnog povećanja graničnih poreznih stopa, siva ekonomija povećava poreznu presiju i ugrožava rast. Zbog toga, ponudena rješenja ovoga Prijedloga istrgnuta su iz konteksta gospodarskog i socijalnog stanja u kojemu se nalazimo, (ona) će samo povećati potražnju za poslovima na crno, procjenjuje zastupnica.

Naglašava pritom kako u DC-u ne misle ni na kakvu podršku kriminalnim radnjama koje mogu biti, a i sadržane su u obuhvatu sivog gospodarstva, no rješenja se, kaže, ne mogu tražiti isključivo na teret nezaposlenih. Zbog toga, dok se ne stvore uvjeti ubrzanog zapošljavanja i povećana ponuda rada, DC-u se neprihvatljivim čini kažnjavanje nezaposlenih i pooštavanje restrikcija u određivanju njihovih prava i obveza. Sukladno iznijetim primjedbama Klub zastupnika DC-a traži da se do drugog čitanja obavi dogovor sa sindikatima i ublaži spomenuti restriktivan pristup.

Zakon uskladiti s konvencijama MOR-a

Klub zastupnika HSP-HKDU-a pozdravio je nakanu da se materija (vezana uz nezaposlenost) bolje uredi, no drži da je način na koji je to učinjeno u Prijedlogu prilično loš. Smisao je predloženog zakona olakšati ljudima traženje posla, pa mu je trebalo promijeniti naziv, nazvati ga zakonom koji se bavi onima koji traže posao, rekao je **Tonči Tadić**.

Istaknuo je da je Hrvatska ušla u globalizirano tržište, da to znači da joj

je potrebno i globalizirano tržište rada i globalizirana zaštita radnika, a da slijedom toga predloženi zakon treba uskladiti s konvencijama Međunarodne organizacije rada.

Zašto nezaposlenog brisati iz evidencije ako mu, npr., stric pokloni određeni broj dionica poduzeća u stečaju.

Konkretno, u prvom ga redu treba uskladiti s Konvencijom o politici zapošljavanja u kojoj se jasno kaže da se u pogledu te politike treba savjetovati s predstavnicima osoba na koje će se poduzete mjere primjenjivati; potom konvencijama o promociji zapošljavanja, o politici zapošljavanja, o radu na određeno vrijeme.

Zastupnik primjećuje da se većina članaka Prijedloga bavi sankcijama protiv onih koji su izgubili posao, tek manji dio aktivnom politikom zapošljavanja.

Kritičan je prema rješenju da nezaposleni nema pravo na zaštitu države, ako je kojim slučajem bio u tvrtki koja se raspala, a imao je nesreću postati vlasnikom jedne dionice te tvrtke; pita zašto bi nezaposleni izgubio pravo na novčanu naknadu ako se jednom tjedno ne javi u Zavod. Što ako je bio bolestan, pita zastupnik.

Rezerviran je prema odredbi da će se u evidenciji nezaposlenih prestati voditi osoba koja radom izvan radnog odnosa mjesečno zaradi 900 kuna, kao i prema obvezi da se prihvati posao u struci u mjestu koje je 80 kilometara udaljeno od mjesta prebivališta. Što učiniti ako se radi o trudnici ili invalidu, pita Tadić i navodi da je, primjerice, udaljenost od 80 kilometara po prilici brodska veza plus autobus od Hvara do Makarske. To putovanje traje cijeli dan i sumnjam da će netko radi toga prihvatiti takav posao, ustvrdio je zastupnik.

Osvrnuo se i na politiku zapošljavanja, te za primjer naveo da u Japanu postoji državna agencija koja posreduje u zapošljavanju, ne u smislu burze rada, nego transfera viška radne snage. Dakle, ako se primijeti da škverovima fali švajsera, a da ih ima viška u Sisačkoj željezari, to se lako izorganizira, slikovit je Tadić, koji primjećuje da takvo nešto u prijedlogu nije ni u zamisli.

Naveo je i primjer Sjedinjenih Država, gdje se zakonima reguliraju prava nezaposlenih i obveza njihovog doško-

lovavanja i prekvalifikacije, drže da bi takvo nešto bilo vrlo bitno i za Hrvatsku.

Pita se čemu osnivati poseban Fond za zapošljavanje, uz živi i postojeći Zavod za zapošljavanje, te kako će se financirati cijela šuma fondova s obzirom na to da je predviđeno da fond mogu osnovati i nadležna tijela lokalne, odnosno regionalne samouprave, udruge poslodavaca, sindikati. Kad smo raspravljali o tim fondovima, kazao sam da je to isto ono što bi se prije 90-ih zvalo SIZ-om, rekao je zastupnik.

Zauzeo se za paritetnu zastupljenost u Upravnom vijeću Zavoda, po modelu 3+3+3, dakle da po tri predstavnika imaju Vlada, sindikati i poslodavci.

Ovaj je zakon (o posredovanju pri zapošljavanju) potreban Hrvatskoj, ali uz daleko promišljeniji sustav zaštite (ne) zaposlenih, naglasio je Tadić, najavivši da će njegov Klub biti suzdržan kod glasovanja o Prijedlogu.

Sankcionira se radnik, ne i poslodavac

Klub zastupnika HSLLS-a podržat će predloženi zakon, najavila je **Darinka Orel**.

Prijedlogom se, ustvrdila je, nastoji potaknuti prostorna i profesionalna pokretljivost radne snage i novog zapošljavanja i samozapošljavanja, ali je restriktivan u odnosu na sadašnji zakon u pogledu utvrđenih prava.

Mišljenja je da se predloženim zakonom nastoji dobiti realniji prikaz nezaposlenosti u Hrvatskoj. Naime, pojasnila je, važeći Zakon o zapošljavanju ne pravi razliku među osobama koje su ostvarile novčanu naknadu zbog nezaposlenosti bez obzira što su neke od njih ostvarile i neke druge prihode izvan radnog odnosa.

Glede nakane sankcioniranja nezaposlenih koji se zateknu na radu bez ugovora, pita što je u tom slučaju s poslodavcima, jer su oni ti koji zapošljavaju radnike na crno. I na njih bi, smatra, trebalo primijeniti sankcije.

Zastupnicu zanima tko će snositi putne troškove za nezaposlene koji se, stoga što primaju novčanu naknadu, moraju jednom tjedno javiti u Zavod, a ne žive u mjestu ispostave Zavoda?

Ističe da kod odredbe o obvezi prihvaćanja posla u mjestu koje je 80 kilometara udaljeno od prebivališta treba definirati tko će snositi troškove

dolaska i odlaska s posla, te upozorava da u obzir treba uzeti da će majke, trudnice i invalidi teško prihvaćati takva zaposlenja. Osim toga, dodaje, postavlja se i pitanje usklađenosti s Ustavom čiji članak 54. propisuje da svatko ima pravo na rad i slobodu rada, da svatko slobodno bira poziv i zaposlenje i da je svakomu pod jednakim uvjetima dostupno svako radno mjesto i dužnost.

Napominje da kod odredbe o obvezi prihvaćanja posla bilo gdje izvan prebivališta, ako je osiguran odgovarajući smještaj, nisu u obzir uzeti svi kriteriji.

Zastupnica nužnim drži kod donošenja predloženog zakona voditi računa i o konvencijama Međunarodne organizacije rada, poglavito one o politici zapošljavanja.

Preispitati mogućnost povećanja novčane naknade

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorila je **Branka Baletić** te istaknula da Klub podržava donošenje predloženog zakona, jer se njime ispunjavaju tri osnovna cilja. Osnivanjem Fonda za zapošljavanje omogućuje se ubrzano zapošljavanje; mjerama aktivne politike zapošljavanja pomaže pri osposobljavanju radnika za nove tehnologije i konačno uvodi se više reda i pravednosti u cijelu problematiku. Da bi se ti ciljevi mogli ispuniti, Klub zastupnika SDP-a predlaže novoformiranom Vladinom uredu za socijalno partnerstvo da do donošenja Konačnog prijedloga zakona organizira tematsku raspravu, s tim da na okruglom stolu obvezno moraju sudjelovati sve zainteresirane strane - udruge nezaposlenih, sindikati, predstavnicima Zavoda, poslodavaca, GSV-a, članovi Vlade i resornih ministarstava.

Ističe da je, paralelno s donošenjem zakona, potrebno snimiti trenutačno stanje na tržištu rada, ali i očekivane promjene koje bi mogle uslijediti u bližoj i daljnjoj budućnosti s obzirom na to da Hrvatska ima negativan trend porasta stanovništva.

Upozorava da nije moguće postići kvalitetnu razinu zaposlenika bez cjeloživotnog obrazovanja, a to pak traži temeljitu reformu obrazovnog sustava.

Skreće pozornost da među nezaposlenima ima skupina koje su iznad prosjeka pogođene nezaposlenošću i njenim trajanjem, bilo da se radi o

mladima bez radnog iskustva ili o starijim osobama. U tu skupinu spadaju i invalidi i žene, pa u Klubu smatraju da te kategorije moraju dobiti dodatnu podršku u zapošljavanju.

Konačan prijedlog zakona, naglašavaju iz Kluba zastupnika SDP-a, mora uključivati detaljan nacrt aktivne politike zapošljavanja koja mora biti bolje definirana. Klub pozdravlja uvođenje konkurencije na području posredovanja pri zapošljavanju, drži da u zakon treba uvesti pretpostavke za poslovanje putem Interneta, ukinuti obvezu poslodavca da prijavljuje potrebu za radnikom, uvesti standarde Međunarodne organizacije rada, donijeti ostale zakone koji će smanjiti cijenu koštanja zaposlenika.

Klub, kaže Baletić, drži da treba preispitati mogućnost povećanja iznosa novčane naknade, razmotriti mogućnost utvrđivanja visine udjela u trgovačkom društvu do kojeg bi se mogao zadržati status nezaposlene osobe.

Udaljenost od 80 km po prilici je brodska veza plus autobus od Hvara do Makarske. To putovanje traje cijeli dan i teško da će netko radi toga prihvatiti posao.

Smatra da prečesti odlasci na Zavod (jednom tjedno za osobe koje imaju naknadu), nemaju svrhu jer je ponuda radnih mjesta nedostatna, a odlasci koštaju.

Predlaže da ostane sadašnje rješenje - jednom mjesečno, ali uz obvezu nezaposlenog da je Zavodu dostupan i na raspolaganju za zapošljavanje svakog dana bar tri sata na dogovorenoj adresi.

Klub sugerira brisanje stavka koji propisuje oštro sankcioniranje nezaposlenog koji se zatekne da radi na crno. Pojašnjava da je Zakonom o radu jasno propisano da je poslodavac dužan izdati potvrdu o radu, pa slijedom toga ne treba radnika kažnjavati za prekršaj koji čini poslodavac.

Izostao dogovor među socijalnim partnerima

Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a ocijenio je da treba podržati Prijedlog

zakona, ali da je nužno razmotriti i čitav niz primjedbi i sugestija, kazao je **Darko Šantić** ustvrdivši da nije dobro što je prije izrade Prijedloga izostao kvalitetan dogovor između socijalnih partnera - Vlade, sindikata i poslodavaca.

Klub vrlo korisnim i dobrim smatra što se proširuje broj subjekata koji mogu posredovati pri zapošljavanju, no pita zašto treba donositi poseban propis o uvjetima koje trebaju ispunjavati pravne i fizičke osobe da dobiju pravo posredovanja te nije li se to moglo riješiti samim zakonom. Postavlja se, dodaje, i pitanje (potrebe) pribavljanja mišljenja od Zavoda ako ga se željelo demonopolizirati.

Spornim ocjenjuje odredbe po kojima bi se nezaposlenom smatrala samo osoba koja radom izvan radnog odnosa mjesečno ne zaradi više od 900 kuna, zatim osoba koja nije vlasnik ili suvlasnik udjela u trgovačkom društvu i sl. Zastupnik pritom ukazuje da se ti udjeli mogu naslijediti u ostavinskom postupku, dobiti darovnicom, a postavlja se i pitanje donose li oni uopće kakav prihod.

Predlaže da se do drugog čitanja Prijedloga razmisli o položaju umirovljenika, posebice onih koji su ostvarili pravo na invalidsku mirovinu, upozorava na nedoradenost i nepreciznost, pa i suvišnost, formulacije o aktivnom traženju posla.

I Šantić se osvrnuo na odredbu po kojoj bi status nezaposlenog izgubila osoba zatečena da radi na crno. Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a smatra da je takva odredba suprotna Zakonu o radu koji predviđa da je poslodavac taj koji radniku treba omogućiti sklapanje ugovora, odnosno potvrde da je kod njega zaposlen.

Spornom ocjenjuje odredbe o obvezi prihvaćanja zaposlenja u krugu od 80 kilometara ako je posao u struci i ako postoji mogućnost zaposlenja, odnosno odredbu o obvezi prihvaćanja posla bez obzira na udaljenost ako je osiguran odgovarajući smještaj, kao i odredbi o sankcijama.

Zastupnik ukazuje i na još jedan problem - tzv. normativni optimizam, svojevrsnu potrebu da sve što se u društvu događa bude zakonski regulirano, a da se zatim kazneno sankcionira nepoštivanje te regulative.

Šantić je, uz ostalo, podsjetio da je u tijekom prijevoda 83 tisuće stranica različitih zakona EU, dakle zakona s kojima se moramo uskladiti i početi po njima postupati. Stoga se, kaže, postavlja opravdano pitanje je li u

ovom trenutku nužno ubrzati donošenje novih, odnosno mijenjanje postojećih zakona prije usklađenja s EU?

Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a podržava da Prijedlog ide u drugo čitanje, očekuje da se uvažuje iznijete primjedbe kako bi se u konačnici dobio kvalitetan zakon neophodan za normalno funkcioniranje tržišta rada.

Uz ovakav zakon država nije sposobna rješavati probleme

Predloženi zakon neće pomoći da se počne rješavati gorući problem nezaposlenosti, kazala je zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**. Iznijela je podatke da je krajem listopada bilo 385.500 nezaposlenih, što je 13.958 osoba više nego u listopadu prošle godine, da je samo u listopadu na burzu stiglo 24.000 radnika, na prvo zaposlenje i dalje čeka 109.082 osobe, naknadu prima 73.900 nezaposlenih, većina nezaposlenih, oko 53 posto, su žene, a od ožujka 2002. godine 3.615 osoba će dobiti otkaze.

Predloženim se zakonom na neki način kao plastičnom operacijom na silu želi utegnuti lice nezaposlene Hrvatske. Prijedlog ide za tim da se nezaposlene briše iz evidencije, umjesto da im se pokuša naći i tražiti posao.

Kazala je kako joj se čini da se predloženim zakonom na neki način kao plastičnom operacijom na silu želi utegnuti lice nezaposlene Hrvatske. Naime, ovaj prijedlog ide za tim da se nezaposlene briše iz evidencije, umjesto da im se pokuša naći i tražiti posao, naglasila je.

Konkretne primjedbe iznijela je na članak 10. da će nezaposleni morati prihvatiti ponuđeni posao u krugu od 80 kilometara od mjesta stanovanja. To može stvoriti velike poteškoće, neprilike u obitelji, pogotovo ako su i muž i žena nezaposleni i npr. oboje dobiju posao koji je otprilike u krugu od 80 kilometara. Ako to npr. bude samo žena, vraćala bi se s posla kasnije od radnoga vremena vrtića i ne bi mogla organizirati čuvanje djece. Upitala je i za koju bi se to plaću radilo, tko bi platio put, koliko bi se trošilo na dodatnu prehranu, što npr.

sa samohranim roditeljima. Kod odredbe da bi se posao morao prihvatiti bez obzira na udaljenost ako se nudi smještaj, zamijetila je da nije definirao što je to odgovarajući smještaj. Potpuno je neizvediva odredba da bi se nezaposleni svaki tjedan morali javljati na burzu, to bi stvorilo kaos, vrlo teško je to organizirati, a krajnji efekti ne bi bili nikakvi. Država neće riješiti nezaposlenost na ovaj način, ali kada bi se ovakav zakonski prijedlog prihvatio priznala bi da nije sposobna rješavati probleme. Ovo neće biti dobar put ka rješavanju nezaposlenosti i Vlada će na pitanju zaposlenosti, odnosno nezaposlenosti ostati ili pasti, jer ljudi i dalje očekuju obećanih 200.000 radnih mjesta, zaključila je.

Zastupnik mr. **Marin Jurjević (SDP)** u replici je iznio podatke da je stopa rasta nezaposlenosti 1999. bila 11,6 posto, 2000. 11,1 posto, a 2001. je 6,9 posto. Prema podacima HZZ-a o novootvorenim radnim mjestima 1999. trend je bio minus 0,8 posto, 2000. 11,2 posto, a 2001. 37,8 posto, u razdoblju siječanj-listopad zaposleno je 126.143 osobe, što je 24,6 posto više nego u istom razdoblju 2000. a samo u listopadu porast je bio čak 49,9 posto. Ti podatci govore da je nezaposlenost najveći problem, ali da je zaustavljen trend njena rasta, kazao je.

Odgovarajući na repliku **Kosor** je istaknula da nije bitna stopa, da je najveći problem više od 30.000 novonezaposlenih. Ispravljajući navod **mr. Jurjević** je kazao da je trend, stopa rasta nezaposlenosti veoma bitna, upozorio na problem umirovljenja čime se prikrivala stvarna nezaposlenost. U ispravci **Kosor** je navela da je zaustavljanje trenda bilo trenutačno, da se radilo o sezonskom zapošljavanju.

Ispravkom na navode mr. Jurjevića reagirao je **Ivan Milas (HDZ)** koji je kazao da su manipulacija podaci o trendu, da će kod npr. 500.000 trend biti 10 posto u 50.000, dok je na 200.000 to 25 posto. U ispravci je **mr. Jurjević** istaknuo da je iznosio službene podatke, a da je manipulacija kada se umirovljenjem prikriva stopa nezaposlenosti. U ispravci na Milasove navode **Josip Leko (SDP)** je kazao da je 1993. stopa nezaposlenosti bila 13 posto, a 1999. 21 posto, te da je u tom periodu značajno rastao broj umirovljenika.

U ispravci na navod mr. Jurjevića **dr. Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** je kazala da vraćanje na ranije godine može biti samo u svrhu manipulacije, da vladajuća koalicija nije uspjela smanjiti stopu nezaposlenih i povećati zaposlenost kao što je obećavala. **Mr. Jurjević** je istaknuo da je besmisleno govoriti o jednoj godini ako se nema s čime usporediti.

Ispravkom na navod zastupnika Leke reagirao je **Milan Kovač (HDZ)** podsjetivši da je 1993. jedna trećina Hrvatske bila okupirana i masa ljudi nije bila na Zavodu, a poslije oslobođanja 1995. i mirne integracije su se prijavili i zato je broj povećan za 100.000.

Prava namjera je smanjivanje prava

Raspravu je nastavila zastupnica **dr. Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** koja je podsjetila da su joj u više navrata još 2000. premijer i ministar rada odgovarali da se radi sveobuhvatan program mjera za zapošljavanje, a takvog programa i dalje nema. U funkciji proračuna za 2002. dobili smo predloženi zakon i prijedlog zakona o Fondu za razvoj i zapošljavanje. Na prvi pogled to djeluje ohrabrujuće, ali kada se skine šarena i svjetlucava vanjska ambalaža, sastavljena od lijepih riječi, ili obećanja, ostaje goli kostur i prava namjera predlagatelja, a to je opet smanjivanje, ovaj puta prava nezaposlenih i ujedno formalno smanjivanje njihova broja, prikrivanje stvarnog stanja. Podsjetila je da je Vlada još početkom 2000. kao sumnjivu HDZ-ovsku izmišljotinu odbila podržati mjere aktivne politike zapošljavanja, pod firmom da će gospodarski rast riješiti pitanje zapošljavanja. Međutim, izostankom rezultata u privlačenju novih direktnih investicija, u povećanju izvoza i sl. izostali su rezultati u preokretanju trenda rastuće nezaposlenosti i u takvoj situaciji logično je da je Vlada opet pristupila restrikcijama, ovaj put na štetu nezaposlenih. Stoga je, kazala je, uopće ne čudi što u pripremi zakona nisu bili uključeni socijalni partneri, prije svega nezaposleni. Kao pozitivne strane predloženog zakona istaknula je mogućnost da poslove u svezi sa zapošljavanjem, osim HZZ-a, obavljaju i druge pravne i fizičke osobe, očitu rehabilitaciju mjera aktivne politike zapošljavanja odre-

denih ciljanih kategorija, prvenstveno starijih, mladih, žena. Predložila je da se u mjere aktivne politike, u članku 26. doda obrazovanje u svim oblicima. Složila se s potrebom većeg mobiliteta radne snage i stoga dobre članke 14, 15. i 10, ali naglasila i potrebu da se razmisli o prihvatljivoj kilometraži, kao i ponudenoj plaći za takvo radno mjesto. Zasmetao ju je i članak 37, jer su nezaposleni zbog skraćivanja vremena u kojem im pripada novčana naknada neopravdano kažnjeni. Osvrnula se i na odredbu o potrebi tjednog javljanja HZZ-u, ističući da ni tehnički uvjeti Zavoda ne daju takvu mogućnost.

Problem nezaposlenosti može se riješiti samo stvaranjem okruženja za investiranje, za rast bruto društvenog proizvoda, za jačanje pravne države, kazao je zastupnik **Josip Leko (SDP)**. Podržao je ciljeve predloženog zakona - povećanje društvene odgovornosti u evidenciji, a i samih nezaposlenih u toj odgovornosti. Podržao je i povećanje konkurencije subjekata u posredovanju u zapošljavanju, ukidanje ekskluziviteta HZZ-a, što će povećati istinitost i točnost podataka, a time vjerojatno omogućiti i bolje naknade stvarno nezaposlenima. Usprotivio se oduzimanju prava na naknadu kao disciplinskoj mjeri, jer je to vrlo često izvor prihoda za preživljavanje obitelji nezaposlenog. Istaknuo je da se zakon poziva i na nešto o čemu nema službene evidencije, da se u članku 7. predviđa ukidanje statusa nezaposlene osobe onoj koja je vlasnik ili suvlasnik udjela u trgovačkom društvu, jer ne zna ima li Hrvatska evidenciju dioničara, a zakon ne predviđa ni od kojeg bi se to trenutka primjenjivalo. I on se osvrnuo na članak 10. da bi osoba zatečena na radu bez ugovora gubila svojstvo nezaposlene osobe i pravo na naknadu. Cilj zakona bi trebao biti da se evidentira svaki rad, učini ga zakonitim. Treba hrabrije ući u reformu rada i radnih odnosa, na taj način osigurati privlačenje investicija, učiniti tržište rada više prilagođeno tržišnom privređivanju i na taj način smanjiti broj nezaposlenih, zaključio je.

Neke odredbe pisali poslodavci, ne pravnici

Kako nisu bile u Sabornici pravo na raspravu izgubile su zastupnice **Darinka Orel (HSLŠ)** i **Milanka Opačić**

(SDP), a rasprava je nastavljena istupom zastupnice **Katice Sedmak (SDP)** koja je dala podršku predloženom zakonu. Postojeći je Zakon, donesen 1996. u nekim segmentima prekrut, a u nekima pak preliberalan, omogućavao je, kazala je, pravo na naknadu i onima koji ostvaruju neke druge prihode izvan radnog odnosa, da im je evidencija na Zavodu zapravo bila alibi za rad na crno.

Profesorica sa završenom muzičkom akademijom sa Zavoda je poslana u školu, a nakon razgovora posao je odbila rekavši da učiteljsku plaću zaradi za jednu gažu vikendom.

Iznijela je primjer profesorice sa završenom muzičkom akademijom koja je iz Zavoda poslana u školu, a nakon razgovora posao je odbila rekavši da učiteljsku plaću zaradi za jednu gažu vikendom. Predloženi zakon ima namjeru unijeti malo više reda na tom polju, kazala je, ističući da se člankom 7. definira pojam nezaposlene osobe, pa to sasvim sigurno ne bi bila takva profesorica glazbe koja odbije ponudeno radno mjesto. I ona se kritički osvrnula na članak 10. koji navodi 19 razloga za eventualno brisanje iz evidencije. Kazala je da joj se čini da su taj članak pisali poslodavci, a ne pravnici. Istaknula je da se odredba o brisanju iz evidencije ako osoba nema ugovor, rješenje, može tumačiti i kao da zaposleni svaki dan moraju imati rješenje kod sebe, da je jednostavnije prekontrolirati je li poslodavac sklopio ugovor, izdao rješenje, radi li se o fiktivnom ugovoru i isplaćivanju naknade preko Student servisa. Kao problematičnu navela je i formulaciju da će se brisati osoba koja ne prihvati zaposlenje u okviru stručne sprema na udaljenosti do 80 kilometara, ako postoji mogućnost prijevoza što bi trebalo točnije definirati. Za točku da bi posao trebale prihvatiti bez obzira na udaljenost ako je osiguran odgovarajući smještaj je rekla da bi to možda došlo u obzir kada je riječ o samcu, te da treba definirati što je to odgovarajući smještaj, je li to hotelska soba, stan, sobičak. Osvrnula se i na odredbu o ispunjavanju uvjeta aktivnog traženja posla, ističući da se

danas i preko Interneta mogu pronaći ponude za posao, te kako će netko kontrolirati da li se traži ili ne posao. Tih nekoliko odredbi dovodi zapravo nezaposlenu osobu koja traži posao u vrlo nepovoljan položaj i te odredbe treba preispitati. Ako se već ne može naći posao za nezaposlene onda ih bar nemojmo brisati iz evidencije zbog ovakvih krutih i prestrogih mjera, ostavimo im još neku šansu, zaključila je.

Dobre namjere Prijedloga zakona tamne pred nizom rješenja koja su na tragu neoliberalnog, divljeg, okrutnog kapitalizma, a ne prijedloga koji je na tragu socijalne pravde, kazao je na početku svoje rasprave zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)**. Osvrnuo se na članak 7. i odredbu da se nezaposlenom osobom neće smatrati osoba iznad 65 godina, upitavši što sa seljacima s malim posjedima starijim od 65 godina koji nemaju uvjete za mirovinu, nemaju radnog staža. Za odredbu da se neće smatrati nezaposlenom osoba koja je vlasnik ili suvlasnik udjela u trgovačkom društvu je kazao da je protuustavna. Za brisanje iz evidencije osobe koja radom izvan radnog odnosa ostvari mjesečni dohodak veći od najvišeg iznosa novčane naknade koju utvrđuje ministar, je rekao da bi dovelo do fiktivnog, brzopoteznog snižavanja broja nezaposlenih i na taj način snižavanja stope nezaposlenosti, ali bi stvarna stopa ostala ista. Kažnjavanje radnika s kojim poslodavac ne zaključuje ugovor o radu je zloraba od poslodavaca, a ne radnika. Posebno se osvrnuo na odredbu o brisanju iz evidencije osoba koje ispune uvjete za prijevremenu starosnu mirovinu, obiteljsku mirovinu ili invalida rada korisnika invalidske mirovine zbog umanjene profesionalne sposobnosti, ističući da to ne mogu biti zakonski razlozi ili povod za brisanje iz evidencije. Brisanjem iz evidencije onih koji ne prihvate posao u krugu 80 kilometara samo bi se, kazao je, fiktivno smanjila ukupna brojka. Kod članka 41. stavak 3. i obustavljanje novčane naknade korisniku za vrijeme pritvora je podsjetio na Ustavnu odredbu da se nitko ne može smatrati krivim dok pravomoćnom sudskom presudom nije utvrđena odgovornost. Predloženi zakon će biti samo u funkciji da se fiktivno, papirnatim knjigovodstvom skine stopa nezaposlenosti, da Vlada prikaže kako uspijeva smanjiti nezaposlenost, a povećavati zaposlenost, ali ova rješenja neće dovesti do porasta zaposlenosti, zaključio je.

Oko sto tisuća osoba fiktivno je nezaposleno

Stopa nezaposlenosti od oko 23 posto doista je impresivna brojka, jer je ona u najrazvijenijim zemljama oko 5 posto, istaknuo je zastupnik **Mario Kovač (HSL)**. Iznio je i podatak iz ankete o radnoj snazi koju provodi Državni zavod za statistiku, a po kojoj je u prvom polugodištu 2000. bilo 272.745 nezaposlenih, a stopa nezaposlenosti iznosila 15,18 posto. To govori i da bi eventualno više od 100.000 osoba bilo fiktivno nezaposleno. U 2000. bilo je prosječno mjesečno evidentirano 63.396 korisnika novčane naknade, ili gotovo 17 posto više nego u istom razdoblju 1999. što također, kazao je, govori o rastućem trendu i treba zabrinjavati. Zauzeo se za kvalitetnu i iscrpnu raspravu kako bi zakonska rješenja bila što kvalitetnija. Ukazao je na prijepornost nekih odredbi u članku 10., npr. kod stavka 2. da se osoba brisana iz evidencije zbog rada na crno može prijaviti tek protekom tri godine. Predlagatelj ide za tim da rigorozno kazni one koji rade na crno, a ne poslodavca, što je apsurdno. Treba izvršiti pritisak na poslodavce, propisati rigorozne kazne i ekipirati inspekcije rada, kazao je iznoseći primjer Šibenika koji ima samo jednog inspektora rada. Za odredbu o brisanju iz evidencije ako se ne prihvati posao u krugu 80 kilometara iznio je primjer osobe koja iz Sinja može dobiti ponudu za posao u Hvaru. Putovao bi autobusom, trajektom što bi u idealnim uvjetima bilo tri i pol sata, pa bi se tom odredbom vjerojatno došlo u konflikt sa Zakonom o radu koji garantira najmanje 12 sati neprekidnog odmora. Upozorio je i na odredbu o fakultativnosti dostavljanja potreba za radnikom Zavodu, te na Zakon o pravima hrvatskih branitelja koji propisuje prednost pri zapošljavanju što se neće moći realizirati ako ne budu dostupne informacije o slobodnim radnim mjestima. Osvrnuo se i na obvezu javljanja korisnika novčanih naknada Zavodu jedanput tjedno, što će izazvati silnu gužvu i velike troškove, jer bi npr. takav korisnik iz Murtera morao putovati jedanput tjedno 40-ak kilometara.

U cjelini ovog zakona ništa se ne čini na povećanju zapošljavanja već je vidljivo administrativno brisanje nezaposlenih s evidencije, kazala je zastupnica **Karmela Caparin (HDZ)**.

Istaknula je da sindikati predloženi zakon nazivaju zakonom o evidenciji nezaposlenih, te da se njime apsolutno smanjuju prava za vrijeme nezaposlenosti. Govoreći o odredbama o novčanoj naknadi, kazala je da je kontrola moguća samo uz kontrolu plaćanja poreza. Iz evidencije se brišu nezaposleni koji mjesečno zarade više od 900 kuna, na tri godine izbacuju oni koje se uhvati da rade na crno, a zar tu, upitala je, nije kriv i poslodavac koji ne ispunjava svoje obveze prema državi. Kod odredbe da status nezaposlene osobe gube osobe koje postanu vlasnik ili suvlasnik udjela u trgovačkom društvu, zamijetila je da se ne govori da li se na osnovi toga ostvaruje dobit, te o primjerima darovanja, nasljeđivanja dionica. I ona se osvrnula na odredbu o 80 kilometara, iznoseći primjer Bjelovara koji je 80-ak kilometara od Zagreba, ima relativno dobru vezu, a mjesečna karta za autobus je oko 1.500 kuna, za vlak oko 800 kuna, pa još tramvajski prijevoz. Odredba da bi nezaposleni morao prihvatiti posao bilo gdje u državi ako mu je osiguran smještaj podsjetila ju je na nekadašnje zapošljavanje po dekretu, pa je upitala i što je sa slobodom izbora, kretanja. Nedopustive su joj odredbe da se prestaje voditi kao nezaposlena osoba ona koja ispuni uvjete za prijevremenu starosnu mirovinu, obiteljsku mirovinu, ili invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad, upitala je i što znači ispunjavanje uvjeta o aktivnom traženju poslova, te zamijetila da se nigdje ne spominju invalidi Domovinskog rata koji vape za poslom, a ne mirovinom.

Radnici kao žbiri koji prijavljuju poslodavce

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** na početku je istaknuo da bi zakon morao doživjeti značajne promjene, prije svega oko termina. U članku 7. ne može se nikako ići za tim da nezaposleni ne može biti onaj tko ima u vlasništvu ili suvlasništvu udio u trgovačkim društvima, kazao je, pitajući koliko je proteklih godina isplaćeno dividende. Kod odredbe da nezaposlen ne može biti onaj tko ima registriran obrt, podsjetio je na institut da se u određenom vremenu obrt može zatvoriti. Kod odredbe o radniku zatečenom bez ugovora o radu, odnosno rješenja kazao je da mu

se čini da se na taj način želi radnike polako ali sigurno pretvoriti u žbire koji će morati prijavljivati svoje poslodavce. Objasnio je da se dolazi do apsurdne situacije kod odredbe o ispuštanju iz evidencije osobe na izdržavanju kazne zatvora. Velik broj ljudi odlučuje se ići na izdržavanje prekršajne kazne u zatvor, jer nema novca da je plati, kazao je, predlažući da se navede koja su to kaznena djela, dužina kazne kada će se osoba brisati, odnosno neće dobiti naknadu. Na primjeru Varaždina koji je oko 80 kilometara udaljen od Zagreba i on je upitao kolika bi to morala biti plaća radnika da putuje svaki dan, isplati li se to ili se želi pojedine radnike pretvoriti polako ali sigurno u robove. Treba pokazati više socijalne osjetljivosti, ne dati mogućnost da se učestalo odbija posao, rekao je, dodajući kako mu se čini da je zakon više napravljen po mjeri gazda, a manje po mjeri radnika. Na kraju je kazao kako se nada da će predloženi zakon do drugog čitanja pretrpjeti značajne izmjene.

Očekuje nas još niz stečajeva

Zakon nije nikakvo sjajno rješenje, ali ipak je dobra osnovica za raspravu u prvom čitanju, istaknuo je zastupnik **Joško Kontić (HSL)**. Kod članka 7. da se nezaposlenim neće smatrati vlasnik ili suvlasnik udjela u trgovačkom društvu, upitao je gdje su tu dionice, te da li se tu misli i na brojne male dioničare. Bespredmetna mu je odredba da će se u evidenciji prestati voditi kao nezaposlena osoba koja je zatečena bez ugovora, rješenja, jer problem rada na crno, sive ekonomije nije problem nezaposlenih nego problem onih koji na taj način namjerno oštećuju proračun, krše zakone. Vrlo strogi kriteriji iz članka 10. mogli bi dovesti do smanjivanja broja evidentiranih na Zavodu, ali to neće rezultirati povećanjem broja zaposlenih, kazao je. Iznio je i podatak da se u listopadu 2001. zaposlilo 15.800 osoba, ali i da se 80 posto tih ljudi zaposlilo na određeno vrijeme i dobar dio će se vrlo skoro vratiti na Zavod. Kazao je da nije problem u ljudima koji traže posao, u tome što odbijaju bilo kakav posao, već što nema adekvatnih poslova u skladu s njihovom stručnom spremom i mjestom stanovanja. Iznio je i podatak da je u listopadu u Hrvatskoj bilo 383.500 nezaposlenih, a zbog odbijanja zaposlenja iz evidencije su

brisanje svega 102 osobe, ili 0,02 posto. Upozorio je da je zakonske okvire za odlazak u stečaj premašilo 30.000 tvrtki u Hrvatskoj s više od 70.000 radnika. Ovu zemlju u sljedećoj godini očekuje cijeli niz stečajeva, niz će ljudi biti na birou, kazao je, upozoravajući na problem članka 37. koji regulira to područje. Najugroženija društvena skupina su radnici, pogotovo radnice koji ostanu bez posla u zrelijim godinama. Upozorio je pritom da dizanje granice radnog staža za ostvarivanje prava nezaposlenih sa 30 godina za muškarce, a 25 za žene za dodatnih pet godina može imati pogubne posljedice, te da bi trebalo ostati kod sadašnjeg rješenja.

Gospodarstvenik čiju tvrtku moguće očekuje stečaj je prema starom zakonu mogao svih 70 djelatnika zbrinuti na Zavodu, dok bi prihvaćanjem predloženog tako mogao zbrinuti samo njih pet, a 65 bi ostalo na Zavodu bez velike šanse da ikako riješi svoje egzistencijalno pitanje.

Na kraju je iznio primjer gospodarstvenika čiju tvrtku moguće očekuje stečaj, a koji je prema starom zakonu mogao svih 70 djelatnika zbrinuti na Zavodu, dok bi prihvaćanjem predloženog tako mogao zbrinuti samo njih pet, a 65 bi ostalo na Zavodu bez velike šanse da ikako riješi svoje egzistencijalno pitanje.

Zastupnik **Ivo Fabijanić (SDP)** složio se sa svima koji su istaknuli da je poslodavac taj koji treba odgovarati za crnu ekonomiju i to kao u zemljama zapadne demokracije. Istaknuo je da je odbijanje posla za velike gradove specifičnost, no da je sasvim suprotna situacija za male gradove. Iznio je primjer Paga sa 417 nezaposlenih na birou, dok je preko ljeta njih 150 odbilo posao, jer nisu htjeli prihvatiti posao od četiri do osam mjeseci, a nudile su se plaće od 2.000 do 9.000 kuna. Kazao je i da zna za oko 30 ljudi na Pagu koji su na birou, a neki od njih godišnje na crno zarađuju i više od sto tisuća maraka. Demistificirajući odredbu o 80 kilometara, kazao je da je u zapadnim zemljama uobičajeno da se putuje preko sto kilometara, da čovjek za radnog

vijeka promijeni od 10 do 30 radnih mjesta. Rekao je da prijedlog zakona iščitava tako da se u raspravi pokuša svesti na najbitnije - zaštitu rada i radnika, a ne poslodavca. Nije se složio s onima koji kažu da Vlada predloženim zapravo želi prikriti i na neki način smanjiti broj nezaposlenih. Pozitivno bi bilo ako Vlada uspije da 10 posto sadašnjih nezaposlenih koji to stvarno nisu prikaže kao uposlenike, a poslodavca prisili da odgovara zato što zapošljava radnike na crno, istaknuo je.

U replici je zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** istaknuo kako je prethodnik vjerojatno aludirao na njegovu tvrdnju vezano uz članak 10, te ponovio svoje primjedbe na brisanje iz evidencije starijih od 65 godina, onih koji ispune uvjete za obiteljsku mirovinu i sl. Ti elementi, istaknuo je, govore da će doći do fiktivnog, knjiškog snižavanja nezaposlenosti. Odgovarajući na repliku **Fabijanić** je kazao da bi prihvatio te tvrdnje da se radi o konačnom prijedlogu zakona, ali da se raspravlja o Prijedlogu u prvom čitanju.

Podršku predloženom zakonu zastupnik **Dragutin Vukušić (SDP)** dao je iz više razloga - jer se njime želi uvesti reda, jer će efikasnost HZZ-a biti veća kada dobije zakonom predviđenu konkurenciju, jer će se utvrditi tko zlorabi institut nezaposlenog. Kazao je da bi članak 7. trebalo uskladiti sa člankom 37. i unijeti da će se nezaposlenom osobom smatrati osoba sposobna za rad u dobi od 15 do 65 godina, odnosno od 15 do 60 godina za žene. Nije baš siguran da bi trebalo brisati odredbu o brisanju iz evidencije osobe zatečene na radu bez ugovora. Ali, istaknuo je da je drastična i stravična odredba da bi se takva osoba mogla prijaviti na zavod protekom tri godine, da to isključivo ide na mlin poslodavca, a ne radnika. Nije mu u redu ni odredba o skidanju s evidencije korisnika naknade ako se dva uzastopna tjedna ne javi Zavodu, jer to izaziva određene troškove, pa je predložio da to javljanje bude svaki mjesec. Iznio je primjedbu i na odredbu o prihvaćanju posla u krugu 80 kilometara, pitajući tko će snositi troškove i koja je plaća tog radnika. Na sumnje da će zakon donijeti fiktivno smanjivanje nezaposlenosti, kazao je da to zakonom i treba riješiti uvažavajući niz primjedbi iznijetih u raspravi.

Gospodarskim se rastom može smanjiti nezaposlenost

Zastupnica **Snježana Biga-Friganović (SDP)** na početku je svoje rasprave kazala kako su pogrešne teze nekih zastupnika da se predloženim zakonom želi riješiti ili umanjiti nezaposlenost u Hrvatskoj.

Smanjenje nezaposlenosti je jedan od temeljnih ciljeva, ali može se postići samo uspješnim gospodarskim rastom, istaknula je. Podržala je namjeru predlagatelja da se na području zapošljavanja uvede više reda, intencije zakona usmjerene na veću prostornu i profesionalnu pokretljivost radne snage, uz napomenu da bi to trebalo kvalitetnije osmisliti, s više poticajnih, a manje restriktivnih elemenata. Uspoređujući podatke o stopi nezaposlenosti Zavoda za zapošljavanje i Državnog zavoda za statistiku od 22,4 posto i 15,3 posto, kazala je da je razlika tih dviju stopa značajno veća nego u drugim

Smanjenje nezaposlenosti je jedan od temeljnih ciljeva, ali može se postići samo uspješnim gospodarskim rastom.

europskim državama, što govori o velikom postotku rada na crno. Dodala je da je jedno od ključnih pitanja ekonomske i socijalne politike kako legalizirati zaposlenost u sivoj ekonomiji. Upozorila je i na osobe starije od 45 godina, posebno žene koje su radile i našle se na Zavodu, ističući da postoji niz programa za poticanje zapošljavanja upravo te populacije. Značajno je povezivanje sustava zapošljavanja, obrazovanja i socijalne skrbi, pri čemu je istaknula potrebu detaljne analize koje profesije, zanimanja danas trebaju Hrvatskoj. Ne smije se više dešavati da se svake godine upisuje toliki broj studenata na Medicinski fakultet, a imamo oko 1.300 liječnika i stomatologa na Zavodu. Isto je i s medicinskim sestrama, frizerima, a u brodogradnji i prosvjeti nedostaje velik broj mladih ljudi. Treba osmisliti mogućnosti poticanja školovanja upravo deficitarnih zanimanja, poručila je, zalažući se za bolju koordinaciju, suradnju u okviru Vlade i

tih ministarstava. Podržala je i ukidanje monopolističkog položaja Zavoda za zapošljavanje, osnivanje Fonda za razvoj i zapošljavanje. Treba preispitati brojne odredbe koje su spominjali zastupnici, zakon treba doživjeti ozbiljne izmjene i mora doći do usuglašavanja socijalnih partnera, zaključila je.

Zastupnica **Marija Bajt (HDZ)** iskazala je nezadovoljstvo prijedlozima koji ne olakšavaju ljudima traženje i pronalaženje posla, nego sužavaju socijalnu zaštitu. Osvrnula se na članak 7. da se nezaposlenom osobom smatra osoba sposobna za rad u dobi od 15 do 65 godina, jer to smanjuje mogućnost zapošljavanja osobama koje su radile, ali zbog povremene nezaposlenosti nisu ispunile uvjete minimalnog mirovinskog staža. Odredba o mogućnosti ministru da određuje visinu dodatnih prihoda nezaposlene osobe iznad koje se ne bi više smatrala nezaposlenom daje mogućnost ministru da samovoljno utvrđuje imovinski cenzus, što spada u područje socijalne skrbi, a ne rada i zapošljavanja, kazala je. Nedopustivim smatra i davanje ovlasti ministru da utvrdi što se smatra aktivnim traženjem posla. Posebno se osvrnula na članke o dužini rada koja je potrebna da bi se ostvarilo pravo na novčanu naknadu. Prijedlog je ostvarenje trajne novčane naknade 30 godina staža za žene, a 35 za muškarce, dok je sada to za žene 25, a za muškarce 30 godina. Predložila je da taj cenzus bude za žene npr. 27, a muškarce 32 godine staža, a bez uvjeta gubljenja prava ostvarivanjem prijevremene starosne mirovine. Istaknula je, naime, da bi odredba o prestanku naknade u slučaju ispunjavanja uvjeta za prijevremenu starosnu mirovinu, značila prisilno tjeranje u prijevremenu starosnu mirovinu koja je 18 posto manja od starosne mirovine i to trajno. I ona je upozorila na troškove prijevoza u slučaju odredbe da se korisnici naknade moraju jedanput tjedno javiti Zavodu. Prijedlog zakona je neosjetljiv prema socijalnim kategorijama i neće riješiti pitanja nezaposlenih osim možda brojčano brisanjem iz evidencije, kazala je, napominjući da ga ne može podržati i dajući podršku prijedlogu Kluba zastupnika HDZ-a.

Stalno zaposlene osloboditi cestarina

U svojoj je raspravi zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)** iznio niz brojki vezano uz odredbu o udaljenosti od 80 kilometara. Ako čovjek putuje vlastitim automobilom to dnevno znači 160 kilometara, a za 22 radna dana to je 3.520 kilometara. Za to je, izračunao je, potrebno 246 litara goriva, a po prosječnoj cijeni to bi mjesečno bilo 1.353 kune. Ako se još mora platiti i cestarina to je npr. iz Vukove Gorice za Zagreb dnevno 46 kuna u oba pravca, a za 22 radna dana 1.012 kuna. Stoga je predložio da stalno zaposlenima koji koriste autoceste država da besplatno korištenje autoceste. Neka 80 kilometara ostane, ali treba voditi računa da se tim ljudima osigura ravnopravnost u plaćanju prijevoza i ostalih troškova, zaključio je.

Zastupnica **Sanja Kapetanović (SDP)** u svojoj se raspravi posebno osvrnula na problem nezaposlenosti mladih. Iznijela je podatke da je od ukupnog broja nezaposlenih oko sto tisuća, ili 27 posto njih od 15 do 25 godina, da više od 80 posto mladih nezaposlenih ima srednje, visoko ili više obrazovanje. Potrebna je aktivna politika zapošljavanja i predloženi je zakon preduvjet za razvijanje aktivnog i učinkovitog pristupa rješavanju problema mladih, kazala je. Osvrnula se i na dobra europska iskustva koja različitim mjerama i aktivnostima i suradnjom potiču zapošljavanje, kao i na iskustvo izgradnje lokalnih socijalnih partnerstava. Kako ljudski potencijali ne bi postali ograničavajući čimbenik gospodarskog rasta potrebno je pod hitno provesti reformu i modernizaciju sustava obrazovanja i obučavanja s ciljem prilagodavanja potrebama tržišta, kazala je. Pritom je istaknula npr. razvijanje programa praktičnog rada povećanjem kapaciteta šegrtovanja ili naukovanja, uvođenje dvojnog sustava obrazovanja, prepoznavanje individualnih potreba, ranu intervenciju kod mladih iz rizičnih skupina i sl. Govoreći o samozapošljavanju mladih, kazala je da naglasak treba staviti na poticanje poduzetničke kulture mladih i osiguranje podrške i sredstava za financiranje programa koji bi trebali doći od srednjih škola, fakulteta, ali i lokalnih jedinica. Trebalo bi, nastavila je, osigurati veću potporu mladim

poduzetnicima i projektima, predvidjeti dodatne oblike financijske pomoći mladim poduzetnicima, za njih razraditi više kreditnih linija, pokloniti pažnju programima i projektima s ciljem poboljšanja informacijskih kanala. Kao najvažniju promjenu navela je ukidanje monopola na posredovanje pri zapošljavanju, te istaknula da se otvara i pitanje privremenog zapošljavanja mladih tijekom obrazovanja te da bi trebalo otvoriti raspravu o mogućnosti liberalizacije tržišta usluga poslova u posredovanju u nalaženju privremenog zapošljavanja studenata, što je trenutno u nadležnosti studentskih centara.

Zbog rada na crno država izgubi 2,5 milijardi kuna

Riječ je potom za završnih pet minuta u ime **Kluba zastupnika SDP-a** dobila zastupnica **Milanka Opačić**.

Iznijela je procjenu da se uz visoku stopu nezaposlenosti i rad na crno godišnje gubi oko 2,5 milijardi kuna doprinosa i poreza. Iznijela je i niz podataka Državnog inspektorata, npr. da mimo zakonskih propisa 500 radnika radi u Iločkim podrumima, u riječkom 3. maju njih 180, da je na crno radilo 627 radnika u Zagrebačkom uslužnom centru, da u varaždinskoj Koki maloljetnici rade u noćnim satima na crno, da u Industrogradnji 165 stranaca bez dozvole za rad radi samo na stadionu u Maksimiru, itd. Sankcije za to su manje od onoga što poslodavci na taj način priskrbe u svoj džep, kazala je, dodajući da je niz takvih prekršajnih procesa završilo samo ukorom poslodavca, da više od 50 posto predmeta nije procesuirano, a od 10 do 50 posto je palo u zastaru. Klub zastupnika SDP-a misli da će vrlo brzo u Sabor cjelovit zakon o radu, izmjene Zakona o Državnom inspektoratu, zakon o zapošljavanju invalidnih osoba. Poduprla je da se do drugog čitanja provede rasprava socijalnih partnera, te rekla da Klub zastupnika SDP-a podržava predloženi zakon u prvom čitanju.

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a Vladimir Šeks** je najavio da Klub neće podržati predloženi zakon niti u prvom čitanju. Vlada je u prijedlogu potpuno pogrešno interpretirala i prepoznala način na koji treba razriješiti suzbijanje rada na crno, sivu ekonomiju, kazao je. Prijedlog

zakona s predloženim rješenjima za brisanje s evidencije nezaposlenih i skidanje prava predstavlja u svojoj biti kaznenu ekspediciju prema evidentiranim nezaposlenima, posebno

Procjenjuje se da se uz visoku stopu nezaposlenosti i rad na crno godišnje gubi oko 2,5 milijardi kuna doprinosa i poreza.

onima koji rade u nekonvencionalnim oblicima rada umjesto da se njima ponudi uključivanje u sustav nacionalnog gospodarstva. Prijedlog zakona je sustav i registar kazni za nezaposlene, on je antiradni i u cjelini sa svim predloženim rješenjima jedino i isključivo u interesu poslodavaca,

svijeta kapitala, a ne svijeta rada i stoga ga ne prihvaćamo, zaključio je.

U ime predlagatelja završnom riječju zastupnicima se obratio zamjenik ministra rada i socijalne skrbi **Bože Borko Žaja** koji je istaknuo da će predloženi zakon biti samo jedan od činitelja krupnijih promjena. Ključno je pitanje struktura hrvatskog tržišta, kako postojeća tako i buduća, pitanje o kojem tržištu se govori da li primarnom, sekundarnom ili tercijskom. Kao drugi ograničavajući činitelj naveo je strukturu nezaposlenih sa stajališta obrazovanja, dobi, spola itd. Najavio je da će za drugo čitanje biti potreban odgovarajući pojmovnik i tumačenja. Istaknuo je da će se trebati dogovoriti i dokle će u Hrvatskoj biti dvije socijalne statistike o nezaposlenosti. Domet ovog zakona je uvesti više reda

u stvarni ravnopravni status nezaposlenih, omogućiti kvalitetnu konkurenciju pri posredovanju na tržištu rada. Učine li se suodgovornijim poslodavci, krene li se s paketom mjera aktivne socijalne politike, a hoćemo, onda će se i na ovom području zacijelo ostvariti cilj, kazao je, zaključujući da će fonogram rasprave biti poticajna radna podloga u pripremi zakona za drugo čitanje.

Time je rasprava okončana.

Hrvatski sabor većinom je glasova, sa 76 "za", 32 "protiv" i dva suzdržana, donio zaključak kojim prihvaća Prijedlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, a svi se prijedlozi, primjedbe i mišljenja upućuju predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona.

M.B.; S.Š.H.; M.S.-J.; N.B.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOSPJELIM, A NENAPLAĆENIM POREZIMA, CARINI, DOPRINOSIMA I DRŽAVNIM JAMSTVIMA

Jačanje financijske discipline

Iako je predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske, predloženi zakonski tekst uputila po hitnom postupku, odlučeno je ipak da se provede rasprava sukladno odredbama koje se primjenjuju za prvo čitanje. Zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su Prijedlog zakona o dospelim, a nenaplaćenim porezima, carini, doprinosima i državnim jamstvima. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

Financijska nedisciplina koja ozbiljno ugrožava funkcioniranje cjelokupnog sustava, nije, nažalost, novonastali problem u Hrvatskoj. Posljedice rata i ratnih razaranja izravno su prouzrokovale slabljenje gospodarskog sustava, a uz poslovičnu nedisciplinu, javljaju se teškoće u poslovanju. Kao krajnji ishod ovakvih gospodarskih propusta, pojavio se veliki broj nelikvidnih i nesolventnih gospodarskih i drugih

subjekata. Slabosti u funkcioniranju pravnog sustava, napose u dijelu zaštite vjerovnikovih prava da naplati svoja potraživanja, dovelo je do značajnih problema i potraživanja proračunskih sredstava i izvanproračunskih fondova. Osim što ugrožava normalno funkcioniranje sustava, financijska nedisciplina nosi i druge negativnosti: potiče slabljenje poslovnog morala, potiče rad "na crno", otežava rad sudova i dr.

Na temelju prikupljenih i obrađenih podataka koje je o dospelim a nenaplaćenim potraživanjima utvrdila Komisija za državna potraživanja Vlade Republike Hrvatske, utvrđeni su značajni problemi. Takav negativan trend posebno zabrinjava kada se zna što je sve država učinila tijekom 2000. godine na raščišćavanju svojih obveza. Propuštanjem pravodobne naplate duga, stvara se situacija da dugovi vrtoglavo rastu, ne samo zbog uvećavanja novih obveza, već i zbog utjecaja kamatne stope. Izračun pokazuje da bi pri prekomjerno visokoj kamatnoj stopi od 18% početno potraživanje od 1991.

godine do danas naraslo za više od 420%, i to pod uvjetom da nije bilo nikakvog drugog povećanja potraživanja.

Ocijenjeno je da takvo stanje iziskuje hitne mjere, jer očito je da postojeći mehanizmi nisu učinkoviti. Naime, porezni dug naplaćuje se u redovnom postupku i u postupku ovrhe, odnosno prisilne naplate. Ovršne radnje propisane Općim poreznim zakonom sastoje se od: pljenidbe novčanih sredstava ovršenika, novčanih tražbina, plaća, te prodaje pokretnina i ovrhe nekretnina. Predviđeno je i pokretanje stečajnih postupaka kao mjere prisilne naplate. U 2001. godini Općim poreznim zakonom je propisano da Vlada Republike Hrvatske može raspolagati državnim potraživanjima tako da na prijedlog ministra financija donese odluku o prodaji ili otpisu poreznog duga iz porezno-dužničkih odnosa. Istaknuto je da potraživanja temeljem protestiranih državnih jamstava do 31. 12. 2000. godine iznose 1.475.703.171,00 kuna.

U predloženom zakonskom tekstu priložena je i tabela u kojoj se navodi struktura potraživanja u Poreznoj upravi, Hrvatskom zavodu mirovinskog osiguranja, Hrvatskom zavodu zdravstvenog osiguranja, Carinskoj upravi te javni dug.

Predloženim se tekstom uređuju osnovna pitanja vezana uz potraživanja dospjela do 31. prosinca 2000. godine, te utvrđuju načini naplate potraživanja. Osim toga utvrđeni su i kriteriji za dužnike s područja od posebne državne skrbi, kao i za dužnike koji su pretrpjeli štete za vrijeme rata. Propisani su i uvjeti kojima se utvrđuje način i postupak za subjekte koji će sklopiti nagodbe, te ograničenja u raspolaganju imovinom i dobiti za vrijeme trajanja nagodbe. Na kraju su utvrđeni okviri osiguranja države za svoja potraživanja od kreditnih dužnika.

Primjenom ovog Zakona doći će do posljedica sa stajališta ostvarenja prihoda. Naime, otpisom zbog zastare, reprogramom, preuzimanjem imovine i ostalim načinima, država se odriče dijela svojih potraživanja, a realnost naplate većine potraživanja na dosadašnji način postaje upitna. Pozitivni učinci koji će rezultirati rasterećenjem tijela naplate, sudova, Državnog odvjetništva, kao i činjenica da će se dio prihoda odmah naplatiti, upućuju na prihvatljivost ovog modela rješavanja naplate potraživanja. Pored toga stvorit će se preduvjeti da brojni dužnici nastave gospodarsku djelatnost kao uredne platiše svojih obveza, a ta činjenica predstavlja drugi važan prioritet.

Na kraju predloženog zakonskog teksta istaknuto je da će se dužnicima kredita omogućiti namirenje dospjele obveze s osnove protestiranih jamstava sklapanjem ugovora o obročnoj otplati (reprogramu), što će im osigurati likvidnost radi njihove dalje gospodarske djelatnosti i opstanka na tržištu, te da će se omogućiti naplata obveza po kreditima za koje je jamčila država, a koji su pali na teret državnog proračuna. Na kraju je uobičajeno obrazložen i motiv zbog kojega se predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske, odlučila za hitni postupak. Ocijenjeno je da se primijeni hitna procedura kako bi se čim prije stvorili uvjeti za reguliranje međusobnih dužničko-vjerovničkih odnosa u naplati potraživanja. Prihvaćanjem ovoga Zakona, brojnim bi se gospodarskim i drugim subjektima otvorile mogućnosti normalnog poslovanja,

povećanja proizvodnje, zaposlenosti i redovitog plaćanja obveza.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo raspravljao je o predloženom zakonskom tekstu, te dao potporu svim rješenjima kojima se pospješuje odnosno ubrzava postupak naplate potraživanja po osnovi poreza, doprinosa, carine i drugih javnih davanja. Odbor je dao nekoliko primjedbi i prijedloga, a upitnom smatra ideju predlagatelja da se država na predloženi način odrekne potraživanja od nesolventnih i neurednih platiša. Podsjetili su na Ustavne odredbe kojima se propisuju načela jednakosti i pravednosti, ocjenjujući da se ovim Zakonom, a slično je i sa Zakonom o sanaciji određenih poduzeća, odnosno, Zakonom o sanaciji banaka, u pravni sustav unosi nesigurnost i određena neravnopravnost pravnih osoba i građana.

U skladu s tom odredbom, nije ni utvrđivanje popusta na jednokratnu uplatu, kao ni obvezivanje dužnika na podnošenje prijedloga o načinu namirenja obveze sa zapriječenom novčanom kaznom. Posebno se ukazuje na posljedice do kojih bi moglo doći oprostom dugova po osnovi plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje. Ni u kom se slučaju ne može priznati radni staž, odnosno prava iz mirovinskog osiguranja ako za određeno razdoblje rada nisu plaćeni doprinosi. Ovo ide u prilog primjedaba na rješenje o popustu pri jednokratnoj uplati dospjelog duga za plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje.

Odbor za zakonodavstvo upozorio je i na slabosti pojedinih predloženih rješenja sa stajališta ustavnosti, ističući pojedine odredbe u članku 2. i članku 6. Upozoreno je i da su uvjeti za prihvaćanje određenih prijedloga o načinu namirenja duga različiti od uvjeta za plaćanje u obrocima, prijeboja ili otpisa duga iz Općeg poreznog zakona. Pored toga, ukazuje se da je člankom 90. navedenog Zakona, utvrđena zastara pokretanja prekršajnog postupka, naplate poreza, kamata, troškova ovrhe kao i novčanih kazni, tri godine od kada je zastara počela teći. U svakom slučaju upitno je radi čega za obveze iz 1995. godine nisu pokrenuti prekršajni postupci, već se nudi popust od 60%

za podmirenje u slučaju jednokratne uplate. Također je upitno propisivanje obveze na "postizanje nagodbe" u slučaju kada dužnik ima blokiran račun od drugog vjerovnika, imajući u vidu Opći porezni zakon i njegove odredbe o redosljedu plaćanja, a posebno odredbe o ovršnom postupku. Pored toga upitno je i rješenje kojim se zaprječuje novčana kazna za raskid ugovora pri čemu nije razvidno u kojem postupku bi se mogle izreći navedene kazne, zaključuje se u Izvješću Odbora za zakonodavstvo.

Odbor za financije i Državni proračun raspravljao je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. U raspravi je ocijenjeno kako podaci o dospjelim, a nenaplaćenim potraživanjima ukazuju na potrebu iznalaženja modela rješavanja naplate potraživanja. Predloženim modelom država se odriče dijela potraživanja stvarajući time preduvjetu brojnim dužnicima da nastave gospodarsku djelatnost kao uredne platiše svojih obveza.

Međutim, ocijenjeno je da će učinci ovakvih mjera biti kratkoročni, ukoliko ne uslijedi pravovremeno sankcioniranje financijske nedisciplinane te promjena zakonske regulative u dijelu zaštite vjerovničkih prava. Potrebno je izraditi analizu strukture duga, a posebno je ukazano na osnivanje poduzeća samo u cilju provođenja nezakonitih radnji. Istaknuto je kako njihova pojava iziskuje odgovarajuće izmjene Zakona o trgovačkim društvima.

Osim toga, izraženo je stajalište kako ovaj prijedlog Zakona ne donosi novine u predloženim načinima podmirivanja obveza. I ranije je bilo sličnih pokušaja, (npr. slučaj PIK-ova), ali nisu imali značajnih rezultata. Ukazano je zatim i na konkretne nepreciznosti u člancima: 4, 5, 7, a izraženo je i stajalište kako bi trebalo razmotriti mogućnost uvođenja prodaje državnih dugova, odnosno multilateralne kompenzacije. Nakon provedene rasprave Odbor za financije i Državni proračun jednoglasno je predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o dospjelim, a nenaplaćenim porezima, carini, doprinosima i državnim jamstvima. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi upućuju se predlagatelju Zakona da ih uzme u obzir prilikom izrade teksta Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o predloženom tekstu u svojstvu zainteresiranog radnog tijela, a raspolagao je i mišljenjem Hrvatske gospodarske komore na predmetni zakon. Nakon uvodnog obrazloženja članovi Odbora suglasni su s prijedlogom predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku. U raspravi je konstatirano da nisu u dovoljnoj mjeri korišteni postojeći zakonski mehanizmi naplate državnih potraživanja, što je rezultiralo jačanjem financijske nediscipline. Ocijenjeno je da se njime u povlaštenu položaj dovode gospodarski subjekti koji nisu izvršavali svoje obveze. Istaknuto je da u pristupu naplati potraživanja, treba polaziti od diferencirane strukture dužnika i strukture potraživanja. Članovi Odbora ukazali su i na pojedine konkretne nepreciznosti, uočene u člancima: 2, 3, 4, 6, 10, i 14. predloženoga zakonskog teksta.

Nakon provedene rasprave većinom je glasova predloženo Hrvatskom saboru donošenje Zakona o dospelim a nenaplaćenim porezima, carini, doprinosima i državnim jamstvima.

RASPRAVA

Na početku rasprave predstavnik predlagatelja, zamjenik ministra financija mr. **Damir Kuštrak**, dodatnim je riječima obrazložio predloženi zakonski tekst. Govoreći o strukturi financijskih potraživanja pozvao je zastupnike da analiziraju tabelu koja donosi pregledan sustav dospelih dugovanja. Upozorio je da se predloženim zakonskim tekstom uređuje i propisuje način naplate dospelih potraživanja, a posebno se utvrđuju kriteriji na područjima od posebne državne skrbi i za dužnike koji su pretrpjeli štetu za vrijeme rata.

Bolja naplata dospelih potraživanja

Ocijenjeno je da će se tijekom rasprave bolje razjasniti pojedini problemi, ističući da se predloženi zakonski tekst zapravo trebao donijeti zajedno s Prijedlogom državnog proračuna.

O stavovima **Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu** izvijestila je zastupnica **Dragica Zgrebec**. Ona je upozorila da se predloženim tekstom u povlaštenu položaj dovode gospo-

darski subjekti koji nisu izvršavali svoje obveze, te predložila da se u pristupu naplati treba povesti briga o diferenciranoj strukturi dužnika i potraživanja. Podsjetila je i na konkretne primjedbe uočene u pojedinim člancima predloženoga teksta, te izvijestila da je Odbor na kraju većinom glasova odlučio Hrvatskom saboru predložiti donošenje prijedloga. Zastupnik **Josip Leko** izvijestio je zastupnike o stavovima **Odbora za zakonodavstvo**, ističući da podupire rješenja kojima se pospješuje, odno-

Potrebno je očistiti kaotično stanje financijske nediscipline u pojedinim dijelovima gospodarstva.

sno ubrzava postupak naplate potraživanja po osnovi poreza, doprinosa, carina i drugih javnih davanja. Ukazao je međutim i na loše posljedice koje se primjenom pojedinih rješenja mogu odraziti prilikom plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje. Upozorio je da se nikako ne može priznati radni staž, odnosno prava iz mirovinskog osiguranja ako za određeno razdoblje nisu plaćeni doprinosi.

Nakon toga, govorili su predstavnici klubova parlamentarnih stranaka, a zastupnica **Dubravka Horvat** govorila je u ime **Kluba zastupnika SDP-a**. Podržala je predloženi zakonski tekst, ocjenjujući da je konačno potrebno očistiti kaotično stanje financijske nediscipline na ovom području. Obrazložila je zatim i strukturu neplaćenih poreza i potraživanja ukazujući da je zbog toga došlo i do blokade brojnih tvrtki. Smatra da prije provođenja stečaja za oko 20 tisuća privrednih subjekata, treba još jednom pokušati stvoriti preduvjete kako bi nastavili obavljati svoje gospodarske djelatnosti. Time bi se stvorili i zakonski preduvjete za spašavanje velikog broja radnih mjesta. Iznijela je zatim temeljne podatke o desetak tvrtki koje su dospjele u tešku situaciju, a koje zapošljavaju po nekoliko stotina zaposlenika. Smatra da je potrebno pronaći odgovarajuće rješenje, jer je realna mogućnost naplate na dosadašnji način pod velikim upitnikom. Država kao najveći vjerovnik u ovim slučajevima treba naći i utvrditi stvarnu mogućnost kako bi se naplatile zakonske obveze, ali i sačuvala radna mjesta nastavkom proizvodnje.

Istaknula je da su brojni gospodarski subjekti došli u poteškoće jer svoje obveze nisu mogli podmirivati zbog teškoća uzrokovanih ratom i razaranjima. Prezentirala je zatim situaciju i strukturu dužnika u samostalnim profesionalnim djelatnostima i u poljoprivredi. Nakon toga analizirala je i potraživanja koje ima Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, te zaključila da Klub zastupnika SDP-a, uvažavajući sve primjedbe prispjele iz radnih tijela, predlaže da se konačno uvede red i svodenje problema na realno stanje kako bi se mogli planirati budući prihodi državnog proračuna.

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** uputio je repliku. Smatra da su u govoru zastupnice Horvat iznijeti meritorni podaci, ali je upozorio da ostali zastupnici u svojim materijalima nisu dobili sve statističke pokazatelje, ocjenjujući to nečijim propustom. Zastupnica Horvat u svom je odgovoru ocijenila da zbog važnosti materije svaki zastupnik treba potražiti relevantne podatke, kako bi mogao steći točnu sliku i predložiti odgovarajuća rješenja. Smatra da svaki zastupnik ima pravo tražiti one podatke koji su mu potrebni, navodeći da je sama pripremila i tražila podatke.

Zastupnik Vukić zatražio je ponovno riječ zbog ispravka netočnog navoda, žaleći se ujedno da je poslao brojne zahtjeve nadležnim ministarstvima, ali nije dobio nikakve podatke, kao ni odgovore na zastupničko pitanje. Za ispravak netočnog navoda javila se i zastupnica **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** i upozorila da i ona ima slične poteškoće, a tražene podatke često puta dobiva kada zakonski prijedlog više nije aktualan. Smatra da zastupnici po tom pitanju nisu jednaki u Saboru ni Vladi Republike Hrvatske.

Kažnjava se uredne platiše

Zastupnik **Tonči Tadić** govorio je u ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**, te upozorio na zamjerke onih obrtnika koji su na vrijeme ispunjavali sve zakonske obveze prema državi. Smatra da je Vlada po tom pitanju neprincipijelna, a posebice je to svojstvo zamijetio kod predsjednika Nadzornog odbora Hrvatskog fonda za privatizaciju i potpredsjednika Vlade, gospodina **Slavka Linića**. Podsjetio je na njegove izjave u kojima

je govorio da nikako neće tolerirati neplaćanje dugova državi. Za nastalu situaciju i bujanje financijskih obveza, najodgovornije su poslovodne strukture tih poduzeća, ali krivnje ima i Hrvatski fond za privatizaciju, kao i njegov Nadzorni odbor.

Zaboravlja se na nedavna obećanja da se neće tolerirati neplaćanje dugova državi.

Spomenuo je zatim slučajeve stečaja u "NA-MI", "Diokomu", hotelskom poduzeću "LAV, ističući da se kao pokretač stečaja javila porezna uprava. Zapitao je, zašto do sličnog zakonskog prijedloga nije došlo na početku mandata ove Vlade, već se dvije godine uporno ustrajavalo na stečaju, analizirajući pri tome pojedine važne segmente oko stečaja "NA-ME" i "Novogradnje". Upozorio je da su brojna hotelska poduzeća skrahirala jer južnije od Zadra nije bilo moguće organizirati turističku djelatnost tijekom proteklog desetljeća. Ukazao je na začarani krug međusobnih potraživanja koji dovodi do gospodarskog i financijskog sloma, upozoravajući da u predloženoj tekstu nedostaje struktura dužnika. Slabosti je uočio i u iskazivanju metodologije kamatne politike, ocjenjujući da ove vrijednosti nisu korektno prikazane. Ukazao je i na probleme koje donose visoke stope zateznih kamata prilikom obračuna kreditnih potraživanja. Podsjetio je zatim i na pojedina visoka potraživanja koje su obrtnici i hoteli trebali plaćati za korištenje autorskih prava, te podržao inicijativu da se pomogne onim dužnicima koji su pretrpjeli izravnu ratnu štetu.

Analizirao je zatim pojedina predložena rješenja, ocjenjujući da bi bilo jednostavnije proglasiti opću poreznu amnestiju za sve hotele u kojima su bili prognanici u srednjoj i južnoj Dalmaciji tijekom ratnih godina. Zbog navedenih slabosti: "Naš će Klub biti vrlo suzdržan pri glasovanju o ovom zakonu", zaključio je zastupnik Tadić.

Zastupnik **Ivan Šuker** govoreći u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**, istaknuo je da je predlagatelj mogao ugraditi predložene zakonske odredbe u tekst Zakona o općem poreznom zakonu, donijetog prošle godine. Podsjetio je i na pojedine detalje prilikom donošenja izmjena i dopuna Zakona o porezu na dohodak, kada je

Klub zastupnika HDZ-a predlagao određene inicijative vezane uz zastaru pojedinih poreznih potraživanja. Tom je prilikom Vlada odgovorila da se ne želi baviti starim problemima, već se okreće budućnosti.

Objasnio je zatim i pojedine detalje oko vremenskih distanci relativne i apsolutne zastare, te razmotrio nastale porezne dugove i potraživanja temeljem kamatne stope. I on je ocijenio da nisu svi zastupnici dobili meritorne podatke iz nadležnih ministarstava, smatrajući da su podaci o analizi i strukturi duga trebali biti otvoreni i pristupačni za sve zastupnike. Osim toga, ocijenio je da je dužnike trebalo podijeliti u četiri skupine. Te skupine činili bi dužnici s područja posebne državne skrbi, dužnici u stečaju i likvidaciji, poduzetnici s teškoćama koje su prispjele zbog nemogućnosti naplate vlastitih potraživanja i poduzetnici bez imovine koji nisu namirivali svoje obveze prema državi. Prema ovoj zadnjoj skupini, država ne bi trebala pokazivati nikakve milosti, već primijeniti postojeće zakonske odredbe. Analizirao je zatim strukturu dužnika prema djelatnostima, konstatirajući da najviše duguje prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo, te turistička, odnosno ugostiteljska djelatnost.

Narušeno je načelo ravnopravnosti i pravednosti

Analitički je razmotrio i odredbe pojedinih članaka, zaustavljajući se na članku 4. predloženog zakonskog teksta. Ukoliko država ne može prodati nekretninu od svog poreznog dužnika, što će dobiti ulaskom u vlasništvo, zapitao je zastupnik Šuker. Upozorio je da se na predloženi način destimulira uvođenje financijske discipline, a narušava se i načelo ravnopravnosti i pravednosti. Ukazao je zatim i na uočene slabosti u člancima 7. i 8, ocjenjujući da su odredbe prekomplikirane i neprikladne u praksi. Zapitao je: "Tko će smanjiti potraživanja naših seljaka koji su podigli kredite, te obrtnika koji su uredno plaćali poreze? Tko će smanjiti potraživanja poduzeća koja su dizala kredite s visokom kamatom kako bi podmirili obveze prema državi?"

Na kraju je ocijenio da Klub zastupnika HDZ-a predloženi zakonski tekst ocjenjuje suvišnim, jer

rješava vremenski period od 1995. do 2000. godine. Već slijedeće 2001. godine on ne važi, jer se dugovanja naplaćuju prema Zakonu o porezu na dohodak, Zakonu o porezu na dobit i na kraju, sukladno odredbama o Općem poreznom zakonu. On, dakle, rješava samo probleme jednog perioda iz prošlosti, upozorio je zastupnik Šuker. Ocijenio je da će se moći naplatiti mali postotak dugovanja, pa se Klub zastupnika HDZ-a protivi donošenju novih zakona i uredbi, imajući na umu postojeći Opći porezni zakon koji treba predstavljati temeljni propis u fiskalnoj politici oko naplate državnih potraživanja.

Predloženim se načinom zapravo destimulira uvođenje financijske discipline i uredno plaćanje zakonskih obveza.

Ukoliko je ocijenjeno da neke stvari nisu dobro postavljene, trebalo je ići na izmjenu pojedinih članaka, a ne se posebno baviti periodom od pet godina.

Zastupnik **Jadranko Mijalić** govorio je zatim u ime **Kluba zastupnika HSLS-a**, držeći dobrom temeljnu ideju, ali ujedno upozoravajući da se pojedini dijelovi trebaju bolje razraditi. Navodeći da su se ukupna državna potraživanja popela na svotu od 23,5 milijardi kuna, smatra da bi se predložene mjere nakon provođenja odredbi mogle pozitivno odraziti na one tvrtke kojima dugovanja predstavljaju prepreku u obavljanju gospodarskih aktivnosti. Nakon pravednog postupka nagodbe za naplatu, mogu se stvoriti preduvjeti za povećanje proizvodnje i zaposlenosti, ocijenio je zastupnik Mijalić. Značajno rasterećenje može se očekivati i za tijela prisilne naplate potraživanja, te za sudove. Ipak, trebalo bi povesti računa i o nedvojbenoj financijskoj nedisciplini kod pojedinih subjekata, te izvršiti zakonske preinake kako bi se otklonile uočene slabosti na području gospodarske i financijske politike.

Donošenje ovog Zakona, bez nužnog otklanjanja slabosti u pravnom sustavu, dugoročno gledano neće imati značajniji učinak. Štoviše, moglo bi izazvati određeni otpor gospodarskih subjekata koji su uredno izvršavali preuzete zakonske obveze, upozorio je zastupnik. Smatra da bi donošenjem Zakona o kamata

trebalo osigurati ujednačene kriterije, te spriječiti vjerovnike da zloupotrebom obračuna kamate manipuliraju visinom svojih potraživanja. Kako ovaj Zakon ne bi doveo u pitanje načelo pravednosti, potrebno je rigorozno kazniti privredne subjekte i dužnike koji su provodili kriminalne radnje, te nelegalno izvlačili novac iz poduzeća.

Prikazati potpunu strukturu duga

Govorio je zatim o mjerama koje stoje pred inspekcijskim službama i službama prisilne naplate, koje bi stručnijim radom trebale osigurati veći stupanj naplate potraživanja. Na kraju je pozvao predlagatelja da prikaže strukturu duga, jer se u protivnom, neće moći sagledati stvarni učinci predloženoga modela naplate potraživanja. Navedena analiza trebala bi sačinjavati procjenu broja poduzeća, radnih mjesta, visinu prihoda koje će ostvariti državni proračun i ostale temeljne podatke. I on je ukazao na slične mjere prilikom sanacije poljoprivredno industrijskih kombinata, upozoravajući da financijska konsolidacija primjenom instituta vlasničkih udjela, programa i otpisa nije donijela značajnije

Problemi u gospodarstvu definitivno će se riješiti tek pronalaskom strateškog partnera i osvajanjem novih tržišta.

pozitivne rezultate. Stari dug stvara preveliki pritisak na cijenu proizvoda, a s druge strane ne može se trajno riješiti bez pronalaska strateškog partnera i otvaranja novih tržišta. Ukazao je zatim i na pitanje procjene vrijednosti nekretnina u slučaju preuzimanja, ocjenjujući da bi se predloženim tekstom trebao urediti odnos vrijednosti nekretnine i duga. Smatra ujedno da će se predloženim mjerama ipak pomoći onim subjektima koji su zbog ratnih djelovanja pretrpjeli značajne štete i gubitke. Na kraju je upozorio da bi predloženi tekst mogao tek zadovoljiti formu, ocjenjujući da objektivna ocjena poslovnih planova i razvojnih programa iziskuje rad stručnjaka s velikim poznavanjem djelatnosti poduzeća čiji se planovi i programi ocjenjuju. Država ne bi trebala nagraditi

neplatiše poreza, već pomoći onima koji zbog objektivnih razloga nisu uspjeli podmiriti zakonske obveze, zaključio je zastupnik Mijalić.

Ocjenjujući da predloženi zakonski tekst predstavlja osnovu za reguliranje međusobnih dužničko - vjerovničkih odnosa, Klub zastupnika HSLS-a, podržava njegovo donošenje, uz napomenu da se prilikom izrade Konačnog prijedloga razmotre iznijete primjedbe, mišljenja i prijedlozi Kluba.

Izigrani i nagrađeni

U ime **Kluba zastupnika DC-a Vesna Škare-Ožbolt** je rekla da je ovaj zakonski prijedlog iz nekoliko razloga kontroverzan. Proizlazi iz činjenice što se uredni platiše smatraju izigranima jer su na vrijeme izvršavali svoje obveze prema državi, a sada bi reprogramom trebali biti nagrađeni oni koji ih nisu izvršavali.

Kažnjeni su i oni poduzetnici koji, iz opravdanih razloga, nisu mogli izvršiti svoje obveze prema državi a nisu iz područja državne skrbi. Jedan od takvih primjera je "Novogradnja" kojoj država duguje više nego što iznosi njezin nenaplaćeni porez, (radi njega je Porezna uprava i pokrenula postupak stečaja).

Zastupnica stoga ocjenjuje da se Prijedlog temelji na paničnom strahu države da će veći dio potraživanja otići u zastaru, te bojazni da neće ostvariti dodatni prihod u državnom proračunu. Ona time zapravo dokazuje kako ni sama ne vjeruje u vlastite rezultate sanacije gospodarstva.

Upućuje joj pitanje - zašto u obrazloženju uz zakonski tekst nije priložila listu dužnika. Izrazila je sumnju u to da su najveći dužnici, zapravo državna poduzeća u pretežitom državnom vlasništvu, a lista bi pokazala da je država zakazala i kao vlasnik i kao vjerovnik.

Također nedostaju podaci o tome koliko najveći dužnici, osim državi, duguju bankama, bivšim javnim poduzećima i osiguravateljima te dobavljačima, gradovima i općinama, komunalnim poduzećima.

Iz podataka bi se vidjelo da je prava namjera zakona da ostvari prihod u državnom proračunu a ne da ozdravi poduzeća. Iz Prijedloga zapravo proizlazi da predlagatelj ne sagledava suštinu problema, pogotovo što su, osim prema državi, dužnici najviše dužni bankama saniranim novcem

poreznih obveznika. Sada je umjesto banke vjerovnikom postala Državna agencija za sanaciju i osiguranje štednih uloga, a dugovi multiplicirani visokim kamatama (redovitim i zateznim) ostali uknjiženi dužnicima, što se ni ovim zakonom ne regulira.

U slučaju banaka koje nisu sanirane ili pak saniranih koje potraživanja nisu prenijeli Državnoj agenciji za sanaciju banaka i osiguranja štednih uloga, svoja su potraživanja, po kreditima, osigurale založnim pravom na kredite tih poduzeća ili državna jamstva. Ista je situacija s kreditima osiguravajućih društava, većinom Croatia osiguranja.

Slijedeći iznose dugovanja, najveći je prema HEP-u i INA-i te prema lokalnoj upravi i komunalnim poduzećima. Rješenje pitanja dospjelih dugova Vlada ostavlja dužnicima da oni postignu nagodbu.

Ovaj zakonski prijedlog ne definira vrijeme u kojem treba uskladiti stanje duga (između porezne uprave i dužnika) te vrijeme u kojem Komisija za državna potraživanja mora završiti analizu i dati ocjenu osnovanosti podnesenog prijedloga o namirenju obveza.

To je važno jer je, u vrijeme trajanja postupka, sve do zaključenja Ugovora o nagodbi, blokiran žiro-račun dužnika. Prema tome posluje se nelegalno - teško se ugovara isporuka roba ili izvedba radova a banke ne žele odobriti kredite za obrtna sredstva. Prekida se zastara dospjelog duga ali dolaze nove zatezne kamate. Nastavlja se "mrcvarenje" a da nitko osim uprava i nadzornih odbora poduzeća za to ne odgovara.

Posebno je nepravedno, smatra, što je država redovito obračunavala kamatu na svoja potraživanja, a nije vraćala svoje dugove niti je priznavala kamatu.

Istovremeno se nudi rješenje da popust na jednokratnu uplatu ne može biti veći od kamate za nenaplaćeni dug a o obvezama države, u prijedlogu zakona, ni riječi.

Što se tiče ponuđenog rješenja, potpuno je nejasno ono u kojem se kaže da samo za društva u kojima je državni portfelj veći od 50 posto, ocjenu prijedloga nagodbe daje mjerodavno ministarstvo i Hrvatski fond za privatizaciju. Nameće se stoga pitanje vjeruje li predlagatelj da su za sva ostala društva dovoljno osposobljeni članovi Komisije za državna potraživanja, pogotovo što se radi o osposobljenosti za - ocjenu tržišta,

tehnološku, kadrovsku i organizacijsku ocjenu, te ocjenu kvalitete strateškog partnera i ostaloga.

Iz prijedloga nije jasno kako otpisati potraživanja vjerovnika nastala do 31. prosinca 1994. godine ako se zna da samo potraživanja po osnovi poreza zastarjevaju nakon 6 godina.

Klub procjenjuje i drži izvjesnim da je Vlada pronašla način da od poslovnih "polumrtvaca" pokuša naplatiti 2 i pol milijarde kuna državnog duga, a da će za stečaj okriviti upravu i nadzorne odbore. Time se ostvaruje prijetnja potpredsjednika Vlade za gospodarstvo da će oni nestati sa scene nakon 31. prosinca, rekla je dodajući da umjesto da ponudi rješenje, Vlada "pere ruke" i još namjerava naplatiti ako odgovorne osobe i članovi nadzornih odbora dužnika, ne pokrenu postupak nagodbe ili raskinu ugovor o nagodbi.

Zbog svega navedenoga, Klub zastupnika DC-a protivni se donošenju zakonskog prijedloga i traži da ga do drugog čitanja predlagatelj, sukladno iznijetim prijedlozima, korigira te pripremi odgovore na netom postavljena pitanja.

Upitnost prijedloga

U ime **Kluba zastupnika HSS-a Ante Markov** je ustvrdio da donošenje posebnog zakona otvara dvojbe, kao i pitanja provođenja financijske discipline na razini cijele države.

Upitnost prijedloga, međutim, jest u tome što se ne daju precizni podaci o broju dužnika, veličini duga, vlasničkoj strukturi i genezi dugova. No, unatoč tome, smatra da predloženi zakon, zbog njegovog koncepta valja podržati, i nastojati otkloniti manjkavosti, a prvenstveno misli na podatke o vrsti, strukturi dužnika koje predlagatelj treba dostaviti do drugog čitanja.

Budući da postoji potreba za njegovim donošenjem, bilo bi dobro da se uvažavaju određene primjedbe izrečene u ovoj raspravi. Primjerice, u članku 4. (način podmirenja dugova) trebalo bi izrijekom naznačiti da se uzimaju u obzir i ratne štete. Nadalje, Klub drži da će rješenje o pretvaranju potraživanja u vlasnički udjel omogućiti pojedinim dužnicima normalno poslovanje, te da država mora prihvatiti vlasničke udjele u zamjenu za dugovanja, kako bi, tako konsolidirana poduzeća našla vlasnika a potom i mjesto na tržištu.

Zabrinjava međutim, što Zakon o trgovačkim društvima jasno kaže - da bi se donijela odluka o dokapitalizaciji, nužno je imati vlasnički udjel u visini od 75 posto.

U sklopu prijedloga za izmjenom nekih odredaba sugerirao je da se izvrši prijava a ne prijedlog Poreznoj upravi prema sjedištu, u roku od 15 dana a prijedlog ovisno o vrsti i strukturi duga dostavi u roku 6 mjeseci. Time će se postići svrsishodnost uz prethodnu detaljnu provjeru svakog dužnika, rekao je.

Vlada bi trebala razmisliti i o kreditima koje su podigli hoteli, koji unatoč velikoj potražnji na tržištu, ne postižu više od 25 posto svoje vrijednosti, jer nisu nužno vezani uz državna jamstva.

Potreban je popis dužnika

U ime **Kluba zastupnika IDS-a Valter Drandić** je podržao mišljenje da od Vlade treba zatražiti da dostavi popis dužnika i da se o tim podacima provede rasprava.

Predložena zakonska rješenja stimuliraju one koji nisu plaćali svoje obveze a kažnjavaju i dovode u neravnopravni položaj one koji su se, na raznorazne načine, snalazili i plaćali svoje obveze. Stoga glede zakona izražava moralnu dvojbu. Premda za dužnike koji su bili u ratom zahvaćenim područjima i za turističke objekte ima razumijevanja, smatra da ne treba zanemariti činjenicu da ima veliki broj poduzetnika koji su iskorištavali situaciju i izbjegavali svoje obveze prema državi.

Ako Sabor donese predloženi zakon on će predstavljati određenu vrstu amnestije za sve koji nisu izvršavali svoje obveze. Stoga, rekao je gospodarstvenici Istre upućuju dodatna rješenja - da se zakonom obuhvate svi dugovi do dana stupanja na snagu ovog zakona; da prestaju teći kamate na dug; da se potpišu adekvatni ugovori te pojasni rješenje koje se tiče potpisa koje daje mjerodavno ministarstvo. Nadalje, da se kamatu prilagodi tržištu jer će biti stimulativnija i primjerenija standardu Europske unije.

Kada se u prijedlogu govori o ustupljenoj imovini, iako je jasno što znači, smatra da je bolje precizirati da se radi o ustupljenim nekretninama, dionicama, udjelima i potraživanjima. Ujedno se traži da se prilagode rokovi za podnošenje odnosno nepodnošenje prijedloga te zaključivanja ugovora o nagodbi.

U slučaju jednokratne otplate duga treba predvidjeti potpun otpis kamata.

Valjalo bi razmisliti i o tome da se privremeno obustave ovršni postupci, počevši od dana podnošenja prijedloga, o čemu porezna uprava treba obavijestiti ovlaštenu organizaciju koja vodi platni promet dužnika, a potpunu obustavu regulirati tek nakon potpisivanja ugovora o nagodbi.

Klub u čije ime govori smatra da gospodarstvu treba dati priliku da očisti svoja poslovanja i sačuva radna mjesta, te da sličnu praksu primjenjuje i ubuduće. Razlog je u tome što se zna da su poduzeća dugovala ministarstvima a ona njima za određene robe ili radove, da nije bilo prebijanja dugova te su iz tih problema generirali mnogi drugi.

Dario Vukić (HDZ) je konstatirao da se iz zakonskog prijedloga iščitava da država želi dominirati, a to je u svijetu prevladani princip u ekonomskim odnosima.

I on primjećuje da predlagatelj nije dostavio podatke o broju trgovačkih društava koje je država blokirala zbog nenaplaćenih potraživanja (po nekim podacima radi se o više od 15 tisuća).

Smatra, naime da je prilazeći ovom problemu, predlagatelj trebao razmisliti o mogućnostima i stanju u hrvatskom gospodarstvu, uzimajući pritom u obzir i razdoblje počevši od 1990. godine - tehnološki višak, ratne štete koje su iznosile oko 260 milijardi kuna, gubitak tržišta, te nespremnost našeg tržišta da se suočava sa svjetskim i europskim razvijenim tržištem.

Ne treba zanemariti ni činjenicu da je Hrvatska morala ulagati u stvaranje svoje vojske, da je 1999. godine izgubila prihod od turizma, da je došlo do pada bruto društvenog proizvoda na minus 0,3 posto.

U slučaju postojanja objektivnih razloga, ne može se turističke djelatnike koji nisu imali uvjeta da rade, proglašavati nesposobnima i kriminalcima. Pledirao je stoga da se pokuša analizirati te okolnosti i izmijeniti stav o njihovom poslovanju. Sukladno tome, odgoditi donošenje zakona.

Što se tiče predloženih mjera, mišljenja je, da u trenutku otvaranja granica gospodarstvo treba rasteretiti i omogućiti mu u trogodišnjem periodu da se pripremi za ulazak na svjetsko tržište a ne ga sprječavati u razvoju. To država čini tako što stavlja svoju šapu na nekretnine određenih

firmi umjesto da im omogućiti da daju zalog i dižu kredite. Država bi zbog toga trebala odrediti drugačiji i odmjereni pristup prema gospodarstvu.

Ukazujući na rješenje u Zakonu o izvršenju proračuna ukazao je na nesuglasje s ovim prijedlogom zakona. Naime, spomenuti Zakon predviđa da u slučaju kada se sredstva proračuna koriste za sanaciju, dokapitalizaciju ili kao udio u sredstvima pravne osobe, Republika Hrvatska postaje suvlasnikom, a ne navodi se i Hrvatski fond za privatizaciju.

Zbog duga, hitno riješiti problem

Ljubica Lalić (HSS) zaključuje - zbog iznosa ukupnog dospjelog a nenaplaćenog potraživanja koje 30. lipnja 2001. godine iznosi oko 23 milijarde i 535 milijuna kuna, potrebno je hitno rješavanje ovog problema. Postojeća potraživanja jesu posljedica financijske nediscipline još iz prijašnjih godina i ona je ozbiljno ugrozila funkcioniranje sustava. Obveza ove Vlade je bila da je zaustavi. Međutim, istovremeno strahuje da je zakon demotivirajući za one koji su, u teškim uvjetima poslovanja, izmirivali svoje obveze prema državi.

Što se, pak, tiče rasprave o ovom zakonskom tekstu ona bi bila mnogo lakša da zastupnici imaju popis pravnih osoba koje su dužne državi. Ujedno je uvjeren da među njima ima velikih dužnika državi koji godinama nisu plaćali poreze i doprinose, dok su njihovi vlasnici godinama kupovali luksuznu robu.

U takvim slučajevima je potrebno predvidjeti kriminalističku obradu a potom i povrat obveza prema državi i vlastitom narodu.

U drugu kategoriju spadaju društva kapitala koja u otežanim uvjetima poslovanja nisu mogla plaćati državne obveze. Njihova je sadašnja situacija opravdana i lako provjeriva, te smatra da njima država treba pomoći preuzimanjem odgovarajućeg dijela vlasništva. Opravdanost takve pomoći, ocjenjuje, uredni platiše će razumjeti. Pritom misli na pakračke i lipičke obrtnike koji su nakon rata obnovili proizvodnju a onda zbog razrezanog poreza postali dužnici, ostali bez posla te im je plijenjena i imovina.

Da je predlagatelj dostavio popis državnih dužnika moglo bi se vidjeti da postoje društva kapitala, koja su privatizirana pod povoljnim uvjetima

(za 1 kunu ili znatno niže od vrijednosti poduzeća), dok se stjecatelj dionica obvezao namiriti dospjela dugovanja i prema državi.

U ovoj problematici ima više dvojbi i pitanja - kolika su potraživanja, zbog čega se ne naplaćuju potraživanja, ako ih ima, da se na ovakva društva kapital ne može primjenjivati ovaj zakon (bio bi to poklon).

Nadalje, prigovor na zakonski prijedlog upućuje i na činjenicu da zakon govori o fizičkim i pravnim osobama kao dužnicima, a ne uzima u obzir seljake.

Na kraju je zaključila kako postoji potreba da zakon napravi reda u području dospjelih i nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa ali kako je ipak teško glasovati za njegovo donošenje jer se ne zna tko će uživati njegove blagodati. Prvenstveno jer mora biti transparentan - da ima popis dužnika, te da nudi rješenje za svakoga pojedinačno. Bez takvih podataka ne treba ga donositi kao niti bez podataka o dugovanju društava privatiziranih pod posebnim povoljnim uvjetima.

Lanac dugovanja može presjeći samo država

Branka Baletić (SDP) je navela razloge zbog kojih se donosi zakon, a potom konstatirala da ukoliko država ništa ne poduzme u tom smislu može doći do još većih komplikacija.

Uz ona poduzeća koja su pretrpjela ratna razaranja, rekla je, ima i onih koji su bili "miljenici bivše vlasti i samim time oslobođeni svih obveza". Uzimajući u obzir sve, rekla je da će glasovati za zakonski prijedlog iako smatra da se njime narušava princip pravednosti, jer se na određeni način kažnjava sve koji su bili uredni platiše a ide na ruku onima koji su htjeli brzu i nepoštenu zaradu.

U prilog donošenju zakona ide činjenica da lanac dugovanja treba presjeći a to može učiniti samo država, čime ona preuzima ogromnu odgovornost. Od nje se očekuje da i sama sredi svoje račune i postane primjer ostalima.

Ona također mora preuzeti odgovornost za "sankcioniranje svih lopova, nesposobnih menagera" ali i biti garant da ubuduće neće dolaziti do ovakvih devijacija, jer takvo poslovanje ne vodi u Europu.

Država već sada, da bi bilo uspjeha, mora započeti s uređivanjem sustava porezne reforme kako bi rasteretila gospodarstvo.

Mr. Željko Glavan (HSL) je ocijenio da je zakon preopćenit, nedorečen, te da u mnogim rješenjima ima mnogo nedoumica. Izazivaju ih i pojmovi, primjerice, upotreba riječi dug i potraživanja, pa se ne zna je li dug samo glavnica ili i kamata, također i jamstvima (nije u redu da država sanira dugove za jamstva koja je dala za privatne firme) jer među njima nema razlika. Iz rješenja je nejasno da li moratorij na naplatu duga svim dužnicima kao i rast duga, nastaje danom podnošenja zahtjeva za nagodbu. Nameće se i pitanje zašto bi dužnik iz 1995. godine platio dug i time dobio 60 posto popusta ako može pričekati još 2 mjeseca i prema odredbama poreznog zakona imati zastaru.

Nije precizirano što je s kamatama nastalim poslije 1994. godine ako zakon kaže da će vjerovnici stupanjem na snagu ovog zakona otpisati sva potraživanja do kraja te godine.

Također nije precizirana razlika između pojmova "potraživanje", "dug" i "obveze", a nameće se i pitanje je li osnovano nekoga kazniti zato što nije podnio prijedlog za nagodbu, a što se kamata tiče nije problem u obračunu kamata nego u njihovoj visini.

Mario Kovač (HSL) je izrazio razumijevanje za potrebe države da riješi problem postojeće financijske nediscipline, te posebno zaštititi prava vjerovnika od iznimno velikog broja nelikvidnih i insolventnih gospodarskih subjekata i drugih pravnih osoba.

Iznos od 23 i pol milijuna kuna za dospjele a nenaplaćene poreze, carine, doprinose za zdravstveno i mirovinsko osiguranje, zaista je značajan, rekao. Smatra da tolerirana financijska nedisciplina narušava ionako nagriženi poslovni moral, potiče zapošljavanje na crno, otežava, i silno opterećuje funkcioniranje sudstva. Iz navedenih je razloga bilo potrebe da se "zagrije u tu kiselu jabuku", rekao je i upozorio da treba biti realan u procjeni uspješnosti predloženih mjera.

Od zakona ne očekuje da će uspjeh u financijskom smislu biti spektakularan, jer se radi o dužnicima koji nisu u stanju sanirati vlastita dugovanja. Stoga očekuje veliki broj stečajeva a time i socijalnih problema.

Premda je mišljenja kako je potrebno raščistiti postojeću situaciju, osnovnu kritiku upućuje sadržaju predloženih zakonskih rješenja, a pogotovo jer abolira one koji nisu

podmirivali svoje obveze. Takvim postupcima su oštećeni uredni platiše samim time što isplaćena sredstva nisu upotrijebili za vlastiti razvoj. Predlagatelj je radi toga trebao razmisliti o tome da uvede posebne, stimulatívne mjere za one tvrtke koje su izvršavale svoje obveze. Ovako predloženo rješenje, mišljenja je, može izazvati izrazito nezadovoljstvo kod discipliniranih platiša. Ujedno valja razmisliti, predložio je, o izjednačavanju dužnika koji su pretrpjeli ratne štete, pa i one izvan područja posebne državne skrbi te razmisliti o tome da li je dovoljno da im se otpišu samo kamate.

U svezi s time treba promisliti o ustavnoj odredbi u članku 51. koja govori da je svatko, u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima, dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova, te da se porezni sustav temelji na načelima jednakosti i pravednosti ili se pak upitati što je s poštivanjem ustavne odredbe u članku 14. koji kaže da su svi pred zakonom jednaki.

Seljacima otpisati sva dugovanja

Marko Baričević (HSL) se založio za to da se seljacima otpišu sva dugovanja prema državi, pa i ona nastala posljednjih pet godina. Spomenuo je da od ukupnog iznosa neplaćenih potraživanja na tu kategoriju dužnika otpada milijardu i 50 milijuna kuna duga, plus 560 milijuna kamata. Riječ je, kaže, o dugovanjima za mirovinsko i zdravstveno osiguranje koje ni u poratnom razdoblju nisu bili u mogućnosti plaćati jer su jedva preživljavali (većina ih se nalazila na ratnom području).

Po mišljenju zastupnika predložena zakonska rješenja nisu prikladna za fizičke osobe, osobito za seljake koji nemaju imovine koju bi mogli ustupiti vjerovnicima, niti žiro-račun na koji bi im porezna uprava mogla "sjesti". Oni ne mogu računati ni na popuste predviđene člankom 10. predloženog zakona, jer nisu u mogućnosti jednokratno uplatiti zaostale rate. Naime, nepodmirena dugovanja zajedno s kamatama dostižu i po 30-ak tisuća kuna što je, inače, profit s oko 10 do 15 jutara pšenice. Ako im država već ne može pomoći na drugi način, neka im barem oprosti sva dugovanja u proteklih 5 godina, pa i

po cijenu toga da im se to vrijeme ne računa u mirovinski staž, kaže zastupnik. Isti tretman zahtijeva i za tvrtke s područja posebne državne skrbi koje grcaju u dugovima, čime bi se, kako reče, barem spasila radna mjesta. U tom kontekstu spomenuo je primjer Drvne industrije Papuk u Pakracu gdje još uvijek radi 160 ljudi.

Podržavši predloženi Zakon **Franjo Kučar (SDP)** izrazio je mišljenje da bi ga trebalo donijeti hitnim postupkom, s obzirom na katastrofalnu situaciju u dijelu gospodarstva. I on smatra da bi Vlada trebala imati diferencirani pristup prema dugogodišnjim neplatišama i onima koji su sve ove godine plaćali obveze prema državi. U prilog tome spomenuo je da je dobar dio državnog novca, pogotovo od carina, iskorišten za kupnju vila, jahti itd. ili je završio u kćerima dioničkih društava koja su opustošena. Međutim, izgleda da Vlada i nije imala preveliki izbor. Ilustracije radi spomenuo je primjer tvrtke s oko 2 tisuće zaposlenih koja ima 155 mln. kuna kredita, plus 76 mln. kamata i 85 mln. državnih dugovanja. Temeljni kapital tog društva se u zadnjih 5 godina srozao sa 32 mln. DEM na 32 mln. kuna. Tvrtka je blokirana tisuću šesto dana, imovina im je pod hipotekom i jedini je izlaz stečaj (pitanje je, međutim, koliko se država u tom slučaju može naplatiti).

Po mišljenju zastupnika jedini način da se riješi problem ovih 19 tisuća prezaduženih gospodarskih subjekata je da se u predloženom zakonskom roku od 15 dana okupe svi vjerovnici takvih tvrtki, među ostalim i predstavnici države, radi pokretanja postupka nagodbe (jedna od prednosti ovog zakona je činjenica da su najveći vjerovnici banke). Na taj bi se način, kaže, spasila radna mjesta i prekinuo daljnji umjetni rast gubitaka (visoke lihvarske kamate iz dana u dan "napuhuju" taj dug). Ujedno bi se ukinula društva koja danas postoje samo formalno, a ostao im je ogroman dug.

Proširiti mogućnost otpisa kamata

Željko Pavlic (HSL) je izjavio da, unatoč izrečenim primjedbama, podupire ovaj zakon. Smatra da bi se riješilo puno više problema da je donesen prošle godine, kad se Vlada rješavala dugovanja poduzećima.

U nastavku je predložio da se mogućnost otpisa kamata koja je njime predviđena samo za dužnike na području posebne državne skrbi proširi i na druge subjekte. Napomenuo je da se njegovi prijedlozi temelje na zahtjevima firme Medimurje Tegra Čakovec, koja je zapala u velike dugove zbog toga što im država nije na vrijeme plaćala radove (trenutno ima neplaćene obveze prema državi u milijunskim iznosima). Naime, ta je firma svoje-dobno gradila autocestu od Zagreba

Vlada bi trebala imati diferencirani pristup prema dugogodišnjim neplatišama i onima koji su sve ove godine plaćali obveze prema državi.

prema Goričanu. Budući da im država nije plaćala izvođači radova su bili prisiljeni uzimati nepovoljne bankarske kredite, a dospjele obveze nisu se mogle servisirati. Lani je, doduše, država vratila taj dug, ali bez kamata zbog kašnjenja. S druge strane, ona itekako dobro vodi računa o tome da svojim dužnicima naplati zatezne kamate. Po mišljenju zastupnika onim poduzećima koja su joj u izvjesno vrijeme "popuštala" država bi trebala, ako ne otpisati, barem smanjiti kamate i tako im olakšati poslovanje.

Napomenuo je i to da poduzeća koja su u sličnoj situaciji strahuju da im uplate PDV-a, doprinosa itd. porezne uprave ne prebacuju za podmirenje neplaćenih obveza iz prethodnih godina, jer se na taj način stvaraju novi dugovi. To treba izbjeći odgovarajućom formulacijom zakonskih odredbi te precizirati po kojoj vrijednosti će se priznati vlastite dionice koje će dužnici s područja posebne državne skrbi moći ustupiti za podmirenje nenaplaćenih potraživanja.

Stimulirati uspješne gospodarske subjekte

Dobro je da Vlada napokon nastoji riješiti jedan od najtežih problema hrvatskog gospodarstva - financijsku nedisciplinu i da pokušava izjednačiti uvjete privređivanja za sve gospodarske subjekte, konstatirao je **Ante Grabovac (HSL)**. Pojasnio je da financijska nedisciplina nije samo problem nenaplaćenih obveza prema

državi, koje se procjenjuju na preko 23 mlrd. kuna, nego i prema dobavljačima. Nameće se pitanje, međutim, ne nagrađuje li Vlada na ovaj način one koji u proteklom razdoblju nisu uredno izvršavali svoje obveze prema državi, a kažnjava uredne platiše. S tim u svezi podsjetio je na činjenicu da je većina firmi na koje se ovaj Zakon odnosi u državnom vlasništvu i da su neke od njih već u nekoliko navrata sanirane, ali bez uspjeha. I ove je godine - kaže - na velika zvona najavljuvana sanacija poljoprivrednih kombinata, ali izgleda da su sada u još lošijem stanju. Po

Većina firmi na koje se ovaj Zakon odnosi u državnom su vlasništvu i neke su od njih već u nekoliko navrata sanirane, ali bez uspjeha.

mišljenju zastupnika sve dosadašnje sanacije su bile u funkciji kupovanja socijalnog mira, kako za vrijeme bivše, tako i za sadašnje vlasti. Kako reče, stručnjaci procjenjuju da će primjenom ovog Zakona država uspjehi naplatiti minimalni dio nenaplaćenih potraživanja (svega oko 2 od ukupno 23 milijarde kuna). Zanima ga što će biti s onim tvrtkama gdje se ne uspije provesti nagodba i koje i dalje nastave poslovati na isti način. Dakako, one bi trebale biti u stečaju, ali i tada može doći do isto tako velikih socijalnih problema a pitanje je hoće li Vlada imati snage da ih riješi. Najvažnije je, kaže, da država stimulira uspješne gospodarske subjekte jer jedino oni mogu izvesti hrvatsko gospodarstvo i Hrvatsku iz krize.

Nedostaje popis dužnika

Po mišljenju **Drage Krpine (HDZ)** Vlada nije dovoljno promislila ni uzroke, niti posljedice koje bi prouzročili prihvaćanje i primjena ovakvog zakonskog propisa (radi se o improviziranom prijedlogu). Bilo bi korektno, kaže, da se zastupnicima do drugog čitanja dostavi popis pravnih i fizičkih osoba na koje se odnosi spomenuti dug od 23 mlrd. kuna, iz kojeg bi se vidjelo po kojoj osnovi duguju i u kojem razdoblju. Kako reče, možda bismo na tom popisu našli i imena nekih vrlo zanimljivih firmi i još zanimljivijih vlasnika (primjerice, poduzeća u vlasništvu nekih ministara). Bilo bi dobro da nas Vlada

razuvjeri da se, primjerice, gospodin Čačić ili Fižulić, koji su istaknuti poduzetnici, nisu dosjetili kako da izbjegnu obveze prema državi. Isključuje li se osobni interesi ministara nameće se pitanje - kaže zastupnik - predlaže li se ovaj zakon radi sređivanja stanja u gospodarstvu gdje je financijska nedisciplina već postala uobičajena pojava, ili radi toga da bi se pokrpale rupe u Proračunu za iduću godinu. A da je riječ o ovom posljednjem potvrđuje i činjenica da je Vlada na prihodovnoj strani proračuna već planirala oko 2,5 mlrd. kuna na temelju primjene ovog zakona, ne znajući uopće hoće li ga Sabor donijeti i u kojoj formi. Zastupnika zanima i zašto se predlagatelj odlučio upravo za naplatu dospjelih potraživanja nastalih do 31. prosinca 2000. godine. Slaže se, inače, sa zastupnikom Kovačem koji je upozorio na vrlo problematičnu ustavnost ovog zakona. Naime, prema Ustavu porezni sustav bi se trebao temeljiti na načelima jednakosti i pravednosti a predlagatelj različito tretira poduzeća koja su prije pola godine ili nedavno

Nameće se pitanje predlaže li se ovaj zakon radi sređivanja stanja u gospodarstvu gdje je financijska nedisciplina već postala uobičajena pojava, ili radi toga da bi se pokrpale rupe u Proračunu za iduću godinu.

otišla u stečaj, zato jer nisu podmirila svoje obveze prema državi, i ona koja će, koristeći se odredbama ovog zakona, moći izbjeći stečaj. Osim toga, zakonom su u isti koš strpana i poduzeća koja nisu mogla podmirivati obveze možda zato jer su po njima pljuštale granate i ona kojima je dugovala država, a i poduzeća čiji su vlasnici zadržali državni novac i njime, primjerice, kupovali jahte ili neka treća poduzeća.

Sudeći po rješenju predloženom u članku 10. tvrtkama se, izgleda, isplati što duže dugovati državi (što su im starije nepodmirene obveze imaju pravo na veći popust prilikom uplate duga). Primjerice, ako je neka tvrtka 1995. zadržala milijun kuna državnog novca oprostit će joj se 60 posto ili 600 tisuća kuna, a onoj koja se istom svotom koristila samo godinu dana svega 5 posto ili 50 tisuća

kuna. Po mišljenju zastupnika seljaka bi trebalo oprostiti sva dugovanja radi zaštite poljoprivredne proizvodnje u uvjetima tržišne orijentacije.

Rekavši kako je osuđen da u sabornici stalno sluša otrovne govore zastupnika Krpine **Mladen Godek (HSL)** je primijetio da je pravo čudo da kraj ovako nesposobne Vlade, kakvom je prikazuje gospodin Krpina, svi ne skapavamo od gladi. **Jadranka Kosor (HDZ)** je upozorila na to da je Godek povrijedio Poslovnik kojim je propisano da zastupnik u svojim istupima nikoga ne smije vrijeđati.

Duboko sumnjam u to da biste vi mogli imati ikakve koristi od mojih govora jer što god se kaže u vašoj nazočnosti "vi uvijek guslate svoje gusle" odvratio mu je **Drago Krpina**. Ustvrđio je da je njegovo pitanje bilo legitimno i konstruktivno te vrlo dobronamjerno. Možda vi nešto znate o poduzećima svoga stranačkog kolege Fižulića, pa vas je zato moje pitanje izbacilo iz takta, dometnuo je.

Jadranko Mijalić (HSL) je informirao zastupnike da poduzeće "Magma" na koje je aludirao Krpina nije dužno državi, što se može lako provjeriti. Osim toga, gospodin Fižulić više nije ni formalni vlasnik te firme jer je to nespojivo s njegovom funkcijom. Usprotivivši se politikantskom načinu govora zastupnika Krpine sugerirao mu je da bude principijelan i da radije govori o poduzećima svojih stranačkih kolega.

U svom ponovnom javljanju **Drago Krpina** je rekao da ministra Fižulića ni za što nije optužio, ali da ima pravo sumnjati, budući da zastupnicima nije predočen popis dužnika. U prilog tome spomenuo je da su prošle godine državni službenici dobivali bonove za Novu godinu koje su mogli trošiti samo u Fižulićevim prodavaonicama. Poznato je, također, da je firma u vlasništvu ministra Čačića dobila državnu garanciju. To su, kaže, dovoljni razlozi za sumnje da oni možda i dalje zlorabe svoje položaje. Na kraju je kategorički ustvrđio da bi isto stajalište imao i prema firmama svojih stranačkih kolega koje bi eventualno bile prezadužene.

Mr. Željko Glavan (HSL) je primijetio da je gospodin Krpina na kraju pokvario svoje, na prvi pogled vrlo logično, izlaganje. Najprije je, kaže, govorio o onima koji su 6,7 godina varali državu zadržavajući njen novac, a onda zatražio amnestiju

za jednu kategoriju građana - seljake. Kako reče, ne vidi razloga zbog čega svi građani ne bi bili ravnopravni pred Ustavom.

Seljaci u neravnopravnom položaju

Drago Krpina je pojasnio da su hrvatski seljaci trenutno u neravnopravnom položaju. Poznato je, naime, da je vlast, i u vrijeme HDZ-a i nakon

Bilo bi logično da država, kada već nije predviđjela više novaca u Državnom proračunu za poticaje, barem jednokratno sanira i hrvatska obiteljska gospodarstva, kao što je višekratno sanirala poljoprivredne kombinete.

toga, u više navrata i na različite načine sanirala dionička društva koja se bave poljoprivredom. Međutim, ni u jednom slučaju država nije oprostila dugove nekom obiteljskom gospodarstvu. Zastupnik predviđa da će u uvjetima članstva Hrvatske u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i očekivane primjene privremenog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, hrvatski seljaci biti izloženi još nesmiljenijoj inozemnoj konkurenciji. Stoga bi, kaže, bilo logično da država, kada već nije predviđjela više novaca u Državnom proračunu za poticaje, barem jednokratno sanira i hrvatska

obiteljska gospodarstva, kao što je višekratno sanirala poljoprivredne kombinete.

Ispravljajući netočan navod zastupnika Krpine **Dragica Zgrebec (SDP)** je napomenula da se popusti predviđeni člankom 10. ne odnose na sva dugovanja nego samo u slučaju ako dužnik podmiruje svoje obveze jednokratnom uplatom. Zamjerila mu je da se nije osvrnuo na točku 2. ovog članka u kojoj stoji da popust ne može biti veći od iznosa kamata na neplaćeni dug.

Mr. Zorko Vidiček konstatirao je da razlozi zbog kojih se donosi ovaj zakon datiraju još iz vremena HDZ-a. Naime, problemi o kojima je riječ su, dobrim dijelom, rezultat privatizacijske pljačke, neprovođenja zakona i nefunkcioniranja pravne države prije 3. siječnja, dakako, jedan dio nenaplaćenih obveza nastao je i kao rezultat objektivnih okolnosti. Primjerice, dio poduzeća poslovao je na ratnom području (neka od njih uopće nisu radila, dok su se nepodmirene obveze gomilale).

Svi dužnici strpani u isti koš

Drago Krpina je izjavio da nije tvrdio da se u svim slučajevima radi o varanju države. Upravo suprotno, prosvjedovao je, kaže, zbog toga što su svi dužnici strpani u isti koš - i oni po čijim su firmama pljuštale granate i oni koji nisu podmirivali obveze jer im je država bila dužna i oni koji su državnim novcima kupovali jahte. Konstatirao je da se praksa nastajanja tih dugova, očito, nije promijenila,

budući da je, prema nekim računama, 25 do 30 posto dugovanje nastalo nakon promjene vlasti u Hrvatskoj. **Mr. Vidiček** ga je ispravio da se ne radi o nekakvom novom

Svi dužnici strpani su u isti koš - i oni po čijim su firmama pljuštale granate i oni koji nisu podmirivali obveze jer im je država bila dužna i oni koji su državnim novcima kupovali jahte.

dugu nego samo o redovno obračunatim zateznim kamata za protekle dvije godine. **Dragica Zgrebec** je potvrdila da je na sjednici Odbora za gospodarstvo rečeno da se povećanje duga iskazano u 2000. i prvom polugodištu 2001. godine ne odnosi samo na tekuću godinu, nego i na dugovanja iz ranijeg razdoblja. Potom je potpredsjednik Hrvatskog sabora **mr. Mato Arlović** zaključio raspravu o Prijedlogu zakona najavivši da će se o njemu glasovati idući tjedan.

Ishod rasprave - većinom glasova nazočnih zastupnika (74 glasa "za", 26 "protiv" i 1 suzdržan) Hrvatski sabor je prihvatio Prijedlog zakona o dospelim a nenaplaćenim porezima, carini, doprinosima i državnim jamstvima. Primjedbe, prijedlozi i mišljenja iz rasprave upućeni su predlagatelju, radi pripreme konačnog prijedloga zakona.

V.Ž; M.P; M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FINANCIRANJU JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Udio u porezu onomu tko podmiruje obvezu

Većinom glasova Hrvatski sabor donio je predloženi Zakon kojem su glavne karakteristike smanjenje udjela poreza na dohodak za osnovno školstvo, brisanje udjela za zdrav-

stvenu zaštitu neosiguranih osoba i članova poljoprivrednih kućanstava starijih od 65 godina uz osiguravanje veće samostalnosti gradovima i županijama u preuzimanju decentra-

lizirane funkcije pri odlučivanju o rasporedu sredstava unutar djelatnosti za prenesene funkcije. Predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Konačnim prijedlogom zakona predlaže se usklađivanje odredaba ovoga zakona sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom školstvu i Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Prigodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom školstvu, amandmanom je usvojeno da se osiguravanje sredstava za prijevoz zaposlenika ne decentralizira na razinu gradova i županija već da se sredstva i nadalje osiguravaju u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave udio poreza na dohodak koji se ustupa za decentralizirane funkcije u osnovnom školstvu od 2,9% izračunan je polazeći od prijedloga da će se decentralizirati i trošak prijevoza zaposlenika u osnovnom školstvu. Kako se na temelju toga udjela ostvaruju na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave veći prihodi, a trošak prijevoza zaposlenika i dalje je ostao obveza Državnog proračuna, nužno je predložiti smanjenje toga udjela i analogno tomu povećanje udjela Državnog proračuna.

U sklopu promjena u Zakonu o zdravstvenom osiguranju propisano je da se sredstva za zdravstvenu zaštitu neosiguranih osoba i članova poljoprivrednih kućanstava starijih od 65 godina i dalje osiguravaju u Državnom proračunu, pa stoga treba brisati alineje u članku 45. stavku 7. Zakona. Nadalje, drugačije se definiraju obveze decentraliziranih funkcija županija glede investicija u zdravstvene ustanove u županijskom vlasništvu, pa se u skladu s time mijenja i formulacija u članku 45. ovoga zakona.

Konkretno, ovim se zakonom uređuju sljedeća pitanja: smanjenje udjela poreza na dohodak za osnovno školstvo i brisanje udjela za zdravstvenu zaštitu neosiguranih osoba i članova poljoprivrednih kućanstava starijih od 65 godina te osiguravanje veće samostalnosti gradovima i županijama koje preuzimaju decentralizirane funkcije pri odlučivanju o rasporedu sredstava unutar djelatnosti za prenesene funkcije, a u skladu s odlukom o minimalnim standardima.

RADNA TIJELA

Odbori Hrvatskog sabora za zakonodavstvo, za financije i Državni proračun te za obrazovanje, znanost i kulturu predložili su da bude donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave.

AMANDMANI

Podnositelj amandmana bio je **Darijo Vasilčić (PGS)**. Smatra da bi postotak prihoda jedinicama lokalne samouprave od poreza na dohodak za decentralizirane funkcije u školstvu trebao ostati neizmijenjen odnosno 2,9 posto, a da troškove prijevoza, u skladu sa Zakonom o školstvu, i dalje financira država iz svog udjela u porezu na dohodak, zbog uravnoteženja naknada u svim područjima države.

Amandman je podnio i **Valter Drandić (DS)**. Predložio je da se općinama i gradovima koji su osnivači i koji financiraju redovnu djelatnost zaposlenika javne vatrogasne postrojbe uveća udio u porezu na dohodak: u 2002. za 2 posto, u 2003. za 4 posto, u 2004. za 6 posto i u 2005. i dalje za 8 posto. U istom postotku smanjio bi se udio države u raspodjeli poreza na dohodak na području tih istih gradova i općina.

RASPRAVA

Uvodno je govorio zamjenik ministra financija **mr. Damir Kuštrak**. Rekao je kako predloženi Zakon ne donosi nikakve posebne promjene. Jedinom pravom promjenom nazvao je smanjenje za 0,4 posto udjela u porezu na dohodak onih gradova i županija koje sudjeluju u financiranju dijela troškova osnovnog školstva, dakle sa 2,9 na 2,5 posto. Dodao je kako postojeći model financiranja lokalne samouprave ostaje i dalje, a Vlada će tijekom 2002. predložiti sljedeće korake u decentralizaciji.

Što s jedinicama lokalne samouprave koje će imati male prihode?

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Stjepan Živković (HSS)** smatra kako bi

trebalo razmisliti je li smanjenje udjela u porezu na dohodak lokalne samouprave samo 0,4 posto ili je to ukupno oko 14 posto. Drži dalje kako predloženi Zakon postavlja i sljedeće pitanje, a to je jesu li jedinice lokalne samouprave u mogućnosti stvoriti pretpostavke da bi u praktičnom smislu pravovremeno objavljivanje i usvajanje planova o preraspodjeli sredstava po pojedinim ustanovama moglo funkcionirati. Upitao je i što će se događati s jedinicama lokalne samouprave koje će imati manje prihode te na takav način mogu ostvariti samo minimalne standarde bez mogućnosti da će ikada prihod biti veći. Uz primjedbe, kaže, Klub zastupnika HSS-a podržat će predloženi Zakon.

Decentralizacija nije popraćena financijskim sredstvima

Klub zastupnika Hrvatske narodne stranke, Primorsko-goranskog saveza i Slavonsko-baranjske hrvatske stranke smatra da su utvrđene visine

Procesi decentralizacije su započeli ali sa zadržkom kad se govori o samostalnosti predstavničkih i izvršnih tijela županija, gradova i općina u donošenju strateških odluka vezanih uz osiguranje sredstava za financiranje razvoja.

udjela jedinica lokalne samouprave u porezu na dohodak nedostatne za financiranje školstva, socijale i zdravstva, rekao je u ime Kluba **Darijo Vasilčić (PGS)**. Predložio je stoga da se preispita stvarna potreba za povećanjem udjela države u porezu na dohodak za 3 posto. Naglasio je kako provedbom prve faze decentralizacije prijenos obveza i odgovornosti nije popraćen adekvatnim prijenosom financijskih sredstava. Procesi decentralizacije su započeli, ali sa zadržkom kad se govori o samostalnosti predstavničkih i izvršnih tijela županija, gradova i općina u donošenju strateških odluka vezanih uz osiguranje sredstava za financiranje razvoja, istaknuo je zastupnik. Na kraju izlaganja pojasnio je podneseni amandman kojim predlaže da udio jedinica lokalne samouprave u porezu na dohodak za potrebe školstva ostane 2,9 posto.

Treba biti mnogo realniji

U ukupnim poreznim prihodima gradova, općina i županija porez na dohodak zauzima u općinama 63,52 posto, u gradovima 65,80 posto i u županijama 50,63 posto, rekao je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Dario Vukić (HDZ)**. Time je, kaže, pokazao koliko je porez na dohodak važan za prihode jedinica lokalne samouprave. Smatra da bi trebalo voditi računa o tome da će jedinice lokalne samouprave podizati cijene komunalnih usluga, a ti nameti građanima i gospodarstvu glavna su kočnica razvoja. Lokalna samouprava poseže za tim sredstvima jer mora isfinancirati svoje rashode, pojašnjava zastupnik. Naglasio je kako je ideja i intencija Kluba zastupnika HDZ-a bila da porezni prihodi u prihodima općina i gradova iznose više od 70 posto, dok bi neporezni prihodi padali ispod 30 posto. Drži da bi na taj način među jedinicama lokalne samouprave započela trka u otvaranju novih radnih mjesta. Dodao je da se prema najnovijim izračunima smanjuju namjenska sredstva za dislocirane funkcije koje je dobila lokalna samouprava i ne preostaje joj ništa drugo nego dodatne porezne represije. Klub zastupnika HDZ-a je protiv ovih zakonskih promjena koje idu za tim da raspodjela poreza na dohodak ide u korist države, pojašnjava gospodin Vukić. Trebalo bi biti, kaže, upravo obratno kako bi se jedinice lokalne samouprave mogle razvijati. Treba biti mnogo realniji u određivanju ove porezne politike, uz mnogo više razumijevanja za samoupravu, zaključio je zastupnik dodavši kako predloženi Zakon HDZ neće podržati.

Danas donosimo Zakon koji je jako bitan za formiranje proračuna

jedinice lokalne samouprave, istaknuo je **Ivan Šuker (HDZ)**. Dodao je kako jedinice lokalne samouprave nisu još dobile izračun Ministarstva financija i Ministarstva prosvjete i športa koja su sredstva predviđena za školstvo i za socijalnu skrb. To je, kaže, bitno kako bi lokalna samouprava u svom proračunu mogla planirati na koliko sredstava može računati iz Fonda za izravnaje, tim više što moraju usvojiti proračun do 15. prosinca. Postavio je potom pitanje, što će jedinice lokalne samouprave napraviti s obzirom na to da je predviđeno da 25 posto sredstava za vatrogastvo ide na njihov trošak. Zaključio je da će sve jedinice lokalne samouprave stoga uvoditi novi prirez, što im je jedini način da prežive. Podržao je ideju da se zdravstveno osiguranje za neosigurane osobe i staračka domaćinstva plaća iz Državnog proračuna, rekavši kako je to ustvari izvorno HDZ-ova ideja. Zaključio je da će, sukladno predloženom Zakonu, biti jako teško biti gradonačelnik ili župan jer će sredstava biti dovoljna samo za tzv. prostu reprodukciju, a ne i za razvoj komunalne infrastrukture i dizanje standarda života.

Cijeli koncept decentralizacije je takav da su udjeli u porezima na dohodak strogo namjenska sredstva, pojasnio je zamjenik ministra financija **mr. Damir Kuštrak**. Ako bi netko dobio više novaca od minimalnog financijskog standarda tada bi se srušio cijeli koncept u kojem je Ministarstvo prosvjete odgovorno da svaka županija i svaki grad mora imati taj minimalni financijski standard. Veći financijski standard može se kreirati iz drugih sredstava, ali nikako ne iz ovih namjenskih, zaključio je zamjenik ministra financija.

Za riječ se ponovno javio **Ivan Šuker (HDZ)**. Naglasio je kako bi volio vidjeti koji će to gradovi iz učešća u porezu na dohodak imati povećani dio. Smatra dalje, kako se ne mogu staviti u iste relacije gradovi diljem Hrvatske, jer nemaju iste troškove. Neke će, kaže, imati novaca samo za plaće i redovno održavanje te pita koja je onda njihova svrha?

U ime predlagatelja zamjenik ministra financija **mr. Damir Kuštrak** očitovao se tada o amandmanima. Odbio je amandman Valtera Drandića kojim predlaže povećanje udjela gradova i općina u porezu na dohodak uz obrazloženje kako bi taj koncept bitno narušio čitavu konstrukciju Državnog proračuna.

Valter Drandić (IDS) je naglasio kako se u amandmanu govori o financiranju vatrogasnih postrojbi te ukoliko se za njih ne osiguraju financijska sredstva postoji opasnost da dođe do znatnih problema u idućoj godini glede vatrogastva.

Zamjenik ministra financija je zadržao isti stav, međutim većinom glasova zastupnici su amandman prihvatili.

Mr. Damir Kuštrak nije prihvatio amandman Darija Vasilića jer smanjenje udjela jedinica lokalne samouprave u porezu na dohodak za financiranje školstva sa 2,9 na 2,4 posto predstavlja izvorni prihod središnjeg Državnog proračuna.

I ovoga puta glasovalo se o amandmanu te je i on većinom glasova postao sastavni dio Zakona.

Hrvatski sabor je tada većinom glasova (76 "za", 35 "protiv" i 3 "suzdržana") donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

M.S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O JAVNIM CESTAMA

Prioritetni zadatak - ubrzati izgradnju

Hrvatski je sabor jednoglasno, sa 95 glasova prihvatio predloženu izmjenu Zakona o javnim cestama o kojem je raspravljao u hitnom postupku donošenja.

Ovim zakonom predlaže se od 1. siječnja 2002. godine za 0,10 kuna po litri povećati naknadu za financiranje građenja i održavanja javnih cesta, koju će plaćati proizvođači i uvoznici naftnih derivata te nadležno tijelo državne uprave za robne zalihe na proizvedene ili uvezene količine naftnih derivata, a u korist društva Hrvatske autoceste d.o.o. Predviđa se da će od dodatnih 0,10 kuna po litri naftnih derivata ostvariti 199,4 mln kuna dodatnog prihoda.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju uz zakonski tekst stoji da se od 30. ožujka 2001. godine, prema odredbama Zakona o javnim cestama, Hrvatskim autocestama d.o.o. plaća po litri isporučenih i uvezenih naftnih derivata 0,40 kuna,

Izmjena Zakona predlaže se zbog toga što je Vlada Republike Hrvatske kao prioritetni zadatak utvrdila ubrzanje izgradnje autoceste Zagreb - Bosiljevo - Sveti Rok - Zadar - Šibenik - Split u odnosu na rokove ranije predviđene planskim dokumentima, a društvo Hrvatske autoceste d.o.o. zaduženo je da do konca lipnja 2005. godine završi izgradnju ove autoceste.

a počevši od 1. siječnja 2002. godine ova naknada trebala se plaćati u iznosu od 0,50 kuna. Izmjenom zakona predlaže se da od 1. siječnja 2002. godine iznos naknade koja se plaća na račun Hrvatskih autocesta d.o.o. bude 0,60 kuna po litri naftnih

derivata, odnosno predlaže se dodatno povećanje naknade za 0,10 kuna po litri.

Izmjena Zakona predlaže se radi toga što je Vlada Republike Hrvatske kao prioritetni zadatak utvrdila ubrzanje izgradnje autoceste Zagreb - Bosiljevo - Sveti Rok - Zadar - Šibenik - Split u odnosu na rokove ranije predviđene planskim dokumentima, a društvo Hrvatske autoceste d.o.o. zaduženo je da do konca lipnja 2005. godine završi izgradnju ove autoceste.

Kako se time ne bi poremetila, planskim dokumentima utvrđena dinamika realizacije izgradnje ostalih autocesta, nužno je društvu Hrvatske autoceste d.o.o., zbog povećanja opsega izgradnje, osigurati povećane prihode.

Predlagatelj je iznašao razlog za donošenje zakona hitnim postupkom u tome da se plaćanje povećane naknade može primijeniti od 1. siječnja 2002. godine.

RADNA TIJELA

O zakonskom prijedlogu raspravljali su Odbor za zakonodavstvo i Odbor za pomorstvo, promet i veze. Prvi je podupro donošenje i uputio amandman (uređuje dan stupanja na snagu, a to je 1. siječnja 2002. godine, a ne kako se predlaže u zakonskom prijedlogu osmog dana od dana objave u "Narodnim novinama"). Odbor za pomorstvo, promet i veze raspravljao je o predloženom zakonu kao matično radno tijelo. Podržao je da se donese u hitnom postupku, te to jednoglasno predložio Saboru.

RASPRAVA

Drugačije iznalaženje sredstava

Zastupnicima se obratio ministar pomorstva prometa i veza mr. **Alojz Tušek** i pojasnio zakonski prijedlog.

Usljedilo je izjašnjavanje po klubovima zastupnika

Prvi je u ime Kluba zastupnika HDZ-a dr. **Jure Radić** izrazio načelni stav stranke. Ona se protivi svakom daljnjem opterećivanju hrvatskih građana.

U svezi s time je podsjetio na postojeću situaciju u društvu, na neprestani pad standarda, rast nezaposlenosti, i uvođenje različitih poreza.

Istovremeno, rekao je Klub, snažno podržava gradnju ove ceste, jer je smatraju preduvjetom snažnijeg razvitka Hrvatske. Ona je osnova za pokretanje svake gospodarske grane, a pogotovo je prvi strateški razvojni projekt, s kojim se već sada kasni 30 godina.

Iz istih razloga potrebna je gradnja drugih cesta koje će povezivati ostale hrvatske prostore i Europu.

Klub zastupnika HDZ-a drži kako je moguće pomiriti i jedno i drugo, odnosno graditi ceste i ne poskupljivati gorivo, a potrebna sredstva za gradnju iznaći u unutarnjim rezervama.

Razlog protivljenju predloženom rješenju je i u činjenici što se njime opterećuje građanstvo, a zapravo se gradi regionalna cesta. Boji se da će se to ponavljati i u slučaju drugih regionalnih potreba, odnosno opet će se kampanjski podizati cijene.

Stoga je zatražio da Vlada dostavi konačni program izgradnje svih prometnica u Hrvatskoj s jasnim rokovima, te dinamikom izgradnje.

Osim ovih pitanja, naznačio je, ostaju otvorena i druga, primjerice što je sa sporazumom s Republikom BiH, kada se planira dovršenje autoceste, mađarska granica-Pula, krak od Pule prema slovenskoj granici, kojim će smjerovima biti izgrađena Jadranska autocesta od crnogorske do slovenske granice, te kojom dinamikom i kojim smjerovima. Nadalje, nastavak piranske autoceste ne samo od Zagreba do Splita nego od Macelja do Splita, gdje se nastavlja na Jadransku autocestu prema Dubrovniku, odnosno barem do Opuzena. Zastupnik tvrdi da je moguće u 5 godina sagraditi cestu do Opuzena ako to dozvole financijska sredstva.

Istovremeno, ne može se samo raspravljati o povezanosti Hrvatske autocestama a zanemariti ostalo, pri čemu misli na željeznički i brodski promet. Odnosno, smatra da bi Vlada trebala što hitnije napraviti strategiju prometnog razvitka, kako bi zastupnici iz regija, mogli odredili svoje prometne prioritete, i manje izdvajati za druge izdatke.

U ime predlagatelja javio se mr. **Alojz Tušek**, rekavši da bi se o prometnoj strategiji, kao velikoj temi, moglo razgovarati na nekoliko sjednica, no važnim smatra već i postojanje želje da se planirani projekti izvedu.

Što se tiče financiranja, rečeno je kako neće doći u pitanje financiranje ostalih pravaca, a zbog potrebe za ubrzanom gradnjom predlažu se ove, zakonom predviđene izmjene.

Što se pak tiče cjelokupne cestogradnje, ministar je odgovorio da je uputio saborskim zastupnicima četvrogodišnji plan i plan gradnje do 2015. godine.

Jadranska cesta je dobrim dijelom uključena u projekt ovog autoputa, a nije se išlo dalje od Opuzena zbog određenih pregovora s BiH.

Planove će za tekuću godinu 2002. zastupnici dobiti na uvid, iako, rekao je malo kasni materijal iz Hrvatskih cesta jer je opsežan, a što se troška tiče, slijedeće će se godine utrošiti 46 posto više nego ove godine te podsjetio da je promijenjen način financiranja cesta.

Dr. **Jure Radić** je u ispravku navoda rekao da se ne treba ići na brzinu nego da treba imati realan plan gradnje.

Nužna ali nepopularna mjera

U ime Kluba zastupnika HSLS-a **Željko Pavlic** je rekao da podržava predloženu i nužnu, premda nepopularnu, mjeru.

Rekao je kako ne treba ni naglašavati njezinu važnost i ukazao na brojčane podatke vezane uz prometnu razgranatost Hrvatske.

Napomenuo je - sadašnja vrijednost cesta u Hrvatskoj procjenjuje se na 32,9 milijardi američkih dolara, što čini značajan dio nacionalnog bogatstva i zahtijeva krajnje smišljen i racionalan pristup u gospodarenju i daljnjem razvoju cesta u Hrvatskoj.

Prema mišljenju zastupnika, u gospodarenju cestama treba voditi računa o održavanju, modernizaciji i rekonstrukciji a nju treba uskladiti s prometnom potražnjom i razvojnim ciljevima.

Provedba predloženog zakona donijet će povećanje sredstava za 200 milijuna kuna i ona će u ukupnosti iznositi milijardu i 200 tisuća kuna, a to će ubrzati izgradnju ceste.

U nastavku je govorio o konkretnim iznosima, odnosno, iznos od milijardu i 200 tisuća kuna pomoći će bržoj izgradnji autoceste, a u razdoblju od 2001. do 2004. godine, osigurati će se, u cijeni goriva, 7 milijardi 124 milijuna kuna. Pored redovitih izvora za izgradnju se planira koristiti još 9 milijardi i 442 milijuna kuna iz dugoročnih kredita.

Cjelokupni program gradnje specificiran u 7 do sada predviđenih projekata zahtijeva dovršenje 529 km autocesta i poluautocesta za što bi bilo nužno osigurati 22 milijarde 680 milijuna kuna. Od toga bi prioritetnom projektu, u financijskom smislu, pripadalo 1,2 milijarde i 510 milijuna kuna ili 56 posto ukupno predviđenih sredstava.

Budući da se od potrebnih 22 milijarde 680 milijuna kuna u naredne

Provedba predloženog zakona donijet će povećanje sredstava za 200 milijuna kuna i ona će u ukupnosti iznositi milijardu i 200 tisuća kuna, a to će ubrzati izgradnju ceste.

četiri godine iz vlastitih prihoda može osigurati maksimalnih 6,5 milijardi kuna ili samo 26 posto nametnulo se pitanje, rekao je zastupnik, kako ih osigurati. Odgovor je u predloženom povećanju cijena goriva.

Međutim, izrazio je bojazan da će biti zapostavljeni ostali projekti. Podsjetio je prema sadašnjem programu prioritet ima dovršetak autoceste Rijeka-Karlovac-Zagreb a da je, sada prioritetna cesta, bila tek na sedmom mjestu i da se njezin završetak predviđao tek za sedam godina.

Izrazivši mišljenje kako svaki od projekata ima određeni prioritet jer je značajan za brži gospodarski razvitak Hrvatske, podržao je predloženi prioritet za gradnju ceste do Splita jer je atraktivan za razvoj turizma.

Uz to je zamolio da se zastupnicima dostave potrebni materijali, a što se tiče novoosnovanih poduzeća Hrvatske ceste i Hrvatske autoceste, smatra kako nije dobro da se Saboru ne omogući kontrola njegova poslovanja.

Za riječ se javio predstavnik predlagatelja mr. **Alojz Tušek**, pojasnivši kako se ne može dogoditi da se "miješaju novci", te otklonio sumnju u to da projekti lokalnih, županijskih ili drugih cesta budu zapostavljeni na račun izgradnje mreže autoputeva u Hrvatskoj.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Miroslav Korenika** je prenio da će zastupnici Kluba podržati predloženi zakon. No, i oni se boje povećanja cijena benzina, rekao je, premda žele da se u ovom slučaju usklade želje i mogućnosti.

Konstatiravši kako je izgradnja cesta strateški cilj povezan s razvojem regija i turizmom, izrazio je nadu u što skoriji početak gradnje ceste prema Splitu, i ujedno sugerirao Vladi i poduzeću Hrvatske ceste da iznađu načina i građenja preuzmu naša poduzeća.

Ova nepopularna mjera povećanja cijene benzina čini se potrebnom, ukoliko se želi ubrzati gradnja a time i gospodarski razvoj.

Prenio je mišljenje Kluba prema kojem je potrebno potaknuti susjede Mađare da grade ceste prema našoj granici. Uz napomenu kako treba podržati napor Vlade da se otvore nova radna mjesta, upitao je tko su nositelji ostalih projekata.

0,10 lipa nije ukupno povećanje

U ime predlagatelja mr. **Alojz Tušek** je odgovorio da za mjesec dana počinju radovi na tunelu Kapela i na tom projektu rade naše firme, a u ožujku će početi radovi u Dugopolju.

Vlada, rekao je, ozbiljno pristupa realizaciji projekata i oni idu planiranim tokom.

Što se tiče susjeda Mađara, točno je da je intenzitet nešto opao, a što se tiče Slovenaca njihova je strategija takva da odstupa od naše ali i u tom se smislu nešto mijenja pod određenim pritiskom i međunarodnih čimbenika.

U ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt** je rekla da se ovim prijedlogom povećava cijena motornog benzina i diesel goriva za 10 lipa, što nije ukupno povećanje. Podsjetila je da je u ovoj godini utvrđena naknada za ceste u iznosu 1 kune, dok bi u narednoj godini, prema izmjenama iz ožujka ove godine i izmjenama ovog zakonskog prijedloga trebala iznositi 1 kunu i 20 lipa, s jednakim pripadajućim iznosom od 60 lipa za Hrvatske ceste i Hrvatske autoceste.

Klub zastupnika DC se protivio povećanju, rekla je zastupnica Ožbolt, napomenuvši da će po osnovi trošarina, prihodi državnog proračuna biti smanjeni za 997 milijuna kuna a prihodi Hrvatskih cesta i Hrvatskih autocesta ukupno za 2,4 milijarde kuna. Tada se porezni teret, ako se naknada za ceste nazove pravim imenom, povećava za oko 1,4 milijarde kuna i to bez uračunatog učinka kroz naplatu PDV-a, rekla je predstavnica DC-a. Iz ovih računica proizlazi, dodala je da ostaju najmanje dva bitna otvorena pitanja na koje Vlada u obrazloženju ne daje odgovor. Prvo, ne procjenjuje kako će se porezno opterećenje odraziti na cijene motornog benzina i diesel goriva, i posredno na troškove života stanovništva i u gospodarstvu, a to znači na povećanje maloprodajnih cijena (inflacija je u 2000. godini iznosila 7,2 posto a prijašnjih godina nije prelazila 4,5 posto).

I pored povećanja naknade za ceste i svih postavljenih pitanja u vezi s tim, nema odgovora hoće li se postići zacrtani cilj o dovršenju izgradnje autoceste Zagreb - Bosiljevo - Sveti Rok - Zadar - Šibenik - Split a nema ni dinamičkog plana izgradnje i izvora financiranja ove autoceste (iz predloženog zakonskog teksta jasno samo porezno povećanje).

Prigovorila je predlagatelju što zastupnike nije upoznao s projektom građenja i održavanja javnih cesta, a posebice dinamikom financiranja izgradnje autoceste Zagreb - Bosiljevo - Sveti Rok - Zadar - Šibenik - Split.

Jednako tako je prigovorila da izostaje kontrola sredstava, što se ne bi dogodilo da su Hrvatske ceste zadržale status jednog od proračunskih korisnika. Ovako izvučene iz državnog proračuna raspolažu s "kvazi porezom", rekla je podsjetivši da su prilikom iznošenja primjedbi u raspravi ukazivali na povećanje proračuna koji je veći za oko 5 milijardi kuna a rast je veći za 7,3 milijarde kuna ili za 9,8 posto umjesto 3,33 posto. I pored povećanja naknade za ceste i svih postavljenih pitanja, u

vezi s tim, nema odgovora hoće li se postići zacrtani cilj o dovršenju izgradnje autoceste Zagreb - Bosiljevo - Sveti Rok - Zadar - Šibenik - Split a nema ni dinamičkog plana izgradnje i izvora financiranja ove autoceste (iz predloženog zakonskog teksta jasno samo porezno povećanje).

Premda je posebno važno ne zna se kakve su posljedice za stanovništvo i gospodarstvo. Zbog iznesenih razloga Klub zastupnika DC-a protivio se donošenju predloženog zakona.

Hoće li se povećanje odraziti na standard stanovništva?

Ministar mr. **Alojz Tušek** je odgovorio da cijena goriva ima svoje formule povećanja ili smanjenja i neovisno o njoj bit će povećana za 10 lipa. Po važećem zakonu je bilo 1,10 kuna po litri, a sada će biti 1,20 kune po litri naftnih derivata.

Vesna Škare-Ožbolt je pojasnila svoje pitanje - zašto nema procjena kako će se povećano porezno opterećenje odraziti na cijenu motornog benzina i diesel goriva i posredno na životni standard građana.

U pojedinačnoj raspravi koja je uslijedila **Ivan Šuker (HDZ)** je primijetio da je Vlada trebala predočiti kompletnu računnicu kako bi zastupnici dobili saznanja o stvarnom povećanju cijene goriva. Smatra da se zapravo radi o povećanju od 12,2 lipa, a do toga je došao uračunavanjem PDV-a.

Međutim, ponovio je i prije iznijeti prigovor da donošenjem zakona porezni prihodi ostaju izvan proračuna a time i kontrole Sabora, a budući da zastupnici ne raspolažu s tim podacima, nemaju na što uputiti amandmane.

Iskoristio je ulogu saborskog zastupnika i zatražio da se iznađu sredstva i izgradi obilaznica u području Velike Gorice, čiji je i gradonačelnik, upozoravajući na velik problem i opterećenje te prometnice o kojoj i brojke govore da je najopterećenija cesta u Hrvatskoj. Potrebu da se problem riješi podvukao je podsjećanjem na postojeću nemogućnost povratka prognanih s Banovine.

Osim što ne mogu davati prijedloge o gradnji prometnica, oni su izgubili i mogućnost da utječu na realizaciju.

Napomenuo je da županije dobivaju malo novca, povećane su im obveze, i prema cestama ali nisu dobile prava.

Osobno nije protiv donošenja zakona, rekao je jer znade da bez izgradnje cestovne infrastrukture nema oporavka turizma i gospodarstva u cjelini, ali prigovara predlagatelju što nije napravio analizu o tome kako će se predloženo povećanje odraziti na standard građana i mogu li ga oni podnijeti.

Što se tiče sredstava koja će dobiti Hrvatske ceste, drži kako je trebalo misliti na potrebe regija i njihove cestovne probleme, te se radi toga protivio njihovom izdvajanju iz proračuna.

Ako se radi o mjeri da se zavara MMF, time da se smanjuje potrošnja iz proračuna, trebalo je pribjeći nekom drugom obliku, rekao je, ne videći ništa pozitivno u takvoj ulozi fondova, pogotovo što se ubuduće neće moći raspravljati o proračunskim sredstvima za izgradnju cesta. Koliko je to važno pitanje zna po velikom broju podnijetih amandmana upućenih na proračunska sredstva usmjerena lokalnim cestama.

Stoga zaključuje da je napravljen krivi korak u odluci da se porezni prihodi usmjere trgovačkim društvima za financiranje mreže cesta. Takav primjer financiranja autoceste nema nitko u Europi, osim Slovenije, rekao je, a i oni samo zato što nisu završili transformaciju svoga poreznog sustava, a kada to učine pretpostavlja da će taj dio trošarina vratiti u proračun.

U završnoj riječi se založio za ravnopravno podnošenje tereta cestogradnje, za transparentnost sredstva, te da o njima zastupnici mogu raspravljati.

Bit će novca i za županijske ceste

Ministar mr. **Alojz Tušek** je odgovorio da je sva ta pitanja Ministarstvo nekoliko puta "progruntalo", te da nema razloga da se naredne godine, kako je planirano, ne započne s realizacijom obilaznice.

Što se tiče financiranja županijskih cesta, županije su dobile iz centralnog proračuna oko 103 ili 104 milijuna kuna za ceste, a prema planu kojeg imaju Hrvatske ceste tj. prema novom načinu financiranja, sredstva se udvostručuju.

Prema tome, županije će dobiti 209 milijuna kuna za uređenje svojih cesta. To je moguće stoga što nova poduzeća imaju, za razliku od

državnog proračuna, mogućnost zaduživanja u inozemstvu i kod domaćih poslovnih banaka. Oni mogu drugačije planirati sredstva, što znači i drugačije ih raspoređivati. Suprotno tome, ovisе samo o proračunu.

Što se tiče postavljenog pitanja o cijenama, odgovorio je iznošenjem podataka - donošenjem ovog zakona u maloprodaji će se povećati cijene supera 98 - 5,49 posto, normala 91 - 6,2 posto, eurosupera 95 - 6,05 posto, eurosupera 98 - 5,67 posto, eurodiesela - 7,04 posto diesela - 7,04 posto a loživog ulja neće se povećavati.

Ivan Šuker je upozorio na još jedan problem - kako se god izgradi nova autocesta, državna cesta postaje županijska cesta. Ta činjenica postaje velik problem za svaku županiju jer joj ostavlja pitanje samofinanciranja. Primjerice, kako će Ličko-senjska županija s proračunom od oko 20 milijuna kuna održavati tu cestu koja je sada županijska. Ceste su u toj županiji u katastrofalnom stanju jer njima prometuju kamioni zbog visokih cijena cestarina na autocestama.

Dr. **Jure Radić** je zahvalio Ministarstvu što je izvršilo dio svojih obveza, izrazivši nadu da će u tom planu biti nešto vezano uz cestu Zagreb-Sisak.

Miroslav Korenika je naveo da je upravo odlukom Ministarstva došlo do prekategoriacije i usmjeravanja prometa teških kamiona na autoceste, ispravljajući time navod zastupnika Šukera.

Ivan Šuker je odgovorio da je samo upozoravao na problem koji imaju županijske ceste.

Miroslav Korenika je upozorio da je zastupnik Šuker rekao kako i nakon izgradnje autoceste teški kamioni i dalje prometuju starim cestama.

Mladen Godek je rekao da je smjer Koprivnica-Zagreb zasigurno najlošija cesta u Hrvatskoj, a posebno dio od Vrbovca do Koprivnice.

I premda dolazi iz toga kraja sa željom da ta cesta bude bolja, za njega je izgradnja ceste u pravcu od Zagreba do Splita, iznad te želje. Smatra da je za taj pravac jednako zainteresiran i sjever i jug Hrvatske, jer će ona svima donijeti potreban novac. To je ujedno razlog, rekao je što će glasovati za predloženi zakon.

Nakon ovog izlaganja predsjedavajući mr. **Mato Arlović** je dao opomenu mr. Anti Kovačeviću koji je, zatraživši repliku, uvrijedio zastupnika Godeka riječima da iz njegove izborne jedinice zastupnici mole da ih gospodin Godek poštedi svoje pametne rasprave. **Mladen Godek** mu je na to odgovorio da se trudi postići sličnost s njime, ali mu nasreću ne uspijeva.

U replici gospodinu Godeku, **Ivan Šuker** je rekao da se u izvornom zakonu govori o hrvatskim autocestama i hrvatskim cestama i da se za jedne i druge u litri benzina izdvaja 60 lipa. No, nesporni je prioritet izgradnja ceste Zagreb-Split, a problem cesta u Velikoj Gorici iznio je kao zastupnik. Smatra kako mu nema razloga zamjerati što se bori za zaobilaznicu, pogotovo što je prije toga rekao da podržava izgradnju spomenutog pravca.

Mladen Godek je uzvratilo da i on ima razumijevanja za velikogoričke prometnice, kao i zastupnik Šuker za koprivničke ceste, ali je dodao da se ne može otrgnuti dojmu da su članovi HDZ-a deklarirano "za", a kada o istome treba glasovati izlaze iz sabornice.

U ispravku netočnog navoda dr. **Jure Radić** je upozorio zastupnika da

je prethodna vlast načinila jako puno, počevši od pripreme za gradnju, i dovršenja gotovo svih projekata za cestu od Zagreba do Splita, započeta je gradnja na nekoliko poteza te ceste, gradi se potez kroz Liku, sagrađen je donji ustroj ceste na potezu od tunela Sv. Rok do Benkovca i probijen tunel Sv. Rok.

Ivan Ninić (SDP) je iz prethodnih diskusija izvukao zaključak da zastupnici nisu protiv izgradnje spomenute ceste, nego da se istovremeno bore za svoje lokalne ceste.

Što se zakona tiče, i sam smatra da predložena mjera nije popularna, ali ga smatra jednim od rijetkih čije opterećivanje građana ima dugoročni cilj vraćanja novca koji će doći od turizma i onim krajevima koji su u ratu bili najviše oštećeni.

Zastupnik je rekao podržati zakon jer je "nedosanjani san" povezivanja, a k tome, neznatno oštećuje hrvatske obitelji.

Ivan Milas (HDZ) je rekao da nema ceste koju je moguće napraviti bez novca te da je predloženi način najjeftiniji, i bolji od koncesije. Takvo financiranje smatra primjerenim, te napominje kako se njime koriste i druge zemlje. Ujedno je najpravičniji jer plaćaju korisnici cesta te ga treba koristiti kod gradnje ostalih cesta.

Dajući podršku predloženom zakonu gospodin Milas je uputio prigovor svim dosadašnjim vladama što je nisu napravile.

Pošto je rasprava završena a ministar pomorstva, prometa i veza mr. Alojz Tušek bio suglasan s amandmanom Odbora za zakonodavstvo jednoglasno je, sa 95 glasova "za", prihvaćen Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o javnim cestama.

M.P.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O OBVEZAMA I PRAVIMA DRŽAVNIH DUŽNOSNIKA; PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O PLAĆAMA SUDACA I DRUGIH PRAVOSUDNIH DUŽNOSNIKA

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su, bez rasprave, prihvatili predloženi zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika te većinom glasova o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, oba u hitnom postupku. Iako rasprave nije bilo, valja spomenuti prethodni dogovor da se ona o ove dvije teme objedini.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav u oba se slučaja pozitivno očitovao.

U oba zakonska prijedloga navodi se da je zbog provođenja mjera za ostvarivanje politike plaća u 2002. godini potrebno ograničiti masu proračunskih sredstava namijenjenih isplati plaća korisnicima državnog proračuna.

Osnovica za obračun plaća državnih službenika, namještenika i državnih i pravosudnih dužnosnika ostaje neizmijenjena u odnosu na osnovicu iz 2001. godine. Prema tome, osnovica

za obračun plaće državnim dužnosnicima ostaje ista kao osnovica iz prosinca 2001. godine, a to je osnovica iz 2000. godine, umanjena za 7 posto.

Kao razlog za hitni postupak predlagatelj navodi - potrebno je ograničiti masu proračunskih sredstava za plaće zaposlenih, kako ne bi došlo do poremećaja u gospodarstvu.

M.P.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POREZU NA PREMIJE OSIGURANJA OD AUTOMOBILSKJE ODGOVORNOSTI

Opravdan i nužan izvor prihoda

Hrvatski sabor većinom je glasova donio Zakon o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti (predlagatelj Vlada RH) kojim se uvodi porez po stopi od 15 posto na premije osiguranja od automobilske odgovornosti.

O PRIJEDLOGU

Vlada RH u Ocjeni stanja navodi da se ovim zakonskim prijedlogom uvodi porez po stopi 15 posto na premije osiguranja koje su utvrđene ugovorom s osiguravajućim društvom. Porezna obveza nastaje u trenutku kada pravna ili fizička osoba sklopi s društvom za osiguranje ugovor o osiguranju od automobilske odgovornosti. Uvođenje poreza na premije osiguranja od automobilske odgovornosti Vlada predlaže radi obuhvaćanja većeg broja poreznih obveznika u svrhu provođenja pravednosti i jednakosti pri oporezivanju pravnih i fizičkih osoba, te radi osiguravanja proračunskih prihoda za 2002. godinu.

U nekim je zemljama već otprije propisano plaćanje poreza na premije osiguranja pa tako npr. u SR Njemačkoj svaki građanin plaća porez na osiguranje po stopi 15 posto na iznos obveznoga godišnjeg osiguranja, a za svako dodatno neobvezno osiguranje - kasko osiguranje, osiguravajuće je društvo obvezno platiti porez po stopi 15 posto. U Republici Austriji osiguravajuće je društvo obveznik poreza na osiguranje automobila po općoj stopi 11 posto, te dodatnog poreza, ovisno o jačini motora automobila, u iznosu od 4 do 5 posto. Susjedna Slovenija uvela je plaćanje poreza na premije osiguranja automobila po stopi 6,5 posto.

Prema izvješću Direkcije za nadzor osiguravajućih društava, ukupno naplaćene premije osiguranja od automobilske odgovornosti svih osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj iznosile su u 1999. godini

1.486.100.166 kuna, a u 2000. godini 1.542.303.956 kuna. Ako se na tu svotu premija osiguranja od automobilske odgovornosti za 2000. godinu primijeni porezna stopa 15 posto, kako je sada predloženo, i uz pretpostavku da se iznos premija ne smanjuje u slijedećoj godini, prihod s te osnove u proračunu za 2002. godinu bio bi veći za približno 230 milijuna kuna.

Hitan postupak u donošenju zakona potreban je kako ne bi došlo do narušavanja pritjecanja sredstava u državni proračun u 2002. godini.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje zakona, a ne protivi se ni prijedlogu da se Zakon donese hitnim postupkom. Na tekst Konačnog prijedloga zakona Odbor u odnosu na svoj djelokrug nema primjedaba.

U raspravi su članovi Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu analizirali visinu predložene stope poreza od 15 posto, te dio njih ocijenilo da je ista previsoka. Ipak, većinom glasova Odbor je predložio Saboru da donese Zakon.

I u Odboru za financije i Državni proračun istaknuto je mišljenje da je predložena stopa poreza od 15 posto ugovorene premije osiguranja od automobilske odgovornosti previsoka, te da je Vlada trebala predložiti nižu poreznu stopu kao što je npr. u Sloveniji od 6,5 posto. Naime, zbog previsokog poreznog opterećenja stanovništva predložena porezna stopa, prema mišljenju člana Odbora, ne bi trebala biti viša od 10 posto, pa je u tom smislu predloženo amandman, ali nije prihvaćen budući da su za njega glasovala samo dva člana Odbora dok ih je pet bilo protiv, a jedan suzdržan. Naime, prevladalo je mišljenje da treba zadržati predloženu stopu od 15 posto, budući da se s te osnove planira povećanje prihoda u Državnom proračunu za 2002. godinu za približno 230

milijuna kuna. Ukoliko bi se smanjila porezna stopa sa 15 na 10 posto tada bi trebalo konkretno predložiti od kuda bi se osigurao manjak planiranih sredstava s te osnove u proračunu za 2002. godinu.

Izraženo je i stajalište da donošenje Zakona dolazi u obzir tek tada kada bi država kroz porez na dohodak dala određene olakšice na osobnu potrošnju građana. Istaknuto je da uvođenje nulte stope PDV-a u turizmu za organizirane posjete stranaca našim hotelima nije dalo očekivane pozitivne efekte u turizmu, a potaklo je uvođenje novih poreza što, po mišljenju Odbora, ukazuje na nepostojanje strategije fiskalne politike. Većinom glasova i ovaj je Odbor predložio Saboru donošenje ovoga zakona.

RASPRAVA

Predloženi zakonski prijedlog dodatno je obrazložio zamjenik ministra financija, **mr. Damir Kuštrak**. Uvođenje ovog poreza fiskalne je prirode, kazao je Vladin predstavnik i odmah dodao kako on već postoji u jednom broju zemalja, pa tako i u SR Njemačkoj gdje se za 2002. predlaže povećanje poreza sa 15 na 16 posto. Kada se 230 milijuna kuna (koliko bi se približno s te osnove povećao prihod u Državnom proračunu) podijeli na 1.300.000 automobila, koliko ih ima u nas, to neće biti neki prevelik teret za građane koji će onda prosječno godišnje za taj porez izdvojiti 170 kuna, zaključio je gospodin Kuštrak.

Nakon uvodničara govorili su predstavnici klubova zastupnika, a u ime HDZ-a učinio je to **Ivan Šuker**. Ako je riječ o tako malim novcima zašto se porez onda uopće uvodi, upitao je odmah Šuker dodavši kako je ovdje riječ o uvođenju novog poreza, i podsjetio na predizborno obećanje petorke da će ići na smanjenje poreznog opterećenja građana. U

Hrvatskoj već postoje: porez na dohodak sa stopama 15, 25. i 35 posto; porez na dobit sa stopom od 20 posto plus 15 posto za dividendu; porez na nasljedstva i darove sa stopom od 5 posto; porez na dodanu vrijednost od 22 posto; porez na potrošnju alkoholnih i bezalkoholnih pića i ostalih napitaka od 3 posto; posebni porezi poput onoga na nekretnine od 5 posto, lokalni porezi, te komunalne i vodoprivrede naknade koje nisu klasični porezi ali su davanja koja hrvatski građani plaćaju. U takvim uvjetima, kaže, Šuker, i uz aktualne plaće ovakav prijedlog Vlade značit će dodatno opterećenje za hrvatske građane.

Zakonodavac naglašava da bi se uvođenje poreza na premije osiguranja od automobilske odgovornosti obuhvatio veći broj poreznih obveznika u svrhu provođenja pravednosti i jednakosti, a zastupniku nije jasno koja bi se ta pravednost i jednakost trebala postići. U situaciji kada treba opteretiti hrvatske građane zakonodavac se poziva na dobru praksu u Europi pa sada predlaže praktički istu poreznu stopu kao što je trenutno u Njemačkoj, a dovoljno je samo usporediti njihov i naš životni standard. U nekim budućim vremenima možda ovakav porez može doći u Hrvatsku, ali prije toga određene popravke (reviziju) mora doživjeti porez na dohodak. Jer, u državama u kojima je npr. uvedena stopa poreza na osiguranje od automobilske odgovornosti prisutno je i oslobađanje od poreza na dohodak na osobnu potrošnju, primjećuje Šuker. Onog časa kad u Hrvatskoj pristupimo razradi Zakona o porezu na dohodak tako da određenu osobnu potrošnju priznamo građanima kao poreznu olakšicu na kraju godine, tada naši građani neće imati ništa protiv da plaćaju 10 ili 15 posto poreza na osiguranje od automobilske odgovornosti.

Stjepan Živković je kazao da se **Klub zastupnika HSS-a** neće protiviti donošenju ovoga Zakona, ali smatra da je predložena stopa previsoka i sasvim je sigurno da će utjecati na kupovnu moć naših građana čime će ionako stari vozni park još više zaostajati za voznim parkom spomenutih država u našem okruženju, a samim time i pitanje sigurnosti u prometu dobit će više na značenju. S obzirom na životni standard i nacionalni dohodak po glavi stanovnika u SR Njemačkoj nije, kaže, primjereno

u Hrvatskoj predložiti istu stopu poreza već bismo se mi trebali ugledati na susjedne Slovence koji plaćaju porez po stopi od 6,5 posto ili Austrijance koji plaćaju 11 posto.

Predložena stopa poreza od 15 posto ugovorene premije osiguranja od automobilske odgovornosti previsoka je, a Hrvatska bi se u njezinom određivanju trebala ugledati na susjednu Sloveniju ili Austriju.

Glede roka u kojem se plaća porez na premije osiguranja umjesto predloženog roka od 30 Klub sugerira rok od 60 dana od dana nastanka porezne obveze ili mogućnost podmirivanja ove financijske obveze u dvije rate.

Za prometni sustav Hrvatske premija osiguranja je iznimno vrijedna i potrebna jer pridonosi sigurnosti na cestama, naknadi šteta u prometnim nesrećama, i što je najvažnije obvezna je, kazao je **Tonči Tadić (HSP)** istupajući u ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**. Stoga je nevjerojatno da se netko sjeti i predloži porez na obvezno osiguranje. Prema članku 3. Konačnog prijedloga zakona porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti plaća se na premije utvrđene ugovorom s društvom za

Ovo je jedan od najbesmislenijih i najmaštovitijih poreza do sada, jer se oporezuje obvezno osiguranje.

osiguranje o obveznom osiguranju cestovnih motornih vozila. Postoji, dakle, obvezno osiguranje na koje se plaća porez. Umjesto da se potiču ljudi da osiguravaju svoje automobile i tako pridonose sigurnosti na cestama, a osiguranje motornih vozila pri sudarima proširi i na pripadnike međunarodnih snaga u RH od kojih se nikada ne može izvući naknada, odnosno osiguranje, mi se bavimo porezom na obvezno osiguranje. Stoga je ovo "jedan od najbesmislenijih i najmaštovitijih poreza do sada, i u toj svojoj besmislenosti i maštovitosti preoteo je prvo mjesto porezu na neobrađeno poljoprivredno zemljište", kazao je Tadić zaključujući ujedno zašto Klub neće podržati predloženi zakon.

Ovim se zakonskim prijedlogom uvodi novi porezni oblik oporezivanja fizičkih i pravnih osoba koji je već poznat u Europi, primijetio je **mr. Zorko Vidiček** u ime **Kluba zastupnika SDP-a**. Indirektno radi se zapravo o porezu na imovinu jer je jasno da premiju osiguranja od automobilske odgovornosti plaćaju oni koji imaju automobile, a automobil je imovina. Kod toga je bitno naglasiti, kaže, da je ovo razmjerno pravedan oblik oporezivanja jer će posjednici skupljih i novijih automobila plaćati veću premiju i veći porez, a on bi, kako se već čulo, prosječno iznosio 170 kuna godišnje po automobilu. Aktualna je Vlada u svom programu jasno dala do znanja da joj je cilj rasterećenje gospodarstva i smanjenje cijene rada. Iako uvođenjem ovog poreza nije nikom po volji, Klub će podržati predloženi zakon zbog njegove nužnosti, opravdanosti i pravednosti. U predizbornim obećanjima, SDP nije obećao porezno rasterećenje građana nego ukupno porezno rasterećenje, prvenstveno gospodarstva. Građanima je, pak, obećana pravednost u oporezivanju i veće porezno opterećenje imovine, luksuza i iznad prosječnih dohodaka, zaključio je Vidiček te ponovio kako će Klub zastupnika njegove stranke podržati Zakon jer je pravedan i primjeren sadašnjem trenutku i našim potrebama.

Predizborno obećanje

Replicirao mu je **Ivan Šuker (HDZ)** ističući kako je na svu sreću prije desetak godina prošlo vrijeme kada se automobil smatrao luksuzom. Ovdje, dakle, ne može biti nikakvo oporezivanje luksuza. Šuker je ustrajao na konstataciji o predizbornom obećanju o smanjenju porezne primije. Stoga se ne može sada tvrditi kako nije rečeno da će se građanima smanjiti porezi. Čudnim je ocijenio načelo pravednosti od kojeg polazi zakon, a spomenuo ga je i zastupnik Vidiček. Načelo pravednosti očituje se kroz oporezivanja prihoda, a u ovom slučaju to načelo ne postoji, podvukao je zastupnik Šuker.

Zastupnik **Vidiček (SDP)** kazao je kako nije tvrdio da je predloženo porez na luksuz već da je to porez na imovinu, jer je automobil imovina. A što se tiče poreznog rasterećenja činjenica je, kaže, da je u protekle dvije godine do toga doista i došlo što se vidi čak i kod poreza na dobit. U 1998. godini prihod od tog poreza bio je 2,4

milijarde kuna, 1999. godine 2,3 milijarde kuna, a za iduću godinu predviđa se samo 2 milijarde kuna. Stoga nije točna teza da će ukidanjem zaštitne kamate doći do povećanja poreza na dobit, podvukao je Vidiček. Rasterećeno je i gospodarstvo, a izmjenama zakona smanjene su stope poreza pa se u odnosu na 2001. godinu za slijedeću godinu planiraju manja sredstva od poreza na dohodak - 2,5 milijardi kuna 2002. u odnosu na 2,7 milijardi kuna u 2001. godini. Ispunjeno je, dakle, predizborno obećanje o rasterećenju gospodarstva, ali SDP nikada nije obećao smanjenje poreza građanima, zaključio je Vidiček.

Ispravljajući netočan navod zastupnik **Šuker (HDZ)** je primijetio kako je porez na imovinu riješen Zakonom o porezu na dohodak, a osiguranje nije imovina.

Jadranka Kosor (HDZ) drži da nije točna konstatacija zastupnika Vidičeka da su mnoge europske države uvele porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti. Na Odboru kojega je zastupnica član, Vladin je predstavnik kazao kako ovakav porez nije raširen, te da ga ima malen broj zemalja u EU (Njemačka, Danska i Austrija), te Slovenija i Kanada, a njezin stranački kolega **Drago Krpina** primijetio je kako je rasprava o osam novih zakona i isto toliki broj novih

poreza tj. osam vrsta novog zavlačenja državne ruke u džep hrvatskih građana započela u nazočnosti 18 od ukupno 151 zastupnika, a u međuvremenu se i ta brojka nazočnih smanjila. Jednako tako zanimljivo je što su na početku rasprave o zakonskim prijedlozima o novim porezima ugašene TV kamere, pa zastupnik Krpina pretpostavlja da je to učinjeno iz "humanitarnih razloga" kako se ne bi uznemirivalo hrvatske građane pred spavanje. Ovdje se, kaže Krpina, radi o ozbiljnim stvarima pa predlaže da se ne vodi daljnja rasprava u nazočnosti tek desetak zastupnika nego ostavi za vrijeme kada će vijećnica biti barem upola popunjena, i kada će hrvatski građani biti u prilici da čuju kakvi se sve novi porezi koje će morati plaćati uvode.

Reagirao je **Franjo Kučar (SDP)** konstatacijom kako se ne uvodi osam novih poreza nego tri, a **Drago Krpina** precizirao kako se zapravo uvodi jedan potpuno novi porez i sedam izmjena zakona kojim će se povećati dosad važeći porezi. Ponovno je apelirao da se prekine rasprava i nastavi pred upaljenim TV kamerama. Uvode se tri nova poreza, a ostali su prijenos iz porezne uprave na carinsku upravu, i tu nema povećanja poreza koliko je on, kaže, vidio iz zakonskih prijedloga. **Tonči Tadić**

(HSP) pridružio se Krpininom apelu da se ova rasprava prekine i nastavi pred upaljenim TV kamerama, i kada se osigura kvorum.

Predsjedatelj ovog dijela sjednice, **Baltazar Jalšovec** nije uvažio ovaj apel uz konstataciju da je još ostalo puno posla do zakonskog roka u kojem valja okončati ovu sjednicu, te postoji mogućnost da HTV da snimku sjednice, a i u Poslovniku ne piše koliko zastupnika treba biti nazočno prilikom rasprave. Uz to, ovlaštenu predstavnik predlagatelja zakona nazočan je sjednici, dodao je Jalšovec i kako više nije bilo zainteresiranih raspravu istu zaključio.

Prije glasovanja o ovom Zakonu radi povrede Poslovnika javio se **Ante Beljo (HDZ)**. Kazao je kako se ključni zakoni stavljaju na dnevni red u kasno poslijepodne ili u večernje sate, a rasprava o zakonima kao što je bio slučaj s ovim provodi pred malo zastupnika. Predsjednik **Tomčić** nije našao da je zastupnik postupio po Poslovniku te je stavio na glasovanje predloženi zakon. **Većinom glasova (73 "za", 36 "protiv" i 6 "suzdržanih") Hrvatski sabor je donio Zakon o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti u tekstu kako ga je predložila Vlada RH.**

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O REGULACIJI ENERGETSKIH DJELATNOSTI

Uvodi se Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti

Hrvatski sabor jednoglasno je prihvatio predloženi zakonski tekst, u hitnom postupku donošenja.

Zakon o regulaciji energetske djelatnosti donesen je u srpnju ove godine a regulira poslove izdavanja dozvola za obavljanje energetske djelatnosti, poslove osiguravanja preglednog i

nepriistranog djelovanja tržišta energije, poslove osiguranja preglednog i nepriistranog obavljanja energetskih djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge, obavljanje poslova u vezi s reguliranjem cijena energije koje se obračunavaju na podlozi tarifnih sustava, te obavljanja i

drugih poslova koji su mu stavljeni u djelokrug Zakonom o energiji i zakonima kojima se uređuje obavljanje energetskih djelatnosti.

Zakon predviđa postojanje Vijeća za regulaciju koje broji pet članova a imenuje ga Hrvatski sabor na prijedlog Vlade. Jednoga od njih imenuje za

predsjednika Vijeća a jednoga za zamjenika. Predsjednik svoju dužnost obavlja profesionalno, a ostali članovi imaju pravo na mjesečnu naknadu koju određuje Vlada prema važećem Zakonu. Predsjednik, zamjenik i ostali članovi Vijeća imenuju se na vrijeme od pet godina i mogu biti imenovani za još jedno petogodišnje razdoblje. Potonje rješenje uređuje predloženi zakon. Naime, budući da je sustav reguliranja energetske djelatnosti nov, predlagatelj drži da bi prilikom izbora članova Vijeća trebalo predvidjeti razdoblje od dvije godine jer bi se u tom vremenu ocijenila njihova sposobnost i spremnost za obavljanje poslova iz djelokruga Vijeća.

Opravdanje da se Zakon donese po hitnom postupku predlagatelj nalazi u činjenici što će se od 1. siječnja početi primjenjivati Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata te Zakon o tržištu plina, što znači da od toga dana treba početi obavljati poslove Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti.

O ovom zakonskom prijedlogu raspravljala su radna tijela i o njemu se očitovala. **Odbor za zakonodavstvo**

je podupro njegovo donošenje, i uputio amandman da se tekst nomenklaturno uredi. **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** i suglasio se s potrebom dopune zakona zbog velike financijske vrijednosti koja se vezuje uz ovu djelatnost.

Zastupnicima se obratila zamjenica ministra gospodarstva **Maja Brinar** i obrazložila zakonski tekst.

Usljedilo je izjašnjavaње u ime klubova zastupnika. Prvi je **Stjepan Dehin**, u ime Kluba zastupnika HSS-a, podržao njegovo donošenje, zaključivši da energetska politika treba pridonijeti ostvarenju određenih društvenih i gospodarskih aspekata, te da se energija ne može promatrati izolirano. Podržat će prijedlog, rekao je, radi kvalitetnijeg rada Vijeća.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Tonči Tadić** je rekao da se Klub i prije opirao novoj reformi energetske djelatnosti. Smatra da će Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti imati strahovitu moć s obzirom na to da će nadzirati gospodarske djelatnosti koja ima prihode gotovo jednake hrvatskom proračunu.

Ocjenjuje da će iz tih razloga na nj biti vršeni veliki pritisci te smatra važnim da na tim poslovima rade ljudi

velikog integriteta, odnosno da njihov mandat ne ovisi o mandatu državne vlasti. Za očekivati je da budu neovisni i u svome radu te se povode isključivo nacionalnim interesima. Međutim, veći suštinski problem jest u činjenici da je Hrvatska ovim sustavom zakoračila u energetske avanture, koja nas može dovesti u probleme koje je imala Kalifornija s isporukom električne energije - redukcija električne energije i opće nesigurnosti u isporuci energenata i energije.

Pretpostavlja da je dopuna ovog zakona predložena kako bi se u prve dvije godine mogli uočiti eventualni nedostaci takvog sustava.

U ime Kluba je rekao da vjeruju kako će nedostataka biti jer ni predlagatelj "nema blage veze" što će se događati na energetskom tržištu kada nastupi deregulacija.

Iz spomenutih razloga da Prijedlog treba odbaciti kao i cijelu energetske reformu, rekao je.

Ovim je javljanjem završena rasprava te se glasovalo o Prijedlogu i Konačnom prijedlogu zakona o regulaciji energetske djelatnosti. Donesen je jednoglasno, sa 110 glasova "za".

M.P.

PRIJEDLOG ZA POKRETANJE PITANJA POVJERENJA RADIMIRU ČAČIĆU, MINISTRU U VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Odbijen prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a

Zbog izjave o agresivnoj politici HDZ-a u BiH te o Saboru kao "prirodnoj sredini za prostakluke", Klub zastupnika HDZ-a zatražio je da se ministru Radimiru Čačiću izglasa nepovjerenje i da ga se razriješi dužnosti ministra u Vladi RH. Takav su prijedlog potpisala 34 oporbena zastupnika, pretežno HDZ-a, a pridružili su im se i zastupnici HSP-HKDU-a.

Tijekom rasprave o Prijedlogu klubovi zastupnika vladajuće koalicije usprotivili su se smjenjivanju Radimira Čačića navodeći, uz ostalo,

kako je nedopustivo suditi za političke stavove i vrijednosne sudove. Zastupnici HDZ-a su, pak, govorili da je ministar Čačić izjavom o agresivnoj politici HDZ-a u BiH prekršio Deklaraciju o Domovinskom ratu i jasno izražena stajališta o tome da je Hrvatska vodila obrambeni i pravedan rat.

Ministar Čačić je poručio kako mu ne pada na pamet sporiti Deklaraciju o Domovinskom ratu te kako nikada nije rekao da je Hrvatska vodila agresivnu politiku u BiH, ali HDZ-ova politika jeste.

Glasovanjem Prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a o iskazivanju nepovjerenja ministru Čačiću odbijen je.

O PRIJEDLOGU

Klub zastupnika HDZ-a uputio je Hrvatskom saboru Prijedlog za pokretanje pitanja povjerenja Radimiru Čačiću, ministru u Vladi RH. Prijedlog je podnijela jedna petina ukupnog broja zastupnika Hrvatskog

sabora (osim zastupnika HDZ-a još i zastupnici HSP-a i HKDU-a).

U obrazloženju Prijedloga navodi se da je ministar Čačić, suprotno izraženim političkim stajalištima Hrvatskog sabora, osobito izraženim u Deklaraciji o Domovinskom ratu i jasno deklariranim stajalištima Vlade RH, prema kojima je u skladu s Ustavom, Domovinski rat utvrđen kao obrambeni, pravedni i legitimno osloboditeljski rat, u kojem RH nije vodila agresivan rat prema bilo kojoj državi - na tiskovnoj konferenciji 16. listopada 2001. u Zagrebu u prostorijama ministarstva kojemu je na čelu, neistinito na posredan, ali jasan način optužio RH da je izvršila agresiju na BiH.

Učinio je to tako da je javno osudio izrečenu opomenu zastupnici Vesni Pusić i predsjednici HNS-a u Hrvatskom saboru koja je tvrdila i tvrdi da je RH izvršila agresiju na BiH te se solidarizirao s njezinim, takvim političkim stajalištima. Napose je ustvrdio da je HDZ-ova politika vodila agresivnu politiku u Bosni, koja tvrdnja nije ništa drugo, s obzirom na to da je HDZ bio na vlasti, tvrdnja da je Republika Hrvatska vodila agresivnu politiku u BiH. Dodavši tome da gospodin ministar, Hrvatski sabor kleveće javno da je to "prirodna sredina za prostaštvo", očito je da su politički i moralni nazori gospodina Čačića takvi da ga diskvalificiraju za obnašanje ministarske dužnosti, pa stoga potpisnici Prijedloga zahtijevaju da mu se izglasa nepovjerenje i razriješi dužnosti ministra u Vladi RH.

OČITOVANJE VLADE

Očitujući se na Prijedlog Vlada podsjeća da je Radimir Čačić ne samo član Vlade već i čelnik političke stranke, točnije predsjednik Središnjeg odbora Hrvatske narodne stranke. Kao čelniku političke stranke, bez obzira što je istovremeno i član Vlade, nije mu zabranjeno iznositi i braniti političke stavove svoje stranke.

Izjava gospodina Čačića dana na spomenutoj tiskovnoj konferenciji, zbog koje je pokrenuto pitanje povjerenja, jest upravo takva izjava - izjava dana u funkciji čelnika političke stranke, a ne ministra u Vladi. Navedena izjava nije iznesena kao stav u ime Vlade, već kao stav

političke stranke kojoj pripada gospodin Čačić.

S obzirom na navedeno, Vlada smatra da razlozi za pokretanje pitanja povjerenja Čačiću, kao ministru u Vladi, nisu utemeljeni, pa stoga predlaže Hrvatskom saboru da odbije prijedlog za izglasavanje nepovjerenja.

RASPRAVA

Hvatanje roka rasprave o Prijedlogu

Na najavu predsjednika **Zlatka Tomčića** da slijedeća točka bude rasprava o Prijedlogu Kluba zastupnika HDZ-a (točka 6a) uslijedila je poslovnička primjedba **Vladimira Šeksa (HDZ)**. Time bi bile prekršene odredbe Poslovnika, smatra Šeks i podsjeća da se po utvrđivanju dnevnog reda prelazi na raspravu o pojedinim temama kako je to i utvrđeno dnevnim redom sjednice. Doduše, predsjednik odnosno predsjedatelj sjednice može tijekom sjednice iznimno promijeniti redoslijed rasprave ili odlučivanja ako za pojedinu točku nema izvješća nadležnih radnih tijela ili Vlade. Sada nije takav slučaj jer za točku 4. već je osigurana nazočnost predlagatelja, a i radna su tijela dala izvješće. Stoga se ne bi u skladu s Poslovníkom mogao mijenjati utvrđeni redoslijed točaka dnevnog reda prelaskom na točku 6., zaključio je Šeks.

Za predsjednika **Tomčića**, zastupnik Šeks je tek djelomično u pravu, a u nastavku pozvao se na Poslovník te na parlamentarnu praksu preskakanja nekih točaka iz predviđenog dnevnog reda. Podsjetio je i na predstojeću raspravu o Prijedlogu državne proračuna koja će posve sigurno potrajati cijeli dan te na poslovnički rok od mjesec dana unutar kojeg Sabor mora donijeti odluku o postavljenom zahtjevu glede ministra Čačića. Ne želeći preuzeti odgovornost da se ova točka ne raspravi unutar zadanog roka predsjednik Tomčić predložio je da rasprava istog momenta počne.

Bilo je slučajeva kada se mijenjao redoslijed pojedinih točaka dnevnog reda ali tada sjednici nije bio nazočan predlagatelj ili je manjkalo izvješće radnog tijela, uzvratilo je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Uz konstataciju kako se predsjedatelj ne može pozivati na

parlamentarnu praksu koja nije u skladu s Poslovníkom, još jedanput je inzistirao da se provede rasprava o provedenim točkama dnevnog reda. Predsjednik Tomčić je odgovorio da predsjedavajući vrlo teško može predvidjeti koliko će se raspravljati o pojedinim točkama te ponovio već spomenute razloge zbog kojih odmah treba provesti raspravu o Prijedlogu Kluba zastupnika HDZ-a.

S tim se nije složio zastupnik **Vladimir Šeks** te je zatražio očitovanje Odbora za Ustav, Poslovník i politički sustav. Dodao je još da je Prijedlog za pokretanje pitanja povjerenja prema odluci Vijeća HRT-a predviđen za izravan TV prijenos, ali ga, koliko on zna, nema. A što se tiče spomenutog rizika da se neće ispoštovati poslovnički rok zastupnik kaže kako se rasprava o proračunu može voditi sutra i prekosutra, ali i prekinuti na određeno vrijeme.

Spomenuti Odbor ima obvezu da donese odluku u roku od 24 sata, ali postoji i jednostavniji način za rješavanje ove situacije, primijetio je predsjednik Tomčić, te kazao kako će svoj prijedlog naprosto staviti na glasovanje. "U nemogućnosti zadovoljenja jedne i druge strane mislim da o tome Dom može meritorno odlučiti", zaključio je predsjednik Tomčić.

Za **Miroslava Rožića (HSP)** neshvatljivo je da postoje dvije strane - ona na kojoj je predsjednik Tomčić i druga na kojoj je Poslovník. Istu-pajući u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a drži da predsjedavajući, prije svega, treba zastupati i braniti odredbe Poslovnika. Ima, međutim, dojam da se rasprava o povjerenju ministru Čačiću želi sakriti od očiju javnosti, a osobno misli da ne postoji interesantnija tema za javnost.

Odlučno zaničevajući da je rekao kako postoje dvije strane, predsjednik Tomčić rekao je još da je bez ikakve osnove konstatacija o tome kako on želi da se rasprava o ovoj temi vodi daleko od očiju javnosti. Uostalom, mnoge su se rasprave vodile u večernjim i noćnim satima, a televizija ih kasnije bez problema emitirala. Uz to, postoji odluka Vijeća HRT-a u kojoj se precizira u koje će se vrijeme prenositi rasprava uživo, ali i određene okolnosti kada rasprava uživo ide izvan utvrđenog vremena poslije 19 sati. Ono što se odmah može učiniti jest donošenje odluke o tome hoće li se provesti rasprava o Prijedlogu Kluba ili ne.

Vladimir Šeks (HDZ) je bio mišljenja kako se o tome ne može provesti glasovanje, ali ukoliko predsjedatelj sjednice ipak to kani učiniti tada u ime Kluba zastupnika HDZ-a traži stanku od 5 minuta radi potrebne konzultacije unutar Kluba.

Predsjednik Tomčić ipak je svoj prijedlog stavio na glasovanje, a većina je zastupnika (66 glasova "za", 27 "protiv" i 2 "suzdržana") donijela odluku da se točka 6. (Prijedlog za pokretanje pitanja povjerenja Radimiru Čačiću) raspravi kao sljedeća točka dnevnog reda.

Razlozi za podnošenje prijedloga

Prijedlog je u ime predlagatelja (Kluba zastupnika HDZ-a) obrazložio **Vladimir Šeks**.

Javno osudivši izrečenu opomenu zastupnici Pusić, gospodin Radimir Čačić solidarizirao se s tim njezinim političkim stajalištem, što nije ništa drugo nego na posredan način izricanje istog vrijednosnog suda i političke tvrdnje koja je u oštroj suprotnosti s Deklaracijom o Domovinskom ratu i pisanim stajalištima Vlade RH. Napose je Čačić ustvrdio da je HDZ-ova politika vodila agresivnu politiku u Bosni a kako je u proteklih deset godina HDZ bio na vlasti, to nije ništa drugo nego tvrdnja da je Republika Hrvatska vodila agresivnu politiku u BiH. Neovisno o tome je li tu političku tvrdnju izrekao u svojstvu ministra ili stranačkog dužnosnika, Deklaracija o Domovinskom ratu obvezuje sve dužnosnike, pa i stranačke, da štite temelje i načela Deklaracije, ustvrdio je Šeks.

Takva politička stajališta diskvalificiraju gospodina Čačića za obnašanje ministarske dužnosti, nastavlja zastupnik Šeks i dodaje još kako je teško razlučiti da netko govori kao stranački čelnik ako je u isto vrijeme i državni dužnosnik.

Ta je činjenica za Klub bila dostatna da zatraži izglasavanje nepovjerenja ministru Čačiću. Navod Vlade da je izjava Radimira Čačića dana u funkciji čelnika političke stranke na koji način ne korespondira s razlozima zbog kojih Klub zastupnika HDZ-a predlaže razrješenje ovoga ministra, nastavlja Šeks. Tvrdnja Vlade da gospodinu Čačiću kao čelniku političke stranke, bez obzira što je istovremeno i član Vlade, nije zabranjeno iznositi i braniti političke

stavove svoje stranke, sama je po sebi jasna. Ali iznositi političke stavove protivno utvrđenim stajalištima u Deklaraciji o Domovinskom ratu i Ustavu znači snositi odgovornost i posljedice za takvo djelovanje.

Uz to, Radimir Čačić je javno uvrijedio Hrvatski sabor izjavom da je "prirodna sredina za prostaštvo". Tako je uvrijedio i sve zastupnike Sabora, ali iz njegove pisane isprike vidljivo je da drži kako nije nikoga uvrijedio, nego tek uvjetno ako su se zastupnici osjetili pogodeni njegovom izjavom.

Objašnjavajući u jednom dnevnom tisku zašto se ispričao gospodin Čačić je rekao da je u situaciji kada se Vlada bavi ozbiljnim poslom želio tu marginalnu temu skinuti s dnevnog reda, kaže zastupnik Šeks. Dodao je još kako je Čačićeva isprika pseudo-isprika koja pokazuje odnos ministra prema Hrvatskom saboru.

Moralni nadzor gosp. Čačića vidi se i kroz njegovo ponašanje prema dogradonačelnici Petrinje koju tjera sa sastanka riječima "šic", "marš", nastavio je Šeks, na što ga je predsjednik Tomčić upozorio da je izašao iz okvira teme, a Vladimir Šeks objasnio da je to učinio samo radi ilustracije moralnog stajališta gospodina Čačića. I pored konstatacije predsjednice HNS-a da je gosp. Čačić najbolji ministar u Vladi, zastupnik Šeks je rekao kako pretpostavlja da će parlamentarna većina izglasati nepovjerenje tom ministru.

Izneseni razlozi za to, kaže, preglasavanjem se ne mogu izbrisati, i ostat će kao činjenica i istina, a istine se preglasavanjem ne mijenjaju, zaključio je zastupnik Šeks.

Nakon **dr. Gorana Granića**, zamjenika premijera koji je ponovio Vladin stav o Prijedlogu, govorili su predstavnici klubova zastupnika, a prvi je u ime **Kluba zastupnika IDS-a** istupio **Damir Kajin**. Zahtjev za smjenom ministra Čačića drži krajnje iracionalnim, smiješnim i u cijelosti neosnovanim. Kaže kako ne može vjerovati da se Čačić mora ispričati zbog tobožnje uvrede Sabora jer je na prostakluk Ante Kovačevića uzvratilo pretjerivanjem tj. izrečenom ocjenom o parlamentu. Možda to pretjerivanje i nije daleko od istine s obzirom na to kako Sabor doživljavaju neki građani koji prate prijenos iz parlamenta. Reakcija na Čačićevu izjavu sve je samo ne racionalna, a ministрова poruka nije ništa tragično mogla prouzročiti po ovu državu, vlast i

odnose unutar vladajuće koalicije, podvukao je Kajin. Stoga drži da uopće nije niti trebalo tražiti ispriku od gospodina Čačića.

Jednako tako, kaže, kako ne bi trebalo sankcionirati niti Čačićevu izjavu da je HDZ vodio agresivnu politiku u BiH, jer je ministar upotrijebio jedan eufemizam koji je samo djelomično točan. Istina je daleko strašnija, kaže Kajin.

Drži da bi se aktualna vlast morala na neki simboličan način ispričati građanima BiH zbog politike bivše vlasti prema toj državi. Jer sve ono što se tamo događalo za osudu je, a onaj tko to nije spreman iskazati u najmanju je ruku licemjeran. Stoga IDS zahtjev za smjenu ministra Čačića ocjenjuje neosnovanim. Ono što bi eventualno brinulo ovu stranku to je kako ministar obnaša određene poslove, i hoće li npr. istarski ipsilon uvrstiti u projekt gradnje hrvatskih autocesta.

Replicirajući **dr. Anto Kovačević (HKDU)** kazao je da Kajin u jednoj makijavelističkoj maniri trguje vlastitom savješću i uvjerenjima. Tvrdi kako mu je Kajin o Čačiću drugačije pričao na hodniku, te da ovaj IDS-ov zastupnik nema moralno pravo i dignitet da sudi o njegovoj (Kovačevićevoj) izjavi koju je izrekao u Saboru nakon provokacije Vesne Pusić. Čačićev prostakluk prema dogradonačelnici Petrinje, koja je također žena, puno je teža uvreda, po mišljenju Kovačevića, a oni koji nisu reagirali na takav Čačićev istup nemaju moralno i ljudsko pravo reagirati na njegovu izjavu, rekao je Kovačević. Samo oni koji su reagirali na Čačićev prostakluk imaju pravo interpretirati Kovačevićev pjesnički izlet i majstorsku igru riječi, zaključio je ovaj HKDU-ovac.

Vladimir Šeks (HDZ) ustvrdio je da je zastupnik Kajin ponovno na jedan osebujan način izrekao tvrdnju da je Hrvatska izvršila agresiju na BiH, pa zbog te opetovane provocirajuće tvrdnje zavrđuje opomenu. Šeks ujedno podsjeća da su zastupnici Sabora izglasali dokument koji govori upravo suprotno od Kajinove konstatacije, ali možda tada Kajin nije bio u vijećnici.

Uzvrativši **Damir Kajin (IDS)** je rekao kako je za izglasavanje bio u vijećnici, ali za taj dokument nije digao niti bi digao ruku. Dodao je još kako je reagirao na riječi "šic", "iš", koje je ministar Čačić uputio spomenutoj dami u Petrinji.

Politički stavovi i vrijednosni sudovi

Govoreći u ime **Kluba zastupnika SDP-a dr. Zdravko Tomac** je kazao da je nedopustivo suditi za političke stavove i vrijednosne sudove koje iznese neki dužnosnik kao političar i član političke stranke, te za to tražiti otvaranje rasprave i presudu Sabora. Zastupnici SDP-a se oštro protive toj praksi, jer bi u protivnom morali zasjedati dan i noć buduću da bi svatko mogao svaki dan naći 10 sličnih ili drugih izjava na temelju kojih bi se trebala otvoriti rasprava o ideološki čistoj i podobnosti ili nepodobnosti za iznesene stavove.

SDP je više puta govorio, a i sada stoji kod stava, da Hrvatska nije agresor u BiH, ali je isto tako bio jasan i argumentiran u iznošenju velikih pogrešaka bivše vlasti u odnosu na tu nama susjednu državu. Djelomično se slaže s konstatacijom da svaki ministar bez obzira što je dužnosnik određene stranke mora voditi računa i da je ministar, ali to se, kaže Tomac, ne odnosi samo na Čačića nego i na mnoge druge koji istupaju u našem javnom životu. U tom smislu, gledano iz načelnih razloga, SDP ne može prihvatiti obrazloženje Kluba zastupnika HDZ-a kao povod za raspravu o povjerenju ili nepovjerenju ministru Čačiću. Ministar Čačić nije smio izreći tvrdnju da je Sabor prirodna sredina za prostaštvo, kaže Tomac, ali odmah dodaje da se Čačić za to ispričao i to je prvi put u deset godina da se jedan ministar ispriča Saboru, odnosno jedan dužnosnik vladajuće koalicije oporbi. Pita, međutim, zastupnike HDZ-a jesu li se oni ikada ikome ispričali za sve uvrede koje su iznosili za svoje vladavine.

Zaključujući istup kazao je da Klub zastupnika SDP-a odbacuje zahtjev o pokretanju pitanja povjerenja Radimiru Čačiću i slaže se s Vladinim stavom.

Radi ispravka navoda javio se **Luka Bebić (HDZ)**. Nije se složio s konstatacijom da je na konferenciji za tisak u resornom Ministarstvu gospodin Čačić govorio kao predsjednik Središnjeg odbora svoje stranke. U Ministarstvu se ne održavaju stranačke konferencije pa je gospodin Čačić govorio, dakle, kao ministar, dakle dužnosnik i kao takav povrijedio Deklaraciju o Domo-vinskom ratu, poručio je Luka Bebić.

Ovdje se ne radi o bilo čijoj i bilo kakvom vrijednosnom sudu niti ministarova izjava spada u red onih

izjava zbog kojih bi se otvorila verbalna rasprava o kojoj je govorio Tomac, replicirao je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Spomenuo je zatim Tomčevu ispriku zbog izjave da su zastupnici HDZ-a "talibani", no, po Šeksovim riječima, ovaj je SDP-ov zastupnik svalio krivnju na novinare jer su izostavili navodnike.

"Vi se niste nikada ispričali zato što ste nas nazivali veleizdajnicima i ubojicama hrvatskog naroda te da ćemo vratiti Jugoslaviju što su puno teže optužbe nego sve ono za što se mi ispričavamo", uzvratilo je **dr. Tomac** dodavši: "Sjetite se kakva ste vlast bili i što ste nam sve govorili i radili, kako ste nas prisluškivali, pa tako i razgovor moje žene s njezinim prijateljicama kada sam bio predsjednik Skupštine Grada Zagreba", Tomac tvrdi kako mu se nikada nitko za to nije ispričao, čak, štoviše, nema tog dosjea jer ga je netko uzeo.

U ponovnom istupu zastupnik **Šeks** je zanijekao točnost tvrdnje da se dosad nije niti jedan ministar ispričao Saboru. Kaže da je svojedobno to učinio Zlatko Vitez koji je Sabor nazvao "kokošnjcem", ali se to onda pretvorio u nešto drugo, tj. da je riječ o jednoj matoševoj sentenci. To je bilo isto kao što je i vaša isprika, uzvratilo je Tomcu. Na kraju, odlučno je zanijekao da je Klub zastupnika HDZ-a izrekao teške optužbe o veleizdajnicima, ubojicama, itd.

Na Tomčevu konstataciju o tome kako se prisluškivalo u posljednjih deset godina te kako se za to nitko nije ispričao reagirao je **Luka Bebić** protupitanjem znači li to da od 1945. do 1990. nije bilo nikakvih prisluškivanja pa se za to nitko niti ne treba ispričavati.

Ispravljajući netočan navod **dr. Tomac (SDP)** je kazao da su ga prisluškivali od 1965. ali se nada da ga se sada ne prisluškuje. Podsjetio je zatim zastupnika Šeksa na jedan TV spot iz 1995. godine i pred izbore 1997. Spot je, kaže, naručio i financirao HDZ, a prikazuje na splavu izbjeglice iz Dalja i na pitanje spikera tko je kriv za stradanje stotine tisuća Hrvata ide jedna krivotvorina, tj. prvo se prikazuje Sabor u vrijeme izglasavanja Rezolucije o samostalnosti RH (prikazuje se jedna naknadna sjednica Sabora), a zatim ratna Vlada. Televizijska kamera u tom trenu, kaže Tomac, zumira njega sa sugestijom - Tomac je kriv za stotine tisuća stradalih i glasovao je protiv samostalnosti RH. Svemu tome dodaje podatak da je zastupnikom Sabora postao tek 1993. godine.

"Netočno je, kolega Tomac, kada kažete da ste vi srušili Jugoslaviju, tj. raniji sustav, jer ste bili dio toga", uzvratilo je **Vladimir Šeks (HDZ)**.

A još 1991. pisali ste i govorili kako može doći do rata i u slučaju konfederacije, te dodao kako je stranka gosp. Tomca 25. lipnja bojkotirala glasovanje o osamostaljenju RH. A glede spomenutog TV spota, ako je i bilo nekonkretnosti valja znati da u vrijeme izbora ima svačega, te kako se preko spotova vode političke utakmice. Sjetio se spota "o čistim čarapama u Zagrebu". Rekao je još kako je za toleranciju i odgovornost za javno izgovorenu riječ.

Smirivati, a ne raspirivati strasti

U nastavku sjednice **dr. Anto Kovačević** obrazlagao je stavove **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**. Rekao je da on, za razliku od Čačića, ne dijeli zastupnike na čestite i one koji to nisu, te se ispričao svim zastupnicima koji su se zaista osjetili pogođenim njegovom izjavom. Spreman je, kaže, ispričati se deset puta i Vesni Pusić kada se ona jednom ispriča hrvatskom narodu za sve uvrede i klevete koje je nanijela govoreći da je Hrvatska agresor, da je nastala na zločinu, te da on (Kovačević) dolazi iz nekog plemena iz BiH. Sada ne vidi razlog da se zastupnica Pusić osjeća uvrijeđenom jer nije, kaže, reagirala na prostakluke ministra Čačića upućene dogradonačelnici Petrinje.

Na opasku predsjednika **Zlatka Tomčića** da ovdje nije riječ o zastupnici Pusić, zastupnik **Kovačević** nastavio prisjetivši se ministrovih riječi "zgazit ću te kao mrava ako moje ime još jednom staviš u usta" koje je uputio Ivanu Sršenu, bivšem predsjedniku dubrovačkog HNS-a kada je ovaj izrazio zabrinutost zbog njegovih malverzacija. A da su te malverzacije bile poznate predsjedniku Mesiću kao bivšem stranačkom kolegi Radimiru Čačiću vidljivo je iz jednog fonograma u kojem aktualni predsjednik države kaže "da sve što je Čačić napravio, jeste da je opljačkao državne fondove, te da je riječ o osobi koja je hrvatske novce podijelila Kosovu, Makedoniji i ostatku Jugoslavije".

Za ministra Čačića kazao je još da koristi poziciju ministra za osobnu korist tj. za firmu "Conig". Čačićeve su firme dobile od države 1 milijardu i 900 milijuna kuna državnog jamstva što je, kaže, nečuveno u novijoj hrvatskoj povijesti i teško je vjerovati da na takvo što nije utjecala činjenica

što je on ministar. To ostavlja neozbiljan dojam na Vladu, našu državu ali i na naše poslovne partnere, podvlači Kovačević. HKDU-ov zastupnik se potom prisjetio i izjave Željka Pervana "da je Čačić čovjek koji će samoprijegorno angažirati vlastitu firmu u obnovi hrvatske domovine". Zapanjujuće je da jedna takva osoba vodi sve projekte obnove u Hrvatskoj, izgradnju autocesta itd.

U ponovnoj intervenciji predsjednik **Tomčić** ga je upozorio da to nisu razlozi zbog kojih je zatraženo glasovanje o povjerenju ministru Čačiću.

No, u nastavku izlaganja zastupnik **Kovačević** upozorio je još na probleme koje su imali HNS-ovci u Dubrovniku, a u svezi sa domom Medarevo, te na slučaj nedovršenog školskog centra u Županiji zadarskoj.

Istupajući u ime **Kluba zastupnika HSLŠ-a Đurđa Adlešić** je rekla kako bi se svi zastupnici trebali ispričati građanima zbog toga što se vodi ovakva rasprava. Klub je, kaže, prihvatio ispriku koju je ministar uputio Saboru, iako nije bilo teško oteti se dojmima da ona nije lako izašla ispod ministrova pera i da se na nju malo dulje čekalo. Donošenjem Deklaracije o Domovinskom ratu konsenzusom željelo se Domovinski rat uzdignuti iznad stranačkih prepucavanja i licitacija. Zbog toga je Klub na samom početku rasprave očekivao od ministra Čačića da se očituje o tome poštuje li Deklaraciju i posebno osvrne na stavke 2. i 7. O tome i izjavi ministra velikim dijelom ovisit će glasovanje zastupnica i zastupnika HSLŠ-a. Ministra treba ocjenjivati prema kvaliteti rada a manje po izjavama, ali moraju znati da odgovaraju Saboru, a mi samo premijeru i političkoj stranci.

Treba prihvatiti pravo svakoga, a pogotovo kada istupa u ime i kao čelnik svoje stranke da potpuno slobodno iznosi svoje političko mišljenje, rekao je **Luka Trconić** istupajući u ime **Kluba zastupnika HSS-a**. Drži kako bi bilo krajnje necivilizirano da se za takvo slobodno iznošenje političkog mišljenja poziva na odgovornost.

Za Čačićevu izjavu o Saboru kaže da ga je pogodila i među prvima je reagirao, ali osobno poznavajući ministra, duboko je uvjeren da gosp. Čačić stvarno tako ne misli što je svojom isprikom i pokazao. Tako je ta dvojba otklonjena. U Klubu će pledirati za smirivanje, a ne raspirivanje strasti u Saboru, jer je to u zajedničkom interesu.

U ponovnom istupu **Luka Bebić (HDZ)** ponovio je da je konferenciju za

tisak sazvalo Ministarstvo, a ne HNS, te da je sporna izjava ministra u Vladi RH, a ne izjava dužnosnika političke stranke.

Korijen grijeha i konflikt interesa

U prošlom sazivu Sabora oporba je itekako tražila izglasavanje nepovjerenja ministrima, podsjetio je **dr. Ivica Kostović**. Svojedobno je ministar pravosuđa uvrijedio jednu zastupnicu, ali je izostala reakcija osude, pa Klub zastupnika HDZ-a želi naučiti zastupnike vladajućih stranaka da budu barem formalno principijelni.

Za ministra Čačića rekao je da je izuzetno sposoban kao poslovan čovjek, a kada ga je predsjednik Tomčić upozorio da to nije predmet rasprave, zastupnik Kostović ustvrdio je da je tu korijen grijeha i da je tu počeo konflikt interesa jer je sposoban poslovni čovjek pokazao da nije dobar ministar. Iz Zakona o obnovi izbačen je Domovinski rat iz konteksta zbivanja, i ministar Čačić zakazao kada je uopće predložio takav zakon, a sada se stalnim ignoriranjem Deklaracije o Domovinskom ratu vraća na to. Ako smo prvi put to propustili, drugi put ne smijemo, zaključio je gospodin Kostović.

Dobro je da se ministar ispričao, kaže **dr. Zlatko Kramarić** u ime **Kluba zastupnika LS-a**. Klub, međutim, ne smatra da bi trebalo suditi političkim mišljenjima i stavovima, pa čak i onda kada se s tim stavovima ne slažemo. Taj sud treba prepuštiti političkoj javnosti koja je itekako politički pismena, i na najbolje mogući način prepoznat će političku opciju, stav i mišljenje za koje treba glasati. Klub zastupnika LS-a priklanja se Vladi- nom stavu da ne treba izglasati nepovjerenje ministru Čačiću. U LS-u smatraju da je posao političara da stvara jednu pozitivnu i ugodnu atmosferu u kojoj će se isključivo poticati pozitivne vibracije. U ovom momentu vedrina i optimizam mogu biti lijek za mnoge probleme, zaključio je Kramarić.

Usljedila je replika **Vladimira Šeksa (HDZ)** na, kako je rekao, Kramarićevo osebujno viđenje uloge političara. To bi, prema Kramarićevo mišljenju, bile osobe koje stvaraju ugodnu atmosferu, pozitivne vibracije, pa bi valjda trebali biti gejša ili Charlie Chaplin te glumiti zabavljače, neke iscjelitelje i karizmatične osobe koje bi djelovale kao da su iz Stranke naravnog zakona.

Uzvratajući, **Kramarić** je rekao da Šeksa ostavlja u njegovim uvjere-

njima, ali da niti jednog momenta nije asociirao na Stranku naravnog zakona, gejšu i Charlie Chaplina. Misli, međutim, da političar doista može biti odgovoran čovjek koji građanima mora pružiti nadu, optimizam i vjeru da se stvari mogu mijenjati.

Riječ je zatim dobila **dr. Vesna Pusić**. Kazala je da će **Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a** glasati protiv prijedloga da se izglasa nepovjerenje ministru Čačiću, a taj je stav obrazložila slijedećim činjenicama. Ponajprije ističe da je Čačić govorio kao dužnosnik HNS-a, što se moglo vidjeti iz nekoliko činjenica. U okviru ovog dijela press konferencije u kojem je govorio kao ministar, Čačić je odbio odgovoriti na novinarska pitanja glede incidenta u Hrvatskom saboru. Kako se pitanje odnosilo na njegov stav kao dužnosnika HNS-a na to je odgovorio, naknadno, tek kada je iz sobe u kojoj se održavala konferencija udaljio svoje pomoćnike.

Za Hrvatski sabor nije rekao da je "prirodni ambijent za prostakluge" nego je rekao da "veliki dio zastupnika čine taj ambijent", nastavila je gospođa Pusić.

Izjava da je HDZ u vrijeme svoje vlasti vodio agresivnu politiku u BiH glavna je podloga oporbenih zastupnika za izglasavanje nepovjerenja ministru Čačiću. Zastupnica Pusić naglašava da se tu radi o političkoj procjeni jedne vladavine i politike, a napose o političkom stavu o politici koju je vodila jedna stranka u ovoj zemlji, pa ako će se sankcionirati i zabranjivati političke procjene tada je izlišna ukupna rasprava u Saboru. Političke procjene su ne samo pravo svakog građanina, a napose dužnosnika i zastupnika već i svrha postojanja političkih stranaka i institucija demokratske države, objašnjava Pusić. Zahtjev za izglasavanje nepovjerenja ministru Čačiću u svojoj je krajnjoj konzekvenci zahtjev za zabranom slobode političkog stava, političkog govora i političke procjene, podvlači zastupnica Pusić.

O tome je li HDZ-ova politika bila agresivna politika u BiH puno se više raspravljalo u hrvatskoj javnosti, a svako daljnje odugovlačenje ove rasprave nema za svrhu raščišćavanje ovog pitanja nego pokušaj da se odgodi, odugovlači i opstruira rasprava o državnom proračunu za slijedeću godinu, zaključila je Pusić.

Usljedile su reakcije. Za **Luku Bebića (HDZ)** netočan je navod da je ministar Čačić održao konferenciju za tisak u Ministarstvu prostornog uređenja, a da je govorio kao čelnik HNS-

a. A o tome da se konferencije za tisak političke stranke održavaju u Ministarstvu mogla bi se, kaže, pokrenuti druga rasprava. Glede političkog stajališta o HDZ-ovoj politici u BiH rekao je ovo: "Vaše kvalifikacije u pogledu odnosa bivše vlasti prema BiH, a to je moja prosudba na koju imam pravo, jeste da ste na taj način naštetili hrvatskim državnim interesima, i služite nečijim drugim, a ne hrvatskim državnim interesima".

Za **dr. Vesnu Pusić (HNS)** netočna je konstatacija da je ministar Čačić održao press konferenciju u Ministarstvu prostornog uređenja.

U pozadini zahtjeva oporbenih zastupnika ne stoji zabrana slobode govora i iznošenja političkih procjena i stajališta, nego želja da se sankcionira izjava jednog visokog dužnosnika Vlade da je Hrvatska vodila agresivnu politiku prema BiH, kazao je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Upozorio je još i na odgovornost za tako izrečenu izjavu, napose posljedice koje iz toga proističu od Međunarodnog suda u Haagu, Suda pravde, pa sve do odgovornosti Hrvatske za sve štete i razaranja u BiH, a imaju utemeljenje u takvoj izjavi.

Dostojanstvo obnašanja ministarske funkcije

Nije točno da je ministar Čačić rekao da je Hrvatska izvršila agresiju na BiH, već je rekao da je HDZ vodio agresivnu politiku prema BiH, reagirala je zastupnica **Pusić (HNS)**. Dodala je još da će odgovornost za tu politiku snositi oni koji su je vodili.

Nakon toga prešlo se na pojedinačnu raspravu u kojoj je sudjelovao samo **Miroslav Rožić (HSP)**. Konstataciju zastupnice Pusić da je sporna izjava gosp. Čačić kao stranački dužnosnik, zastupnik Rožić drži prilično plitkom. Razlog - sve je izgovoreno na tiskovnoj konferenciji u Ministarstvu kojem je Čačić na čelu, a ministar je ministar 24 sata dnevno. U nastavku zastupnik je rekao da će svoje izlaganje usmjeriti na pitanje dostojanstva obnašanja ministarske funkcije. Spomenuo je s tim u vezi bahatost, aroganciju, pa čak i prostakluk ministra, prisjetio se njegovog razgovora putem mobitela tijekom jednog Aktualnog prijepodneva za što je dobio opomenut od predsjedavajućeg, psovanje na službenim sastancima i razbijanje službenog automobila o zid crkve Svetog Marka. Govorio je također o nekim njegovim djelima koja bi podlijegala Kaznenom

zakonu, a glede upitne moralnosti ministra spomenuo državna jamstva za kredite ministrovim poduzećima, kupovinu hotela po Hrvatskoj. U tom ga je trenutku prekinuo predsjednik Tomčić konstatacijom da se ovdje ne govori o poslovnosti ministra Čačića i njegove firme, a zastupnik Rožić primijetio da govori o nedostojnosti obnašanja dužnosti ministra. Jer, ako netko u svojstvu ministra kupuje hotele po Hrvatskoj tada zastupnik dvoji u to "da se on nalazi u ravnoj tržišnoj utakmici s ostalima koji kupuju hotele".

Istupom ovoga zastupnika iscrpljena je lista prijavljenih za raspravu.

Očitujući se, ministar **Radimir Čačić** kazao je da prijedlog Kluba ima značajnu manu koja ga diskvalificira. Prijedlog nije utemeljen, a kada zgrada nema temelje tada stvari ne funkcioniraju, kazao je Čačić.

U nastavku osvrnuo se na konstataciju iz Prijedloga da ministarova tvrdnja o agresivnoj HDZ-ovoj politici u BiH nije ništa drugo nego tvrdnja da je RH vodila agresivnu politiku u toj državi. S tim u vezi Čačić podsjeća da je uvođenjem demokracije u Hrvatskoj prestala živjeti partijska država, osim u nečijim razmišljanjima, te da se donošenjem državnih odluka mora poštivati procedura institucija države. Nisu donesene nikakve odluke o bilo kakvoj agresivnoj politici hrvatske države, a da se to kojim slučajem i pokušalo, o tome bi odlučivao Sabor dvotrećinskom većinom, upozorio je ministar Čačić. Dakle, pokušaj identifikacije stranke na vlasti i njezine politike i ponašanja sa samom hrvatskom državom razobličuje tu stranku kao stranku koja razmišlja kroz djelovanje partijske države, ustvrdio je ministar Čačić, te primijetio da to nije parlamentarna demokracija. Također je izrazio nadu da više nitko u Hrvatskoj neće biti u prilici da sebe i svoju stranku identificira s hrvatskom državom i svaka njegova osuda HDZ-ove politike, osuda je politike te stranke, a ne hrvatske države, podvukao je gosp. Čačić. Nije mu, kaže, palo na pamet da spori Deklaraciju o Domovinskom ratu, niti je ikada rekao da je Hrvatska vodila agresivan rat u Bosni ili bilo gdje drugdje, a to neće niti reći jer to jednostavno nije niti istina, ali HDZ-ova vlast i politika jeste. Hrvatska država je puno širi pojam od pojma jedne stranke, i to ne treba nikada zaboraviti, kaže Čačić.

U nastavku je razjasnio uvredu nanesenu Saboru. Tvrdi da nikada

nije oklevetao Sabor konstatacijom da je "to prirodna sredina za prostaštvo". Kaže da tako ne misli, da visoko cijeni Sabor i podsjeća kako je i sam bio saborski zastupnik. U zadržavanju razine digniteta ove institucije oduprose, kaže, načinu ponašanja jednog dijela ljudi koji su prihvatili prostakluk kao razinu koja u Saboru funkcionira. Na redovnoj konferenciji za novinare u Ministarstvu kojem je na čelu, na upite novinara o nemilim događajima koji su se prije toga dogodili u Saboru jasno je upozorio da pričekaju na odgovor dok završi konferenciju za tisak kao ministar, te da će nakon toga sve komentirati kao predsjednik Središnjeg odbora HNS-a.

Reagirao je i na iznesene insinuuacije, uvrede, podmetanja i prljavštine, kako je rekao, a one sežu i do razine automobilske nesreće koju je imao iako je tu zapravo riječ o parkiranju u žurbi kada je, kaže, samo dotakao metalnu ogradu, pa nije niti obrisao prašinu s automobilske pločice. Podsjeća da je godinama vodio tvrtku koju je i osnovao, ali je HDZ političkom prljavštinom tvrtku oduzeo njemu i dioničarima koji su je osnovali. Ustavni sud je u vrijeme vlasti HDZ-a vratio tvrtku dioničarima, ali potpuno uništeno, a danas tvrtka zapošljava 600-tinjak ljudi i ne treba je diskvalificirati. Ono što je mogao kao ministar učiniti, učinio je tako što se odrekao svog vlasništva i sve prenio na odvjetničku kancelariju. A što se posla tiče, poziva se na transparentnost kupnje na burzi, javne natječaje i komisije i upozorava da je samo Ministarstvo kojem je na čelu pozvalo predstavnike Hrvatske udruge poslodavaca da sudjeluju u tim natječajima.

Zastupnik **Miroslav Rožić (HSP)** pozvao se na članak 219. Poslovnika pitajući predsjednika Tomčića može li zaštititi zastupnike od izjave gospodina ministra da je ovdje od zastupnika izložena lažima, podmetanjima i prljavštinama. U protivnom ministar bi morao reći o kakvim se to prljavštinama, lažima i podmetanjima radi, zaključio je Rožić.

Reagirajući, predsjednik **Tomčić** je ocijenio kako su i s jedne i druge strane izgovorene stvari koje ne spadaju u temu ove rasprave, ali kada je to već dozvolio zastupnicima morao je dozvoliti i ministru Čačiću. Stoga nema nikakve osnove da temeljem spomenutog članka Poslovnika bilo što poduzme.

Težina izjave

Govoreći o agresiji na BiH ministar Čačić tvrdi kako tu misli na HDZ-ovu agresivnu politiku, a valja znati da je tadašnja Vlada bila HDZ-ova, rekao je **Ante Beljo (HDZ)** ispravljajući ministrov netočan navod. Kao pripadnik najmalobrojnijeg naroda u BiH zamolio je na kraju gosp. Čačića i mnoge druge da Hrvate tamo puste na miru jer imaju previše problema s kojima su suočeni da bi im njegova i takva pomoć bila potrebna.

Dr. Anto Kovačević zaničkao je točnost ministrovih tvrdnji glede poslova vezanih uz firmu Conig, a zamjenik premijera **dr. Goran Granić** ustvrdio kako je iz rasprave i izlaganja ministra Čačića pojašnjeno da nema nikakve osnove za pokretanje postupka o pitanju povjerenja tog ministra, i stoga u ime Vlade predlaže Saboru da odbije takav prijedlog.

Završnu riječ u ime predlagatelja imao je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Očekivao je, kaže, da će ministar Čačić istupiti u skladu s izglasanom Deklaracijom o Domovinskom ratu i jednom isprikom Hrvatskom saboru, ali je umjesto toga ministar nastupao u jednom arogantnom tonu i na docirajući način prema potpisnicima Prijedloga. Ministar zaboravlja ili ne želi prihvatiti činjenicu da odgovara Hrvatskom saboru, a ne zastupnicima jedne stranke. Na Čačićevu konstataciju da je HDZ-ova vlast vodila agresivnu politiku prema BiH, a ne hrvatska država, Šeks uzvraća

protupitanjem postoji li razdvojenost stranačke vlasti od državne vlasti. Podsjeća da su u to vrijeme postojali HDZ-ova Vlada, tijela državne uprave i oružane snage te kako nije vođena posebna stranačka politika nego politika koju je verificirao Sabor, a provodila Vlada, država tijela i vlasti.

U nastavku upozorio je na težinu izjave da je Hrvatska izvršila agresiju na BiH. Takva je izjava dio onoga mozaika koji se uporno pokušava graditi u određenim krugovima u svijetu, da je Hrvatska izvršila oružanu agresiju na BiH radi razbijanja te države, te prisvajanja dijelova teritorija u stvaranju velike Hrvatske, upozorava Šeks. Tu leži opasnost i pogibeljnost takvog političkog stava koji, dakle, nije samo puka retorička izjava s kojom se čovjek može slagati ili ne slagati. Tvrdnja koju je i ovaj put izrekao ministar Čačić nije samo gola izjava, nego je operacionalizirana kroz različite odluke, prijedloge, zakone i mjere što ih ministar upućuje Saboru, a u kojem se Domovinski rat tretira u skladu s ministrovim stajalištem.

Šeks ministru ne osporava pravo na mišljenje ali ga kao dužnosnika obvezuje Deklaracija gdje jasno stoji da je Hrvatska vodila pravedan, legitim i osloboditeljski rat unutar svojih međunarodno priznatih granica i na svome državnom teritoriju. Različito mišljenje od toga nije samo puko političko mišljenje kada se radi o stajalištima odgovornih dužnosnika i ministara i zastupnika, kaže Šeks.

U ovom istupu u Saboru ministar je opetovano iznio svoju tvrdnju što ga po ocjeni Kluba diskvalificira da bude ne samo ministar nego bilo koji dužnosnik u Vladi RH.

Luka Bebić (HDZ) ocijenio je netočnim navod svoga stranačkog kolege (zastupnika Šeksa) da je HDZ obnašao državnu vlast. Kada je HDZ na vlasti onda to nije državna vlast. Državna je vlast samo onda kada je petorka na vlasti, a iz toga slijedi apsurdan zaključak i što god sada, po gospodinu Čačiću, potpiše aktualna vlast proizšla iz stranaka petorke, ne bi trebalo nikoga drugog obvezivati, nego samo petorku, zaključio je Bebić.

Ispravljajući navod **dr. Vesna Pusić (HNS)** kazala je kako je netočno da stav o ratu u BiH ima bilo kakve veze sa stavom o Domovinskom ratu. Već iz samog imena Domovinski rat vidljivo je da se on može voditi samo u domovini, a što se tiče rata u BiH, odgovornost za agresivnu politiku snosit će oni koji su tu politiku vodili, zaključila je zastupnica Pusić.

Time je rasprava o Prijedlogu zaključena.

Kod glasovanja predsjednik Tomčić je podsjetio na članak 113. stavak 4. Ustava po kojem je za donošenje odluke potrebna većina glasova svih zastupnika.

Glasovanjem zastupnika Prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a za iskaživanjem nepovjerenja ministru za javne radove, obnovu i graditeljstvo odbijen je. Za Prijedlog Kluba glasovalo je 25 zastupnika, njih je 58 bilo protiv, a 12 ih se suzdržalo.

J.Š.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora